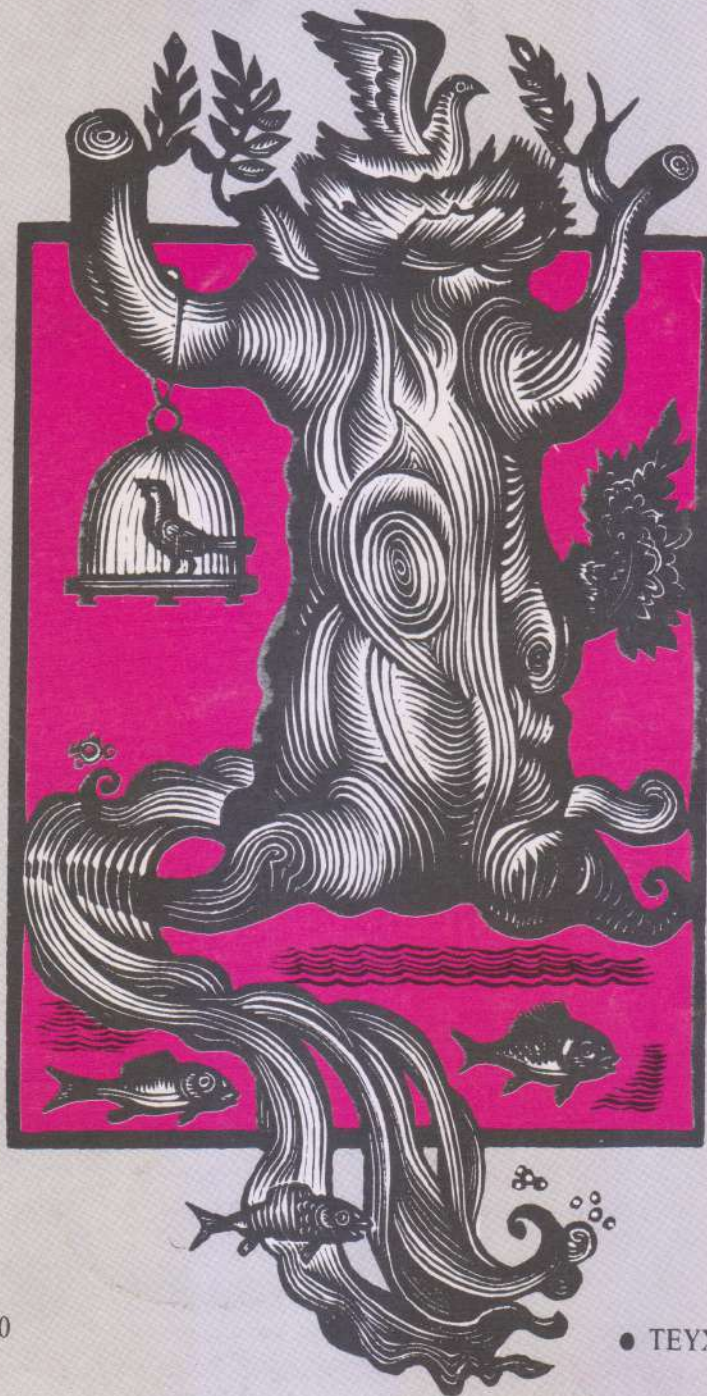

ΕΛΛΟΠΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

● ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ '90

● ΤΕΥΧΟΣ 2 ● ΔΡΧ. 300

ΕΛΛΟΠΙΑ:
Διμηνιαία έκδοση
για τα εθνικά θέματα

Ιδιοκτησία: «ΕΛΛΟΠΙΑ»,
μη κερδοσκοπική εταιρεία,
Αφροδίτης 38, 124 62 Δάσος Χαϊδαρίου,
Αθήνα, τηλ. 5812879

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:
Γιώργος Θ. Ζερβίδης

Φωτοστοιχειοθεσία:
«Φοινίκη», Κωλέττη 15, τηλ. 3612649
Σελιδοποίηση-Μοντάζ:
Εύη Κώτσου, Σουλίου 9, Αθήνα
Αναπαραγωγές φιλμ - εκτύπωση -
βιβλιοδεσία:

ΑΘΗΝΑ Α.Ε., Κάνιαρη Ευγενία
Ευριπίδου 87

Συνδρομές:

Εσωτερικού: για 6 τεύχη 1500 δρχ.,
για 12 τεύχη 3000 δρχ.

Υπηρεσιών: 5000 δρχ.

Εξωτερικού: για 6 τεύχη 1800 δρχ.,
για 12 τεύχη 3600 δρχ.

Τιμή Κύπρου 1£

Εμβάσματα-Επιταγές:

Νίκη Οφανουδάκη, Αφροδίτης 38,
124 62 Δάσος Χαϊδαρίου,
Αθήνα, τηλ. 5812879

**ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Αγτζίδης Βλάσης
τηλ. 9331194
Αντωνοπούλου Σοφία
τηλ. 8814480
Ζερβίδης Θ. Γιώργος
τηλ. 5812879
Λιολιούσης Κώστας
τηλ. 9756043
Μανίκας Νίκος
τηλ. 6715251
Οφανουδάκη Νίκη
τηλ. 5812879
Ραπτόπουλος Θεόδωρος
τηλ. 9918248
Ραπτόπουλος Σωτήρης
τηλ. 9918248
Τελιγάδας Νίκος
τηλ. 6920850
Βουρδουμπάκης Βαγγέλης
τηλ. 9919714

Τό εξώφυλλο καθώς και όλα τα χαρακτικά του πρώτου τεύχους είναι του Γιάννη Κυριακίδη που ζει στην Τασκένδη του Ούσμπεκιστάν όπου εξορίστηκε από 9 χρονών από τό Στάλιν ως «έχθρός του λαού».

Τά τέσσερα αιγαιοπελαγίτικα σκίτσα του πρώτου τεύχους ήταν του Νίκου Στεφ. Μαρτίνου.

Οι διαφημίσεις του πρώτου τεύχους δεν είχαν εμπορικό χαρακτήρα.

Μερικές μόνο από τις διαφημίσεις σ' αυτό το τεύχος έχουν εμπορικό χαρακτήρα.

ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΟΜΑΔΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βιολάρης Νίκος
Ευθυμίου Ντίνος
Ζιάκας Θεόδωρος, 943403
Καλλένος Λάμπρος
Καραλιώτας Γιάννης
Τζιούμπας Θανάσης
Φιλανιώτης Τάσος
Χατζηπέτρου Μιχάλης, 307765

ΑΘΗΝΑ

Αλεξάνδρου Γιώργος
Ανδρεάδης Γιάγκος
Αξελός Λουκάς
Βερίετη Μαρία
Γεώργιας Κώστας
Δάλκος Χρίστος
Δημόπουλος Δημήτρης
Κ. Αλή
Κακουριώτης Σπύρος
Καλουδιώτης Δημήτρης
Καπλάνη Γιαννούλα
Καραμπελιάς Γιώργος
Κιούσης Λεωνίδας
Κοροβίνης Βαγγέλης
Κόρπας Παναγιώτης
Κωσταντίνος Χολέβας
Λαζαριδής Διαμαντής
Μίχας Ηρακλής
Ξυδιάς Βασίλης
Πιρπιρής Γιάννης
Ρηγοπούλου Πέπη
Ριζάς Λευτέρης
Ροδάκης Περικλής
Σαρρής Νεοκλής
Σχιζας Γιάννης
Τζουβάνος Δημήτρης
Φίλης Δημήτρης

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αντωνιάδου Μύρια
Γεωργιάδης Θεόφιλος
Δημητρίου Μαρίνα
Κυθραιώτης Γιώργος
Κύρρης Κώστας
Μαύρος Λάζαρος
Οικονομίδου Φλωρίτα
Παναγιώτου Αλέκος
Παύλου Σάββας
Πίγγουρας Λάκης
Προδρόμου Πρόδρομος
Στυλιανίδης Χρίστος
Χατζηχριστοδούλου Πέτρος

ΛΕΜΕΣΟΣ

Μακρίδης Ανδρέας
Μακρίδης Κώστας

ΜΟΣΧΑ

Κεσοϊδης Θεοχάρης

ΡΕΘΥΜΝΟ

Τερλεξής Παναζής

ΤΑΣΚΕΝΔΗ (Ουζμπεκιστάν, Ε.Σ.Σ.Δ)

Κυριακίδης Γιάννης

ΤΥΦΛΙΔΑ (Γεωργία, Ε.Σ.Σ.Δ)

Καρυπίδης Γιάννης

ΧΑΝΙΑ

Μαχαιρίδης Χρίστος

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Κύπρος είναι μια προχωρημένη Ελλάδα στη δοκιμασία και το μεγαλείο. Από την τελική έκβαση της Κυπριακής τραγωδίας θα εξαρτηθεί όχι μόνο η τύχη των Κυπρίων αλλά και όλοι του Ελληνισμού.

Λιανόσης Σαββοπούλου

Τό δεύτερο τεύχος της «Έλλοπίας» είναι αφιερωμένο στο Κυπριακό. Τριάντα χρόνια μετά τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου που ένταφίασαν τό επαναστατικό και αναφαίρετο αίτημα του Κυπριακού Έλληνισμού για αυτοδιάθεση - Ένωση με την Ελλάδα και 16 χρόνια μετά τό Ίουλιανό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, οι συνθήκες ώριμασαν, όπως όλα δείχνουν, προς δύο αντίθετες λύσεις: Ή θά ολοκληρωθεί ή σημερινή μοιραία πορεία προς την ολοκληρωτική καταστροφή ή θά αρχίσει ή αντίστροφη πορεία της αντίστασης στον τουρκικό έπεκτατισμό με πρώτο στόχο την άπελευθέρωση της Κύπρου.

Ή μοίρα της Κύπρου ήταν πάντα δεμένη με τή μοίρα όλου του Έλληνισμού. Τυχόν απόλειά της, θά σημάνει την άπαρχή μιās άλυσίδας έθνικων καταστροφών στο Αιγαίο, τή Θράκη και στά καινούργια μέτωπα που άνοιγουν οι γείτονές μας.

Ή Κύπρος, ένα από τά άρχαιότερα κομμάτια του Έλληνικού Έθνους, έδωσε πάντα τή δική του συνεισφορά στην κοινή πορεία του νέου Έλληνισμού. Από τόν Κύπριο Καρατζά, σύντροφο του Ρήγα, που έδωσε τή ζωή του για την έλληνική ανεξαρτησία, τίς εκατοντάδες νεκρούς της 9ης Ίουλίου 1821, τή συμμετοχή των Έλλήνων της Κύπρου στον Ένωτικό άγώνα των Κρητών και σ' όλους τούς μετέπειτα άπελευθερωτικούς άγώνες της Ελλάδος, μέχρι τόν Κύπριο αγωνιστή Ίάκωβο Κουμή που σκοτώθηκε στην έπέτειο του Πολυτεχνείου στην Αθήνα τό 1980, ή Κύπρος συνέχεια δίνει τόν όβολό της στους άγώνες του Έλληνικού λαού.

Άρνηση νά δούμε την Κύπρο και τά προβλήματά της είναι άρνηση νά δούμε τόν έαυτό μας. Άκριβώς γιατί οι άντιαποικιακοί άγώνες ενάντια στην τουρκική έπεκτατικότητα βγάζουν στην έπιφάνεια τίς δεσμεύσεις και εξαρτήσεις της χώρας, την ξενοδουλεία και άμερικανοκρατία που αναβιώνει και όξύνει τίς κοινωνικές και πολιτικές αντίθέσεις.

Ή υπεράσπιση της Κύπρου, ό άγώνας ενάντια στην τουρκική κατοχή, ό άγώνας για την αυτοδιάθεση της Κύπρου, είναι μέρος του ευρύτερου άγώνα όλου του Έλληνικού λαού για έθνική και κοινωνική άπελευθέρωση. Η ΚΥΠΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΡΑΒΙ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ. ΑΣ ΜΗΝ ΤΟ ΑΦΗΣΟΥΜΕ ΣΤΟΥΣ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ.

Γιώργος Ζερβίδης

Προσωρινός κάτοικος Χαϊδαρίου Άττικής
Μόνιμη διεύθυνση: Κόμμα του Γιαλού - Καρπασία και Λερύνειας 17. Άμμόχωστος - Έλληνικά έδάφη υπό τουρκική κατοχή.

Για τα μικρά έθνη

«Υπάρχει η δόξα των κατακτητών και η δόξα εκείνων που ποτέ στην ιστορία τους δεν υπήρξαν κατακτητές. Ένα μεγάλο έθνος βλέπει την ύπαρξή του και τη διεθνή του ακτινοβολία αυτόματα εξασφαλισμένες και μόνο από τον αριθμό των κατοίκων του. Ένα μεγάλο έθνος δεν θα βασανιστεί ποτέ από τα ερωτήματα για τα αίτια και τη δικαιολόγηση της ύπαρξής του, υπάρχει και διαιωνίζεται με μια συντριπτική φυσικότητα.

Ένα μικρό έθνος, αντίθετα, στο βαθμό που έχει κάποια σημασία στον κόσμο, πρέπει να την επανεφευρίσκει χωρίς διακοπή, μέρα με

την ημέρα. Από τη στιγμή που παύει να δημιουργεί αξίες, χάνει τη δικαιολόγηση της ύπαρξής του και ίσως πάψει ακόμα και να υπάρχει, γιατί είναι εύθραυστο και εφήμερο. Η δημιουργία αξιών συνδέεται με το ίδιο το ζήτημα της επιβίωσης και αυτός είναι αναμφισβήτητος ο λόγος που στα μικρά έθνη η δημιουργία (πολιτιστική και οικονομική) είναι τόσο πλουσιότερη απ' ό,τι στις μεγάλες αυτοκρατορίες».

Μιλαν Κούντερα

(λίγο μετά τη συντριβή της «Ανοίξης της Πράγας»)

Η Ελλάδα στα κάρβουνα

Μή χάνεσαι. Κι αν οι Ισραηλινοί τσαλαπάτησαν τον Πατριάρχη, πές ότι ήταν ένα video-clip ακόμη. Τίποτ' άλλο.

Μή χάνεσαι. Κι αν οι καταληψίες με την υποκίνηση του σιωνιστικού κράτους έγκαταστάθηκαν στον ξενώνα του Αγίου Ιωάννη, έσύ -περήφανε λαέ- ξέρεις από καταλήψεις. Μην τούς ξεσυνερίζεσαι: είναι μόνο πιεστικοί.

Μή χάνεσαι. Κι αν δεν είναι γραμμένο στην ατζέντα των κυβερνήσεων το Έλληνορθόδοξο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, είναι γιατί ο Έλληνισμός είναι κατ' αυτούς έννοια που «σηκώνει πολύ νε-

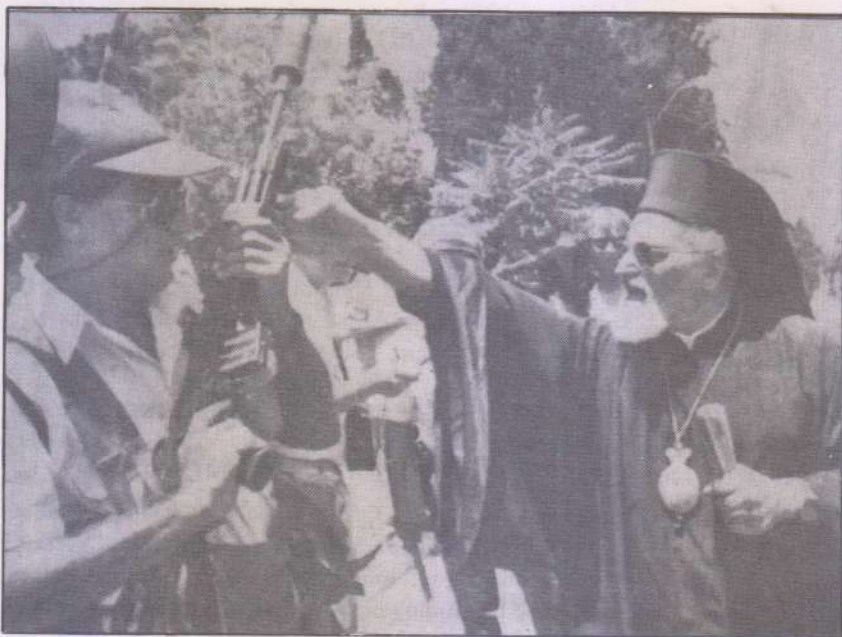
ρό» και η Όρθοδοξία μεγαλοϊδεατικό κατάλοιπο. Μή, λοιπόν, τζιζι!!!

Δέν μπορείς να τό πιστέψεις. Ξέρω, γι' αυτό δέν αντιδράς. Είσαι συγκλονισμένος. Παίρνεις έφημερίδες και διαμαρτύρεσαι γιατί δέν έχουν τό θέμα στους κεντρικούς τίτλους της πρώτης σελίδας. Πιέζεσαι να βγεις στους δρόμους να διαδηλώσεις...

Έλα, πήγε 2 μεσημέρι. Είναι ή ώρα του «Τόλμη και γοητεία». Θά κρυώσει ή σούπα.

(Έμεις θά τά ξαναπούμε. Τό φθινόπωρο μέ τά πρωτοβρόχια θά σηκώσει... θύελλες).

Σ.Ν.Π.

Η παράλειψη αποτελεί παράδοση;

Η παράλειψη της Ελλάδας από την «Ευρωπαϊκή Ιστορία της Ευρώπης», εκ μέρους της Επιτροπής Ντιροζέλ, μου θύμισε την παράλειψη της βυζαντινής φιλοσοφίας από την «Ιστορία της Φιλοσοφίας» του Émile Bréhier.

Στον πρόλογο του έργου του «Η Βυζαντινή Φιλοσοφία» (έκδοση: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1977), ο Β. Τατάκης αναφέρει:

«Και ό Émile Bréhier στην πολύτομη 'Ιστορία του τής Φιλοσοφίας, άκόλουθησε την παραδομένη πορεία: 'Ελλάδα, Ρώμη, πρώτοι χριστιανικοί αιώνες, Λατινική δύση, 'Αραβες, 'Εβραίοι, 'Αναγέννηση, νεώτεροι χρόνοι ως τις άρχές του αιώνα μας. Είδε όμως ό ίδιος ότι έτσι δοσμένο τό σωμα τής 'Ιστορίας τής Φιλοσοφίας δέν άντιπροσώπευε στην όλόλητά της την κίνηση των ιδεών επάνω στις όποιες οίκοδομήθηκε ό σημερινός, ό εύρωπαϊκός πολιτισμός. Κι αυτό γιατί άφηνε έξω δύο σπουδαία τμήματα: τό ένα, ή συμβολή τής 'Ασίας με τούς πανάρχαιους πολιτισμούς της, κατά τη συνάντησή της και τις προσβάσεις της προς τό εύρωπαϊκό πνεύμα: τό άλλο, ή συμβολή του Βυζαντίου. Άποφάσισε τότε ό Bréhier να επιδιώξει τη συμπλήρωση αυτών των κενών με συμπληρωματικά τεύχη, τη συγγραφή των όποιων έζήτησε από συνεργάτες. Τό πρώτο τεύχος άνέθεσε στο γνωστό άσιανολόγο Masson Oursef. Τό δεύτερο έπιθυμούσε να γραφεί από Έλληνα, και ό κλήρος έπεσε στον ύποφαινόμενο».

Ο Bréhier ήταν τουλάχιστον ευσυνειδητός.

Θ. Ζ.

Βία εξασκήθηκε κατά των Ποντίων προσφύγων στον Πειραιά

Την Κυριακή 27-5-90, αστυνομικά όργανα, κατόπιν εντολής των δημοτικών αρχών, εξεδίωξαν βίαια πρόσφυγες από τη λαϊκή αγορά.

Η πολιτική αυτή αναδεικνύει ότι δεν έχει γίνει κατανοητό πως υπάρχει προσφυγικό πρόβλημα το οποίο συνεχώς θα εντείνεται.

Θεωρούμε απαράδεκτη αυτή τη συμπεριφορά και ζητούμε να δοθεί άμεσα η δυνατότητα στους Πόντιους πρόσφυγες να εμπορεύονται την οικοσκευή που έχουν φέρε από την ΕΣΣΔ. Δυστυ-

Νατοϊκά

Και εγένετο ή Κύπρος μέλος του ΝΑΤΟ και μάλιστα υπό την εϋθύνη του στρατηγείου τής Σμύρνης τής φίλης, γείτονος και συμμάχου Τουρκίας!!!

Αυτά έκαναν οι κύριοι του ΝΑΤΟ παίζοντας τον πόλεμο πάνω σε χάρτη (έναντιον ποιών άραγε;) και στις ελληνικές αντιδράσεις μας άπάντησαν («Ελευθεροτυπία» 12/5/90): «ή χρησιμοποίηση του άεροδρομίου (σε κατεχόμενο μέρος τής Κύπρου) στο σενάριο DENS CROP έγινε από λάθος».

Ένα «λάθος» που έρχεται να προστεθεί στις τόσες άποδείξεις για τό πώς αντίλαμβάνονται οι Τούρκοι (και όχι μόνο) τό ρόλο τους στην Κύπρο.

Κατά τά άλλα, ή ελλαδιτική και ελληνοκυπριακή πολιτική ήγεσία εργάζονται άόκνως προς την κατεύθυνση μιας δικαίας και βιώσιμης λύσης του Κυπριακού μέσα στα πλαίσια μιας Συνομ... συγγνώμη, Όμοσπονδίας ήθελα να πώ.

N.T.

Το απαρτχάιντ της Ελλάδας – και πού βρίσκεται

Το είδαμε κι αυτό!! Στο τέλος της πορείας κατά της επίσκεψης του Ντε Κλερκ, κάπου στην Σταδίου, γράφτηκε σε τοίχο το παρακάτω σύνθημα: «Το απαρτχάιντ της Ελλάδας βρίσκεται στη Δυτική Θράκη» – με την υπογραφή «Α» σε κύκλο.

Δεν θα ασχοληθούμε με τό σύνθημα καθ' εαυτό – ούτε θα επιχειρήσουμε να ανταπαντήσουμε με επιχειρήματα για την ελληνικότητα της Θράκης – πράγμα που έχει γίνει αλλού στο περιοδικό. Θα σταθούμε λίγο σ' αυτούς που αυτοαποκαλούνται αναρχικοί. Σ' αυτούς που δεν έχουν μάτια για τό απαρτχάιντ της πλατείας Εξαρχείων που οι ίδιοι δημιούργησαν, σ' αυτούς που ο πολιτικός τους χώρος έχει γίνει άντρο χαφιέδων και χουλιγκάνων, σ' αυτούς που δεν θα μπορούσαν ούτε στο χάρτη να εντοπίσουν τη Θράκη.

Τους παρακαλούμε, τουλάχιστον, να μην προφασίζονται ιδεολογίες για να καλύψουν την πλήρη άγνοιά τους για τα θέματα εκτός της μικρής γυάλας τους.

«Το περιθώριο θέλει ζορί και κουπί και δεν μπορείς πάντα να κάνεις τό παπί».

Θ.Ρ.

Απίστευτο(!) κι όμως αληθινό!

Στις 26/4/1990 δύο μουσουλμάνες της Ροδόπης βαφτίστηκαν στο μοναστήρι Παναγίας Φανερωμένης Βαθυρρύακος. Απ', ό,τι διαβάζουμε στον τοπικό τύπο: «Με λευκούς χιτώνες οι δύο μουσουλμάνες, ή 42χρονη μητέρα Νερμιάν και ή 16χρονη κόρη της Αισά, απήγγειλαν τό «Γιστεύω» και στη συνέχεια βαφτίστηκαν σε μια τεράστια κολυμθήθρα με αναδόχους δύο ζευγάρια επιστημόνων από τό Πάμφορο Ροδόπης και τη Θεσσαλονίκη. Οι νεοφώτιστες ονομάστηκαν: Νεκταρία ή μητέρα και Αναστασία-Μαρίνα ή κόρη».

Ο φιλοχριστιανισμός υπάρχει ήδη σε μια σημαντική μερίδα μουσουλμάνων της Ροδόπης.

Φανταστείτε να υπήρχε πολιτική αντίστοιχη από την Εκκλησία της Ελλάδας, και παράλληλα με τις ορθόδοξες εξωτερικές ιεραποστολές που στάλθηκαν στην Αφρική και στην Κορέα, να είχαν εγκατασταθεί στα Πομακοχώρια και ορθόδοξες εσωτερικές ιεραποστολές!

B.A.

Ο παπās...

«...Δέν είμαστε πολεμοχαρείς. Άλλά, άν παρ' έλπιδα άποτύχουμε με όλα τά ειρηνικά μέσα και δέν μας μείνει άλλη διέξοδος, πείστε στους άδελφούς μας εκεί στη Μητέρα πατρίδα πώς τους περιμένουμε χέρι με χέρι να συρουμε τον άγώνα για λευτεριά...» είπε ό άρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος στον άποχωρούντα για την Άθήνα Έλληνα πρέσβυ στη Λευκωσία Γιάννη Φωτόπουλο.

...ό «έπαναστάτης»...

Και τί νομίζετε ότι άπεφάνθη επί του θέματος τής κατοχής τής Κύπρου, ό Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος (ΑΚΕΛ) κ. Χριστόφιας, άφου συμβουλευτηκε τό Έκτελεστικό του Γραφείο, την Κεντρική του Έπιτροπή και τά έργα των μεγάλων έπαναστατών, του Μάρξ και του Έγκελς, του Λένιν και του Μάο, του Γκουεβέρα και του Κάστρο;

Κατενάτσιο:

«Τήν ένίσχυση τής άμυνας τής Κυπριακής Δημοκρατίας τή βλέπουμε άκριβώς υπό την άυστηρή έννοια τής άμυντικής θεωράκης. Τό δόγμα μας είναι καθαρά άμυντικό... Άπορρίπτουμε τους πολεμικούς τυχολογισμούς...» (συνέντευξη στο «Κοινόν Κυπρίων» με τον Άντρεά Βοσκό).

...και ή μαθήτρια

Ή Ρωξάνη δέν θά 'ναι ούτε δεκάξη χρονών. Έχει συμβούλους τή Λιάνα, τον Πάρι και τον Βύρωνα. Τους πρωτογνώρισε εκεί στο όδόφραγμα τής γραμμής Άτίλα, στη Λευκωσία, καθώς γράφανε τή «φυλλάδα» τήν έφημερίδα τής Ξεσηκωμένης νεολαίας τής Κύπρου: «Όλοι διαλαλούμε πώς άποκλείουμε τήν πολεμική έπιλογή. Έχετε δει ποτέ μισοπεθαμένο να προπαθεί αγωνιώδως να πείσει τον θυτη πώς δέν κινδυνεύει; Αύτός που άποφασίζει και έχει τήν πολυτέλεια να επιλέγει ή όχι τον τρόπο έπίλυσης του προβλήματος, δέν είναι ή Κύπρος. Ό ΘΥΤΗΣ ΑΓΙΟΦΑΣΙΕΙ είναι ή Κύπρος. Ό ΘΥΤΗΣ ΑΓΙΟΦΑΣΙΕΙ τότε και πώς και άν συμφέρει άλλη λύση από αύτή που υπάρχει τώρα. Ή Κύπρος, τό θύμα, ακολουθεί είτε τό θέλει είτε όχι».

Καημένο, Γενικό Γραμματέα...

Λιο

χώς ή εκποίηση αυτών των ειδών είναι ή μόνη δυνατή πράξη για την επιβίωση και ένταξή τους. Εκκρεμεί ακόμα ή αίτηση της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού (1851/23-3-90) προς τό Υπουργείο Εμπορίου, με την οποία ζητείται ή διευθέτηση αυτών των προβλημάτων.

Η πολιτική καταστολής οδηγεί τον προσφυγικό πληθυσμό στην περιωριοποίηση και ανακαλεί στη μνήμη του τις οδυνηρές εμπειρίες από τη συμπεριφορά των Τούρκων και των Σταλινικών.

Ποντιακός Σύλλογος «Αργώ» Καλλιθέας Σύλλογος Ποντίων «ο Ευκλείδης», Μενίδι

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΠΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του Βαγγέλη Κοροβίνη

Τό βασικό χαρακτηριστικό τών αναλύσεων στον ήμερήσιο και περιοδικό τύπο τής χώρας, καθώς και στά ραδιοτηλεοπτικά μέσα σχετικά μέ τίς εξελίξεις στην Ύν. Εύρώπη και τήν ΕΣΣΔ, είναι ένας στείρος και έπαρχιωτικός **ιδεολογισμός**. (Δέν αναφερόμαστε στην πολιτική ήγεσία του τόπου, γιατί και όταν βρίσκει χρόνο νά άσχοληθεί μέ θέματα πού «δέν πουλάνε», τό επίπεδο τών θέσεων τής είναι πολύ κατώτερο τών περιστάσεων). Ύνάλογα μέ τήν πολιτική τοποθέτηση τών αναλυτών γινόμαστε μάρτυρες είτε θριαμβολογιών γιά τήν νίκη τής «οικονομίας τής άγοράς» και τής Δημοκρατίας, είτε άδέξιων προσπαθειών νά συγκαλυφθεί και νά ώραιοποιηθεί ή κατάρρευση τών καθεστώτων του «ύπαρκτου σοσιαλισμού». Όμως ό θάνατος του «όρθόδοξου» κομμουνισμού μόνον περιορισμένη σημασία, από ιδεολογική σκοπιά, έχει. Ύπό τά μέσα κι όλας τής δεκαετίας του ΄70 ό Μαρξισμός στό σύνολό του, και μάλιστα στίς πιο «μαχητικές» του έκδοχές, είχε μπει σέ κρίση χωρίς καμιά προοπτική ανάρρωσης. Κρίση πού τήν σηματοδότησαν ή άποτυχία τής πολιτιστικής επανάστασης στην Κίνα, ή άμπωτις τών έθνικοαπελευθερωτικών κινήματων μέ Μαρξιστικό-Λενιστικό ή νεομαρξιστικό ιδεολογικό όπλοστάσιο και ή ανάδυση έναλλακτικών κινήματων (πράσινοι κλπ.) στην Δ. Ευρώπη και άλλοι.

Μόνον όταν άντιμετωπίσουμε τήν χρεωκοπία του «όρθόδοξου» κομμουνισμού σάν συνέπεια και ταυτόχρονα αίτια (μιά ανάμεσα σέ πολλές άλλες) τής **κατάρρευσης του διπολισμού**, του άσφυκτικού έναγκαλισμού του πλανήτη από τίς δύο υπερδυνάμεις, μπορούμε νά όριοθετήσουμε τήν πραγματική τής σημασία. Η ειρηνική επανάσταση που έκδηλώθηκε στίς χώρες τής Ύν. Εύρώπης οδηγεί στό τέλος τής τήν διαίρεση του κόσμου σέ δύο άντίπαλα στρατόπεδα και έπιτρέπει τήν διαμόρφωση ενός **πολυπολικού** πλέον μοντέλου διεθνών σχέσεων. Πώς μπορεί νά έπιβιώσει, ύπό τήν παρούσα του τουλάχιστον μορφή, το ΝΑΤΟ, όταν τό σύμφωνο τής Βαρσοβίας, έχει στή πράξη διαλυθεί; Και πώς μπορεί νά δικαιωθεί ή έτσι και άλλοιώς διασαλευμένη από καιρό παντοκρατορία τών ΗΓΙΑ στό δυτικό στρατόπεδο, όταν ή ΕΣΣΔ άπαγγιστρώνεται ταχύτατα από τούς πρώην «δορυφόρους» τής;

Ύκόμη και στην περίπτωση, όμως, πού συνειδητοποιούνται αυτές οι ριζικές μετατοπίσεις ίσορροπιών, ή συζήτηση στή χώρα μας περιορίζεται σέ μια στενά οικονομίστικη άποτίμηση τών συνεπειών τής κατάρρευσης του κόσμου τής Γιάλτας. Στο έπίκεντρο τών άπόψεων αυτού του είδους βρίσκεται ή έπισημανση του κινδύνου νά συρρικνωθούν τά έπιχειρηματικά κεφάλαια, αλλά και οι πόροι που διατίθενται από τά ταμεία τής ΕΟΚ γιά τίς χώρες του Εύρωπαϊκού νότου, λόγω τής στροφής του ενδιαφέροντος τών ίσχυρών μας έταίρων πρός τήν Ύν. Εύρώπη. (Ύξυπονοείται βέβαια, ή διάθεση σημαντικών κεφαλαίων γιά τήν οικονομική άνόρθωση τών χωρών τής Ύν. Εύρώπης και τό σοβαρό κόστος τής ένοποίησης τών δύο Γερμανιών, που καλείται νά τό καταβάλει ό βασικότερος χρηματοδότης του προϋπολογισμού τής Κοινότητας, ή Δ. Γερμανία). Ύπ' αυτήν τήν διαπίστωση άντλείται στή συνέχεια ένα άξιοπερίεργο συμπέρασμα: Η Ύλλάδα, ίσχυρίζονται πολλοί, δέν έχει πιά άλλα περιθώρια καθυστέρησης, γιά τήν προσαρμογή τής στην οικο-

νομική πραγματικότητα τής Εύρώπης τών «12». Πρέπει πάση θυσία νά συμμορφωθεί μέ τούς ρυθμούς τής οικονομικής και νομισματικής ένοποίησης τής ΕΟΚ, νά ανακτήσει τό χαμένο έδαφος, έστω κι άν ήδη στίς Βρυξέλλες γίνεται λόγος γιά τήν ένταξη τής χώρας μας στή ζώνη δεύτερης ταχύτητας, στον δεύτερο από τούς «τρεις όμόκεντρους κύκλους» μιάς ένιαίας Εύρώπης.

Μόνον καταφεύγοντας στην άτταβιστική συμπεριφορά τών ζών και τήν τακτική τής στρουθοκαμήλου μπορούμε νά έρμηνεύσουμε ένα τέτοιο συμπέρασμα. Μέ ποιά λογική, κατ' άρχήν, θά ήταν δικαιολογημένη ή τυφλή και άκριτη προσκόλλησή μας στο «όραμα του 1992» τήν στιγμή πού ή μεσογειακή πολιτική τής ΕΟΚ περνά σέ δεύτερη μοίρα; Και προπαντός: τό πρόβλημα πού άντιμετωπίζει ή ΕΟΚ είναι ταμειακό, ιεράρχησης δαπανών και έξεύρεσης νέων εσόδων, ή μήπως οι πρόσφατες εξελίξεις μπορούν νά άποδειχθούν έπιζήμιες γιά τήν διαδικασία τής Εύρωπαϊκής όλοκλήρωσης και νά ύπονομεύσουν άκόμη και τήν ίδια τήν συνοχή τής ΕΟΚ, τήν έπιβίωση τής ως συλλογικού πολιτικού οικονομικού ύποκειμένου;

Ανάγκη νέων επενδυτικών διεξόδων;

Γιά νά άνιχνευθεί μιά άπάντηση σ' αυτά τά έρωτήματα, τό όλο πρόβλημα πρέπει νά ένταχθεί σ' ένα εύρύτερο πλαίσιο. Αυτό πού σχετίζεται μέ τίς οικονομικές συνέπειες τής κατάρρευσης του διπολισμού σέ παγκόσμια και πανευρωπαϊκή κλίμακα, σέ ό,τι άφορά τό παγκόσμιο σύστημα στό σύνολό του: Πριν τίς κοσμογονικές εξελίξεις στην Ύν. Εύρώπη και τήν ΕΣΣΔ και στά πλαίσια τής διαίρεσης του κόσμου σέ δύο μπλόκ, βρισκόμασταν μπροστά στην καταθλιπτική κυριαρχία του **χρηματοπιστωτικού συστήματος** και τής **πολεμικής βιομηχανίας** πάνω στό σύνολο τών παραγωγικών δραστηριοτήτων του πλανήτη. Ύένος χρηματοπιστωτικού συστήματος πού στή δεκαετία του ΄80 άυτονομήθηκε πλήρως από τό οικονομικό πλαίσιο δράσης και άναφοράς του, κατά τρόπο πού όλες σχεδόν οι παρα-

γωγικές δραστηριότητες αντιμετώπιζονταν σάν πρόσχημα γιά τήν αναπαραγωγή του. (Οί χώρες του Τρίτου Κόσμου έχουν έξοφλήσει κατ' επανάληψιν τά «χρέη» τους, τεράστιες περιουσίες δημιουργήθηκαν μέσα από τόν επιδέξιο χειρισμό τών διακυμάνσεων τών μετοχών καί τών τιμών τών διαφόρων προϊόντων στά διεθνούς έμβέλειας χρηματιστήρια άξιών κλπ.). Καί μιās πολεμικής βιομηχανίας πού λειτούργησε τίς δύο τελευταίες ιδίως δεκαετίες σάν «άτμομηχανή τής ανάπτυξης».

Στό βαθμό πού έχει τεθει όριστικά στό περιθώριο ή πιθανότητα ενός Γ' Παγκόσμιου Πολέμου καί στό βαθμό πού οι «έστιες έντασης» στήν περιφέρεια του συστήματος τίθενται υπό έλεγχο, η διαδικασία τής κατάρρευσης του διπολισμού θέτει τό πρόβλημα τής συρρίκνωσης τής πολεμικής βιομηχανίας (πρώτα καί κύρια τής αποδυνάμωσης τών «στρατιωτικο-βιομηχανικών συμπλεγμάτων» τών δύο υπερδυνάμεων) καί τής αποκατάστασης τής «φυσιολογικής λειτουργίας» του χρηματοπιστωτικού συστήματος. 'Αν αυτή ή προοπτική είναι βάσιμη, ή εξεύρεση νέων επενδυτικών διεξόδων άναδεικνύεται σέ sine qua non όρο άποτροπής μιās παρατεταμένης καί μεγάλου βάθους παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης. Ούτε οι επενδύσεις σέ ύψηλή τεχνολογία όμως (όχι μόνον δεν δημιουργούν μαζικά νέες θέσεις εργασίας αλλά ελαττώνουν καί τίς ήδη υπάρχουσες), ούτε οι μαζικές επενδύσεις στήν 'Αν. Εύρώπη μπορούν ν' άποτελέσουν πραγματική διέξοδο γιά τό παγκόσμιο σύστημα από **στρατηγική άποψη**. (Στήν περίπτωση τής 'Αν. Εύρώπης, οι επενδύσεις μπορεί νά κατευθυνθοούν κυρίως στήν παραγωγή καταναλωτικών αγαθών καί στήν ανάπτυξη δικτύων διανομής τους). Στήν πραγματικότητα ή μόνη διέξοδος πού μπορεί τό παγκόσμιο σύστημα νά προσφέρει στόν «έαυτό» του, έν όψει τής συρρίκνωσης τών κυρίαρχων τομέων του, είναι ή προώθηση του Κεύνσιανισμού σέ παγκόσμια κλίμακα, αρχίζοντας από μιιά **γενναία σεισάχθεια χρεών** τών χωρών του Γ' κόσμου (πρόταση Μπράντ). Αυτή ή διέξοδος θά άναδείκνυε τήν σοσιαλδημοκρατία όχι πια σάν ένα τύπο ταξικών συμμαχιών στό έσωτερικό έθνικών κοινωνικών σχηματισμών (έθνών-κρατών) του κέντρου του συστήματος, αλλά ως τύπο ταξικών συμμαχιών σέ πλανητική κλίμακα. 'Αν αυτή είναι ή μόνη όμολογη καί σύμφωνη μέ τή φύση του παγκόσμιου συστήματος στρατηγική διέξοδος από τήν επαπειλούμενη ύφεση, είναι βέβαιο ότι μπορούν νά άναζητηθοούν καί έναλλακτικές πρός αυτήν στρατηγικές πού νά ένσωματώνουν μιιά έθνιστική καί μιιά οικολογική ταυτόχρονα προβληματική (μέ όρους συνάρθρωσης καί όχι ύπαγωγής του ενός σκέλους στό άλλο).

Οί επενδυτικές διέξοδοι πού προσφέρει σήμερα ή 'Αν. Εύρώπη μπορεί μέν νά μήν άποτελοούν στρατηγικό δρόμο αντιμετώπισης του προβλήματος, πρόκειται όμως νά άποδειχθοούν ζωτικής σημασίας μοχλοί γιά τή διατήρηση καί αναβάθμιση τής θέσης όρισμένων Εύρωπαϊκών χωρών στόν υπό έπαναδιαμόρ-

φωση παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας. Γίνεται λόγος, βέβαια, γιά τήν ένοποιημένη Γερμανία πρώτα-πρώτα, αλλά καί γιά τήν Γαλλία, τήν 'Ιταλία, τήν Αύστρια κλπ. Οί χώρες αυτές συγκεντρώνουν χαρακτηριστικά τέτοια (άνύπαρκτες ή μικρές κλίμακας πολεμικές βιομηχανίες καί χρηματοπιστωτικά συστήματα περιφερειακής καί όχι διεθνούς έμβέλειας, παραδοσιακούς δεσμούς μέ τήν 'Αν. Εύρώπη) πού μπορούν νά τούς έπιτρέψουν νά έπωφεληθοούν, αυτές πρώτα από όποιοσδήποτε άλλες, από τό άνοιγμα τών αγορών τής 'Αν. Εύρώπης καί τής ΕΣΣΔ. Οί όξεις ανταγωνισμού πού μοιραία θά άναφθοούν, στήν πορεία, μεταξύ τέτοιων χωρών (ήδη καί άναφορικά μέ τό πρόβλημα τής επανένωσης τών δύο Γερμανιών σημειώνονται οι πρώτες άψιμαχίες) καθώς καί τό γεγονός ότι ή ΕΟΚ καί ή ΚΟΜΕΚΟΝ είναι σέ τελευταία άνάλυση ψυχοπολεμικοί όργανισμοί πού ή συνοχή τους προϋποθέτει τόν διπολισμό, θα θέσουν μοιραία επί τάπητος τό ζήτημα τής έπιβίωσης τής ΕΟΚ ως συλλογικού πολιτικο-οικονομικού ύποκειμένου. 'Η κύρια τάση πού διαφαίνεται στόν όρίζοντα είναι ή κατάλυση τής Κοινότητας ως τέτοιας, έστω καί άν ή διαδικασία κατάλυσής της δεν πρόκειται νά πάρει χαρακτήρα ρητό, όμολογημένο, άπότομο καί έκρηκτικό.

Μια εναλλακτική εθνική πολιτική

'Αν οι κίνδυνοι γιά τήν διάσπαση τής Εύρώπης τών «12» είναι κάθε άλλο παρά άμελητέοι, τότε οι άναλύσεις τών άπολογητών του Εύρωπαϊσμού στή χώρα μας άποδεικνύονται άσπρηκτες, κοντόφθαλμες καί έπαρχιωτικές. Γιά πρώτη φορά μετά από

πολλές δεκαετίες, διανοιόγονται σοβαρές δυνατότητες επανεξέτασης του μονόπλευρου προσανατολισμού τής χώρας, όχι πιά μέ όρους όράματος καί έπιθυμίας άποκλειστικά, αλλά καί μέ όρους άναγκαστικής καί έφικτής έπιλογής. Γιατί ή διαδικασία κατάρρευσης του διπολισμού δεν ύπονομεύει μόνον τήν συνοχή τής ΕΟΚ. Δημιουργεί ταυτόχρονα ένα καινούργιο πλαίσιο γιά τίς διαβαλκανικές σχέσεις. Οί ισορροπίες πού διαμορφώθηκαν στά Βαλκάνια μετά τό τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μπαίνουν κι αυτές σέ άμφισβήτηση. 'Η 'Ελλάδα θά

μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην χειραφέτηση του Βαλκανικού χώρου από τις παλιές του εξαρτήσεις, στην μορφοποίησή του σε αυτόνομο πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό πόλο στα πλαίσια μιας ενιαίας και πολυεθνικής Ευρώπης. Η Ελλάδα αποτελεί την οικονομική και πολιτική γέφυρα των Βαλκανικών χωρών με τη Δ. Ευρώπη και τη φυσική τους διέξοδο προς την Άν. Μεσόγειο. Η αξιοποίηση όμως της γεωπολιτικής της θέσης στην κατεύθυνση αναδόμησης του κατακερματισμένου ιστού των Βαλκανίων προϋποθέτει:

α) Ότι θα αναζητήσουμε, από κοινού με τους γείτονές μας, έναν τρόπο υπέρβασης του ανεπανόρθωτα φθαρμένου μοντέλου σχέσεων που, με βάση την αρχή των εθνοτήτων, επιβλήθηκε στα Βαλκάνια στη διάρκεια του 19ου αιώνα. Τής κατάτμησης δηλαδή του Βαλκανικού χώρου σε αλληλομισούμενα και αλληλοϋποβλεπόμενα δυτικού τύπου έθνη-κράτη που ήταν έρμαιο των διαθέσεων των Μεγάλων δυνάμεων. Είναι αλήθεια ότι προς τό παρόν ή ανάδυση των συμπερισμένων από τις άγκυλώσεις της Γιάτας ιδιαιτεροτήτων της περιοχής παίρνει την «ρετρό» μορφή της αναθερμανσης παλιών εθνικών αντιθέσεων και μειονοτικών προβλημάτων. Ορισμένοι στη χώρα μας (και άλλου), πανικόβλητοι μπροστά σ' αυτήν την πραγματικότητα και δύσπιστοι για την δυνατότητα να αναπτυχθεί ή συνεργασία των Βαλκανικών λαών σε περιφερειακή βάση, σπεύδουν να έναποθέσουν άλλο (στην ΕΟΚ, στις δύο υπερδυνάμεις κλπ) την ευθύνη της αντιμετώπισης των προβλημάτων. Άλλοι πάλι κραδαίνουν αυτάρεσκα την ένταξη μας στην άβεβαιο και άσφαχο μέλλοντος Κοινότητα και αντιμετωπίζουν τις βαλκανικές χώρες σάν φτωχούς συγγενείς που έκλιπαρούν την μεσολάβησή μας για να αποκτήσουν πρόσβαση στον «Παράδεισο» της ΕΟΚ.

Η συμβολή της Ελλάδας στην ανάπτυξη μιας αυτόνομης δυναμικής στα Βαλκάνια είναι ή μόνη πολιτική που μπορεί να αποτρέψει τό ενδεχόμενο οριστικής περιθωριοποίησής της. Τό «αίσθημα ασφαλείας» που μάς παρείχε ή συμμετοχή μας στη «λέσχη των πλουσίων χωρών» της Ευρώπης, αποδεικνύεται σήμερα πλαστό και λειτουργεί πλέον άπροκάλυπτα σάν πρόσχημα αδράνειας και αναπαραγωγής της εθνικής μας άφασίας.

Σέ ό,τι άφορά την άναζωπύρωση των εθνικών αντιθέσεων στην περιοχή, τό ίδιο τό άπώτερο παρελθόν των Βαλκανίων προσφέρει ένα έναλλακτικό πρότυπο έθνισμού για την αντιμετώπισή τους. Έναν τύπο έθνισμού που δέν βρίσκει καμιά αντίφαση ανάμεσα στην υπεράσπιση της συλλογικής ιδιαιτερότητας, της εθνικής ύπόστασης και ιδιοσυστασίας, και στην δημιουργική συνύπαρξη με άλλα όμορα έθνη, άκριβώς γιατί βιώνει και αναπαράγει αυτήν την ιδιαιτερότητα όχι σάν αναλλοίωτη και άυθυπόστατη ύπεριστορική ουσία, αλλά σάν γεγονός έπαφής και σχέσης συμπληρωματικών και ισότιμων παραδόσεων και κατευθύνσεων πολιτιστικής άνάπτυξης.

β) Μία πολιτική άπόκρουσης του Τουρκικού έπεκτατισμού. Η κατάρρευση του διπολισμού και ή ύφεση στις σχέσεις των δύο υπερδυνάμεων σ' όλα τά μέτωπα, άπειλεί την Τουρκία με ύποβάθμιση του ρόλου της ως ύποϊμπεριαλιστικού χωροφύλακα της περιοχής. Τό μιλιταριστικό και ρατσιστικό κατεστημένο της άναζητεί νέους τρόπους να «ξαναμπει στό παιχνίδι» με εύνοϊκούς και πάλι όρους. Προσπαθεί να «πλασσοάρει» την Τουρκία σάν άξιόπιστο και ύπεύθυνο (για την Δύση και την ΕΣΣΔ) κηδεμόνα των μουσουλμανικών τουρκόφωνων νότιων δημοκρατιών της ΕΣΣΔ και των μουσουλμανικών μειονοτήτων στην Βουλγαρία και την Ελλάδα. Άξιόπιστο και ύπεύθυνο κηδεμόνα, γιατί ό δικός της ίσλαμισμός είναι μετριπαθής και έλεγχομένος από τό κράτος, σε αντίθεση με τόν «χομεινικό τύπου» ίσλαμισμό. Η σημασία των επιδιώξεων του Τουρκικού έπεκτατισμού (που με πρόσχημα την παροχή καλών ύπηρεσιών

άποσκοπεί στην ανασύσταση της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας) για τά Βαλκάνια είναι προφανής. Όποιαδήποτε προσπάθεια άνέλιξης τους σε αυτόνομο πόλο στα πλαίσια μιας ενιαίας και πολυεθνικής Ευρώπης θά προσκρούσει πρώτα και κύρια πάνω στα παντουρκικά σχέδια της Άγκυρας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΡΗΣΟΣ»

Z. Πηγής 34 - 10681 ΑΘΗΝΑ

Τηλ: 36 42 935 - 88 18 751

FAX: 5905992

ΚΩΣΤΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ

«Η οργή των αγαλμάτων»

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΡΟΔΑΚΗΣ

«Ο γόρδιος δεσμός των εθνοτήτων - Η Μικρά Ασία μέσα στο χώρο και στο χρόνο»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΡΑΠΑΓΓΙΔΗΣ

«Η Νέα Ορεστιάδα απέναντι στην ελληνοτουρκική κρίση του τέλους Μαρτίου 1987»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ

«Πομάκοι ή Ροδοπαίοι -

Οι έλληνες μουσουλμάνοι»

Πρόλογος: Γιάγκος Πεσμαζόγλου

ΝΕΟΚΛΗΣ ΣΑΡΡΗΣ

«Η οικογένεια στην Τουρκία - Κοινωνική πλαισίωση και θεσμική προσέγγιση»

Η εναλλακτική πρόταση για την Ελλάδα

Του Γιώργου Καραμπελιά

Σήμερα μπορούμε να αναγνωρίσουμε με μεγαλύτερη ψυχραιμία τα χαρακτηριστικά της περιόδου που διανύσαμε από τη μεταπολίτευση. Η Ελλάδα βρίσκεται σε παρακμή, που οδηγεί, για άλλη μια φορά στην ιστορία μας, στη μετατροπή της σε μια ξεχασμένη επαρχία μιας Ευρώπης υπό διαμόρφωσιν. Μπορούμε να αναγνωρίσουμε ασφαλέστερα τη φύση της παγκόσμιας κρίσης 1973-74. Δεν επρόκειτο ίσως απλώς για την κρίση του φορντιστικού μοντέλου, αλλά ταυτόχρονα και κυρίως, για την κρίση ενός μοντέλου ανάπτυξης στηριγμένου στην εσωτερική αγορά και την εσωτερική συσσώρευση. Η κατάρρευση των ανατολικών κοινωνιών ήρθε να επιβεβαιώσει αυτή τη διαπίστωση. Στα πλαίσια του παγκόσμιου σοσιαλ-καπιταλισμού και ιδιαίτερα της Ευρώπης δεν υπάρχει πλέον καμμία δυνατότητα αυτόκεντρης συσσώρευσης.

Απέναντι σ' αυτή την κρίση η Ελλάδα δεν κατόρθωσε να αναδείξει κανένα τμήμα των αρχουσών τάξεων ικανό να αντιμετωπίσει την πρόκληση της πολυεθνικής Ευρώπης. Οι ελληνικές άρχουσες τάξεις αποδείχτηκαν ικανές να παράγουν Κοσκωτάδες και να καταφύγουν και πάλι στον άνθρωπο της δεκαετίας του '50. Την εποχή των πολυεθνικών, της πληροφορικής, του «παγκόσμιου χωριού», οι ελληνικές επιχειρήσεις συνετρίβησαν και τα υπολείμματά τους εντάσσονται στις διεθνείς αλυσίδες επιχειρήσεων. Οι τεχνικές εταιρείες, οι ελληνικές «πολυεθνικές», έσβησαν· και από τις βιομηχανικές επιχειρήσεις επιβίωσαν ελάχιστες, ιδιαίτερα στην ελαφρά βιομηχανία. Η Ελλάδα εντάσσεται στον Ευρωπαϊκό καταμερισμό εργασίας, ως χώρα τουρισμού, λαχανόκηπος δεύτερης διαλογής και κυρίως ως χώρα μαύρης δουλειάς, παραοικονομίας, ως η νοτιο-ευρωπαϊκή απόφυση ενός υπό ενοποίηση παραγωγικού και πολιτικού συστήματος. Καμιά τάξη της κοινωνίας δεν αποδείχτηκε ικανή να διοικήσει και να εντάξει την Ελλάδα στην Ευρώπη με όρους μιας όσο γίνεται πιο ισότιμης συμμετοχής. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη σήμερα δεν είναι τίποτε άλλο παρά η εντολοδόχος μιας ευρωπαϊκής υπερκυβέρνησης υπό διαμόρφωσιν, που αναλαμβάνει να με-

ταφέρει και στο επίπεδο της πολιτικής διαχείρισης, αυτό που έχει ήδη πραγματοποιηθεί στο οικονομικό πεδίο, *finis Graeciae*.

Το δεύτερο στοιχείο αυτής της αδιαμφισβήτητης παρακμής είναι η ανάπτυξη της απειλής του τούρκικου επεκτατισμού στα ανατολικά μας.

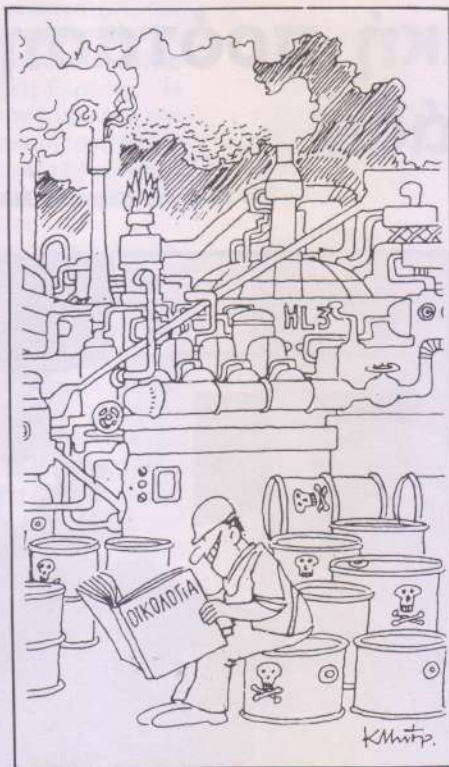
Για άλλη μια φορά στην ιστορία μας μια αδυνατισμένη Ελλάδα αντιμετωπίζει μια διπλή πρόκληση, μια διπλή απειλή από τη Δύση και την Ανατολή, και στο εσωτερικό οι Αιτωλοί και Ακαρνάνες συναγωνίζονται ποιος θα πρωτοφέρει τους ρωμαϊκούς αετούς στην Κόρινθο. Για να είμαστε ειλικρινείς λοιπόν: Η παρακμή είναι βαθύτατη και δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή καμιά δύναμη, καμιά τάξη, κανένα κόμμα ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες της περιόδου. Το νέο πρόσωπο των γιάπικ, των κομπιούτερ και της Νέας Δημοκρατίας δεν αφορά σε τίποτε άλλο, παρά στον τρόπο αποδοχής του υποδεέστερου και παρασιτικού ρόλου της Ελλάδας. Δεν πρόκειται για μια υπό ανάπτυξη νέα και επιθετική άρχουσα τάξη, που να αμφισβητεί αυτό το ρόλο της Ελλάδας στην Ευρώπη ή την υποταγή της στα κελεύσματα της Τουρκίας. Αντίθετα, το μόνο μέλημα της νεαρής ΔΑΠ είναι η διαχείριση αυτής της ενσωμάτωσης και παρακμής.

Η εναλλακτική πρόταση της Οικολογίας

Μέσα σ' αυτή τη συγκυρία η πρόταση του εναλλακτικού κινήματος είναι πρόταση καταπληκτικά πολυσύνθετη και επίκαιρη. Δεν πρόκειται, ούτε μπορεί να είναι μια πρόταση που αφορά μόνο το περιβάλλον και την υποβάθμισή του. Δεν είναι μια πρόταση που αφορά μόνο διαφορετικούς τρόπους ζωής και αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων, είναι ταυτόχρονα η μόνη πρόταση που αφορά την παρακμή μας, είναι η μόνη πρόταση που αρνείται τις ίδιες τις προϋποθέσεις της, τον παρασιτικό ρόλο της Ελλάδας στην Ευρώπη! Ας το δούμε πιο συγκεκριμένα: Η πρόταση του πράσινου κινήματος αρνείται το μοντέλο της εργαλειακής αποτελεσματικότητας, της παγκόσμιας ενοποίησης των πολυεθνικών, και προτείνει ένα διαφορετικό υπόδειγμα, όπου η αυτονομία των ανθρώπων συνδέεται με την απόρριψη του ανταγωνιστικού μοντέλου κοινωνίας και την αυτονομία των περιφερειών. Μόνο η πρόταση του πράσινου κινήματος μπορεί να απαντήσει στα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Η οικονομική αυτονομία της περιφέρειας στα πλαίσια της εθνι-

κής οικονομίας και η αυτονομία της εθνικής οικονομίας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής, αποτελούν τις προτάσεις του πράσινου κινήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που απαντούν περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη πρόταση στις ανάγκες της Ελλάδας.

Η απάντηση του ΠΑΣΟΚ και της παλιάς αριστεράς για την επίτευξη μιας εθνικής αυτονομίας συνετρίβη, γιατί οι ίδιες οι προϋποθέσεις της ήταν λανθασμένες. Ας τις δούμε λεπτομερέστερα. Η ΠΑΣΟΚική απόπειρα ήταν κατεξοχήν κομφουζιονιστική, γιατί προσπαθούσε να απαντήσει ταυτόχρονα σε δύο ερωτήματα και ανάγκες. Από τη μια να αναβαθμίσει την Ελλάδα στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και ταυτόχρονα να οικοδομήσει ένα κοινωνικό κράτος, πράγμα υποχρεωτικό, δεδομένης της ένταξης της Ελλάδας στην Κοινή Αγορά. Όμως η αναβάθμιση του ρόλου της Ελλάδας στο διεθνή καταμερισμό, που αποτελούσε παραδοσιακό αίτημα της αριστεράς, χωρίς αμφισβήτηση του ίδιου του μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης, οδηγούσε αναπόφευκτα στην αποτυχία. Και αυτό γιατί η Ελλάδα δεν διέθετε εκείνες τις άρχουσες τάξεις και την παραγωγική δομή που θα επέτρεπαν να ευοδωθεί ένα τέτοιο εγχείρημα. Η αποδοχή του παγκόσμιου μοντέλου σήμαινε αναπόφευκτα ανάπτυξη της πολυεθνικοποίησης, άνοδο των εισαγωγών και των διεθνών ανταλλαγών, αποδοχή του μοντέλου του ανταγωνισμού. **Δηλαδή τα εντελώς αντίθετα από την ΠΑΣΟΚική αυτόκεντρη ανάπτυξη!** Και Lacost και αυτόκεντρη ανάπτυξη! Το ίδιο mutatis mutandis συνέβη στην Ανατολική Ευρώπη, εκεί σκόνηταπε και απέτυχε το παραδοσιακό εργατικό κίνημα! Η διεκδίκηση απλώς και μόνο της αλλαγής της κατανομής του εισοδήματος, χωρίς ριζική αμφισβήτηση των ιδίων των αναγκών και του προτύπου που επιβάλλει το σύστημα, οδηγεί στην εδραίωση του σοσιαλ-καπιταλισμού και όχι στην αμφισβήτησή του. Γι' αυτό και στην Ανατολική Γερμανία η συντριπτική πλειοψηφία των εργατών ψήφισε χριστιανοδημοκράτες, γιατί αυτοί απέδειξαν με μεγαλύτερη φερεγγυότητα ότι μπορούν να προσφέρουν τα καταναλωτικά αγαθά, που ο αμιγής «σοσιαλισμός» δεν μπορούσε να τους προσφέρει. Αν σε αυτή την αντίφαση προσθέσουμε και την επιδίωξη της ανάπτυξης του κοινωνικού κράτους, που οδηγούσε στη μείωση των κερδών μιας άρχουσας τάξης που είχε μάθει να «επιχειρεί» μόνο με υψηλά κέρδη, και την παντελή έλλειψη μιας τεχνοκρατικής τάξης που θα μπορούσε να υποκαταστήσει τους ιδιώτες επιχειρηματίες, καταλαβαίνουμε ότι το εγχεί-

ρημα του ΠΑΣΟΚ ήταν προκαταβολικά καταδικασμένο σε αποτυχία. Μόνο οι παπαγάλοι του «καπιταλιστικού εκσυγχρονισμού» μπορούσαν να θεωρούν το ΠΑΣΟΚικό εγχείρημα ως «εκσυγχρονιστικό», την ίδια στιγμή που βύθιζε τη χώρα στην ακινησία και το χρέος. Αποδείχτηκε για άλλη μια φορά ότι ο ελληνικός «επιχειρηματικός» κόσμος μόνο Κοσκωτάδες μπορεί να παράγει, και η ελληνική «τεχνοκρατία» έχει σαν αρχέτυπο και κορωνίδα της τη «γάτα», τον καθηγητή οικονομολόγο των σκυλαδικών. Ανάπτυξη στην Ελλάδα σε αυτή τη δεκαπενταετία της κρίσης ήταν από κάθε άποψη αδύνατη, σύμφωνα με τα κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα της εποχής. Έτσι όμως το τραίνο χάθηκε οριστικά. Ένα ακόμα τραίνο. Ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός θα αναθέσει και πάλι στις δυτικοευρωπαϊκές άρχουσες τάξεις το έργο της ίδιας της διαχείρισης της ελληνικής οικονομίας, σαν απόφυση του Θερέτρου της Δύσης, και προοπτικά στην Τουρκία, στο βαθμό που «εκσυγχρονιστεί».

Το γεγονός ότι, μέσα από την κυβέρνηση Τζανετάκη ή Ζολώτα, η ίδια η παραδοσιακή αριστερά έφτασε στην αποδοχή του υποδεέστερου ρόλου της Ελλάδας στην Ευρώπη, την ώρα που καταρρέει ο υπαρκτός σοσιαλισμός, δεν είναι τυχαίο. Είναι η ίδια η αποτυχία του σοσιαλιστικού συστήματος, ως κατανομή της πίτας του εισοδήματος προς όφελος των εργαζομένων, που στις

συνθήκες της Ελλάδας σημαίνει και αποδοχή του εξαρτημένου και παράσιτικού ρόλου της χώρας.

Κατά συνέπεια το οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα επωμίζεται στη χώρα μας πολύ περισσότερα πράγματα από ό,τι σε άλλες χώρες της Ευρώπης. **Το εναλλακτικό πρότυπο ανάπτυξης (συχνά «αποανάπτυξης») αποτελεί για την Ελλάδα μονόδρομο, αν θέλει να αποφύγει την οριστική περιθωριοποίησή της.** Η αποκέντρωση, η παραγωγική αυτονομία των περιφερειών, η ανατροπή του καταναλωτικού μοντέλου, δεν αποτελούν για μας απλώς και μόνον επιλογή τρόπου ζωής, θέληση να αποφύγουμε την καταστροφή του πλανήτη, υπόδειγμα για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, αλλά και ανάγκη εθνικής επιβίωσης. Μια αυτόνομη Ελλάδα δεν μπορεί να υπάρχει παρά μόνο στο βαθμό που ακολουθήσει ένα δρόμο εναλλακτικής «ανάπτυξης». **Η οικολογική εναλλακτική αντίληψη είναι και προϋπόθεση εθνικής επιβίωσης.** Εδώ δεν θα ήθελα να επεκταθώ άλλο πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Το θίγουμε μόνο για να δείξουμε τους όρους με τους οποίους πρέπει να δούμε την πολιτική μας τα επόμενα χρόνια.

Απέναντι στο ενιαίο μπλοκ των παρασιτικών δυνάμεων –που δεν μπορεί παρά να είναι παρασιτικές άσχετα από προθέσεις– η δική μας πρόταση έχει τις δυνατότητες αντικειμενικά να αναδειχθεί σε ηγεμονική αντιπολιτευτική πρόταση στα χρόνια που έρχονται. Πάντα από την άποψη των αντικειμενικών αναγκών και δυνατοτήτων. Όμως από υποκειμενική άποψη;

Γιαν. Κ. Μιτσίσης

Το υποκείμενο των μετασχηματισμών

Η κρίση της ελληνικής κοινωνίας είναι μια κρίση των ιδίων των υποκειμένων. Γι' αυτό εξάλλου είναι μια κρίση βαθύτατη. Οι άνθρωποί της είτε έχουν, σαν κυρίαρχη όψη, αποδουθεί σε μια κούρσα μιμητισμού της Δύσης, και ένταξής τους σε ένα «σύγχρονο» πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο, πράγμα που σήμερα ενισχύεται με τον θρίαμβο της

Δύσης απέναντι στο Ανατολικό μοντέλο, και παίρνει το όνομα της συναίνεσης, είτε κοιτάζουν προς τα πίσω. Οι καλύτεροι άνθρωποι αυτής της χώρας κλείνονται στον εαυτό τους μέσα σε μια απαισιόδοξη αλλά έντιμη φυγή.

Σμ.: Εδώ θα ήταν αξιοσημείωτο να θίξουμε ένα παράδοξο. Τις λεγόμενες αντισυναινετικές δυνάμεις. Αυτές που επισημαίνονται κυρίως στα άκρα αριστερά της πολιτικής κλίμακας, είναι θεμελιωδώς αναποτελεσματικές, γιατί ενώ δέχονται την κλίμακα αξιών της Δύσης, αποεθνικοποίηση, επέκταση των διεθνών δικτύων, από την άλλη προσπαθούν να αντιταχθούν στην καπιταλιστική αποεθνικοποίηση προωθώντας μια μυθολογική προλεταριακή διεθνικότητα! Επειδή όμως ο διεθνισμός του κεφαλαίου είναι σήμερα κυρίαρχος, αυτές οι «αντισυναινετικές» δυνάμεις χωρίς να το καταλαβαίνουν μετέχουν στις κυρίαρχες αξίες και γίνεται αδύνατο να τις αντιμετωπίσουν. Είναι καταδικασμένες στην περιθωριακότητα, γιατί ενώ αντιμάχονται το σύστημα, ταυτόχρονα αποδέχονται κάποιες θεμελιώδεις αξίες του, πράγμα που κάνει αναποτελεσματικές τις ενστάσεις τους.

Προφανώς, το υποκείμενο του οικολογικού-εναλλακτικού κινήματος σήμερα δεν προσεγγίζει ούτε κατά διάνοια το ύψος των απαιτήσεων που θέσαμε. Το αίτημα ακριβώς είναι να αναπτυχθεί στοιχειωδώς ένα τέτοιο υποκείμενο το οποίο να αρχίσει να επωμίζεται την τεράστια ιστορική του ευθύνη. Ας δούμε λίγο τη σημερινή σύνθεση του κινήματος. Το οικολογικό εναλλακτικό κίνημα συντίθεται από κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας, κουβαλάει όλα τα προβλήματα αυτής της κοινωνίας, τόσο τα θετικά, όσο και τα αρνητικά. Επιπλέον, στο βαθμό που η ενοποίησή του –σχετική– μέσα στα πλαίσια της Ομοσπονδίας είναι εξαιρετικά πρόσφατη, δεν έχει υπάρξει ένα στίγμα πολύ συγκεκριμένο. Μέσα του συνυπάρχουν τάσεις με πολύ διαφορετική προέλευση. Συνυπάρχουν απόψεις ευρωπαϊστικές και μοντερνιστικές με τις ακριβώς αντίστροφες. Απόψεις που βάζουν σαν κέντρο τους μόνο τα θέματα του περιβάλλοντος και άλλες που προκρίνουν τα κοινωνικά κινήματα της πόλης, κλπ. κλπ. Επιπλέον μερικές μόνο δυνάμεις έχουν συνειδηση του ιστορικού ρόλου που έρχεται να παίξει το οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα και ακόμα λιγότερες του ρόλου του για την Ελλάδα. **Στη χώρα μας το οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα πρέπει**

να επωμιστεί όχι μόνο μια ηθική πολιτιστική μεταρρύθμιση μεγάλης κλίμακας, αλλά και το ίδιο το ζήτημα της εθνικής αυτονομίας μας.

Και όπως έχει αποδειχτεί από τη στάση και τη συμπεριφορά των Οικολόγων Εναλλακτικών μετά την πρώτη τους επιδοφόρα εμφάνιση το Νοέμβριο του 1989, δεν ανταποκρίνονται ακόμα σ' αυτές τις ανάγκες. Αντίθετα, μέχρι σήμερα έκαναν ό,τι μπορούσαν για να υποβαθμίσουν τον ίδιο το ρόλο τους με σκυλοκαυγάδες, παιδικές αντιπαράθεσεις και ανταγωνισμούς που απογοητεύσαν ήδη αρκετούς ανθρώπους. Όμως ακόμα και εάν οι Οικολόγοι Εναλλακτικοί δεν μπορούν να εκφράσουν σε όλες τις διαστάσεις τη νέα πολιτική που γεννιέται, και συχνά θυμίζουν πολύ παλιά και ξεπερασμένη πολιτική του μεσοπολέμου, όμως είναι... υποχρεωμένοι να αποτελέσουν το καινούργιο ή... να εξαφανιστούν. Στην Ελλάδα, όπου η οικολογική ευαισθησία δεν είναι πραγματικά ανεπτυγμένη, πέρα από γενικόλογες και καφενικοκουβέντες, όπου οι εναλλακτικές πρακτικές είναι θλιβερά μειοψηφικές, δεν μπορεί να υπάρξει ένα οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα που δεν θα εκφράζει τις ίδιες τις εθνικές μας ιδιαιτερότητες, που δεν θα αναλαμβάνει να απαντήσει στο ίδιο το *Mal Grec*, σ' αυτή την τρομακτική παρακμή που μας απειλεί. Το οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα στην Ελλάδα δεν μπορεί να είναι μια υπόθεση δυτικοθρεμμένων οικολογιστών, που αγνοούν τις διαστάσεις της κρίσης της ελληνικής ψυχής. Αντίστροφα, μπορεί να μεταβληθεί σε κίνημα με μεγάλο εύρος, αν θελήσει να απαντήσει σ' αυτό το ερώτημα.

Παρ' όλα τα αρνητικά που συσσωρεύτηκαν μέχρι σήμερα και που οφείλονται σε ένα μεγάλο ποσοστό στην πολιτική επιτάχυνση που προκάλεσαν οι αλληπάλληλες εκλογικές αναμετρήσεις, εξακολουθούμε να αισιοδοξούμε και να πιστεύουμε ότι στην επόμενη περίοδο θα κατορθώσουμε να κάνουμε μερικά βήματα προς την ορθή κατεύθυνση. Προς την κατεύθυνση της συγκρότησης ενός φερέγγυου πολιτικοκοινωνικού πόλου. Και η αισιοδοξία μας στηρίζεται στο γεγονός ότι η οικολογική κατεύθυνση και η εναλλακτική πρακτική αποτελούν τις μοναδικές διεξόδους για την Ελλάδα. Ακόμα και εάν οι ίδιοι οι φορείς του οικολογικού κινήματος δεν

έχουν συνειδητοποιήσει –και συχνά δεν έχουν συνειδητοποιήσει– τις συνέπειες της οικολογικής πρακτικής και αντίληψης σε όλα τα πεδία, ακόμα και αν ασχολούνται με ζητήματα επιμέρους, η ίδια η πρακτική τους προωθεί και αναπτύσσει τις εναλλακτικές αξίες, την ανάγκη ενός νέου πολιτισμού, μιας νέας κατεύθυνσης για την Ελλάδα.

Ας δούμε μια χαρακτηριστική αντίφαση, ανάμεσα σε πολλές άλλες. Μέσα στο οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα υπάρχουν άτομα με καταναλωτική λογική. Αυτό μήπως σημαίνει ότι το ίδιο το κίνημα μπορεί να προωθήσει μια καταναλωτική αντίληψη; Όχι βέβαια, αλλά όσο θα εδραιώνεται και θα ριζώνει το κίνημα, θα μετασηματίζει τα ίδια τα άτομα, ή θα προσελκύει άτομα με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Μέσα στο οικολογικό-εναλλακτικό κίνημα υπάρχουν δύο τάσεις σαν συμπεριφορά και αντίληψη. Μια που εκφράζει την παραδοσιακή φιλελευθερο-ελευθερία «αντιαπαγορευτική» αντίληψη, μιας «απελευθέρωσης» εξηντα-οκτάρικου χαρακτήρα, με τις ελληνικές αναφορές της – Εξάρχεια, μπαράκι– «μαύρο», περισσότερο πληβειακή ή κυριλέ ανάλογα με την περίπτωση και με προέλευση τις παρυφές του αριστερισμού, τον αναρχικό χώρο ή εκείνον της «ανανεωτικής αριστεράς», μια τάση που ως καταβολή είναι κυρίαρχη σε όλο το χώρο που διαπερνάει λίγο-πολύ όλους μας. Καί όμως μια άλλη κατεύθυνση, εναλλακτική, που έχει ξεπεράσει το «αντιαπαγορευτικό» στην κατεύθυνση της οικοδόμησης νέων προτάσεων, νέων μορφών εναλλακτικών επιχειρήσεων, σκληρής και δημιουργικής εργασίας, έστω και αν σήμερα είναι μειοψηφική και συνυπάρχει σε μεγάλο βαθμό με την προηγούμενη, ακόμα και στους ίδιους ανθρώπους, είμαστε βέβαιοι ότι σταδιακά θα αναπτυχθεί. Γιατί μόνη αυτή μπορεί να θεμελιώσει μια νέα κουλτούρα που να ενσωματώσει στοιχεία της παλιάς αρνητικότητας και αντιπαράθεσης στη θετικότητα και τη σοβαρότητα μιας νέας πρότασης. Εξάλλου ένας τέτοιος προσανατολισμός θα σήμαινε και τη διεύρυνση της ίδιας της ταξικής βάσης του κινήματός μας, έξω και πέρα από τα στρώματα της διανοητικής και του «χώρου». Το ζήτημα είναι πώς το παλιό υποκείμενο θα διευρυνθεί και θα ευρύνει τους ορίζοντές του, χωρίς βίαιες και άκαιρες τομές, μετασηματιζόμενο το ίδιο, γιατί το ίδιο αποτελεί τελικά το μέσο και το στόχο.

(Το παραπάνω κείμενο αποτελεί απόσπασμα ενός ευρύτερου κειμένου που εξετάζε τα αποτελέσματα των εκλογών του Απριλίου).

Οι διεθνείς ανεκμετάλλευτες δυνατότητες του Ελληνισμού

Του Γιώργου Αλεξάνδρου

Η κοντόθυρη και τοπικοσωβινίστικη αντίληψη του ελληνικού φαινομένου είναι μία από τις χαίνουσες πληγές της πολιτιστικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Ελλάδας. Δεν θα ήταν υπερβολή εάν έλεγε κανείς ότι για την ελληνική ιστοριογραφία, την ελληνική πολιτιστική έκφραση και την ελληνική εξωτερική πολιτική ο Ελληνισμός περικλείεται ολάκερος στα νότια μέρη της χερσονήσου του Αίμου. Αντίληψη δραματική! Αντίληψη που επί χρόνια καλλιεργήθηκε από την μέχρι πρόσφατα υποταγμένη μοιρολατρικά στην ανωτερότητα των δυτικών «συμμάχων» δεξιά, αλλά και από την επίσης ίσαμε τώρα δογματικά δεσμευμένη στο άρμα της μεγαλορώσικης μεταλενινιστικής σοβιετικής νομενκλατούρας αριστερά! Αντίληψη, τέλος, που σηματοδότησε τη διάθεση για φυσικό περιορισμό του Ελληνισμού στα σύνορα του Ελληνικού Κράτους.

Για να γίνει το πρόβλημα περισσότερο κατανοητό, αρκεί να αναφερθεί ότι η ελληνική ιστοριογραφία εξοστρακίζει κείριες πτυχές της, όπως αφ' ενός την ιστορία του απόδημου Ελληνισμού, την ιστορία της ελληνορθόδοξης ιεραποστολής, την ιστορία της επιρροής του ελληνικού πολιτισμού στα παγκόσμια ιδεολογικά, θρησκευτικά και πολιτικά συστήματα και αφ' ετέρου την ιστορία των εθνικών, θρησκευτικών, φυλετικών και γλωσσικών μειονοτήτων που λειτούργησαν και διέπρεψαν στον ελλαδικό χώρο!

Το μετασθωμανικά δημιουργημένο *status quo* στα Βαλκάνια και η πικρή διάψευση των μεγαλοϊδεατικών πόθων της κυρίαρχης μάζας του ελληνικού λαού γέννησαν και στην Ελλάδα αυτό που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως Βαλκανικό Σύνδρομο. Δηλαδή το κρατικό εκείνο ιδεολογικό οικοδόμημα σύμφωνα με το οποίο ό,τι δεν είναι κρατικό δεν είναι και εθνικό, αλλά και ό,τι είναι κρατικό είναι και εθνικό! Οικοδόμημα επάνω στο οποίο στηρίχθηκε όλη η κυρίαρχη εθνικιστική φιλολογία περί εθνικού και εθνωφελούς αλλά και όλη η επαναστατική ιδεολογία περί αντικρατικού. Έτσι φθάσαμε σε φαινόμενα, τα οποία ηπίως θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως γελοία. Φαινόμενα σύμφωνα με τα οποία για μεν τη δεξιά οι λεγόμενοι Σλαβομακεδόνες ήσαν προδότες, εφόσον μίλαγαν το πατρογονικό ιδίωμά τους, ενώ για την αριστερά οι ίδιοι είχαν καθήκον να υπερασπιστούν την «σλαβική» τους καταγωγή, ενώ οι Έλληνες δεν είχαν δικαίωμα να υπερασπιστούν την ελληνική τους καταγωγή, ιδιαίτερα δε οι Μακεδόνες Έλληνες... διότι θα ήταν φασίστες...

Στην πραγματικότητα τα φαινόμενα αυτά υπήρξαν εγκληματικά και απάνθρωπα. Διέστρεψαν συνειδήσεις, καταπίεσαν εθνικές ομάδες (αληθινά εθνικές ή ψευδοεθνικές –δεν έχει ιδιαίτερη σημασία– κανείς είναι ό,τι θέλει να είναι!), δημιούργησαν εξελληνισμούς και αφελληνισμούς (όλους βίαιους ή υπό το κράτος του φόβου), γέννησαν παιδομαζώματα και Μπούλγκες απ' τη μια και πιστοποιητικά εθνικής συνειδησης απ' την άλλη. Η φασιστική και κρατίστικη νοοτροπία «ο πολίτης υπάρχει διά του έθνους για να ανήκει στο κράτος» κάλυψε το δικαίωμα «το κράτος υπάρχει για να υπηρετεί τον πολίτη και διά του έθνους».

Από την άλλη μεριά το ίδια αυτά φαινόμενα γέννησαν μια ομαδικής υφής υποτίμηση του διεθνούς και απόδημου Ελληνισμού, της ήδη υφισταμένης επιρροής του ελληνικού πνεύματος στον παγκόσμιο πολιτιστικό χάρτη και των δυνατοτήτων της

Η επίδραση της ελληνικής αισθητικής είναι εμφανής στις πρώτες γλυπτικές ανθρωπόμορφες απεικονίσεις του Βούδδα όπως σ' αυτόν το «Βούδδα ιστάμενο» του Πεσαθάρ στο Πακιστάν. Στην πραγματικότητα η έννοια της ανθρωπίνης απεικόνισης του Γκοτάμπα στο Βουδδισμό είναι καθαρά ελληνική επίδραση.

ελληνορθόδοξης εκκλησίας μας. Αποτέλεσμα: οι τεράστιες δυνατότητες του παγκόσμιου ελληνισμού και ελληνικού πνεύματος συρρικνώθηκαν στις δυνατότητες του μικρού Βαλκανικού μετα-τριποκοσμικού κράτους των 10.000.000 κατοίκων! Έτσι, και για παράδειγμα, φθάσαμε στο σημείο, το Πακιστάν, του οποίου όλη η άρχουσα τάξη είναι ελληνολατρική και πιστεύει ότι κατάγεται από ευγενείς Μακεδόνες του Μεγάλου Αλεξάνδρου, να υποστηρίζει την Τουρκία στις ελληνο-τουρκικές διενέξεις...

Πολύ συνοπτικά όμως θα άξιζε να αναφερθεί κανείς σε όσα συνιστούν το λεγόμενο διεθνώς «ελληνικό φαινόμενο». Είναι προφανώς αρκούντως γνωστή η επιρροή του ελληνικού πνεύ-

ματος στον λεγόμενο δυτικό ή ευρωπαϊκό πολιτισμό ή στο σύνταγμα του δημοκρατικού πολιτεύματος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Είναι επίσης αρκετά γνωστή η συμβολή του ελληνικού πολιτισμού στον ουμανιστικό τρόπο θεώρησης των πραγμάτων αλλά και στη δημιουργία της Αναγέννησης. Είναι επίσης γνωστό ότι η ελληνική γλώσσα αποτέλεσε το μέσο δια του οποίου διαδόθηκε ο λόγος του Κυρίου Χριστού στον κόσμο. Πόσο γνωστά είναι όμως τα ακόλουθα;

α) 'Ότι ο Βουδισμός κατ' ουδένα λόγο θα είχε την μορφή με την οποία όλοι τον γνωρίζουμε σήμερα, αφού όχι μόνον οι πρώτες εικαστικές και γλυπτικές ανθρωπομορφικές απεικονίσεις του Βούδα υπήρξαν δημιουργήματα των ελλήνων καλλιτεχνών που ακολούθησαν τον Μέγα Αλέξανδρο, αλλά και η Μαχαγιάννα, το «μεγάλο όχημα» του Βουδισμού, που του έδωκε και τη διάσταση που όλοι γνωρίζουμε σήμερα, υπήρξε αποτέλεσμα ελληνικής επιρροής. Ακόμα και ένας από τους μεγαλύτερους αγίους του Βουδισμού, ο Millinda, του ιερού βιβλίου Millindarapha, δεν είναι άλλος από τον επίγονο του Μεγάλου Αλεξάνδρου μέγα βασιλέα των Ινδιών Μένανδρο, τον άνθρωπο που καθιέρωσε την μαιευτική μέθοδο του Σωκράτη στις ερωταποκρίσεις ως μέθοδο βουδιστικής συζήτησης. Αλλά και πολλοί μοναχοί του Βουδισμού, στην Κεϊλάνη, την Ινδία, πιθανόν και στην Ινδονησία, υπήρξαν Έλληνες του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

β) 'Ότι το Κοράνι θεωρεί τον Αλέξανδρο τον Μέγα, τον και επονομαζόμενο Δουλκαρνένι (Δίκερω) ως αυτόν ο οποίος αποτελεί ουσιαστικά το πρότυπο του Ερχόμενου, αυτόν ο οποίος προσημειώνει την έλευσή του! Ας μην ξεχνάμε ακόμα ότι το Κοράνι, το ιερότατο αυτό ισλαμικό βιβλίο, αφιερώνει μόνο σε ένα λαό ένα ολόκληρο κεφάλαιο, στους Έλληνες. Εδώ θα άξιζε να σημειωθεί ότι και η ισλαμική σκέψη δεν θα ήταν όπως είναι χωρίς την κεφαλαιώδη επιρροή της Αριστοτέλειας σκέψης. Αλλά και ότι η ισλαμική αρχιτεκτονική έχει επηρεασθεί σε εντυπωσιακό βαθμό από τη Βυζαντινή.

γ) 'Ότι ο Μαρξιστικός κόσμος δεν θα ήταν ποτέ όπως είναι (ή ήταν);, εάν ο Κάρολος Μαρξ δεν ήταν βαθύτατος μελετητής του Επίκουρου, του αρχαίου Έλληνα υλιστή φιλόσοφου.

δ) 'Ότι ο τρομερός(;) κόσμος των μυστικών εταιριών και των ταγμάτων δεν θα είχε κατ' ουδένα λόγο τη μορφή που έχει σήμερα, εάν δεν στηριζόταν στις λεγόμενες απόκρυφες κληρονομίες του Πυθαγόρα (καλώς ή κακώς...).

ε) 'Ότι το Βυζάντιο δεν άφησε μόνο το πηρούνι ως πολιτιστικό σημείο του ευρωπαϊκού κόσμου, ούτε τους λόγιους του που δημιούργησαν την Αναγέννηση, ούτε, ακόμα περισσότερο, το ότι υπήρξε το πρώτο κράτος κοινωνικής προνοίας στον κόσμο, αλλά ότι ολόκληρος ο Σλαυικός κόσμος και όλοι οι λαοί, που επηρεάστηκαν απ' αυτόν (Πολωνοί, Φιλανδοί, Τουρκογενείς, Σιθίριοι, Εσκιμώοι, Ορθόδοξοι Ιάπωνες κ.λπ.), οφείλουν τα βασικά πολιτιστικά τους στοιχεία σε αυτό. Ακόμα ότι όλος ο Καυκάσιος πολιτισμός (Αρμενικός, Γεωργιανός κ.λπ.) αλλά και ο Αιθιοπικός, Κοπτικός και Μονοφυσικός κόσμος δεν θα ήταν ποτέ έτσι χωρίς τη Βυζαντινή επιρροή.

στ) 'Ότι όλα τα σύγχρονα κράτη οφείλουν τους θεσμούς κοινωνικής προνοίας και ασφάλισης στη Βυζαντινή φιλανθρωπική ιδεολογία του κράτους, ενός κράτους που οργάνωνε δημόσια νοσοκομεία, πτωχοκομεία, λεπροκομεία, μοίραζε δωρεάν ψωμί κ.λπ. Ακόμα ότι η πιο σύγχρονη αμερικανική ιδεολογική πρακτική του *melting-pot* βρίσκει τις ρίζες της στο Βυζαντινό πολυεθνικό και αντιρατσιστικό πρότυπο.

Θα μπορούσε οπωσδήποτε κανείς να αναφέρει πολλά στοιχεία ακόμα, όπως τους κυρίαρχους θρύλους των λαών της Μέσης Ανατολής, Πακιστάν και Ινδίας που έχουν ελληνικό υπόβαθρο ή τους χιλιάδες ελληνολάτρες και κλασικιστές ερευνητές των πανεπιστημίων όλης της υφής... Γεγονός ωστόσο παραμένει ότι το ελληνικό φαινόμενο δεν

Οι σκηνές των ομαδικών βαπτίσεων στην Ορθοδοξία, όπως αυτό στο Κολουέζι του Ζαΐρ, στην πραγματικότητα έχουν λάβει ιδιαίτερη έκταση. Είναι πράγματι συγκινητικός ο τρόπος που χιλιάδες Αφρικανοί ανακαλύπτουν τη θρησκεία, οι ιερείς της οποίας κηρύσσουν την ίδια γλώσσα στην οποία γράφτηκαν οι Γραφές.

εξαντλείται εδώ. Εκατομμύρια ανθρώπων στη γη αισθάνονται δεμένοι αναπόσπαστα με τον Ελληνισμό αλλά και με το ελληνικό πνεύμα. Θα μπορούσε κανείς να τους εντάξει στις πιο κάτω κατηγορίες:

α) Οι Απόδημοι Έλληνες και Ελληνοκύπριοι με συνολικό αριθμό που πλησιάζει εκείνον της Ελλάδας και οι Μετανάστες (ΗΠΑ, Καναδά, Βραζιλίας, Αργεντινής, Βενεζουέλας, Χιλής, Δυτ. Γερμανίας, Βελγίου, Μεγ. Βρετανίας, Γαλλίας, Σουηδίας, Ελβετίας, Μονακό, Ολλανδίας, Αφρικής, Αυστραλίας, και γενικά όλης της γης). Αλλά και οι πολιτικοί πρόσφυγες του εμφυλίου πολέμου και της κατοχής που ζουν στις μέχρι χθες σοσιαλιστικές χώρες και στην ΕΣΣΔ (στην Τασκένδη).

β) Οι Μειονοτικοί Έλληνες (Έλληνες της Βορείου Ηπείρου, Αιγυπτιώτες, Ρωμηοί της Πόλης, της Ίμβρου και Τενέδου, Πόντιοι της Σοβ. Ένωσης), οι οποίοι φθάνουν τις 1.500.000 ψυχές, αλλά και οι έχοντες ειδικά προνόμια Έλληνες μοναχοί και ιερείς της Μέσης Ανατολής, Ιεροσολύμων και Σινά.

γ) Οι «Ξεχασμένοι Έλληνες». Λαοί, εθνικές ομάδες, φυλές και κοινότητες ή ομάδες ανθρώπων που πιστεύουν ότι είναι απόγονοι Αρχαίων, Βυζαντινών ή Νεώτερων Ελλήνων, όπως οι δωδεκαθεϊστές Καλές-Καφίρ του Πακιστάν (μαύροι Καλές από το χρώμα των χιτώνων τους) και του Αφγανιστάν (κόκκινοι Καλές), οι κάτοικοι της Χάντζα, οι κάτοικοι της Μάλανακ των Ιμαλαίων (μέ την αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία), οι Γιουάνν (Ίωνες) της ερήμου Ταρ του Ρατζαστάν και ένας ολόκληρος κόσμος φυλών του Κασμίρ και της Ινδίας που πιστεύουν ότι είναι απ' ευθείας απόγονοι των στρατιωτών του Μεγ. Αλεξάνδρου. Επίσης οι Βεδουίνοι Σεμπάγια εντ Ντερ και Γκεμπελία της χερσονήσου του Σινά, που πιστεύουν ότι είναι απόγονοι Ποντίων δούλων του Ιουστινιανού, οι Μπέντα (οι λευκοί άνθρωποι) της Λιβύης, που λέγεται πως είναι απόγονοι των αρχαίων Κυρρηναίων, οι Μουσουλμάνοι

Οι Καλός-Καφίρ είναι με φανατισμό προσκολλημένοι στα αρχέγονα ελληνικά(;) ήθη και έθιμα. Οι ίδιοι αποδέχονται ότι καταγωγή τους ανάγεται σε στρατιώτες του Μεγάλου Αλεξάνδρου που προέρχονται από τον Tsiat (Θύαμι). Πιστεύουν ακόμα στον Δία, την Εστία, τον Απόλλωνα, πίνουν κρασί προς τιμήν του Διονύσου (Sajirkos) και τραγουδάνε Διονυσιακά τραγούδια στη γιορτή Chamos (Κώμος). Ζουν στις υπώρειες του Ινδικούς.

Συροκρητικοί του Ελ Χαμιντιέ και Λιβυοκρητικοί της Τρίπολης (που έφυγαν απ' την Κρήτη στις αρχές του αιώνα), οι **Μανιάτες κάτοικοι του Καργκέζε** (Καρυές) της Κορσικής (είναι ουννίτες που έφυγαν από τη Μάνη τον μεσαίωνα). Ακόμα οι **Μαριουπολίτες Έλληνες της Σοβιετικής Κριμαίας, οι Γραικοί της Κάτω Ιταλίας και οι κάτοικοι του Ισπανικού Έλτσε** που είναι απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων αποίκων.

δ) Οι Ελληνορθόδοξοι Αραβόφωνοι Χριστιανοί (Ρουμ Ορντοντόξ-Ρωμηοί) των Πατριαρχείων Αντιοχείας, Ιεροσολύμων και Αλεξανδρείας στο Ιράκ, Συρία, Ιορδανία, Λίβανο, Ισραήλ, Αίγυπτο και Παλαιστίνη καθώς και οι Ελληνορθόδοξοι Παλαιστίνιοι. Άνθρωποι που ξεπερνούν το 1,5 εκατομμύριο.

ε) Οι εξ ιεραποστολής ελληνορθόδοξοι. Πρόκειται για λαούς, ολόκληρες φυλές αλλά και άτομα που μετεστράφησαν στην Ορθοδοξία μετά το 1950. Βρίσκονται στην Ουγκάντα, Κένυα, Τανζανία, Ζαΐρ, Γκάνα, Νιγηρία, Καμερούν, Νότια Κορέα, Ινδία, Χονγκ-Κονγκ, Ινδονησία, Βραζιλία, αλλά και ΗΠΑ και Γαλλία. Ο αριθμός τους, ειδικά στην Αφρική, είναι επιβλητικός.

στ) Οι από ελληνική οικογένεια καταγόμενοι, όπως τα παιδιά μεικτών γάμων, οι απόγονοι μεγάλων ελληνικών «τζακιών» (όπως το Club των Κανάρηδων ή οι Σούτζοι κ.λπ.), οι 500 Αιθίοπες μιγάδες από Έλληνες προγόνους της Αντίς Αμπέμπα κ.λπ. και τέλος

ζ) Οι εκ θρύλου «Έλληνες», όπως το τουρκικής καταγω-

γής φύλο των Καράκαλα στην Κασπία Θάλασσα, το οποίο πιστεύει ότι «κρατάει» απ' τον Μέγα Αλέξανδρο και τους στρατιώτες του, ή όπως όλοι σχεδόν οι ευγενείς σαχ και ρατζά του Πακιστάν και πολλοί ευγενείς των Ινδιών, που επίσης πιστεύουν το ίδιο!

Το ελληνικό φαινόμενο είναι παγκόσμιο και ζων! Η αναγκαιότητα για τη συγκρότηση ενός **ενιαίου Παγκόσμιου Συμβουλίου Ελληνισμού** είναι άμεση. Οι ανεκμετάλλευτες διεθνείς δυνατότητες του Ελληνισμού πρέπει να αξιοποιηθούν. Με λίγα λόγια εκείνο που χρειάζεται πραγματικά στην ελληνική πολιτική ζωή είναι ο επαναπροσδιορισμός των δυνατοτήτων του διεθνούς ελληνικού φαινομένου, που ίσως οδηγήσει σε ένα νέο δόγμα εξωτερικής πολιτικής και όχι μόνο...

Σ' όλη τη γη υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι που πάλλουν από ελληνικότητα, που κατέχουν καίριες θέσεις στον κρατικό μηχανισμό και στις κοινωνίες των χωρών τους. Σε όλη τη γη **ο ελληνισμός δεν είναι ελλαδικό φαινόμενο.**

Σε όλη τη γη ο ελληνισμός ανήκει σε μαύρους, κίτρινους και λευκούς πέρα από κουλτούρα και ράτσα. Πέρα από γλώσσες και ιδιώματα. Πέρα από τάξεις και μόρφωση!

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ελληνισμού, αν γίνει, πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό όλων αυτών. Γιατι **ο ελληνισμός δεν ανήκει μόνο σε μας και τους Κύπριους. Ανήκει σε όλους αυτούς και εμάς! Σε όλους μας!**

Οι Ελληνορθόδοξοι της Νοτίου Κορέας δεν παύουν ανά πάσα στιγμή και με κάθε ευκαιρία κάθε μεγάλης εορτής να τονίζουν την φιλελληνικότητα των αισθημάτων τους. Οι κοινότητες των Κορεατών Ελληνορθόδοξων χαρακτηρίζονται από το ιδιαίτερα βαθύ θρησκευτικό συναίσθημα.

Ρουμ Ορτοντόξ:

Η προέκταση του γένους μας στη Μέση Ανατολή

Του Κώστα Χολέβα

Από την Ρωμανία στους Ρουμ

α πρόσφατα γεγονότα, που προκλήθηκαν από την εισβολή και παράνομη παραμονή εβραίων εποίκων σε κτίριο του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, έφεραν στο προσκήνιο ένα ερώτημα:

Όλοι αυτοί οι Παλαιστίνιοι που συμπαραστάθηκαν με ενθουσιασμό στον Πατριάρχη Διόδωρο είναι Μουσουλμάνοι; Κι αν δεν είναι Μουσουλμάνοι τότε τι είναι; Η απάντηση έρχεται

αμέσως αν τους ρωτήσετε: «Είμαστε Ρούμ Ορτοντόξ». Δηλαδή Ρωμηοί Ορθόδοξοι. Και την ίδια απάντηση θα δώσουν πολλά άλλα στόματα στο Μεσανατολικό χώρο. Άλλωστε η συντριπτική πλειοψηφία του ποιμνίου που υπάγεται στην δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων ανήκει σ' αυτή την κατηγορία. Στην εθνοθρησκευτική ομάδα των αραβοφώνων Ρούμ.

Η ομάδα αυτή τελεί υπό την πνευματική καθοδήγηση των τριών Πρεσβυγενών Πατριαρχείων του Μεσανατολικού χώρου. Το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων έχει δικαιοδοσία για τους Ορθόδοξους που ζουν στα όρια του Ισραήλ - Παλαιστίνης και της Ιορδανίας. Το 1/4 δε του συνόλου των Παλαιστίνων είναι Ρουμ Ορτοντόξ. Το Πατριαρχείο Αντιοχείας, με σημερινή έδρα την Δαμασκό, έχει πνευματική δικαιοδοσία για τους Ρουμ που ζουν στην Συρία, τον Λίβανο, το Ιράκ, τις χώρες της Αραβικής Χερσονήσου, καθώς και για όλους τους Ορθόδοξους της υπόλοιπης Ασίας, εκτός από τις Ορθόδοξες Ιεραποστολές που υπάγονται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο (π.χ. Κορέα). Τέλος στην δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας υπάγεται μια συγκριτικά μικρότερη ομάδα αραβοφώνων Ρουμ, ενώ το υπόλοιπο μέρος του ποιμνίου αποτελείται από άτομα ελληνικής εθνικότητας και κυρίως από εκχριστιανισμένες ομάδες Αφρικανών.

Όπως είπαμε, ο όρος Ρουμ Ορτοντόξ αποτελεί αραβική απόδοση της ονομασίας Ρωμηοί Ορθόδοξοι. Δηλαδή απόγονοι της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, της Ρωμανίας, όπως ήταν το πραγματικό όνομα της πολιτειακής οντότητας που ονομάζουμε σήμερα «Βυζαντινή Αυτοκρατορία»¹. Πιο συγκεκριμένα είναι απόγονοι των χριστιανικών πληθυσμών, οι οποίοι και μετά την υποχώρηση του Βυζαντίου μπροστά στην επεκτατική ορμή των νεοφωτιστών στο Ισλάμ Αράβων, κράτησαν την πατροπαράδοτη πίστη τους και την πνευματική επαφή με την Κωνσταντινούπολη. Αποκατέστησαν παράλληλα σημαντικές γέφυρες επικοινωνίας με το αραβικό ισλαμικό στοιχείο, το οποίο με την εξέλιξη των γεγονότων απέκτησε την πλειοψηφία στο Μεσανατολικό και Βορειοαφρικανικό χώρο.

Η αραβική κυριαρχία επεκτάθηκε επιδεικνύοντας έναν ιδιαίτερο σεβασμό στους Ορθόδοξους, επιτρέποντάς τους να είναι μόνον αυτοί οι φύλακες του Παναγίου Τάφου. Κι όταν οι Δυτικοί Σταυροφόροι αφήρεσαν την θρησκευτική ελευθερία και την φύλαξη των Ιερών Προσκυνημάτων από τους Ορθόδοξους, ήταν με τη βοήθεια των Μουσουλμάνων (Σαλαχεντίν) που αποκαταστάθηκε η δικαιοσύνη. Από τότε άρχισαν να στενεύουν οι

1, 1 ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΩΝ

Η ΝΥΦΗ

- 1, 2 Νά μέ φιλήσει μέ τά φιλά τού στόματός τον!
'Η αγάλη σου είναι πιό καλή άπό τό κρασί
- 3 κι' ή εϊσωδιά τόν μύρον σου άπ' όλα τά άρώματα!
μύρο χιμένο τ' άνομά σου
γι' αυτό σ' άγαπούν οι κοπέλες
- 4 Πάρε με, τρέχουμε πίσω σου!
'Ο βασιλιάς μ' έφερε στό θάλαμό του.
Θά μάς γεμίσεις εύφροσύνη κι' άγαλλίαση!
θ' άγαπήσουμε τήν αγάλη σου πιότερο άπ' τό κρασί!
είναι οσοσό νά σ' άγαπούν.

σχέσεις μεταξύ των δύο θρησκευτικών ομάδων και η μεινότητα άρχισε να αισθάνεται μεγαλύτερη ασφάλεια και ζούσε σε κλίμα περισσότερης ανεξιθρησκείας². Η αίσθηση δε αυτή γινόταν ακόμη εντονότερη όταν οι Ορθόδοξοι πληροφορούντο την τύχη των ομοθρήσκων τους, που η κακή μοίρα τους έφερε κάτω από την εξουσία των Παπικών της Δύσεως.

Η εκτίμηση των Αράβων προς τους Βυζαντινο-Ρωμηούς, η οποία είναι σαφής στο Κεφάλαιο 30 του Κορανίου, ο σεβασμός

προς τη μονοθεϊστική θρησκεία των Χριστιανών – παρά της εξισλαμιστικές διαθέσεις των πρώτων αραβικών δεκαετιών – και η έντονη καχυποψία των Αράβων προς τα διάφορα Ευρωπαϊκά στρατεύματα που καταλήγουν στην περιοχή της Αν. Μεσογείου υπό τις... ευλογίες του Πάπα, μείωναν την ψυχική απόσταση που είχαν δημιουργήσει οι συγκρούσεις Αράβων-Βυζαντινών. Η όλη κατάσταση αντανακλούσε θετικά και στη μειονότητα των Ρουμ του Αραβικού χώρου. Η κατάληψη των περιοχών από τους Οθωμανούς, στους οποίους ήταν υπόδουλοι και οι Μουσουλμάνοι και οι Χριστιανοί των Αραβικών περιοχών, συνέδεσε περισσότερο τους Ρουμ με τους υπόλοιπους συντοπίτες τους. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι πολλά στελέχη του Αραβικού εθνικιστικού κινήματος κατά των Οθωμανών ή των Βρετανών προήρχοντο από την Ορθόδοξη Κοινότητα.

Με την πάροδο του χρόνου φθάσαμε στις ημέρες μας, όπου η εκτίμηση προς τον δημιουργικό πολιτικό, πολιτιστικό, πνευματικό και οικονομικό ρόλο των Ορθοδόξων Ρουμ εκφράζεται με την παραχώρηση προς αυτούς υψηλών υπουργικών και διοικητικών θέσεων (Λίβανος, Ιορδανία, Ιράκ), με την αναγνώριση των Ορθοδόξων εορτών ως επισήμων αργιών σε μουσουλμανικά κράτη (π.χ. Ιορδανία) και κυρίως με την πρόσκληση προς τον Πατριάρχη Αντιοχείας να παρίσταται ως παρατηρητής στις τακτικές Ισλαμικές Διασκέψεις Κορυφής.

Ιστορικές ερμηνείες και παρερμηνείες

Όσον αφορά στην σχέση του Ελληνισμού προς τους Ρουμ Ορτοντόξ δεν έχει αναπτυχθεί μεγάλος προβληματισμός στην ελληνική ιστοριογραφία και επιστημονική έρευνα. Οι λίγοι συγγραφείς που ασχολήθηκαν τείνουν είτε στην φυλετική θεωρία, που πρώτος επεξεργάστηκε ο Παύλος Καρολίδης με ειδική μελέτη του για τους πληθυσμούς αυτούς, είτε στην θρησκευτική - πνευματική ερμηνεία, το αποκορύφωμα της οποίας αναπτύσσεται στο πρωτότυπο ιστορικό έργο του σύγχρονου μας θεολόγου και ιστορικού π. Ιωάννου Ρωμανίδη με τίτλο «Ρωμηοσύνη, Ρωμανία, Ρούμμελη» (Θεσσαλονίκη 1975).

Ο Καρολίδης υποστηρίζει ότι οι αραβόφωνοι Ορθόδοξοι είναι απόγονοι Ελληνικών φύλων που κατοικούσαν στην περιοχή πολύ πριν την εκστρατεία του Μεγ. Αλεξάνδρου. Ο π. Ιω. Ρωμανίδης ερμηνεύει την παρουσία των Ρουμ με βάση την ιστορική σύλληψη της Ρωμανίας - Ρωμηοσύνης. Εξηγεί, δηλαδή, ότι επί Βυζαντινής εποχής ανεπτύχθη η έννοια του Ρωμαίου - Ρωμηού, έννοια πνευματικά μεν ταυτισμένη με την Ορθόδοξη πίστη, πολιτειακά δε με την ιδιότητα του υπηκόου της Αυτοκρατορίας (Ρωμανίας). Επιβίωση των όρων και αντιλήψεων αυτών αποτελεί ο όρος «Ρουμ», με τον οποίο και παλαιότερα και τώρα οι Αραβικές πηγές ονομάζουν το Βυζάντιο. Σήμερα επίσης ο όρος αυτός χρησιμοποιείται στην Αραβική και Τουρκική γλώσσα για να υποδηλώνει τον Ορθόδοξο Χριστιανό και πιο συγκεκριμένα τον εκτός Ελλάδος Ορθόδοξο, διότι οι Ελλαδικοί αποκαλούμαστε Γιουνάν, δηλαδή Ίωνες!

Ο π. Ιω. Ρωμανίδης επισημαίνει ότι αντίθετα με τις εξελίξεις που οδήγησαν στην δημιουργία του Ευρωπαϊκού τύπου εθνικισμού, στην καθ' ημάς Ανατολή οι Άραβες και Οθωμανοί ακολούθησαν την Βυζαντινή αντίληψη, η οποία ταυτίζει την εθνική συνείδηση με την θρησκευτική πίστη. Έτσι στους χρόνους της Τουρκοκρατίας δημιουργήθηκε η έννοια τους Γένους των Ρωμηών, που περιλαμβάνει όλους τους Ορθοδόξους ασχέτως γλώσσας. Γι' αυτό και οι τέσσερις ηγέτες των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων (Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων) έγιναν αποδεκτοί απ' όλους ως εθνάρχες των Ορθοδόξων Ρωμηών (μιλλέτ-μπασηδες). Η ερμηνεία αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνεται από όλες τις γνωστές ιστορικές πηγές του Μεσανατολικού χώρου, χωρίς να αποκλείεται η πιθανότητα ότι και η άποψη του Καρολίδη μπορεί να περιέχει κάποια ψήγματα ιστορικής αλήθειας.

Για να προσεγγισθεί, όμως, η αλήθεια με την βοήθεια των υπάρχουσών Βυζαντινών, Αραβικών και Οθωμανικών πηγών, πρέπει να αποβάλλει ο ερευνητής ορισμένα ιστορικά και ιδεολογικά στερότυπα (κλισέ) που χρησιμοποιεί η Δυτική ιστορική έρευνα. Και τούτο ας μην θεωρηθεί υποτιμητικό για τους Δυτικούς ιστορικούς, οι οποίοι όντως έχουν επιτελέσει σημαντικό έργο στον τομέα των Ανατολικών Σπουδών, δεν κατόρθωσαν όμως να «μπουν στο πετσί» της μεσανατολικής ψυχοσυνθέσεως. Και η αποτυχία τους αυτή τους στέρησε επανειλημμένα την δυνατότητα για αντικειμενική και ουσιαστική ερμηνεία των πνευματικών και ιστορικών εξελίξεων του χώρου.

Ένα άλλο μεγάλο ιστορικό κεφάλαιο, που κι αυτό δεν έχει αρκούντως μελετηθεί, είναι η εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ των Μουσουλμάνων Αράβων και των Ορθοδόξων του Βυζαντίου, στοιχείο που έχει άμεση σχέση με την επιβίωση και την παρουσία των αραβόφωνων Ρουμ. Στο προαναφερθέν Κεφάλαιο 30 του Κορανίου ο Μωάμεθ προφητεύει τον τελικό θρίαμβο των Βυζαντινών επί των Περσών. Το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκε η προφητεία αυτή προξένησε μεγάλη χαρά στους τότε Άραβες (ιδε και Άλυ Νουρ: «Το Κοράνιο και το Βυζάντιον», Αθήναι 1970). Έτσι εξηγείται ο μεγάλος σεβασμός εκ μέρους των πρώτων Αράβων οπαδών του Μωάμεθ προς τον ελληνικό πολιτισμό των Βυζαντινών. Ο Ibn-Khaldoun (18 αιώνας) μάλιστα περιγράφει λεπτομερώς τα όσα παρέλαβαν οι Άραβες από τον Βυζαντινό Πολιτισμό.

Εν όψει, όμως, των ανωτέρω πώς εξηγείται η προς τους Βυζαντινούς έχθρα των Αράβων που εκδηλώθηκε αργότερα; Στο βιβλίο του που προαναφέραμε ο π. Ιω. Ρωμανίδης δίνει μια ενδιαφέρουσα ερμηνεία: «... Εν προκειμένω πρέπει να ερευνηθεί η επίδρασις των εξισλαμισθέντων Περσών εις την καλλιέργειαν της αντιρωμαϊκής (αντιβυζαντινής) στροφής των Αράβων, αφού είναι γνωστόν ότι οι Πέρσαι είχαν έντονον μίσος δια τους ελληνοφώνους Ρωμαίους (Βυζαντινούς) εξ αιτίας: 1) των κατακτήσεων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, 2) των συνεχών πολέμων με τους Ρωμαίους και 3) κυρίως της ολοκληρωτικής καταστροφής του κράτους των υπό του βασιλέως των Ρωμαίων

Ηρακλείου ως προεφήτευσεν ο Μωάμεθ...».

Δεν αποκλείεται η Περσική επίδραση να εβάρυνε σημαντικά και στην εξέλιξη των αντιβυζαντινών αισθημάτων των διαφόρων Τουρκικών φύλων, τα οποία δέχθηκαν το Ισλάμ μέσω των Περσών και όχι μέσω των Αράβων.

Ρουμ Ορτοντόξ και σύγχρονος Ελληνισμός

Σήμερα οι Ρουμ Ορτοντόξ φθάνουν περίπου το 1,5 εκατομμύριο, αποτελούν δε το 10% του Συριακού πληθυσμού και το 12% του Λιβανικού, τουλάχιστον πριν τις αιματηρές εχθροπραξίες. Σ' όλες τις κοινωνίες που εντάσσονται, διακρίνονται για τη μόρφωση, την οικονομική ισχύ και την έντονη κοινωνική παρουσία τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι επί πολλά χρόνια πρωταθλήτρια Μπιάσκετ της Ιορδανίας αναδεικνύεται η ομάδα των Ορθοδόξων, το «'Ορτοντοξ Κλάμπ».

Χαρακτηριστικό δείγμα του δυναμισμού τους είναι και το πρόσφατο επίτευγμα των Ρουμ του Λιβάνου. Παρά τις τεράστιες καταστροφές μέσα στη χώρα αυτή και παρά το ότι οι Ορθόδοξοι βρίσκονται μεταξύ διαφόρων πυρών χωρίς να έχουν δική τους ένοπλη πολιτοφυλακή, κατόρθωσαν να επιβάλουν την πνευματική τους παρουσία μεταξύ Μουσουλμάνων, Παπικών Μαρωνιτών, Δρούζων και Αρμενίων, ιδρύοντας και λειτουργώντας το Ορθόδοξο Πανεπιστήμιο του Λιβάνου. Επί-

κεντρο του Πανεπιστημίου είναι η Μπελεμέντειος Θεολογική Σχολή, η οποία διατηρεί και τους πνευματικούς δεσμούς με την ελληνόφωνη Ορθοδοξία προσκαλώντας συνεχώς Έλληνες καθηγητές από την Ελλάδα, την Κύπρο και την Β. Αμερική. Και μια και αναφερόμαστε στην Β. Αμερική, ας θυμηθούμε ότι ο στενότερος σύμβουλος του Προέδρου Μπους είναι ο προσωπάρχης του Λευκού Οίκου Τζών Σουνούου, γεννημένος από πατέρα Ρουμ της Μ. Ανατολής και μητέρα ελληνικής καταγωγής.

Παρ' όλα αυτά οι αρμόδιοι για τις πολυποικίλες διεθνείς σχέσεις της Ελλάδος δεν έχουν αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε την γέφυρα προς τη Μ. Ανατολή, που αποτελούν οι Ορθόδοξοι πληθυσμοί του χώρου. Ενώ η Τουρκία, παρά το κατακτητικό παρελθόν της, αξιοποιεί στο έπακρο τον παράγοντα Ισλάμ, εμείς διατηρούμε χαλαρή επαφή με τους ομόθρησκους Ρουμ κι αυτή σε ανεπίσημο επίπεδο (π.χ. ορισμένες Μητροπόλεις και πολιτιστικοί όμιλοι της Ελλάδας και της Κύπρου). Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι οι Ορθόδοξοι Ρουμ είναι ιδανική πρόσβαση για οποιαδήποτε ειρηνική πρωτοβουλία του Ελληνισμού στην περιοχή και για οιαδήποτε συνεργασία, ακόμη και για προώθηση των εθνικών μας θεμάτων.

Η παρουσία των φιλελληνικών αυτών πληθυσμών, που έχουν ακόμη το δικέφαλο αετό πάνω από το εικονοστάσι τους, καθώς και η σιωπηλή αλλά επιβλητική παρουσία των ελληνορθόδοξων μνημείων, όπως στο Τζέρας (Γέρασα) και την Πέτρα της Ιορδανίας, συνιστούν μια θαυμάσια πολιτιστική προέκταση του σημερινού Ελληνισμού. Και μια έξωθεν καλή μαρτυρία αφού πάρα

Χάρτης των Άγιων Τόπων. (Ψηφιδωτό δαπέδου). Χρον. 560. Μαδηβά Ιορδανία.

πολλοί Ρουμ κατέχουν υψηλές κυβερνητικές και οικονομικές θέσεις κυρίως μέσα στον αραβικό χώρο, αλλά και σε άλλα μέρη της Γης, π.χ. Λατινική Αμερική.

Τα πρόσφατα γεγονότα στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη και στη Μ. Ανατολή αρχίζουν να επιβεβαιώνουν τη γνωστή πρόβλεψη του Γάλλου διανοητή Αντρέ Μαλρώ, ότι: «ο 21ος αιώνας θα είναι ο αιώνας των θρησκειών». Ο παπισμός αυξάνει συνέχεια την επιρροή του στις χώρες που απομακρύνονται από τον κομμουνισμό. Η Ένωση Ρώσων Συγγραφέων κυριαρχείται από τη νοσταλγία των παραδόσεων της Αγίας Ρωσίας. Η Τουρκία χρησιμοποιεί την Ισλαμική παντιέρα για να ξεσηκώσει τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς από τα Βαλκάνια μέχρι την Κίνα. Και στο Ισραήλ αυξάνει συνεχώς η ισχύς των φανατικών ραββίνων και των οπαδών τους.

Σε μια τέτοια συγκλονιστική εποχή ο Ελληνισμός διαθέτει έναν Ανατολικό βραχίονα, τους Ρουμ Ορτοντόξ. Ένα βραχίονα που φαίνεται καταδικασμένος σε ατροφία και μααρασμό, χάρin της υπερτροφικής διογκώσεως του Δυτικού βραχίονα. Αν ατροφήσει όμως ολοκληρωτικά ο ένας από τους δύο βραχίονες, είναι βέβαιο ότι η ασθένεια, η σήψη θα εξαπλωθεί και στον

κυρίως κορμό. Οι Ρουμ με τον Δικέφαλο Αετό τους μας θυμίζουν ότι το Γένος μας κοιτάζε πάντα και προς τις δύο κατευθύνσεις! Και προς τη Δύση αλλά και προς την Ανατολή!

1. Ο όρος «Βυζαντινή» Αυτοκρατορία επινοήθηκε τον 16ο αιώνα από το Γερμανό ιστορικό Wolf.

2. Χαρακτηριστικό του κλίματος αυτού είναι ότι ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός ήταν γιος ανωτάτου αξιωματούχου των Ομμεϊάδων Χαλιφών της Δαμασκού.

Κεφάλι, με έντονη ελληνιστική παράδοση.

«Μακεδονικό» ή πώς νά φτιάξετε μια εθνική μειονότητα για να επεκτείνετε τα σύνορά σας στο Αιγαίο

Του Μ. Πέλοπα

Τα τελευταία χρόνια σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης, καθώς και στον Καναδά και στην Αυστραλία, έχει ξεκινήσει μια εκστρατεία προπαγάνδας με στόχο τη δημιουργία «Μακεδονικού» προβλήματος στο χώρο της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ Μακεδονίας και της Νότιας Βουλγαρίας.

Η προπαγανδιστική αυτή εκστρατεία έχει αφετηρία και κέντρο την πρωτεύουσα της Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της «Μακεδονίας», τα Σκόπια. Υπάρχει όμως πράγματι «Μακεδονική» ή «Σλαβομακεδονική» εθνότητα και αν όχι, ποιοί οι λόγοι δημιουργίας ενός ψευδοπροβλήματος εκ μέρους των Σκοπίων με τη σιωπηρή συγκατάθεση και ενεργό βοήθεια του Βελιγραδίου; Η απάντηση στο ερώτημα αν υπάρχει «Μακεδονική» εθνότητα είναι κατηγορηματικά ΟΧΙ.

Και το ερώτημα που θα μπορούσε να τεθεί είναι τότε, ποιοί κατοικούν στη λεγόμενη Δημοκρατία της «Μακεδονίας» και αν δεν ανήκουν σε μια ξεχωριστή εθνότητα, ποια είναι η καταγωγή τους;

Καταρχήν πρέπει να τονίσουμε ότι κανείς δεν αμφισβήτησε ποτέ την ύπαρξη ΣΛΑΒΟΦΩΝΩΝ πληθυσμών στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας από τα βυζαντινά ακόμη χρόνια.

Η συγκατοίκηση για πολλούς αιώνες Ελλήνων και Σέρβων στη Βόρεια Μακεδονία δημιούργησε δίγλωσσους Έλληνες, οι οποίοι εκτός των Ελληνικών μιλούσαν παράλληλα και Σλαβικά, προκειμένου να συνεννοούνται με τους γείτονές τους.

Ο ήρωας του Μακεδονικού αγώνα, Καπετάν Κώττας, ο οποίος έπεσε για να διατηρηθεί η Μακεδονία ΕΛΛΗΝΙΚΗ, ήταν Σλαβόφωνος με Ελληνική εθνική συνείδηση, όπως άλλωστε Σλαβόφωνοι ήταν και πολλοί από τους υπόλοιπους Μακεδονομάχους.

Το πόσο ισχυρή εθνική συνείδηση είχαν οι Έλληνες Σλαβόφωνοι της περιοχής των ΣΚΟΠΙΩΝ!!, φάνηκε με την άρνησή τους στα τέλη του 19ου αιώνα να υπαχθούν στη Βουλγαρική εκκλησία, την λεγόμενη Εξαρχία, και την επίμονη προσήλωσή τους στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Τους Σλαβόφωνους αυτούς Έλληνες μπορούμε να τους παραλληλίσουμε με τους τουρκόφωνους Έλληνες της Καπαδοκίας, τους λεγόμενους Καραμανλήδες.

Ο μεγάλος αριθμός Ελληνικών σχολείων και ιδρυμάτων σε όλη την έκταση της σημερινής ψευδοδημοκρατίας (όπως λέμε ψευδοκράτος) της Μακεδονίας μέχρι το 1919, επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές.

Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και την κατάληψη της Βόρειας Μακεδονίας από τους Σέρβους, άρχισε συστηματική προσπάθεια εκσλαβισμού των συμπαγών Ελληνικών πληθυσμών των περιοχών των Σκοπίων και του Μοναστηρίου, καθώς

και των Βλαχόφωνων Ελλήνων της Βόρειας Μακεδονίας.

Όταν ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος έφθανε στο τέλος του, ο Τίτο, κατανοώντας την αδυναμία εκσερβισμού των Ελλήνων της Βόρειας Μακεδονίας, ίδρυσε τη Δημοκρατία της «Μακεδονίας» και βάφτισε αυθαίρετα όλους τους κατοίκους αυτής της περιοχής ως «Σλαβομακεδόνες».

Παράλληλα με τη δημιουργία εκ του μη όντος της «Μακεδονικής» εθνότητας, οι Γιουγκοσλάβοι έθεσαν θέμα «Μακεδονικής» μειονότητας στην Ελληνική Μακεδονία και τη νότια Βουλγαρία.

Απώτερος σκοπός των λεγόμενων «Μακεδόνων» είναι η δημιουργία μιας ανεξάρτητης «Μακεδονίας», η οποία θα περιλαμβάνει τη σημερινή «Δημοκρατία της Μακεδονίας» καθώς και ολόκληρη τη σημερινή ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ με τη ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ και μεγάλο τμήμα της Βουλγαρίας. Είναι η λεγόμενη «Μακεδονία του Αιγαίου», όπως αρέσκονται οι πλαστογράφοι της Ελληνικής Ιστορίας να την αποκαλούν στις προκηρύξεις τους, οι οποίες συνοδεύονται και από ανάλογους χάρτες.

Το ότι οι Βόρειοι γείτονές μας Γιουγκοσλάβοι ήθελαν ανέκαθεν διέξοδο στο Αιγαίο και στα λιμάνια της Καβάλας και της Θεσσαλονίκης είναι γνωστό και αποδεδειγμένο.

Η προσπάθεια δημιουργίας ενός «Μακεδονικού» κράτους, το οποίο θα βρέχεται από το Αιγαίο και θα συνδέεται ομοσπονδιακά με την υπόλοιπη Γιουγκοσλαβία είναι φανερή.

Η ίδρυση στα πανεπιστήμια ορισμένων χωρών, τομέων «Μακεδονικών» μελετών, η ανθελληνική προπαγάνδα των Γιουγκοσλάβων μεταναστών στην Αυστραλία και στον Καναδά, και η πρόσφατη ανάμειξη ξένων δυνάμεων στο λεγόμενο «Μακεδονικό», δικαιολογημένα δημιουργούν ανησυχίες σε όλους τους Έλληνες. Η προσπάθεια διαστρέβλωσης της ιστορίας μιας ΚΑΘΑΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ σαν την Μακεδονία υφίσταται καθημερινά εντός και εκτός της Ελληνικής επικράτειας. Η προπαγάνδα των Σκοπίων, η οποία στο παρελθόν έχει πάρει και ΔΙΕΘΝΙΣΤΙΚΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ προσωπείο, αποτελεί μέρος μιας γενικότερης προσπάθειας, που στόχο έχει τη δημιουργία εστιών αναταραχής στην τόσο ευαίσθητη περιοχή των Βαλκανίων.

Είναι καιρός να καταλάβει η Γιουγκοσλαβία το σφάλμα μιας ιμπεριαλιστικής πολιτικής εις βάρος της Ελλάδος. Ας μην ξεχνάμε ότι αρκετά τεταμένη είναι η κατάσταση στα Βαλκάνια και κανέναν δεν συμφέρει η δημιουργία καινούργιων ανύπαρκτων προβλημάτων, που εμποδίζουν την ειρηνική συνύπαρξη των φίλων και αδελφών λαών της Ελλάδας και της Γιουγκοσλαβίας.

ΠΩΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΝ ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ

Της Σοφίας Αντωνοπούλου

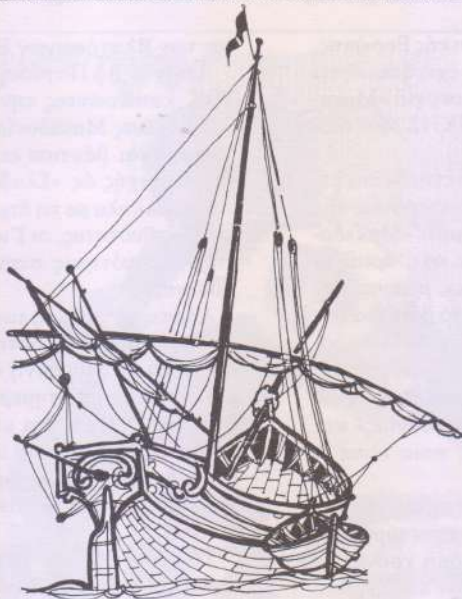
Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύθηκε (26-7-1988) σε δελτίο τύπου του υπ. Εσωτερικών της Τουρκίας και αποτελεί αξιολόγηση της πολιτικής Νταβός από τον πρώην πρεσβευτή της Τουρκίας Nuri Egen. Καταγράφει τα πολιτικά κερδή της Τουρκίας από τη συνάντηση του Νταβός, κυρίως όσον αφορά το Κυπριακό και τη στρατηγική της στο Αιγαίο σε συνάρτηση με το Κυπριακό. Επιβεβαιώνει, με σχεδόν απροκάλυπτο τρόπο, ότι υποχώρηση της Ελλάδος στην Κύπρο θα σημαίνει στρατηγική υποχώρηση και στο Αιγαίο. Επιβεβαιώνει, με άλλα λόγια, τη θέση ότι στην Κύπρο δοκιμάζεται η αντοχή ολόκληρου του Ελληνισμού.

Το κείμενο γράφει μεταξύ άλλων (σε μετάφραση):

«... η επίσκεψη Οζάλ στην Αθήνα, η πρώτη Τούρκου πρωθυπουργού ύστερα από 30 χρόνια, ήταν ένα ιστορικό γεγονός από μόνη της... Οι λόγοι που η επίσκεψη έχει ιστορική αξία είναι: Η Τουρκία ανοικτά διακήρυξε ότι δεν πρόκειται να πεισθεί να αποσύρει τα στρατεύματα από την Κύπρο. Οι ΗΠΑ και μέλη του ΝΑΤΟ κρατούσαν την Τουρκία σε πίεση πάνω σ' αυτό το θέμα μέχρι την επίσκεψη. Η Τουρκία φοβούμενη ότι οι ΗΠΑ θα παρουσιάσουν δυσκολίες όσον αφορά την οικονομική και στρατιωτική βοήθεια, εμφάνιζε μία αναποφασιστικότητα, που άφηνε την πόρτα λίγο ανοικτή όσον αφορά αυτό το ζήτημα. Αυτή η κατάσταση έβαζε μόνιμα το Κυπριακό πρόβλημα στην ημερήσια διάταξη και μπλόκαρε συνέχεια τις σχέσεις της Τουρκίας με το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ. Ο διάλογος του Νταβός και η συνάντηση των Αθηνών κατέστησαν σαφές ότι η παρουσία της Τουρκίας στην Κύπρο ήταν μια «αναπόφευκτη αναγκαιότητα» μέχρι οι δύο κοινότητες να φτάσουν σε συμφωνία και ότι η Τουρκία δεν επρόκειτο να εγκαταλείψει αυτή της την «υποχρέωση». Η Τουρκία υποχρέωσε την Ελλάδα να εγκαταλείψει την απαίτησή της για αποχώρηση των στρατευμάτων.

Το δεύτερο όφελος για την Τουρκία ήταν ότι ανοικτά απέρριψε την άποψη ότι οι Ελληνο-Τουρκικές σχέσεις περνάνε μέσα από το Κυπριακό πρόβλημα... Η ανάδειξη του Κυπριακού προβλήματος απωθούσε τα προβλήματα του Αιγαίου, τα οποία συνιστούν την ουσία των Ελληνο-Τουρκικών σχέσεων.

... Τα Τουρκικά συμφέροντα στο Αιγαίο βασίζονται στην Τουρκο-Ιταλική συμφωνία όσον αφορά ορισμένα νησιά, την Συμφωνία της Λωζάννης στην οποία συμπεριλήφθησαν, και στον Διεθνή Νόμο της Θάλασσας και τους διεθνείς κανονισμούς που ισχύουν για την Πολιτική Αεροπορία... οι διεθνείς συμφωνίες παραβιάζονται στο Αιγαίο όχι

από την Τουρκία, αλλά από την Ελλάδα... όταν η Τουρκία θα τραθηξει το «Κυπριακό κάλυμμα» από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, ένα πραγματικό δούναι και λαβειν θα μπορούσε να αρχίσει στο Αιγαίο.

... οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ υποχρεώνονταν (εξαιτίας του Κυπριακού) να ξεχνούν τα συμφέροντα της Τουρκίας στο Αιγαίο και επηρεάζονταν με τέτοιο τρόπο, ώστε να βλέπουν την Τουρκία μέσα από ελληνικά μάτια. Παρέμεναν αιχμάλωτοι αυτής της ελληνικής στρατηγικής «που παίζεται στην Κύπρο». Οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ θα σωθούν από αυτή τη «δουλειά» μόνον όταν αποσύρουν το Κυπριακό πρόβλημα από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

... Όπως γίνεται αντιληπτό, οι ΗΠΑ ποτέ δεν αισθάνθηκαν πραγματική ανησυχία όσον αφορά την εξωτερική πολιτική του Παπανδρέου, γιατί ποτέ δεν πίστεψαν ότι άλλαξε ή ότι θα μπορούσε να αλλάξει την «Αμερικάνικη ταυτότητά του»...».

Η πραγματική ταυτότητα του Α. Ιπεκτοί: Ποιος είναι αυτός που μας παρουσιάζουν ως φιλέλληνα.

Του Κ. Αλή

Όταν ο Ετσεβίτ έφταχνε για πρώτη φορά κυβέρνηση, ο Α. Ιπεκτοί τον συνόδευσε σ' ένα ταξίδι στην Αμερική.

Ο δημοσιογράφος C. Αργαυτέκ αποδίδει στον Ιπεκτοί τα παρακάτω λόγια: «Αν ήξερες τι τραθήξα εδώ και 10 χρόνια, για να κάνω αυτό τον άνθρωπο πρωθυπουργό» (!)

Ο Αργαυτέκ στο βιβλίο που εξέδωσε (τόμος 6) σημειώνει και άλλα γεγονότα της ζωής του Ιπεκτοί:

-1971: (Δήλωση του Ιπεκτοί για τη Χούντα): «Ο στρατός έκανε πραξικόπημα, για να ενισχύσει τη δημοκρατία».

-Πρώτη εβδομάδα Ιανουαρίου 1978: Ο Ετζεβίτ σχηματίζει για δεύτερη φορά κυβέρνηση. Ο Ιπεκτοί γράφει ένα άρθρο στην εφημερίδα Milliet, του οποίου ο τίτλος αποτελείται από μια μόνο λέξη: «ΟΟΟΟΗ» - τέσσερα ομικρον και ένα Χι. Σ' αυτό το άρθρο υποστηρίζει: «Επιτελους μια δυνατή κυβέρνηση για να διαπραγματευτεί για την Κύπρο πριν την αφιξη του Γ. Γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό» (το επιφώνημα «ΟΟΟΟΗ» εκφράζει τη χαρά του.)

-Νοέμβριος 1978: Ο Ιπεκτοί «σκιζεται» μαζί με τον Ετζεβίτ για την άρση του εμπάργκο και τη νομιμοποίηση της κατοχής.

Για να πετύχει το στόχο αυτό, το τουρκικό κράτος είχε την ανάγκη «διαλόγου». Ο Ιπεκτοί έρχεται λοιπόν στην Αθήνα για «διάλογο».

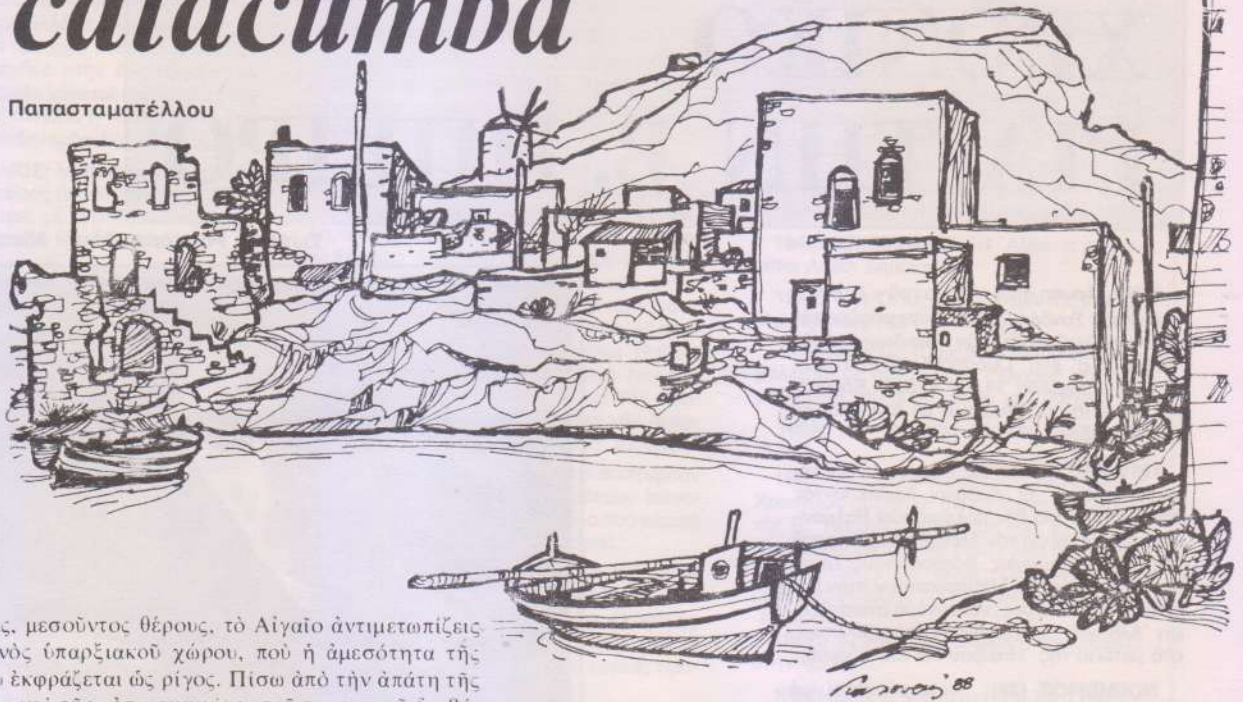
1η Φεβρουαρίου 1979: Σκοτώθηκε από τους «γκρίζους λύκους» στην Κωνσταντινούπολη (Οι «γκρίζοι λύκοι» δεν πολεμούν μόνο εναντίον των Τούρκων και Κούρδων αντιφασιστών και δημοκρατών, έχουν και άλλους αντιπάλους. Ακόμη και βουλευτής του Ετζεβίτ σκοτώθηκε απ' αυτούς). Το πρωί της ημέρας του θανάτου του ήταν στην Αγκυρα. Εκεί μίληρε με τον Ντεμιρέλ, ο οποίος του είπε: «κ' Απιδί αν είχατε δώσει σε μας την υποστήριξη που δίνετε στον Ετζεβίτ, θα είχαμε λύσει πάρα πολλά προβλήματα του τόπου».

Σχολιάζοντας τη δολοφονία, ο C. Αργαυτέκ γράφει: «Γεννήθηκε στην Τεσβικιέ και σκοτώθηκε στην Τεσβικιέ. Ήταν ο πιο σημαντικός υποστηρικτής του Ετζεβίτ - και σκοτώθηκε επί των ημερών του Ετζεβίτ. Στην κηδεία του, ο Ντεμιρέλ δεν μπορούσε να κρατήσει τα δάκρυά του».

τη catacumba

Του Σταμάτη Παπασταματέλλου

Διαπλέοντας, μεσοῦντος θέρους, τὸ Αἶγαίο ἀντιμετωπίζεις τὴν εἰθὺνὴ ἑνὸς ὑπαρξιακοῦ χώρου, ποῦ ἡ ἀμεσότητα τῆς οἰκείωσής του ἐκφράζεται ὡς ρίγος. Πίσω ἀπὸ τὴν ἀπάτη τῆς «ἀξιοποίησης» καὶ τῆς «ἐπικοινωνίας» τοῦ τουρισμοῦ διαβάζουμε τὸ νόστο ἑνὸς ὑπόγειου πολιτισμοῦ, ἑνὸς κόσμου... *κατακομβῶν*. Τραγοῦδι, ντοπολαλιά, καημοί, ἕνα ἦθος λαϊκὸ καὶ δυσανάγνωστο ἀπ' τοὺς περιφερόμενους οἰωνοσκόπους τοῦ αὐτονόητου. Ἡ εὐθύνη ἀπέναντι σ' αὐτὸν τὸν χώρο, ποῦ οἱ μυστικοὶ προβολεῖς του φωτίζουν τὴ μικροψυχία μας, βιώνεται ὡς δημιουργικὴ πράξη, ὅταν κατευθύνεται σὲ μιὰ γεωγραφικὴ αἴσθηση τοῦ Αἶγαίου· ἄλλως καταντᾷ ἄνευρη φολκλωρικὴ περιήγηση. Ὅταν δὲν ξέρεις ποῦ βρίσκεσαι, τότε δὲν ἔχεις κατ' ἀρχὴν κοιτάξει ποτέ σου τὸν χάρτη ἀλλὰ εἰσαι βαθιὰ νυχτωμένος, ἀφοῦ, οἱ τόποι ποῦ ἔχουν συνειδηση τοῦ ἑαυτοῦ τους, δὲν ἔχουν ἀνάγκη τίς ἀκριβεῖς συντεταγμένες τοῦ ἀτλαντα. Τὸ στέρεο ὑπερβατικὸ τους νόημα ἀναδεικνύει τὰ μέρη σὲ ἑτερότητες, ἱκανές γιὰ τὴν ὕψιστη πραγμάτωση κοινωνίας.

Ἡ συνειδηση τῆς ἐντολιότητος δὲν εἶναι στὸ Αἶγαίο πάρεργο, οὔτε σωβινισμὸς, ὅπως τὴ φαντάστηκαν οἱ προοδευτικοὶ μας διανοούμενοι. Τὸ πέλαγος δὲν φράσσεται μὲ κάγκελα, οὔτε ἔχει κρικέλια γιὰ νὰ τὸ σηκώσει πᾶς ἐνδιαφερόμενος· τὸ σύνορό του εἶναι ἡ ταυτότητά του ἀπέναντι στὸν ἐξ ἀνατολῶν νεοκεμαλισμὸ καὶ στὸν ἐκ δυσμῶν κοσμοπολιτισμὸ. Συνιστάμενη του ἡ *ἐλληνικότητα*. Ὅχι αὐτὴ τοῦ ἐλλαδικοῦ κρατιδίου ποῦ οἱ ὑπήκοοι του ξεκαλοκαιριάζουν κοπαδηδὸν στὰ τουρκικὰ θέρετρα τῆς Μικρασίας γιὰ ἕνα δερμάτινο... ἀδειανὸ καὶ μαζικὲς εἰσροές συναλλάγματος. Οἱ νεογραικύλοι ποῦ κλαυθμηρίζουν γιὰ τίς πολιτικὲς λιτότητας καὶ ξεσαλώνουν στὰ σκυλάδικα, ἀπλῶς ἐκφράζουν τὸν ἐξωνημένο κι αὐτοκτόνο ἐλλαδισμό τους. Ἡ ἐλληνικότητα τοῦ πελάγους δὲν ἐκδηλώνεται σὲ φυλετικὸ μίσος κατὰ τῶν Τούρκων οὔτε ἰσοδυναμεῖ μὲ ὀρθωση τειχῶν· ὑπαρξιακὴ ἀφετηρία τῆς ἡ ἀψιμυθιωτῆ καὶ χωρὶς ἐκκρεμότητες καὶ ἀλλοθι ἐνόητα, ἡ ἐρωτικὴ ἀνταλλαγὴ γνήσιων βλεμμάτων χωρὶς λυκοφιλίες καὶ τριγμούς οδόντων. Βάση τῆς ἡ κατακρήμνιση τῶν ὑπαρχόντων τειχῶν, ποῦ ὀρθώνει ἡ τουρκικὴ διεκδικητικότητα, ἡ ἄρση τῶν διαχωριστικῶν γραμμῶν. Μακρὰ στόχευσή τῆς ἡ σύγκραση ἰδιωμάτων, αἰσθημάτων, καημῶν ποῦ μόνο στὰ νερά μποροῦν νὰ κυκλοφορήσουν. *Ἡ ἐλληνικότητα εἶναι ἀφατη γλῶκα.*

Ἡ ἀποκατάσταση τοῦ Αἶγαίου ὡς θάλασσας, ὡς ἀσυρρικνω-

του πνευματικοῦ σύμπαντος, ποῦ πᾶνε νὰ στεγανοποιηθοῦν οἱ ἀνατολικομεσόγειοι χωροφύλακές του. Ὅπως καταλαβαίνουμε, ὑπ' αὐτὴ τὴν ἐννοια συνθήματα ὅπως «τὸ Αἶγαίο ἀνήκει στὰ ψάρια του» εἶναι γιὰ... ψαρωμένους κωλοέλληνες ποῦ προσφέρουν εὐγνωμότως τὴν πλάτη τους ὡς τραπέζι μπιλιάρδου εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, εἰς ἀνατολικούς καὶ δυτικούς.

Ὅσο κι ἂν φαίνεται λοιπὸν σχῆμα οὐξὺμορο, αὐτὴ ἡ «ἀπελευθέρωση» τοῦ Αἶγαίου προϋποθέτει τὸ σεβασμὸ τῶν ὀρίων του. Γι' αὐτὸ ἐπιμένουμε πεισματικὰ στὰ 12 μίλια. Γι' αὐτὸ ἀντιδράσαμε στὸ μνημόνιο Παπούλια-Γιλμάς, ποῦ κατ' οὐσίαν διχοτομεῖ γεωγραφικὰ τὸ Αἶγαίο εἰς βάρος τῶν κυριαρχικῶν μας δικαιωμάτων, τὴν ὥρα ποῦ οἱ πολλοὶ ἄκουγαν νισταλέα τίς διακηρύξεις τοῦ Νταβός. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιφυλασσόμεστε γιὰ τὸν περίφημο διάλογο - *tsic america* μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀκοῦμε καθόλου καλὰ τίς παραβιάσεις τοῦ ἐναερίου χώρου μας ἀπὸ τουρκικὰ ἀεροπλάνα γιὰτί κάποτε, φοβόμεστε, δὲν θὰ ἀναχαιτιστοῦν. Συνακόλουθος φόβος μας ἡ παγίωση τετελεσμένων χάρις σὲ μιὰ ἀνεξέλεγκτη τουριστικοποίηση τοῦ πελάγους, ποῦ θὰ τὸ ἀφυδατώνει ἀπ' τὸ νόημα του, μετατρέποντάς το σὲ πράγμα. Τότε δηλαδή, ποῦ ἡ ἀνησυχία θὰ ἐξαγοράζεται μὲ τὴν καταναλωτικὴ ρουτίνα καὶ ἡ ποίηση μὲ τὴν ἠθικὴ τῆς συναλλαγῆς.

Διαπλέοντας τὸ Αἶγαίο, κατακαλόκαιρο, ἔχεις τὴν αἴσθηση μιᾶς φυγῆς ποῦ σὲ φέρνει ὀλοένα πιὸ κοντὰ στὸ σημεῖο ἀπ' ὅπου ξεκίνησες. Πρόκειται γι' αὐτὸ ποῦ ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς ἀποκαλεῖ *αὐτοκίνησις*. Εἶναι κάτι ἀσφαλῶς ποῦ οἱ μεταπράτες «συμπατριῶτες» μας δὲν τὸ καταλαβαίνουν. Οὔτε πολὺ περισσότερο ἢ πο *problem* νεάζουσα διανόηση τῆς Ἀριστερᾶς. Οἱ μυστικὲς ἀνάσες, οἱ ὑπόγειες διαδρομές, οἱ ὀλόφωτες πολιτείες ποῦ σκάνε μύτη πάνω ἀπ' τὴ γῆ μὲ τὸ λευκὸ τους ἐπενδύτῃ δὲν ἀναλύονται λογικά, οὔτε προσεγγίζονται μὲ τὰ ἰδεολογήματα ἑνὸς πραγματικοῦ κόσμου. Ὁ κόσμος τῶν... κατακομβῶν μιλά τὴ δική του γλῶσσα. Οἱ ὑπέργειοι αὐθέντες μιλοῦν μόνο τὴ γλῶσσα τοῦ «δοῦναί-λαβεῖν».

Λοιπόν, τί θὰ γίνει; Θὰ πᾶμε διακοπές;

ΧΡΟΝΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ Β. ΗΠΕΙΡΟ

Σωτήρη Ραπτόπουλου - Νίκου Τελιγάδα

1880: Ίδρυση στην Αθήνα του «Ελληνοαλβανικού Συνδέσμου» που προωθούσε την ιδέα της Συνύπαρξης των «Βέηδων» και των Ελλήνων σ' ένα Ομοσπονδιακό κράτος.

1907: Συμφωνία Ίσμαήλ Κεμάλ - Κορομηλά για αυτόνομη Αλβανία με επικυριαρχία της Ελλάδας.—

1919: ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ: Κήρυξη Α' Βαλκανικού πολέμου: οι Αλβανοί, διαβλέποντας τον κίνδυνο από την πολιτική των Βαλκανικών συμμάχων για τον εδαφικό διαμοιρασμό της Ευρωπ. Τουρκίας, βοηθούν τους Τούρκους έναντι των Μαυροβουνίων στην πολιορκία της Σκόδρας, και συνάμα άτακτα στήφη Αλβανών δυσχεραίνουν τους Έλληνες στα μέτωπα της Ηπείρου και Μακεδονίας.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ (28): Ανακηρύσσεται (με την υποκίνηση της Αυστρίας που είχε υποχρέωση στην Σερβία ν' άποσυρθεί από τό Δυρράχιο) η ίδρυση του Αλβανικού κράτους: ο Βορειοηπειρώτης ηγέτης Σπυρομήλιος ύποστηρίζει ελληνική επέμβαση στην Β. Ηπειρο: άποτυχία ελληνικής απόβασης στους Αγ. Σαράντα μετά από αντίδραση της Ιταλίας στα ελληνικά σχέδια.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ: Κατάληψη της Κορυτσάς από τον ελληνικό στρατό. Αναγνώριση της Αυτόνομίας της Αλβανίας από τις Μεγάλες δυνάμεις στην πρεσβευτική Συνδιάσκεψη του Λονδίνου.

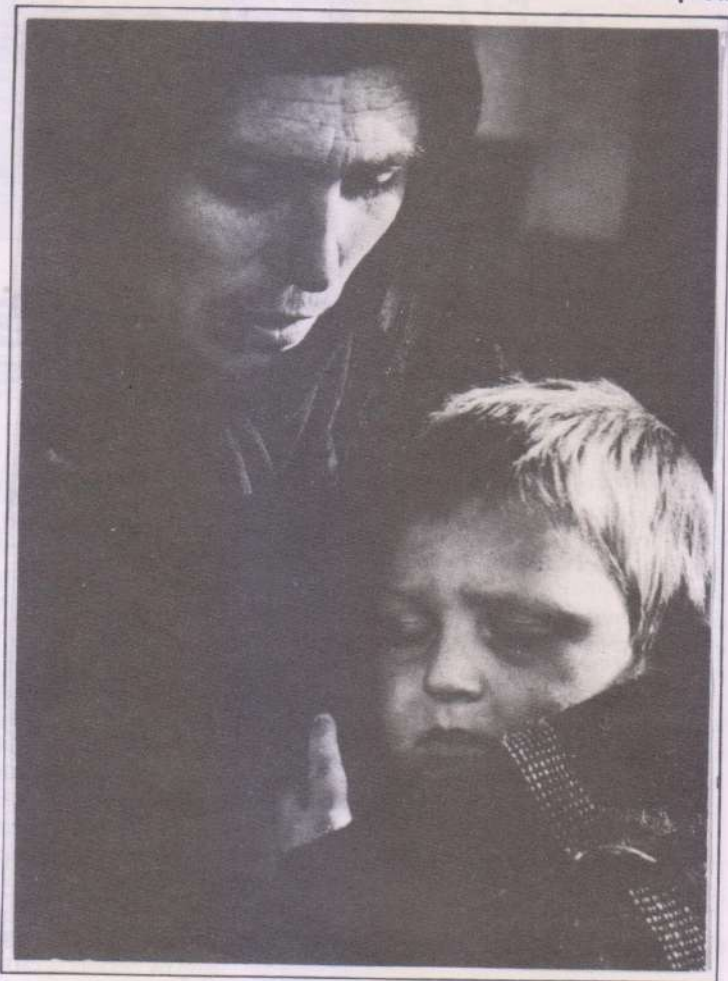
1913: ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: Οι Αλβανοί στέλνουν έφάδια στους πολιορκημένους από τον ελληνικό στρατό Τούρκους των Ιωαννίνων: η Αλβανική έπιτροπή προτείνει στους Τούρκους της πόλης, νά ύψώσουν την Αλβανική σημαία ώστε νά προκληθεί εύνοϊκή γι' αυτούς επέμβαση των Μεγάλων δυνάμεων: άρνηση των Τούρκων στην πρόταση των Αλβανών, που φανέρωνε τις βλέψεις τους και για την Νότια Ηπειρο.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ: Παράδοση των Ιωαννίνων στους Έλληνες: προέλαση ελληνικού στρατού και κατάληψη Αργυροκάστρου και Τεπελενιού.

ΜΑΪΟΣ 30: Υπογράφεται η συνθήκη ειρήνης μεταξύ των Βαλκανικών συμμάχων και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: σύμφωνα με την συνθήκη τά νότια σύνορα της Αλβανίας θά ρυθμίζονταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις (όπως και τό ζήτημα των νησιών του Αιγαίου). Η Ιταλία ένθερμος ύποστηρικτής των Αλβανικών θέσεων ενώ η Γερμανία των Ελληνικών.

ΙΟΥΝΙΟΣ: Β' Βαλκανικός Πόλεμος.

ΙΟΥΛΙΟΣ: Λήξη Β' Βαλκανικού Πολέμου. Συνδιάσκεψη στό Βουκουρέστι για τον εδαφικό διακανονισμό στη Βαλκανική: πρωτόκολλο Λονδίνου για την αύσταση έπιτροπής για τον καθορισμό των ελληνοαλβανικών συ-

νών, άποτελούμενη από έξι άντιπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων και ένα της Αλβανίας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 10: Υπογραφή της Συνθήκης του Βουκουρεστίου: η Κορυτσά περιλαμβάνεται προσωρινά στα σύνορα της Ελλάδας: αναγνώριση της ανεξαρτησίας της Αλβανίας με σθεναρή υπεράσπιση των συμφερόντων της από Ιταλία και Αυστρία.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 13: Υπογράφεται τό πρωτόκολλο της Φλωρεντίας και επιβάλλεται στην Ελλάδα η άποδοχή των συνόρων γραμμής Φτελιά - Πρέσπα καθώς οι Μεγάλες Δυνάμεις συναρτούν την προσάρτηση των νησιών του Αιγαίου με την εγκατάλειψη των διεκδικήσεων στην Β. Ηπειρο: έτσι όλόκληρη η Β. Ηπειρος περιέρχεται στό νεοσύστατο Αλβανικό κράτος.

1914: ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ: Οι Βορειοηπειρώτες στις 8 του μηνός επαναστατούν στην

Χιμάρα υπό την ηγεσία του Σπυρομήλιου: στις 17 ο Γ. Χρηστάκης Ζωγράφος, πρωθυπουργός της προσωρινής επαναστατικής κυβερνήσεως του Αργυροκάστρου, άνακηρύσει την άυτονομία της Βόρειας Ηπείρου.

ΜΑΪΟΣ: Από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάιο οι Έλληνες της Β. Ηπείρου άναλαμβάνουν ένοπλο άγώνα που καταλήγει στην άνακαχή και την σύναψη συμφωνίας με τό πρωτόκολλο της Κέρκυρας: σύμφωνα μ' αυτό, οι περιοχές του Αργυροκάστρου και της Κορυτσάς άυτονομούνται ενώ η Χιμάρα ξαναπαίρνει τά παλαιά Τουρκικά προνόμια: συνέπεια του πρωτοκόλλου ήταν ν' άνατραπεί άργότερα ο Χριστιανός Βασιλιάς της Αλβανίας Βηδ από τους Τουρκαλβανούς.

ΙΟΥΝΙΟΣ: Οι μεγάλες δυνάμεις έγκρίνουν τον διακανονισμό του Βορειοηπειρωτικού.

ΙΟΥΛΙΟΣ: Έκρηξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ: Οι άναταραχές στην Β. Ήπειρο οδηγούν τις Μεγάλες Δυνάμεις ν' αναθέσουν στην Ελλάδα την άποκατάσταση της τάξης στην περιοχή, εκτός από την Αύλωνά που θ' άνηκε στην δικαιοδοσία των Ίταλών· ή ευκαιρία χάνεται και πάλι για την Ελλάδα καθώς άντιδρά ή Ίταλία με τό επιχείρημα της «ούδετερόφιλης Ελλάδας».

1915: ΑΠΡΙΛΙΟΣ: Μυστική συνθήκη Λονδίνου· ή Β. Ήπειρος άποδίδεται στην Ελλάδα σέ συνάρτηση με την έξοδό της στον πόλεμο στο πλευρό της Άντάντ.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ: Βορειοηπειρώτες βουλευτές μπαίνουν στο Έλληνικό Κοινοβούλιο.

1916: ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ: Κορύφωση του έθνικου διχασμού στην Ελλάδα - ό σχηματισμός της κυβέρνησης της «Έθνικης Άμύνης» στην Θεσσαλονίκη. Ή μισή Ελλάδα στο πλευρό των συμμάχων, ή άλλη μισή ούδετερόφιλη.

1917: Οι Ίταλοί (!) κηρύσσουν την Άλβανική άνεξαρτησία στο Άργυροκάστρο και οι Γάλλοι (!!) την Άλβανική Δημοκρατία στην Κορυτσά· ένδεικτικές οι διαθέσεις των Μεγάλων Δυνάμεων για τό ζήτημα της Βόρειας Ήπειρου. Ή Ελλάδα από τον Ιούλιο έχει κυβέρνηση Βενιζέλου στην Άθήνα με την έπιβολή των συμμάχων και βγαίνει στο πλευρό τους στο μεγάλο πόλεμο.

1918: ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ: Τέλος του Μεγάλου Πολέμου· ή Ελλάδα με τους νικητές· ή Β. Ήπειρος κατέχεται από Ίταλούς και Γάλλους.

1919: ΙΟΥΛΙΟΣ: Συμφωνία Βενιζέλου - Τιτόνι στο Παρίσι· παρεχωρείτο ή Β. Ήπειρος στην Ελλάδα εκτός του λιμανιού του Αύλωνος και της ευρύτερης περιοχής που θά προσαρτούσε ή Ίταλία. Άργότερα οι Ίταλοί ύπαναχωρούν άπ' αυτήν την συμφωνία μετά την εκδίωξή τους από τους επαναστατημένους Άλβανούς.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ: Συνθήκη Νειγύ.

1920: ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 10: Ή Συνθήκη των Σεβρών· «ή Ελλάδα των 5 Θαλασσών και των 2 Ήπειρων».

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ: Ή Άλβανία μέλος της Κοινωνίας των Έθνών.

1921: ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ: Μετά από αίτηση της Άλβανίας, ή Κοινωνία των Έθνών μέσω της άπόφασης του Συμβουλίου των πρεσβευτών των Μεγάλων Δυνάμεων καθορίζει τά Έλληνοαλβανικά σύνορα σύμφωνα με τό πρωτόκολλο της Φλωρεντίας του 1913· ξανά όλόκληρη ή Β. Ήπειρος συμπεριλαμβάνεται στα σύνορα της Άλβανίας.

1922: ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ: Μικρασιατική καταστροφή.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ: Επαναστατική άλλαγή στην Ελλάδα υπό τον Πλαστήρα· άντεκδικήσεις και προσπάθεια νά περισωθεί ό,τι ήταν δυνατόν. Έν τώ μεταξύ με βία μέσα κηρύσσεται τό Αυτόκέφαλο της Όρθόδοξης Έκκλησίας της Άλβανίας.

1923: ΙΟΥΛΙΟΣ: Συνθήκη της Λωζάνης· καθορισμός των σημερινών συνόρων της Ελλάδας· τά Δωδεκάνησα παραμένουν στην Ίταλία. Συνέχιση των έργων της έπιτροπής για τον άκριβή καθορισμό των νοτίων συνόρων της Άλβανίας.

1924: Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο άρνεϊται ν' άναγνωρίσει τους άυτοχειροτονηθέντες επίσκόπους της Άλβανικής Όρθόδο-

ξης Έκκλησίας και παύει νά στέλνει Ίεράρχες.

1926: Ίταλοαλβανική συνθήκη φιλίας.

1927: Ίταλοαλβανική συνθήκη συμμαχίας· ή σαφώς άνθελληνική Ίταλοαλβανική προσέγγιση στόχευε στην έξυπηρέτηση του Ίταλικού Ίμπεριαλισμού.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 27: Δολοφονία του Ίταλού στρατηγού Τελνι και των λοιπών μελών της Ίταλικής έπιτροπής όριοθέτησης των Έλληνοαλβανικών συνόρων, μέσα στο Έλληνικό έδαφος. Σκοτεινή ύπόθεση που από πολλούς θεωρείται ως προβοκάτσια του Ίταλικού Ίμπεριαλισμού ένάντια στην πρόορατα ήττημένη και ταπεινωμένη Ελλάδα, για πρόώθηση των στόχων του στην Νότια Ήπειρο και Έπτάνησα. Στις 31 του μηνός ό Ίταλικός φασισμός καταλαμβάνει άνανδρα την Κέρκυρα, ζητώντας ικανοποίηση για την δολοφονία, που την έπιρρίπτει στους Έλληνες.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 27: Οι Ίταλοί άποχωρούν από την Κέρκυρα άφου λάμβάνουν ικανοποίηση από την Ελλάδα, παρόλο που καμμία ύπατιότητά της δέν άποδείχτηκε.

1929: Παράτυπη επανακήρυξη του Αυτόκέφαλου της Άλβανικής Όρθόδοξης Έκκλησίας. Δραστηριοποίηση της Ουνιτικής Έκκλησίας στην περιοχή Τιράνων - Δυρραχίου, ένδεικτική των Ίταλικών κυρίως προθέσεων.

1937: Άναγνώριση του Αυτόκέφαλου της Όρθόδοξης Άλβανικής Έκκλησίας από τό Οικουμενικό Πατριαρχείο.

1939: ΑΠΡΙΛΙΟΣ: Εισβολή και πρόσδεση της Άλβανίας στο άρμα του Ίταλικού Ίμπεριαλισμού.

1940: Μετονομασία του Σικελικού χωριού Piazza dei Greci σέ Piazza degli Albanesi από τους Ίταλούς (άλβανόφωνο χωριό με έλληνική έθνική συνειδηση).

1940-41: Έλληνοϊταλικός πόλεμος: ό Ίταλικός Ίμπεριαλισμός έπιτίθεται για νά ύποχωρήσει εύθύς έξαρχής· ό ήρωϊκός άγώνας του έλληνικού στρατού οδηγεί στην άνακατάληψη της Β. Ήπειρου.

1941-44: ΚΑΤΟΧΗ: Εισβολή και κατάκτηση της Ελλάδας από τό Ναζισμό· οι ήττημένοι στο πεδίο της μάχης Ίταλοί έννοματώνουν την Νότια Ήπειρο στην Άλβανία, ένώ προσαρτούν οι ίδιοι τά Έπτάνησα. Στην Μακεδονία και Θράκη οι Βορειοελλαδίτες ζουν τό δικό τους δράμα κάτω από την μπότα του Βουλγαρικού φασισμού. Με τό φούντωμα της αντίστασης, ύστερα από έντολή του ΚΚΕ, Έλληνες άντάρτες συνεργάζονται με Άλβανούς ένάντια στην ξενική κατάκτηση.

1945: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ: Ή Άλβανία κηρύσσεται Λαϊκή Δημοκρατία.

1946: Ψηφίζεται τό σύνταγμα της Λαϊκής Δημοκρατίας της Άλβανίας.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ: Τό Βορειοηπειρωτικό ύποβάλλεται ως αίτημα της Ελλάδας στην άρμοδιότητα του συμβουλίου των ύπουργών.

1958: Ή Άλβανία γίνεται μέλος του Ο.Η.Ε.

1960: ΙΟΥΝΙΟΣ: Σοφοκλής Βενιζέλος - Χρουστάφ ουζήτούν ένδεχόμενη άυτονομία της Β. Ήπειρου· άντίδραση του Έμβέρ Χότζα για επέμβαση στα έσωτερικά της χώρας του από τους Σοβιετικούς. Έμμεση άναγνώριση της ύπαρξης του προβλήματος της Β. Ήπειρου.

1967: ΑΠΡΙΛΙΟΣ: Επibολή δικτατορίας στην Ελλάδα.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ: Διάταγμα της 22-11-67 με τό όποίο τό καθεστώς της Άλβανίας καταργεί κάθε θρησκευτικό δικαίωμα.

1971: Έξομάλυνση των σχέσεων Ελλάδας - Άλβανίας με την ένταξη διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών.

1976: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ: Ψηφίζεται τό καινούργιο Σύνταγμα της Άλβανίας. Έπίσημη έπιβολή της άθεϊας με τό άρθρο 37, σέ αντίθεση με την κατοχύρωση της θρησκευτικής έλευθερίας από τό Σύνταγμα του 1946.

1987: Άρση του έμπολέμου από την Ελλάδα, τό όποίο ύπήρχε από την κήρυξη του Έλληνοϊταλικού πολέμου, χωρίς κανένα ούσιαστικό άντάλλαγμα για την βελτίωση της θέσης της Έλληνικής κοινότητας.

Στην είσοδο του Άργυροκάστρου.

ΤΟ ΠΟΔΙ ΠΟΥ ΛΕΙΠΕΙ

Του Γιώργου Ζερβίδη - Σπύρου Κακουριώτη

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ Δ. ΘΡΑΚΗ

Το κείμενο που ακολουθεί θεωρούμε ότι αποτελεί συμβολή σ' ένα δημόσιο, ανοικτό και καλοπροαίρετο διάλογο, χωρίς ιδεολογικά γυαλιά και παρωπίδες, για το πρόβλημα της Δ. Θράκης. Ένας τέτοιος διάλογος είναι σήμερα κάτι παραπάνω από αναγκαίος. Αφορμή, τόσο το άρθρο του **Θανάση Τζιούμπα** (και όχι Τσιούμπου όπως κατά λάθος γράφτηκε) το οποίο δημοσιεύτηκε στο πρώτο τεύχος της «Ελλοπίας» με τίτλο «*Το πρόβλημα της Δ. Θράκης*», όσο και η όξυνση της επεκτατικής πολιτικής της Τουρκίας που αποβλέπει, ολοφάνερα πλέον, στη δημιουργία προγεφυρώματος με στόχο να το χρησιμοποιήσει στο μέλλον όπως το έκανε και στην Κύπρο.

Τα στοιχεία που παρατίθενται στο προαναφερθέν κείμενο τεκμηριώνουν πλήρως τη βασική θέση του αρθρογράφου σε σχέση με τις ανεπάρκειες του επίσημου Ελληνικού κράτους και των κομμάτων και την τυφλότητα με την οποία ακολουθούν την «μη-πολιτική» τους απέναντι στους κατοίκους της Δ. Θράκης (Χριστιανούς και Μουσουλμάνους) και ιδιαίτερα απέναντι στις τρεις μειονότητες που κατοικούν εκεί.

Όμως η ανεπάρκεια της πολιτικής που προτείνεται για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα [Βλέπε στο κείμενο σελ. 50, με υπότιτλο «*Υπάρχει λύση?*»], πιστεύουμε ότι υπονομεύει την όλη προσπάθεια. Ανεπάρκεια που πηγάζει από την υποβάθμιση του ρόλου του τουρκικού επεκτατισμού, αυτού που σε πρώτη ανάλυση δημιούργησε το πρόβλημα, το συντηρεί και το οξύνει. Και αυτή ακριβώς η ανεπάρκεια εκτιμούμε ότι είναι το «πόδι που λείπει» από το κείμενο.

Ιδεολογικός μονισμός

Προσπαθώντας να διαγράψει τις βασικές γραμμές μιας πολιτικής που θα αντιμετωπίζει το πρόβλημα, κάτω από τον τίτλο «*Υπάρχει λύση?*», ο Θ.Τ. δεν κάνει τίποτε άλλο από το να πέφτει στην παγίδα του **ιδεολογικού μονισμού** που ταλανίζει την ιστορία της αριστεράς, αναφερόμενος μονοδιάστατα σε μια πολιτική δικαιωμάτων και οικονομικών «κινήτρων» που αυτή μόνη, υπο-

τίθεται, θα λύσει το πρόβλημα. Μόλις λοιπόν οι τουρκοποιημένοι (δηλαδή με τουρκική εθνική συνείδηση) σήμερα μουσουλμάνοι πάρουν λεφτά στα χέρια τους και πάψουν να αντιμετωπίζονται ως πολίτες Γ' κατηγορίας*, αυτομάτως θα αναγνωρίσουν την ανωτερότητα του ελλαδικού βιοτικού επιπέδου, την ανωτερότητα της δημοκρατίας στην Ελλάδα απέναντι σε μια δικτατορική Τουρκία και, ως εκ θαύματος, θα αποβάλουν εν ριπή οφθαλμού την αποκτημένη σήμερα εθνική τους συνείδηση και θα αναφωνήσουν μαζί με τους «*Έλληνες εργάτες αδέρφια τους*»: «*Θεό εσύ κι εγώ Αλλά κι οι δυο μας αχ και βαχ*».

Αυτή η άποψη αποτελεί ολέθριο σφάλμα για μια εναλλακτική αντίληψη, να αντιλαμβάνεται δηλαδή με τέτοια στενότητα το φαινόμενο του έθνους και της εθνικής συνείδησης. Γιατί το εθνικό δεν είναι ένα στοιχείο «*εποικοδομήματος*», το οποίο με μια απλή ταχυδακτυλουργική κίνηση μπορεί να αλλάξει, στον βαθμό που αλλάζει και η «*υλική βάση*». Η «*ισότιμη πρόσβαση στα αγαθά του σύγχρονου πολιτισμού και στην κατανάλωση*» όσο και αν είναι **αναγκαίο σκέλος** μιας πολιτικής, από μόνο του δεν λέει τίποτε. Άλλο τόσο, μέτρα αποσπασματικά όπως η ίδρυση έδρας Πομακολογίας στο Πανεπιστήμιο, που αρκετοί πιπιλούν ως καραμέλα σήμερα, όσο και αν έχει τον χαρακτήρα μιας παρέμβασης στο «*εποικοδόμημα*», δεν λύνει το πρόβλημα. Περισσότερο, όταν βλέπουμε τον νομό Ξάνθης, όπου η πλειοψηφία των Μουσουλμάνων είναι Πομάκοι, να στέλνει στη Βουλή τον κ. Αχμέτ Φαϊκόγλου, ο οποίος αποδει-

κνύεται πολύ περισσότερο... Τούρκος από τον Τούρκο Σαδίκ Αχμέτ.

Η σημερινή κατάσταση

Σωστά σημειώνεται πως «*το Ελληνικό κράτος ακολούθησε με ένα διακριτικό τρόπο το δρόμο της κοινωνικής υποβάθμισης των Μουσουλμάνων*». Και της γενοκτονικής υποβάθμισης της περιοχής, συμπληρώνουμε εμείς.

Όμως και ο ίδιος ο μουσουλμανικός πληθυσμός που σήμερα χειραγωγείται αποτελεσματικά από τους εγκαθήμενους του τουρκικού καθεστώτος, προτιμά την τρομοκρατία και την όξυνση των σχέσεών του με το Ελληνικό στοιχείο, παρά την ανάπτυξη κοινωνικών και πολιτικών αγώνων καθώς και οικονομικών διεκδικήσεων. (Υπάρχουν σπάνιες εξαιρέσεις). Οι Νεοσουλτάνοι της Άγκυρας είναι αυτοί που βρίσκονται πίσω από την όποια μιξέρια των μου-

σουλμάνων της Θράκης. Γιατί γνωρίζουν ότι πιθανή ικανοποίηση σειράς βασικών διεκδικήσεων των Μουσουλμάνων από το Ελληνικό κράτος, θα λειτουργούσε ανασταλτικά για τα επεκτατικά τους σχέδια. Το παιχνίδι είναι γνωστό. Παίχτηκε από τους Τούρκους στην Κύπρο, αποτελεσματικά: Η παράνομη και τρομοκρατική Τουρκοκυπριακή οργάνωση Τ.Μ.Τ. ήταν αυτή που διά της βίας κατέπνιγε κάθε κινητοποίηση των Τουρκοκυπρίων ή που αρνιόταν κάθε μορφή βοήθειας από τους Ελληνοκυπρίους.

Σήμερα, η δειλία, η ανεπάρκεια και ο ενδοτισμός του Ελληνικού κράτους και των κομμάτων οδήγησαν σε τραγικά αποτελέσματα: Οι Μουσουλμάνοι που καθοδηγούνται από το τουρκικό προξενείο της Κομοτηνής ασκούν τρομοκρατία επί του συνόλου των Μουσουλμάνων της Θράκης και αποπειράνται το ίδιο και επί του χριστιανικού Ελληνικού πληθυσμού. Ακόμη, η Τουρκία επεμβαίνει πλέον άμεσα και ολοφάνερα στις πολιτικές εξελίξεις της χώρας.

Οι τελευταίες εξελίξεις στο χώρο της Θράκης ώθησαν τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων κατοίκων της σε δυναμικές και μαζικές κινητοποιήσεις με βασικά συνθήματα «*Η Ελλάδα αρχίζει από τη Θράκη*» και «*Δεν θα γίνει η Θράκη νέα Κύπρος*». Οι κινητοποιήσεις αυτές στέλνουν ένα ελπιδοφόρο μήνυμα προς την κοινωνία και είναι μοιραίο λάθος, ή να μην τις αναφέρουμε καθόλου, ή να κρατάμε μια μονομερή στάση απόρριψης λέγοντας πως «*ετοιμάζουν νέες προβληματικές επιχειρήσεις*».

Υπάρχει λύση λοιπόν; Πιστεύουμε πως ναι. Η άσκηση μιας τέτοιας πολιτικής θα έχει ένα διπλό χαρακτήρα. Και αυτός ο διπλός χαρακτήρας που θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε παρακάτω, είναι όρος *sine qua non* για την όποια αποτελεσματικότητά της.

Ποιά πολιτική;

Το πρώτο σκέλος αυτής της πολιτικής περιγράφεται από τον Θ.Τ. πιστεύουμε αρκετά συνεκτικά και δεν θα χρειαστεί να επιμείνουμε άλλο, αλλά επισημαίνουμε ότι κατά την αντίληψή μας η παρέμβαση δεν είναι δυνατόν να σταθεί κύρια στις οικονομικές συνθήκες (όσο κι αν αυτό είναι αναγκαίο: άλλωστε και οι οικονομικές συνθήκες παράγουν πολιτισμό) όσο στο **πολιτιστικό** και **ιδεολογικό** επίπεδο. Παρέμβαση με στόχο τη **δημιουργική ενσωμάτωση** της μειονότητας στην ελληνική κοινωνία κι όχι φυσικά την πολιτιστική της **ισοπέδωση**.

Το δεύτερο σκέλος, αυτό το «πόδι που λείπει» για να μπορεί να σταθεί όρθια

μια τέτοια πολιτική, είναι αυτό που αφορά στην **αντιμετώπιση του τουρκικού επεκτατισμού**. Το ρεύμα που ενώνει τους Μουσουλμάνους με την «*μητέρα πατρίδα*» Τουρκία και αναπαράγει καθημερινά την τουρκική εθνική συνείδηση στους Μουσουλμάνους Έλληνες πολίτες της Θράκης, δεν μπορεί να ανακοπεί παρά με μια πολιτική «**αποφασιστικότητας**» τόσο στο θέμα της μειονότητας όσο και στο σύνολο των ελληνοτουρκικών σχέσεων εν γένει. «**Αποφασιστικότητα**» που σημαίνει την αντιμετώπιση του τουρκικού επεκτατισμού, τόσο στη Θράκη, όσο και στην Κύπρο και στο Αιγαίο. «**Αποφασιστικότητα**» στη Θράκη και «**Νταβός**» για Κύπρο και Αιγαίο σημαίνει μακροπρόθεσμα εθνική μειοδοσία και για τη Θράκη.

Τι σημαίνει κάτι τέτοιο συγκεκριμένα για τη Δ. Θράκη; Σημαίνει μια πολιτική απομόνωσης των τούρκων πρακτόρων και των εξτρεμιστικών στοιχείων μέσα στη μειονότητα και παράλληλα τον **διαχωρισμό** τους στη συνείδηση και την πρακτική του Ελληνικού λαού από τους Μουσουλμάνους Έλληνες πολίτες. Πρακτικά αυτή η πολιτική σημαίνει το **κλείσιμο** από την Ελληνική κυβέρνηση του **Τουρκικού προξενείου** στην Κομοτηνή, το οποίο έχει αποδειχτεί πολλάκις το κέντρο που καθοδηγεί τους εξτρεμιστές.

Σε πολιτιστικό επίπεδο τώρα, μια τέτοια «**αποφασιστικότητα**» σημαίνει **παράλληλα** με την παροχή ακόμη καλύτερης υλικοτεχνικής υποδομής και προσωπικού για τα μειονοτικά σχολεία, την **καταγγελία της μορφωτικής συμφωνίας του '51 και του '68**. Είναι απαράδεκτο, τόσο εθνικά όσο και κοινωνικά, να αποδέχονται κράτος και κοινωνία, ένα κομμάτι του ελληνικού πληθυσμού να μορφώνεται από και με κατεύθυνση της Τουρκία, ή να παραμένει αμόρφωτο.

Υπάρχει λύση;

Θα μπορούσε κανείς να συνεχίσει με ένα μακρύ κατάλογο που θα στοιχειοθετούσε καλύτερα αυτό το δεύτερο σκέλος της διεξόδου που προτείνουμε για τη Δ. Θράκη. Δεν είναι οι προτάσεις που λείπουν, αλλά η **πολιτική βούληση** τόσο από τη μεριά της κοινωνίας όσο και από της μεριά της κυβέρνησης και των κομμάτων.

Άλλωστε δεν πιστεύουμε ότι αποτελούν «**αποφασιστικότητα**» —έτσι τουλάχιστον που την εννοούμε εμείς— ούτε τα νομικίστικα τερτίπια που οδήγησαν στην καταδίκη (και ηρωοποίηση και θριαμβευτική επανεκλογή!) του Σαδίκ Αχμέτ, αλλά ούτε και η —οργανωμένη ή αυθόρμητη, αδιάφορο— βία κάποιων θερμοκέφαλων, βία που οδήγει όλους τους Μουσουλμάνους, ακόμη κι όσους θα ήθελαν να μείνουν έξω από τις αγκάλες της, στην τουρκική πολιτική.

Αποφασιστική πολιτική, λοιπόν, **δεν σημαίνει «να τους κάνουμε ό,τι έκαναν»** στους Κωνσταντινοπολίτες, τους Ίμβριους, τους Τενέδιους ή ό,τι έκανε ο Αττίλας στην Κύπρο. Είμαστε υποχρεωμένοι να ακολουθήσουμε μια πολιτική **πραγματικής ισονομίας**, δημιουργικής ενσωμάτωσης των Μουσουλμάνων στην ελληνική κοινωνία, που να συνοδεύεται από μια πολιτική **αποφασιστικής επαγρύπνησης** απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό. **Με τους Μουσουλμάνους μειονοτικούς δεν έχουμε να χωρίσουμε τίποτε στο βαθμό που δεν ταυτίζονται με τον Τουρκικό επεκτατισμό**. Και όσο μας αφορά πρέπει να κάνουμε **ό,τι είναι δυνατόν για να μην ταυτισθούν**.

*Άραγε, οι χιλιάδες Κύπριοι που ζουν μόνιμα στην Ελλάδα μετά το 1974 και οι οποίοι στερούνται υπηκοότητας και πολιτικών δικαιωμάτων, σε ποια κατηγορία πολιτών ανήκουν;

Η Μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης και η πολιτική της Τουρκίας

Του Νεοκλή Σαρρή

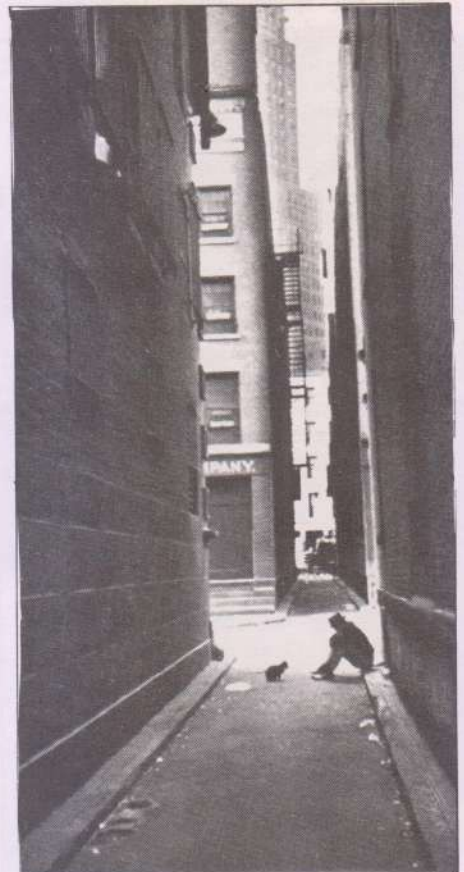
Η απλή ανάγνωση των διατάξεων της συνθήκης της Λωζάννης για την προστασία των μειονοτήτων, που παρατέθηκαν στο προηγούμενο τεύχος, καθιστά σαφές ότι αυτές αφορούν κατά κύριο και πρωταρχικό λόγο την Τουρκία, πράγμα που επιβεβαιώνουν τα πρακτικά των συνεδριάσεων της λεγόμενης «πρώτης επιτροπής» ή «επί των εδαφικών και στρατιωτικών ζητημάτων», όπως και των υποεπιτροπών της «ανταλλαγής των πληθυσμών» και της «προστασίας των μειονοτήτων» της διάσκεψης ειρήνης. Σχετικά η υποεπιτροπή της «προστασίας των μειονοτήτων» έχει πραγματοποιήσει από τις 14 Δεκεμβρίου 1922 μέχρι την 11 Ιανουαρίου 1923 δεκαεπτά συνολικά συνεδριάσεις.

Μέχρι την εβδομή δεν είχε καν αναφερθεί η περίπτωση της «μουσουλμανικής» μειονότητας στη ελληνική Θράκη· όλες οι συζητήσεις αφορούσαν τις μειονότητες στην Τουρκία. Άλλωστε δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η Συνθήκη της Λωζάννης, μπορεί να έχει συναφθεί μετά το τέλος του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1920-22, δεν παύει όμως να αντικαθιστά τη Συνθήκη των Σεβρών: Εκείνη, δηλαδή, που είχε συναφθεί μετά το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου στον οποίο η Οσμανική Αυτοκρατορία/Τουρκία εξήλθε όχι απλώς ηττημένη, αλλά και υπόλογη στην παγκόσμια κοινωνία για τους διωγμούς και τις γενοκτονίες σε βάρος διαφόρων εθνοτήτων του πληθυσμού της (ακριβώς όπως δοσίλογη εξήλθε η Ναζιστική Γερμανία μετά το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου για ανάλογη συμπεριφορά σε βάρος άλλων εθνοτήτων).

Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1920-22 μπορεί να έληξε με ήττα της Ελλάδας· τούτο όμως δεν αναιρεί τη θέση των συμμάχων του πρώτου παγκοσμίου πολέμου έναντι των οποίων η Τουρκία εξακολουθούσε να είναι ηττημένη. Στην προκειμένη περίπτωση έχει συμβεί το ιστορικό παράδοξο, μια χώρα ηττημένη στον πόλεμο να εμφανίζεται κατά τη σύναψη συνθήκης ειρήνης ως νικήτρια. Το παράδοξο κατέστησε δυνατό η ήττα της Ελλάδας, η οποία επιτέλους δεν είχε λάβει ενεργό μέρος στον ίδιο τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Με

διαφορετική διατύπωση: η Ελλάδα εξόφλησε –ή ορθότερα οι σύμμαχοι την άφησαν να εξοφλήσει– το τιμολόγιο με το οποίο η Τουρκία εμφανίστηκε ως νικήτρια χώρα – και απέκτησε την ψευδαίσθηση της νικήτριας. Συνεπώς, το κυρίαρχο πνεύμα στη διάσκεψη ειρήνης της Λωζάννης μεταξύ των συμμάχων ήταν καταδικαστικό της συμπεριφοράς της Οσμανικής Αυτοκρατορίας / Τουρκίας κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Συμπεριφορά, όπως τονίστηκε και πιο πάνω, γενοκτονίας για ορισμένους από τους λαούς της.

Όπως τόνισε ο πρόεδρος της διάσκεψης λόρδος Curzon στις 1 Δεκεμβρίου 1922 ενώπιον της επιτροπής «επί των εδαφικών και στρατιωτικών ζητημάτων», σύμφωνα προς τις αμερικανικές στατιστικές το 1914 στη Μικρά Ασία υπήρχαν 1.600.000 Έλληνες οσμανοί υπήκοοι. Μεταξύ 1914 και 1918 λόγω των διωγμών ο αριθμός αυτός μειώθηκε περίπου κατά 300.000 έως 400.000 άτομα. Πιστεύεται ότι μεταξύ της άνοιξης του 1919 και του καλοκαιριού του 1922, λόγω των διωγμών και άλλων θλιβερών γεγονότων, έχουν πεθάνει 200.000 Έλληνες. Από αξιόπιστες ληγές ο λόρδος Curzon έχει την πληροφορία ότι μεταξύ Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου του 1922 έχουν απομακρυνθεί βιαίως από την Ιωνία τουλάχιστον 500.000 Έλ-

ληνες. Συνεπώς, ενώ το 1914 στη Μικρά Ασία υπήρχαν 1.600.000 Έλληνες οσμανοί υπήκοοι, απ' αυτούς 1.000.000 έως 1.100.000 έχουν σφαγιασθεί ή εξοριστεί ή διαφύγει ή πεθάνει. Από αυτούς «στη Μικρά Ασία έχουν παραμείνει 500.000 άτομα στην προστασία των οποίων αναφέρονται οι εργασίες μας...».

Όπως φαίνεται, ακόμη δεν είχε αποφασιστεί η ανταλλαγή των πληθυσμών που επίμονα ζητούσε η Τουρκία. Μάλιστα στην υπ' αριθμό 15 συνεδρίαση της ίδιας επιτροπής, που συνήλθε στις 14 Δεκεμβρίου του 1922, ο Ελευθέριος Βενιζέλος δήλωσε ότι «μολονότι ανέκαθεν αισθανόταν απέχθεια για την ανταλλαγή των πληθυσμών, υποκύπτει στην πικρή αναγκαιότητα που προέκυψε από το γεγονός της εγκατάλειψης της Μικράς Ασίας από 650.000 και της Ανατολικής Θράκης από 300.000 Έλληνες. Μάλιστα, όσον αφορά την τε-

λευταία, όταν αποσύρθηκαν οι εκεί ευρισκόμενες ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, και δέχθηκε να συζητηθεί μια πρόμοια ανταλλαγή»².

Στη συνέχεια ο αρχηγός της ελληνικής αντιπροσωπείας διευκρίνησε τους όρους για τη σύναψη συμφωνίας περί υποχρεωτικής ανταλλαγής και ζήτησε όπως εξαιρεθούν οι 250.000 Μικρασιάτες, συμπεριλαμβανομένων των 50.000 τουρκόφωνων Ορθόδοξων της Μικράς Ασίας, και να αποκτήσουν το δικαίωμα να επιστρέψουν στις εστίες τους όσοι Μικρασιάτες Έλληνες θα το επιθυμούσαν. Το ίδιο ζητήθηκε και για τους Έλληνες της Ανατολικής Θράκης –όπως και τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης στην οποία επίσης θα έπρεπε να αποκτήσουν το δικαίωμα επιστροφής όσοι είχαν αναχωρήσει από το φόβο των Τούρκων. Στο σημείο αυτό ο Ελευθέριος Βενιζέλος διευκρίνησε ότι η Τουρκία θα πρέπει να εγγυηθεί την πνευματική και ηθική προαγωγή της ελληνικής μειονότητας που θα προκύψει από τα παραπάνω και δήλωσε ότι «σ' αυτή την περίπτωση η ελληνική κυβέρνηση είναι διατεθειμένη να δεχθεί να παράσχει τις ίδιες ακριβώς εγγυήσεις για την τουρκική μειονότητα στην Ελλάδα, δεδομένου ότι δε θα εξαναγκαστεί κανένας Τούρκος να εγκαταλείψει την Ελλάδα...»³.

Διαπιστώνει λοιπόν κανείς ότι το Δεκέμβριο του 1922 δεν είχε αποφασισθεί η φύση και η έκταση της ανταλλαγής των πληθυσμών –αν δηλαδή αυτή θα ήταν αναγκαστική και αν θα αποφαιζόταν η επάνοδος των προσφύγων στις εστίες τους. Δύο πράγματα όμως που αφορούσαν την Ελλάδα ήταν βέβαια:

Πρώτον: Ότι η ίδια δεν εξανάγκαζε κανένα Τούρκο, Έλληνα υπήκοο να εγκατασταθεί στην Ελλάδα και

Δεύτερον: Δεχόταν με αμοιβαιότητα να παράσχει στην Τουρκική μειονότητα τις ίδιες εγγυήσεις που θα παρείχε και η Τουρκία για την ελληνική μειονότητα.

Πραγματικά, η Ελλάδα απ' ό,τι τουλάχιστον προκύπτει από τα επίσημα πρακτικά της διάσκεψης ειρήνης της Λωζάννης, ουδέποτε έχει ζητήσει την αποχώρηση του τουρκικού πληθυσμού που παρέμενε στα εδάφη της –αντίθετα με την Τουρκία που κατέβαλλε λυσσώδεις προσπάθειες να εξαλειφθεί η αντίστοιχη ελληνική από τα δικά της εδάφη. Μάλιστα η Ελλάδα εξ αρχής δήλωσε ότι δεν επιθυμεί την έξωση του τουρκικού και γενικότερα μουσουλμανικού πληθυσμού της Δυτικής Θράκης. Και λέμε εξ αρχής, γιατί ήδη στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής «εδαφικών και στρατιωτικών ζητημάτων» που συνήλθε στις 22 Νοεμβρίου 1922, η

τουρκική αντιπροσωπεία έθεσε θέμα διενέργειας δημοψηφίσματος στη Δυτική Θράκη με την πρόσθετη αιτιολογία ότι ο εκεί πληθυσμός στην πλειοψηφία του δεν ήταν ελληνικός. Πάντως ο λόρδος Curzon ρώτησε τον Ισμέτ πασά (Ίνονου) που ήταν αρχηγός της τουρκικής αντιπροσωπείας «αν η Τουρκία ήθελε να καταλάβει τη Δυτική Θράκη» και ο Ισμέτ πασάς «απάντησε ότι η Τουρκία δεν προβάλλει εδαφικές αξιώσεις επί της Δυτικής Θράκης»⁴. Το ζήτημα επανήλθε στην τρίτη κατά σειρά συνεδρίαση της ίδιας επιτροπής οπότε ο Ελευθέριος Βενιζέλος εδήλωσε ότι «δεν τίθεται θέμα Δυτικής Θράκης, γιατί αυτό έχει λυθεί με άλλη συνθήκη (τη συνθήκη του Neuilly) και όχι με τη συνθήκη των Σεβρών της οποίας συζητούσαν η μεταρρύθμιση». Κατά το Βενιζέλο, οι τουρκικοί ισχυρισμοί περί τουρκικής πλειοψηφίας στη Δυτική Θράκη ευσταθούσαν μόνο στην περίπτωση κατά την οποία θα συνυπολογιζόταν και το τμήμα που ανήκε στη Βουλγαρία – διαφορετικά «ο πληθυσμός της Δυτικής Θράκης μόνο κατά το ήμισυ είναι τουρκικός»⁵.

Πάντως από τη συζήτηση φάνηκε ότι η Τουρκία έθετε το ζήτημα για να επιτύχει την εξαίρεση της περιοχής από την υπαγωγή της στην υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών γιατί φαίνεται ότι υπήρχε στους κόλπους της τουρκικής αντιπροσωπείας, όπως και στην Άγκυρα, μια μερίδα που διατηρούσε βλέψεις επί της Δυτικής Θράκης⁶. Όπως θα δούμε στη συνέχεια των άρθρων μας, οι βλέψεις αυτές δεν έχουν εκλείψει στις μέρες μας και δεν τις εκφράζουν απλά και μόνο «ακραία» ή «ανεύθυνα» στοιχεία, αλλά θάλπεται από τους επίσημους φορείς που εκφράζουν την τουρκική εξωτερική πολιτική, μύχια μεν αλλά σταθερά.

Εφ' όσον απερρίφθη η τουρκική πρόταση για διεξαγωγή δημοψηφίσματος στη Δυτική Θράκη και το θέμα θεωρήθηκε λήξαν, το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί ο Ελευθέριος Βενιζέλος ανενδοίαστα δέχθηκε προκαταβολικά την παραμονή του τουρκικού πληθυσμού στην περιοχή. Η απάντηση είναι ότι «πολιτικοί λόγοι επέβαλλαν» τη στάση αυτή. Λόγοι που προκύπτουν απ' ό,τι έχουμε αναφέρει πιο πάνω: από το γεγονός δηλαδή ότι το θέμα της ανταλλαγής των πληθυσμών παρέμενε ανοικτό και η ελληνική πλευρά προσπαθούσε να εξαιρέσει όσο το δυνατόν περισσότερους Έλληνες.

Ήδη στην όγδοη συνεδρίαση της επιτροπής «επί των εδαφικών και στρατιωτικών ζητημάτων» της 1ης Δεκεμβρίου 1922 ο λόρδος Curzon μεταξύ άλλων είπε ότι «ο ελληνικός πληθυσμός

της Κωνσταντινούπολης το 1914 ήταν περίπου 300.000. Πρόσφατα ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 400.000 άτομα –και η αιτία της απότομης αύξησης οφείλεται στο ρεύμα των προσφύγων που κατέφυγαν στην πόλη αυτή. Τις τελευταίες όμως μέρες –μετά την ανακωχή των Μουδανιών, όπως αναφέρεται, με ημερήσιο ρυθμό 3.000 ατόμων– υπάρχει ραγδαία έξοδος των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης... Μόνο τον Οκτώβριο έχουν αναχωρήσει από την Κωνσταντινούπολη 15.000 Έλληνες. Παραταύτα έχουν παραμείνει πολλοί Έλληνες». Κατά το λόρδο Curzon «η απέλαση του ελληνικού πληθυσμού από την Κωνσταντινούπολη θα ζημίωνε τα μέγιστα την Τουρκία και μάλιστα το εμπόριο και τη βιομηχανία της...» Ο λόρδος «είναι της γνώμης ότι ο πληθυσμός αυτός είναι ζωτικής σημασίας για την ίδια την ύπαρξη της Κωνσταντινούπολης. Αν δεν υπάρχουν οι Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη που είναι μια εμπορική και βιομηχανική μεγαλούπολη θα χάσει τη διεθνή επιρροή, την ύπαρξή της και το εμπόριό της». Γι' αυτό το λόγο ο λόρδος Curzon «ελπίζει ότι σε περίπτωση που θα συγκροτηθεί η υποεπιτροπή (ανταλλαγής των πληθυσμών) επιβάλλεται να καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου να πεισθεί η Τουρκική κυβέρνηση να μην εκδιώξει τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης».

Και αμέσως μετά ο πρόεδρος της συνδιάσκεψης πρόσθεσε: «Σε αντιστοιχία προς τα παραπάνω ο τουρκικός πληθυσμός της Δυτικής Θράκης πριν μερικές μέρες ήταν με βάση τις στατιστικές του 1912 περίπου 124.000 άτομα.

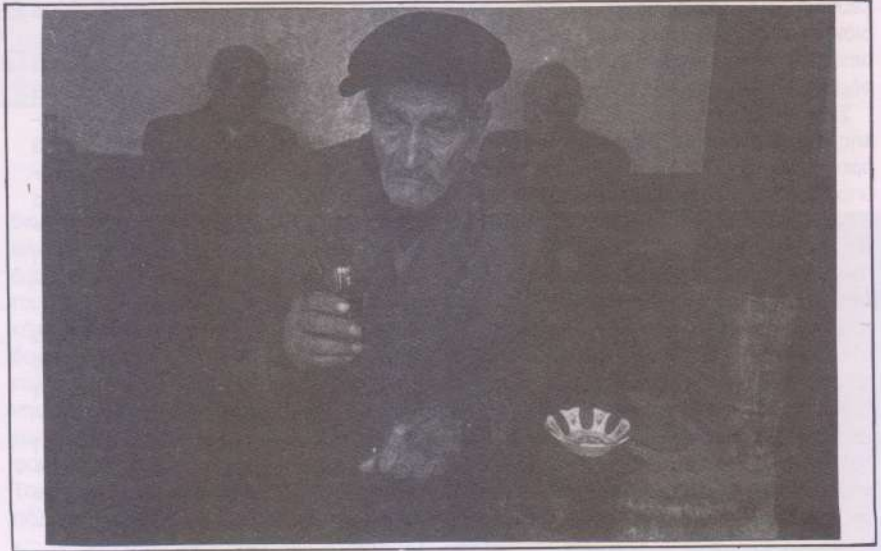

Ο Έλληνας αντιπρόσωπος δεν εξέφρασε πρόθεση να τον απελάσει. Και όπως φαίνεται και εκείνοι δεν θέλουν να φύγουν». Συνεπώς, για το λόρδο Curzon, «θα πρέπει να εξετασθούν οι δύο όψεις του ζητήματος από μια υποεπιτροπή, κατά τρόπο ώστε να διερευνηθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας **ισορροπίας μεταξύ των δύο στοιχείων**», δηλαδή των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και των Τούρκων της Δυτικής Θράκης, και προέτρεψε τους ενδιαφερομένους προς αυτή την κατεύθυνση⁷. Έτσι τέθηκαν οι βάσεις για ένα σύστημα απόλυτης αλληλεξάρτησης της ύπαρξης των δύο μειονοτήτων. Γι' αυτό μετά πέντε συνεδρίες της ίδιας επιτροπής, στην υπ' αριθμό 13 συνεδρίαση της 12 Δεκεμβρίου 1922, πάντα ο λόρδος Curzon σε ομιλία του που είχε συντάξει στην αγγλική και τη μετέφρασε στα γαλλικά διερμηνέας – διεκήρυξε σαφέστατα ότι «υπό τον όρο της παραμονής **όπως έχει σήμερα** στην Κωνσταντινούπολη ο ελληνικός πληθυσμός, η Ελληνική κυβέρνηση είναι διατεθειμένη να επιτρέψει να παραμείνουν στη Δυτική Θράκη οι εκεί 124.000 (Τούρκοι). Συνεπώς οι διατάξεις περί προστασίας των μειονοτήτων θα εφαρμοστούν και στον τουρκικό πληθυσμό. Εάν δεν προκριθεί η λύση αυτή, ο πληθυσμός αυτός θα αναγκασθεί να φύγει από τη Δυτική Θράκη, ώστε, μη υπάρχοντας τουρκικού πληθυσμού, δεν τίθεται θέμα προστατευτικών μέτρων». Κατά το λόρδο Curzon «η έκταση και η σημασία της προστασίας που θα παρασχεθεί στους Έλληνες που θα παραμείνουν στην Κωνσταντινούπολη εξαρτώνται από την τουρκική αντιπροσωπεία». Και επανέλαβε ότι «παρότι κάθε εβδομάδα ο αριθμός του ελληνικού πληθυσμού της Κωνσταντινούπολης μειώνεται συνεπεία της φυγής που έχει καταλάβει τους Έλληνες και των απελάσεων τους (από τις τουρκικές αρχές) πιστεύω ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν 350.000 με 400.000 άτομα»⁸.

Από τα παραπάνω συνάγεται το αβίαστο συμπέρασμα ότι:

Πρώτον: Η ύπαρξη της τουρκικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη, δηλαδή η **παραμονή** της, είναι συνάρτηση της αντίστοιχης παραμονής της ελληνικής μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη.

Δεύτερον: Σύμφωνα προς τους αριθμούς που δόθηκαν, αφετηρία για την επίτευξη ισορροπίας ήταν 350.000-400.000 Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη έναντι 124.000 Τούρκων της Δυτικής Θράκης. Δοθέντος ότι ο συνολικός αριθμός των Ελλήνων στην Τουρκία ήταν πενταπλάσιος εκείνου των Τούρκων της Ελλάδας –και εφόσον τελικά

επήρχετο συμφωνία για διενέργεια αναγκαστικής ανταλλαγής των πληθυσμών, και αυτή θα πραγματοποιούνταν με άνισους όρους και σε βάρος της Ελλάδας –όπως και τελικά έγινε– ήταν απολύτως λογικό η ισορροπία μεταξύ των δύο μειονοτήτων που θα παρέμεναν τελικά στις δύο χώρες να προϋπέθετε πολύ μεγαλύτερο αριθμό για την ελληνική μειονότητα απ' ό,τι για την τουρκική.

Το ίδιο θέμα συζητήθηκε εκ νέου στην όγδοη συνεδρίαση της υποεπιτροπής της «ανταλλαγής των πληθυσμών» της 19 Ιανουαρίου 1923, που συνήλθε υπό την προεδρία του Ιταλού αντιπροσώπου Montagnia, όταν ο τούρκος αντιπρόσωπος Ριζά Νουρ Μπέης ζήτησε να εξαιρεθούν από την υποχρεωτική ανταλλαγή του πληθυσμού της Δυτικής Θράκης οι «μουσουλμάνοι» (προσοχή: όχι Τούρκοι – ο όρος ανήκει στον Τούρκο αντιπρόσωπο) μέχρι τον Στρυμώνα.

Κατά τον Ριζά Νουρ μπέη: «θα πρέπει να υποδειξούμε ίσο αριθμό μουσουλμάνων προς εκείνο των Ελλήνων στους οποίους θα επιτραπεί η παραμονή στην Κωνσταντινούπολη. Οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης ανέρχονται σε 300.000 άτομα. Αντίθετα στη διασυμμαχική Θράκη ο αριθμός των μουσουλμάνων ανέρχεται μόνο σε 130.000 άτομα. Λόγοι δικαιοσύνης επιβάλλουν την εξίσωση των δύο αριθμών. Οι μουσουλμάνοι του Στρυμώνα θα επιφέρουν την ισορροπία»⁹.

Η κακοβουλία του Ριζά Νουρ μπέη ήταν προφανής και εξοργιστική. Λίγα λεπτά προηγουμένως είχε επιβάλει την άποψή του να εξαιρεθούν από την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης «που ήταν εγκατεστημένοι (établis) τουλάχιστον πριν την 30ή Οκτωβρίου 1919 εντός των ορίων του Δήμου Κωνσταντι-

νούπολης, όπως καθορίζεται από το νόμο του 1912». Η διατύπωση φαλκιδεύει τον ελληνικό πληθυσμό γιατί δεν υπελόγιζε τους κατοίκους των περιχώρων και άλλων Δήμων που υπαγόταν στα όρια του Νομού της Κωνσταντινούπολης, σε τρόπο ώστε αντί των 300.000 που επικαλούνταν ο Ριζά Νουρ, παρέμεναν το πολύ 150.000 άτομα – πράγμα που ο ίδιος πολύ καλά γνώριζε και υποκριτικά προσπαθούσε να διευρύνει τα γεωγραφικά όρια της Δυτικής Θράκης.

Την ίδια μέρα στην απογευματινή συνεδρία της υποεπιτροπής (συνεδρία υπ' αριθμόν 9) ο Έλληνας αντιπρόσωπος Δημ. Κακλαμάνος επεσήμανε το γεγονός ότι σε περίπτωση που θα γινόταν δεκτή η πρόταση του τούρκου αντιπροσώπου και θα εξαιρούνταν ο μουσουλμανικός πληθυσμός μέχρι τον Στρυμώνα, θα πραγματοποιούνταν ανταλλαγή «1.350.000 Ελλήνων που θα μετανάστευαν αναγκαστικά από την Τουρκία έναντι μόνο 250.000 μουσουλμάνων και θα μετανάστευαν από την Ελλάδα».

Η απάντηση του Ριζά Νουρ είναι μνημειώδης και αποτελεί ατράνταχτη ομολογία ότι η Τουρκία από την αρχή είχε αντιληφθεί πως προϋπόθεση παραμονής της μουσουλμανικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη ήταν η **αριθμητική της ισορροπία** με την αντίστοιχη ελληνική της Κωνσταντινούπολης¹⁰. Συνεπώς η πατρότητα του ακλόνητου άλλωστε επιχειρηματός μας, για την καθιέρωση από μέρος της συνθήκης της αριθμητικής ισορροπίας μεταξύ των δύο μειονοτήτων, δεν ανήκει σε μας, αλλά στην ίδια την Τουρκία.

Ενώ αυτή είναι η κατάσταση που προκύπτει από τα επίσημα πρακτικά, στο επίμαχο αυτό σημείο καλό θα είναι να δούμε ποια είναι η θέση της επίσημης

Τουρκίας σήμερα, που έχει εξαφανιστεί η ελληνική μειονότητα της Κωνσταντινούπολης. Συγκεκριμένα ο Κιαμουράν Γκιουρούν, από τους επιφανέστερους Τούρκους διπλωμάτες, σε έργο που κυκλοφόρησε το 1986 αφιερώνει ασυνήθιστη έκταση στο να καταδείξει «το αούστατο του στοιχείου της ισορροπίας το οποίο ενστερνίστηκε η Ελλάδα μετά το 1960. Ισορροπία η οποία δεν υπάρχει στη Συνθήκη της Λωζάννης»¹¹.

Η απασχόληση του Γκιουρούν με το προκείμενο ζήτημα δεν είναι καθόλου τυχαία. Ο ίδιος υπηρετούσε πρεσβευτής της χώρας του στην Αθήνα όταν, το 1977, ορισμένα κορυφαία στελέχη του πολιτικού κόσμου της Ελλάδας που βρισκόταν τότε στην αντιπολίτευση, όπως θα δούμε στη συνέχεια, επισημαίνοντας για πρώτη φορά επισήμως το γεγονός της διασάλευσης της αριθμητικής ισορροπίας μεταξύ των δύο μειονοτήτων, ζήτησαν από την κυβέρνηση να το επικαλεστεί κατά τις επαφές της με την Τουρκία. Φαίνεται λοιπόν ότι η πρόταση αυτή κατατάραξε την Άγκυρα. Ωστόσο, μεγαλύτερη σπουδαιότητα για την Ελλάδα αποκτά ο τρόπος με τον οποίο αντικρούεται ο αυταπόδεικτος άλλωστε ισχυρισμός που έχει προβληθεί από την ελληνική πλευρά και τα προβληθέντα επιχειρήματα: Και αυτό γιατί αποκαλύπτουν τις απώτερες προθέσεις και τις βλέψεις της Τουρκίας πάνω στη Δυτική Θράκη.

Κατά τον Κιαμουράν Γκιουρούν λοι-

πόν, η εξαίρεση της Δυτικής Θράκης από την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών δεν οφείλεται στην πρόθεση της «δημιουργίας αντιστοιχίας προς τους Ρωμηούς της Εισταμπούλ, αλλά λόγω της ιδιομορφίας του καθεστώτος της». Και αυτό γιατί «είναι προφανές ότι δεν ήταν δυνατόν να γίνει σκέψη για δημιουργία μιας αντιστοιχίας με τους Ρωμηούς της Εισταμπούλ, ενός μουσουλμανικού τουρκικού λαού που διαβίωνε σε έδαφος του οποίου η κυριότητα δεν είχε αποφασιστεί αν θα ανήκει στην Ελλάδα».

Ο τούρκος διπλωμάτης παραλείπει βέβαια να αναφερθεί στη δήλωση του αρχηγού της τουρκικής αντιπροσωπείας Ισμέτ (Ίνονου) ενώπιον της «επιτροπής εδαφικών και στρατιωτικών ζητημάτων» (την οποία όπως είδαμε διευκρινιζόταν ότι η Τουρκία δεν προέβαλλε καμιά αξίωση στη Δυτική Θράκη. Παραλείπει ακόμη όλη την εξέλιξη του θέματος κατά την πρόοδο των εργασιών της διάσκεψης που παρακολούθησαμε και ανερυθρίαστα αναφέρεται στο γεγονός ότι με τη συνθήκη του Neuilly «η Δυτική Θράκη αποσπάστηκε από τους Βούλγαρους και μαζί με την Ανατολική Θράκη βάσει συμφωνίας της με τους συμμάχους είχε παραχωρηθεί δια της συνθήκης των Σεβρών στην Ελλάδα. Παραταύτα αυτή η συμφωνία δεν είχε κυρωθεί από τους συμμάχους και η κύρωσή της εκκρεμούσε μέχρι την κύρωση της συμφωνίας (των συμμάχων) με την Τουρκία». Παρόμοιο ζήτημα όχι μόνο δεν έχει αναφύει κατά τη διάσκεψη στη Λωζάννη, δηλαδή δεν είχε αμφισβητηθεί από κανένα η συνθήκη του Neuilly, αλλά όλες οι αναφορές γινόταν σ' αυτήν. Αντίθετα ο Γκιουρούν ανατρέπει πολύ πριν τη συνθήκη του Neuilly, στη δημιουργία το 1913 από «ανεπίσημες» (τουρκικές) δυνάμεις που αποκαλούνταν Εθνικές Δυνάμεις (Κυνναί Milliye) κίνησης προκείμενου να απελευθερώσουν τη Δυτική Θράκη από τους Βουλγάρους. Οι δυνάμεις αυτές έτρεψαν σε φυγή τους Βουλγάρους και ανεκήρυξαν στη Θράκη ανεξάρτητο (τουρκικό) κράτος, το οποίο «ανεγνώρισε η Ελλάδα εφ' όσον παρέδωσε στο κράτος της Δυτικής Θράκης το Διδυμότειχο το οποίο μέχρι τότε κατείχε». Ωστόσο το κράτος με την «τρίχρωμη, πράσινη-άσπρη-μαύρη σημαία με το μισοφέγγαρο και το άστρο»¹² ήταν εντελώς βραχύβιο και η ύπαρξή του περιορίστηκε σε ένα περίπου μήνα. Με τη συνθήκη της Κωνσταντινούπολης της 29 Σεπτεμβρίου 1913 η Τουρκία ανέλαμβανε την υποχρέωση να παραδώσει τη Δυτική Θράκη στους Βουλγάρους. Μεσολάβησε όμως ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος και η συμμετοχή της Βουλγα-

ρίας εναντίον των δυνάμεων της Συνεννόησης, οπότε, μετά τη λήξη του πολέμου –όπως άλλωστε αναφέρθηκε– η τύχη της Δυτικής Θράκης καθορίστηκε με τη συνθήκη του Neuilly.

Ο συλλογισμός του τούρκου διπλωμάτη αφήνει να διαφανούν οι προθέσεις του: Προθέσεις άλλωστε της Τουρκίας, η οποία επιδιώκει να αναβιώσει το εδαφικό καθεστώς της Οσμаниκής Αυτοκρατορίας –όχι πριν τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, αλλά από τους Βαλκανικούς πολέμους. Γεγονός που βεβαιώνεται και από άλλες «αναλύσεις» της μορφής αυτών που πραγματοποιεί ο Γκιουρούν και άλλοι εξίσου σοβαροί ερευνητές που εργάζονται στα πλαίσια επισήμων τουρκικών ιδρυμάτων που αφορούν και άλλες περιοχές –όπως λόγω χάρη τα ελληνικά νησιά του Αιγαίου¹³.

Υπάρχει ανάγκη λεπτομερειακής αντίκρουσης των ισχυρισμών του Κ. Γκιουρούν, προκείμενου να καταδειχθεί το μέγεθος της τουρκικής κακοπιστίας και οι ενδεχόμενες παγίδες που μπορούν να στηθούν σε αδειείς και ανυποψίαστους συνομιλητές.

Γι' αυτό θα συνεχίσουμε στο επόμενο τεύχος.

1. «Lozan Barış Konferansı -Tutanaklar-Beigelere» (Η διάσκεψη ειρήνης της Λωζάννης - Πρακτικά - Έγγραφα), μετάφρ. από καθ. Seha Meray, έκδοση Σχολής Πολ. Επιστημών Παν/μίου Άγκυρας αρ. 291, πρόλογος Ismet İnönü. Σύνολο 1, τ. 1, βιβλ. 1, Ankara 1969, σελ. 123.

2. όπ. παραπ. σελ. 225.

3. όπ. παραπ. σελ. 226.

4. όπ. παραπ. σελ. 21.

5. όπ. παραπ. σελ. 24.

6. Misiroğlu, Kadir: "Lozan zafer mi, hezimet mi?" (Η Λωζάννη είναι νίκη ή πανωλεθρία;), έκδ. Sebil, τ. 1, İstanbul 1971, σελ. 285.

7. "Lozan Barış...", όπ. παραπ. σελ. 124.

8. όπ. παραπ. σελ. 182.

9. όπ. παραπ. Σύνολο 1, τ. 1, βιβλ. 2, Ankara 1970, σελ. 345.

10. όπ. παραπ. σελ. 351.

11. Gürün, Kâmurân: "Savařan Dünya ve Türkiye" (Ο κόσμος που πολεμά και η Τουρκία), έκδ. Bilgi, Ankara 1986, σελ. 409.

12. όπ. παραπ. σελ. 408.

13. Şimşir, Bilal: "Ege Sorunu - Aegean Question" τ. 1, έκδ. Τουρκικού Ιδρύματος Ιστορίας, σειρά 26 αρ. 29, Ankara 1976, σελ. LV. Ο καλός συγγραφέας φρονεί πως το καθεστώς των νησιών του Αιγαίου διασαλεύτηκε το 1912 με τη ναυμαχία της Έλλης, την οποία θεωρεί ως απαρχή του «πρώτου γύρου» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ενώ το 1974 με την ανακίνηση από μέρος της Άγκυρας του ζητήματος την απαρχή του δεύτερου γύρου, ο οποίος οφείλει να λήξει υπέρ της Τουρκίας, δηλαδή να επανέλθει το καθεστώς που ίσχυε πριν τους Βαλκανικούς πολέμους!!

ΑΡΜΕΝΙΩΝ ΣΦΑΓΗ... συνεχίζεται

Του Κώστα Λιολιούση

«Όπως ο Βίλλυ Μπράντ γονάτισε στο Άουσβιτς και ζήτησε συγγνώμη για τη γενοκτονία των Εβραίων, έτσι να υποχρεωθεί και ο Οζάλ να γονατίσει μπροστά στα θύματα της γενοκτονίας των Αρμενίων.

Βρισκόμαστε στην Τουρκία τό 1915. Τή χρονιά της μεγάλης γενοκτονίας των Αρμενίων από τους Νεότουρκους. Και διαβάζουμε απ' τό βιβλίο του Ρενέ Πινόν (1916) «Γερμανική μέθοδος, τουρκική εφαρμογή» ένα ένδεικτικό απόσπασμα:

«... Σχεδόν παντού ξετυλίχθηκε ή ίδια σκηνή. Στην αρχή ήταν ή εξόντωση των άοπλων Αρμενίων στρατιωτών από τους όπλισμένους συναδέλφους τους. Αύτοί οι δύστυχοι όδηγήθηκαν κατά έκασοντάδες ή χιλιάδες σέ έρημικές τοποθεσίες και τουφεκίστηκαν.

... Ακολούθησε ή τοιχοκόλληση στις πόλεις και τά χωριά της διαταγής για τίς έκτοπίσεις... Δέν έπιτράπηκε στους Αρμενίους νά πάρουν μαζί τά αγαθά τους... Οι Τούρκοι στρατιώτες έπεφταν πάνω στις όυνοδείες των έκτοπιζόμενων όπως οι λύκοι στά πρόβατα. Λήστευαν ό,τι είχε και τήν παραμικρή αξία. Οι γέροι φονεύονταν επί τόπου... οι νεαρές γυναίκες και τά κορίτσια όδηγούνταν μέ τή βία στά χαρέμια ή υποχρεώνονταν νά ίκανοποιήσουν τίς όρέξεις των Τούρκων στρατιωτών. Τά μικρά παιδιά άρπάζονταν από τίς άγκαλιές των μητέρων τους και δίνονταν σέ Μουσουλμανικές οικογένειες... Τίς περισσότερες φορές, τά θλιβερά καρβάνια δέν έφταναν μακριά. Τό τουφέκι, ή ξιφολόγχη, ή πεύνα και ή εξάντληση άραιώναν τίς τάξεις τους όσο προχωρούσαν... "Αν κάποια ύπολειμματα κατάφεραν νά φτάσουν μέχρι τήν Μεσοποταμία... όλοι τους όδηγούνταν στην σφαγή. Όταν ό αριθμός των θυμάτων ήταν μεγάλος, τά έδεναν και τά γκρέμιζαν στον Εύφρατη από ψηλά από τούς βράχους...»

Έρχόμαστε τώρα στό σημερινό Άζερμπαϊτζάν όπου οι Άζέροι προσπαθούν νά συμπληρώσουν τό έργο πού άφησαν άτέλειωτο οι όρδές του Κεμάλ. Οι παρακάτω διηγήσεις έγιναν από Αρμενίους πρόσφυγες πού έγκατέλειψαν τό Μπακού στον Άμερικανό δικηγόρο Matthew Manuelian του γραφείου Yerevan της Άμερικής στό άεροδρόμιο Zvartnots στις 16 και 17 Ιανουαρίου 1990 (Guardian Weekly 28-1-90):

Karlen Sarkisian (Μπακού, Καταυλισμοί Lok Batan, Λεωφ. Λένιν 43, Διαμ. 19). Έφτάσε μέ τήν κόρη του Svetlana: «Τήν Κυριακή, 14-1-90 στις 11.00 ήμουν μόνος μέ τήν Svetlana στό τριάρι διαμέρισμά μας όταν άκουσα φασαρία φωνές και μεγάφωνα. Μένω στό δεύτερο όροφο, βγήκα έξω στό μπαλκόνι και είδα ένα φορτηγό γεμάτο κόσμο μέ πολιτικά ρούχα. Ένας μ' ένα μεγάφωνο καλούσε όλους τούς Άζέρους νά συγκεντρώσουν τούς Αρμενίους και νά τούς κάψουν. Άκούγοντάς τους έτρεξα έξω μέ τήν κόρη μου και πήγα στό διαμέρισμα μιάς Ρωσίδας στό άπέναντι κτίριο. Από εκεί είδαμε περίπου 10 άτομα νά μπαίνουν στό διαμέρισμά μας, όχι από τήν πόρτα αλλά από τό μπαλκόνι του δευτέρου όρόφου. Η κόρη μου έπέμενε και κρύφτηκε στή σοφίτα. Όπως άποδείχτηκε, έψαχναν για μένα, γιατί ή Ρωσίδα πού μας έκρυβε μου είπε πώς άκουσε τόν ταγματάρχη της άστυνομίας Mehman Suleimanov νά λέει πώς

ό Σαρκσιάν έχει όπλα και πρέπει νά συλληφθεί και νά καεί και πώς πηγαινοέρχεται στην Άρμενία μέ πληροφορίες. Άποκαλύφτηκε ότι όλες αυτές οι σφαγές είχαν όργανωθεί από τό λαϊκό μέτωπο του Άζερμπαϊτζάν. Είδοποιήσαμε ένα από τά κοντινά μας άρχηγεία στρατού και ζητήσαμε νά μας πάρουν μακριά. Σωθήκαμε χάρη στους άντισυνταγματάρχες Alexander Lapotnikov και Mikhail Shoyko».

Evelina Sergeevna Agadjianova (Μπακού, 158 Ketzkhavely).

«Θά φεύγαμε στις 14 Ιανουαρίου. Στίς 2 τό άπόγευμα ένας όχλος μπήκε στην αύλή μπροστά στό διαμέρισμά μας και άρχισε νά ούρλιάζει. «Υπάρχουν Αρμενίοι εδώ;» Μπήκαν στό διαμέρισμά μας στον πρώτο όροφο και άρχισαν νά καταστρέφουν τά πάντα. Έκείνη τήν ώρα έμεις είμαστε στό διαμέρισμα της γειτονιάς μας, μιάς Άζέρας. Ηρθαν και χτύπησαν τήν πόρτα της. Έκείνη τούς άπάντησε πώς δέν ύπήρχαν Αρμενίοι στό σπίτι της. Τήν άνάγκασαν ν' άνοιξει. Πρίν μπουν, έμεις βγήκαμε στό μπαλκόνι και ξαπλώσαμε κάτω. Ένα άλλο πλήθος μαζευόταν στην αύλή μέ έπικεφαλής μιά γυναίκα γύρω στά 50. Μας βρήκαν στό μπαλκόνι, μας έσυραν από τίς σκάλες στην αύλή και άρχισαν νά μας δέρνουν. Μου έσκισαν τά αυτιά για νά μου πάρουν τά σκουλαρίκια, μου έβγαλαν τά μαλλιά και μας τράβηξαν σ' ένα λεωφορείο ενώ μας χτυπούσαν άσταμάτητα. Ξυπόλητους και ματωμένους μας όδήγησαν σ' ένα φέρρου-μπώτ, άφού μας πήραν και όλα τά χρήματα πού είχαμε επάνω μας».

Roza Arskakovan Melkunian (Μπακού)

«Έζησα στό Μπακού 40 χρόνια. Επί 35 χρόνια δούλευα στό όφθαλμολογικό νοσοκομείο έργάτρια στην κουζίνα. Τήν Κυριακή, 14 Ιανουαρίου, ένα πλήθος περίπου 200 άτόμων όρμησαν στην μπροστινή αύλή της πολυκατοικίας μας, έμποδίζοντας τήν έξοδο και έκτοξεύοντας άπειλές. Μερικοί άπ' αυτούς μπήκαν μέ τή βία στό διαμέρισμά μου και άρχισαν νά κλέβουν και νά σπάνε τά έπιπλα. Δυό τρείς άπ' αυτούς μου επέτρεψαν νά πάρω τό βιβλιário της τραπέζης (μέ 600 ρούβλια) και τό βιβλιário της σύνταξης μου και μετά μέ όδήγησαν στό σινεμά Shafag όπου ήταν μαζεμένοι και άλλοι Αρμενίοι. Από εκεί μας πήγαν μέ φέρρου-μπώτ στό Krasnovodsk. Είμαι πολύ στενοχωρημένη γιατί δέν μούμεινε τίποτα. Η συντρόφισσά μου, πού της μελάνιασαν τό πρόσωπο από τό ξύλο και της έσπασαν τά δάχτυλα, άρνείται νά άνοιξει τό στόμα της και νά μιλήσει. Δέν έμπιστεύεται πιά κανέναν».

Τά σχόλια περιπετούν. Υπενθυμίζουμε άπλώς ότι μια βδομάδα πρίν άρχισε ή σφαγή στό Μπακού, ό άρχηγός των Άζέρων του Άζερμπαϊτζάν πραγματοποιήσε επίσημη έπίσκεψη στην Τουρκία.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

22

τὴ αὐτὴ τιμῆ, ὅθεν καὶ τὸ ἀδω-
θερόψου. ἡ μάλιστα τῆς σκορ-
ζιτοῦ Διόνη. ἦτον καὶ αὐτὴ θία,
καὶ ὀρίσκειον καὶ αὐτὴ εἰς τὸ ἡ-
ραϊκόν, ὡς λέγει ὁ Ὀμηρος, ἰλ. ι.

Ἡ δ' ἐν ἵνασι πάλιν Διὸς
τῆς δ' Ἀφροδίτη.

Μητὲρ οὖν καὶ πατρὸς αὐτῶν.

Τὴ δ' ἡμίθετ' ἐπιθεῖ Διὸς
τη δ' ἰα Θεῶν. Ὁ πάλιν τῆς
(καὶ δὲν φημάτῃ ὁ αὐτὸς ποιη-
τῆς) ἦτον ὁ Δίας, Διὸς θγα-
τῆς Ἀφροδίτη, λέγειν ἄς. Ἀλλ'
καὶ λέγειν πῶς ἐγενήθη ὑπο-
τὸ Ἄφρον, ἀπὸ αὐτοῦ ἔτι φησὶ
μῦθος. αὐτὴ ἦτον Ἰουλιανὰ, καὶ
ἐγενήθη (ὡς ἔπαυθη) εἰς τὴν
Ἀφροδίτην, καὶ δὲν ἀναθεσ-
σπασεν εἰς τὴν Κηφισίαν σκορζιτο-
ν καὶ Κηφισίαν ὑποτὸ τῆς Κηφισίαν,
ἢ Ἄφροδίτη ὑποτὸ τὴν Ἀφροδίτην,
ἢ Κηφισίαν ὑποτὸ τὴν Ἄφρον,
ὅπου

23

ὅπου ἐγενήθη. τὸ ὅπου καὶ
(ἢ) Κύπρος ὡς τὸ κρητικόν,
καὶ λιπαρὸν γὰρ ἔχον. καὶ (ἢ)
ἀκομὴ αὐτὴ ἡ θία Κύπρος δὲ
τὸ πολύγονον, καὶ ποσῦτινον
ἦν Ἀφροδίτη. Καὶ καλὰ καὶ
νὰ ἦτον βασίλισσα μὴ τῶν
ἄλλων οἱ παλαιὸν τῶν ἑκαστῶν
θιῶν μὴ ἴσχυον πάλιν ὁμοίως,
ὡς τῆς βασίλισσας. καὶ τῶν
ἀκομῆ καὶ βασίλισσας, ὡς ὁ
Ὀμήτης λέγειν τῆς, Ἀφροδίτη
βασίλισσα Κνίδος καὶ Πάφου δὲ
εἰς τὴν Κνίδον εἶχεν ἕνα ὄφελ-
σημον, καὶ ὄνομαστον τῶν καὶ ἄ-
γαλμα, ἢ εἰδῶλον πολλὰ δὲ-
μαρτυροῦν καὶ τεχνικόν. εἰς τῶν Πά-
φου ὁμοίως εἶχε τῶν ὄφελων,
ὡς λέγει ὁ Ὀμηρος:

Ἡ δ' ἄρα Κύπρον ἴκανε Φι-
λιππεῖδ' ἢ Ἀφροδίτη
Ἐς Πάφον. ἢ τῆς ἢ τὴν καὶ
βα-

να μετατρέψουμε το μενόν σε δύναμη

Του Τάσου Φιλανιώτη

«Ο έξω ελληνιασμός θα προχωρεί...»
Δ. Σαββόπουλος

Σ' αυτό το κείμενο επιχειρούμε, όσο είναι αυτό δυνατόν στα περιορισμένα πλαίσια του περιοδικού, μία ανάλυση της πολιτικής κατάστασης στη Κύπρο και τις προοπτικές που ανοίγονται για τα κοινωνικά και πολιτικά υποκείμενα που αναδείχθηκαν την τελευταία περίοδο.

Η χρεωκοπία της επίσημης πολιτικής στο Κυπριακό

Μετά την συνάντηση «κορυφής» στη Νέα Υόρκη και την, για άλλη μια φορά, αποτυχία των «συνομιλιών»¹ μεταξύ Βασιλείου, Ντενκτάς και Ντε Κουεγιάρ, οι υποστηρικτές της επίσημης πολιτικής «γραμμής» στο Κυπριακό δυσκολεύονται πάρα πολύ να την παρουσιάσουν ως τη μόνη «ρεαλιστική» πολιτική. Γιατί το άμεσο συμπέρασμα στο οποίο οδηγεί η μέχρι τώρα πορεία του «διακοινοτικού» διαλόγου είναι ότι τελικά πρόκειται για ένα διάλογο, ο οποίος διεξάγεται χάριν του διαλόγου, ως αυτοσκοπός, τουλάχιστον από ελληνικής πλευράς, στο βαθμό που όχι μόνο κανένα από τα δίκαια αιτήματα των Ελληνοκυπρίων δεν έχει τεθεί καν προς συζήτηση, αλλά και γιατί οδηγηθήκαμε σε πολύ οδυνηρές παραχωρήσεις χάριν ακριβώς της συνέχισης του διαλόγου.

Έτσι, στην πραγματικότητα, έχει συμβεί το αντίθετο από αυτό για το οποίο ξανάρχισε, υποτίθεται, ο περίφημος διάλογος, να ενισχυθούν δηλαδή οι τουρκικές απαιτήσεις και να προβάλλονται πλέον ανοιχτά και οι πιο προωθημένες θέσεις της αντίπαλης πλευράς και μεις να δεχόμαστε να τις συζητούμε. Θέσεις όπως το δικαίωμα των Τ/Κ για αυτοδιάθεση, όπως το δικαίωμα της Τουρκίας για μονομερή επέμβαση στην Κύπρο, μη επιστροφή των προσφύγων κλπ.

Ιδιαίτερα στη συνάντηση της Νέας Υόρκης, στην οποία τόσο ο Ντε Κουεγιάρ όσο και ο Βασιλείου στήριζαν, για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, πολλές ελπίδες, ο Ντενκτάς όχι μόνο δεν απομονώθηκε διεθνώς, όχι μόνο δεν χρεώθηκε την άρνηση ουσιαστικά να συνεχίσει το διάλογο, αλλά παρουσιάστηκε ενισχυμένος και με περισσότερες απαιτήσεις, χρεώνοντας αυτός με τη σειρά του την κυπριακή πλευρά για... αδιαλλαξία.

Το ναυάγιο του «ενδοκοινοτικού διαλόγου» δεν αποτελεί βέβαια μια ήττα προσωπική του Βασιλείου και των επιλογών του: είναι από κάθε άποψη η έκφραση της χρε-

ωκοπίας της πολιτικής που ακολουθείται εδώ και 16 χρόνια στο Κυπριακό, από το '74 και εδώ. Τα στοιχεία αυτής της πολιτικής είναι οι συνεχείς υποχωρήσεις και η ουσιαστική αποδοχή των τετελεσμένων, η πολιτική των συναντήσεων «κορυφής» και η εναγώνια προσπάθεια για την κατασυγκίνηση της διεθνούς κοινής γνώμης², η συνειδητή παθητικοποίηση του Κυπριακού Ελληνιασμού και ο συστηματικός αφελληνιασμός του: η περιθωριοποίηση, κατασυκοφάντηση και καταστολή όσων αντιστέκονται: η προβολή, τέλος, ενός χαζοχαρούμενου «ειρηνιστικού» προφίλ στα πλαίσια της επαναπροσέγγισης Ε/Κ και Τ/Κ.

Αυτή η λογική, η κυρίαρχη στην Κύπρο όλο αυτό το διάστημα, έφτασε με τον Βασιλείου στον... κολοφώνα της δόξας της. Χαρακτηριστικό είναι πως στην προσπάθεια να εμπεδωθούν από το λαό της Κύπρου τα ιδεολογήματα που απλά συγκαλύπτουν την πλήρη αυτοεγκατάλειψη, άλλαξαν σε γλωσσικό επίπεδο, οι πιο κρίσιμοι «όροι»: έτσι η **τουρκοκυπριακή μειονότητα** είναι σήμερα «**κοινότητα**», η κατοχή έχει σχεδόν ξεχαστεί και η **επιστροφή** των προσφύγων έχει αντικατασταθεί από το ευφυσολόγημα της **επαναπροσέγγισης** των δύο λαών που «άλλοι» (οι «κακοί ξένοι») τους έβαλαν να μαλώσουν.

Έτσι, με την αποκάλυψη της γύμνιας τής ούτως ή άλλως αδιέξοδης πολιτικής της Κυπριακής ηγεσίας, ανοίγεται πλέον ένα κενό πολιτικής πρότασης για το ξεπέραςμα της παρούσας κρίσης, κρίσης προσανατολισμού, τακτικής και στρατηγικής, οραμάτων. Ποια πολιτική ηγεσία θα ξαναθέσει ως ζήτημα αιχμής της πρότασής της τη σημασία του «διαλόγου» ή ποια τακτική θα παρουσιαστεί ως αυτή που εξασφαλίζει τη «δίκαιη και βιώσιμη» λύση, για την οποία ακούμε από το '74;

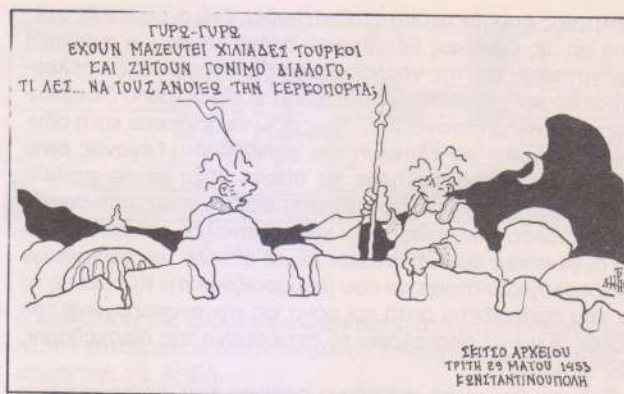
Η πολιτική κρίση διαπερνά όλα τα κόμματα σήμερα στην Κύπρο. Αν η άνοδος ενός επαγγελματία ατζέντη στην προεδρία, άγνωστου ως πολιτικού μέχρι τότε, πριν λίγα χρόνια φανέρωσε την αδυναμία των πολιτικών κομμάτων και κυρίως της ηγεσίας τους να φανούν αξιόπιστοι και να επικρατήσουν στην εκλογική αναμέτρηση, η αποτυχία του «διαλόγου» ολοκληρώνει αυτή τη διαδικασία ξεσκεπάσματος της κρίσης.

Το ΔΗΣΥ, μολονότι το πιο μεγάλο κόμμα στην Κύπρο, συμφωνώντας επί της ουσίας με τον Βασιλείου και προωθώντας όλο αυτό το διάστημα την πολιτική του, απέφυγε βέβαια τη

διάσπαση, δεν έχει όμως περιθώρια ν' αρθρώσει διαφορετικό πολιτικό λόγο από αυτόν του Βασιλείου. Όσο για τον Κυπριανού, παρά τις προσπάθειες στα λόγια να φανεί συνεπής στη γραμμή της «ανυποχώρητης διεκδίκησης των δικαίων αιτημάτων», είναι χρωμένος με την πολιτική του της περιόδου της προεδρίας του, κατά την οποία ουσιαστικά προετοίμαζε το έδαφος για το σημερινό αδιέξοδο.

Τέλος το ΑΚΕΛ, που ακολουθώντας τη μοίρα των κομμουνιστικών κομμάτων σ' όλο τον κόσμο βρίσκεται σε βαθιά κρίση, είναι απόλυτα υπεύθυνο για την αναρρίχηση του Βασιλείου στην προεδρία και εύλογα υφίσταται τις συνέπειες της αποτυχίας του.

Μένει να απαντηθεί το ερώτημα γιατί απέτυχε ο «διάλογος». Η απάντηση βρίσκεται πολύ απλά στο γεγονός ότι ο συγκεκριμένος «διάλογος», αντίθετα με όσα διατείνεται η κρατική προπαγάνδα του μονοπωλίου των Μέσων Μαζικής «Επικοινωνίας», απολήγει από τη μια μεριά στην εμφάνιση της Τ/Κ ηγεσίας ως διαλλακτικής και κατ' επέκταση στην ενίσχυση της θέσης της από την άλλη μεταφέρει το επίπεδο της αντιπαράθεσης από τις διεκδικήσεις ενός εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό, στο επίπεδο του «ενδοκοινοτικού» παζαριού υπό την αιγίδα ενός αποδεδειγμένα ανίκανου να παρέμβει αποτελεσματικά προς όφελος του δικαίου οργανισμού. Ο «διάλογος», μ' άλλα λόγια, δεν είναι ελληνική επιδίωξη που συναντά τη σθεναρή αντίδραση της τουρκικής πλευράς, η οποία τάχα φοβάται ότι ο «διάλογος» θα αποκαλύψει την αδικία που διαπράττει σε βάρος της Κύπρου και θα κάμψει την αδιαλλαξία του. Αν αποτελεί τη μοναδική επιλογή της ελληνοκυπριακής ηγεσίας, για την τουρκική πλευρά αποτελεί την ευκαιρία για την εξασφάλιση σημαντικών, όπως είπαμε στην αρχή του κειμένου, πλεονε-

κτημάτων. Και δεν απέτυχε επειδή δεν πρόκειται να συνεχιστεί, αφού αποδείχθηκε ότι μπορεί να συνεχίζεται επ' άπειρον: η αποτυχία του συνίσταται στο ότι έγινε πλέον καταφανής η αδυναμία του να καλύψει πια, ως διαδικασία, ως τέχνασμα αλλά και ως ιδεολόγημα, την συνεχιζόμενη έλλειψη εθνικής στρατηγικής από την πλευρά της ελληνοκυπριακής ηγεσίας. Οι επιλογές αυτές δεν είναι φυσικά αποτέλεσμα λανθασμένων εκτιμήσεων. Είναι εκείνες οι επιλογές που προωθούν τα συμφέροντα όσων από ελληνικής πλευράς πιστεύουν ότι μια «λύση» του Κυπριακού ομοσπονδιακού τύπου, όποια κι αν είναι αυτή, θα εξασφαλίσει καλύτερους όρους, όπως συνθήκες «ασφάλειας» με την προστασία του Τουρκικού στρατού φυσικά, φτηνότερο εργατικό δυναμικό, «αξιοποίηση» και «ανάπτυξη» των κατεχόμενων για την επέκταση των επιχειρήσεών τους, τουριστικών και διαμετακομιστικού εμπορίου κυρίως.

Σε τελική ανάλυση είναι η μοναδική επιλογή των κοινωνικών στρωμάτων, που έχουν ευνοηθεί οικονομικά μετά την εισβολή και στηρίζουν τις ελπίδες τους για την εξασφάλιση αυτής της «ευημερίας», είτε στη διαιώνιση του προβλήματος, που πια δεν τους αφορά, είτε στην επίσπευση των διαδικασιών για μια οποιαδήποτε «λύση», αρκεί να εξασφαλιστεί «ησυχία, τάξις και ασφάλεια». **Ο Βασιλείου είναι ο άνθρωπός τους και ο Βασιλείου απέτυχε.** Η προσπάθειά του να περιομίσει ότι απέμεινε από το χαμένο κύρος του, δείχνοντας «αγωνιστικό» προφίλ μετά τη συνάντησή της Νέας Υόρκης, δεν αποτελεί τίποτα περισσότερο από μια προσωπική παραδοχή της αποτυχίας του να δοθεί «λύση χτες».

Όμως το κενό στην πολιτική κατάσταση στην Κύπρο έχει άμεσες επιπτώσεις και στο κοινωνικό επίπεδο.

Το Κυπριακό «'68»;

Θα χρειαζόταν ίσως μια βαθιά και εξαντλητική ανάλυση της Κυπριακής κοινωνίας και η συμβολή διαφορετικών προσεγγίσεων για να γίνει κατανοητή η σημερινή κοινωνική κατάσταση, οι συμπεριφορές και νοοτροπίες των ανθρώπων. Παρ' όλο λοιπόν που ίσως είναι δύσκολο να εξηγηθεί η ριζοσπαστικοποίηση και η ανάληψη του εθνικού προβλήματος από κοινωνικά κομμάτια, όπως οι **γυναίκες** και η **νεολαία** το τελευταίο διάστημα, θα επιχειρήσουμε εδώ μια ανάλυση των χαρακτηριστικών του φαινομένου.

Αν το «'68», όχι ως ιστορική συγκυρία, αλλά ως ιδεολογικό ή, αν θέλετε, πολιτιστικό κίνημα χαρακτηρίζει την εξέγερση που συνδυάζει στοιχεία προσωπικής, νεολαιίστικης και γυναικείας έκφρασης, ανάγοντας σε προτεραιότητα την αυτονομία του υποκειμένου, που εμφανίζεται τώρα πολλαπλό σε σχέση με την κεντρικότητα της εργατικής τάξης, τότε οι πορείες γυναικών και οι μαθητικές-φοιτητικές κινητοποιήσεις αποτελούν τον Κυπριακό Μάη!

Γιατί, για μια κοινωνία όπως η κυπριακή, όπου οι μαθητές και

Λευκωσιότης έθελοντής στον Κρητικό πόλεμο. 1898.

μαθήτριες φορούν ακόμη σχολική ποδιά, ενώ οι ερωτικές σχέσεις για τις γυναίκες θεωρούνται ακόμα ταμπού, η ανάδειξη των γυναικών και της νεολαίας ως πρωτοπορίας στο απελευθερωτικό κίνημα αποτελεί αυτόματα κι έναν τρόπο διεκδίκησης κοινωνικής αυτονομίας. Ίσως εδώ να βρίσκεται και η αδυναμία να δοθεί μια εξήγηση του φαινομένου. Γεγονός είναι πάντως ότι η νεολαία ήρθε σε άμεση ρήξη με το σχολείο («κοπάνες» για τη συμμετοχή στις διαδηλώσεις, απειθαρχία στις εντολές των καθηγητών και τις απειλές αποβολών) και ότι οι γυναίκες συγκρούστηκαν με το σύνολο των κοινωνικών και ιδεολογικών στοιχείων που (περι)ορίζουν την Κύπρια ως το ον που προορίζεται απλά και μόνο για την αναπαραγωγή του είδους ή για να αποτελέσει το αντικείμενο της διασκέδασης των αντρών.

Ενώ στο κοινωνικό επίπεδο οι πορείες των γυναικών και οι πρόσφατες κινητοποιήσεις της νεολαίας, που, με αφορμή τις 5 συλλήψεις νεαρών από τους κατακτητές, κρατούν πάνω από δύο μήνες(!), έχουν έντονο το στοιχείο της ριζοσπαστικοποίησης, είναι σκόπιμο να κάνουμε κάποιες επισημάνσεις που αφορούν το ιδεολογικό επίπεδο.

Η νεολαία, κυρίως, αλλά σ' ένα βαθμό και οι γυναίκες, εκφράζει το ξεπέραςμα των παλιών ιδεολογικών αντιθέσεων που δίχαζαν την κυπριακή κοινωνία και δεν επέτρεπαν την ανάδειξη από την ίδια την κυπριακή κοινωνία ενός απελευθερωτικού οράματος, μιας θα λέγαμε εθνικής στρατηγικής. Οι αντιθέσεις αυτές «Μακαριακοί-Γριβικοί», «δεξιά-αριστερά», «εθνικόφρονες-αντιιμπεριαλιστές» είχαν προ πολλού ξεπεραστεί, ως μη έχουσες πλέον νόημα, αλλά καλλιεργούνταν, γιατί αποτελούν την κάλυψη των ανύπαρκτων επί της ουσίας αντιθέσεων ανάμεσα στο παραδοσιακό δίπολο της πολιτικής ζωής στην Κύπρο, ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ. Η τεχνητή πόλωση ανάμεσα στα δύο κόμματα, που σε τελική ανάλυση έχουν την ίδια πολιτική για το Κυπριακό, αν και ορμώνται από διαφορετικές αφετηρίες και εκφράζουν διαφορετικές κοινωνικές μερίδες, σήμερα εξασθενεί ολοένα. Η σημασία της άρσης των παλιών διαχωριστικών γραμμών είναι μεγάλη, γιατί μόνο αυτή θα επιτρέψει να τεθούν οι πραγματικές αντιθέσεις και ιδεολογικές αντιπαράθεσεις και να κινητοποιήσουν ανάλογα τα κοινωνικά υποκείμενα.

Βέβαια ούτε η νεολαία ούτε οι γυναίκες λανσάρουν μια «νέα» ιδεολογία: η επιτυχία της συγκρότησής τους στο ιδεολογικό επίπεδο οφείλεται στο ότι αξιοποιούν τα στοιχεία εκείνα που ενέπνευσαν όλους τους αγώνες των Κυπρίων στη σύγχρονη εποχή: την ελληνικότητα, την απαίτηση για απόδοση δικαιοσύνης και την ορθοδοξία. Η διαφορά είναι βέβαια ότι αυτά βιώνονται στην αυθεντική, απελευθερωτική τους διάσταση, γι' αυτό και συγκινούν, και όχι στην αλλοτριωμένη και αμβλυμένη μορφή, που αναπαράγουν είτε τα εθνικόφρονα σωματεία είτε η κρατική σχολική εκπαίδευση. Έτσι οι γυναίκες θα λειτουργήσουν το καμένο από τους εισβολείς εκκλησάκι του Αγ. Γεωργίου στον Αγ. Κασσιανό, ενώ η νεολαία θα έχει σαν κεντρικό σύνθημα το Καλβικό «θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία». Κοινό φυσικά στοιχείο είναι και η αμφισβήτηση της επίσημης πολιτικής στο κυπριακό και η ανάδειξη της αυτενέργειας του κόσμου ως «αρμόδιου» να επιλύσει το πρόβλημα. Πρέπει να επισημάνουμε ακόμη ότι η εμφάνιση αυτού του κινήματος «επιστροφής» έδωσε λύση σε δύο ακόμη σοβαρά ζητήματα. Το πρώτο αφορά στην τακτική και το δεύτερο στη στρατηγική που υπαγορεύει η σημερινή κατάσταση για αποτελεσματική αντιμετώπιση του Κυπριακού προς μια απελευθερωτική κατεύθυνση.

Όσον αφορά στην τακτική, εκείνο που αντέτασαν οι οπαδοί του εφρησυχασμού και της ανάθεσης του κυπριακού στους χειρισμούς της πολιτικής ηγεσίας, είναι ότι οποιαδήποτε «δυναμική» ενέργεια οδηγεί στον εύλογα απευκαίριο πόλεμο.

Ο ΑΤΑ-ΑΧΜΕΤ ΚΑΙ Ο ΓΥΙΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΡΟΦΟΝΤΙΣ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΟΝΕΒΙΟ

Έτσι είναι σαφές ότι οι διάφορες φωνές που καλούσαν σε ένοπλο εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, με δεδομένη την ανυπαρξία των κατάλληλων κοινωνικών και ψυχολογικών όρων, αυτόματα ενίσχυαν την «ρεαλιστικότερη» τακτική των συνομιλιών και των διαπραγματεύσεων. Ωστόσο η τακτική των «μηβίαιων», αλλά δυναμικών κινητοποιήσεων, άοπλων αλλά μαζικών διαδηλώσεων, αποτελεί την εναλλακτική πρόταση που ξεπερνά το πλαστό δίλημμα «πόλεμος ή συνομιλίες», μεταφέροντάς το στη σωστή του διάσταση «λαϊκός αγώνας ή υποχωρήσεις». Με τον ίδιο τρόπο που στα κατεχόμενα από το Ισραήλ αραβικά εδάφη η διεθνής κοινή γνώμη μεταστράφηκε υπέρ των Παλαιστινίων, ύστερα από την έναρξη της «Ιντιφάντα», η λαϊκή αντίσταση στην Κύπρο μπορεί να φέρει μεγαλύτερα αποτελέσματα και στο επίπεδο της διεθνούς υποστήριξης απ' ό,τι η ανόητη τακτική της προβολής μας ως «διαλλακτικών», «συζητήσιμων» και «υποχωρητικών».

Όσον αφορά στη «στρατηγική», αν και εδώ ο όρος χρησιμοποιείται καταχρηστικά για να εκφράσει απλά ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο που θ' αποτελεί τη στοχοθεσία του κινήματος απελευθέρωσης, τόσο οι γυναικείες όσο και οι νεολαιίστικες διεκδικήσεις, πέτυχαν να υποδείξουν εκείνον ακριβώς το στόχο, που είναι ταυτόχρονα μετατρέψιμος και σε συλλογικό όραμα, την «Επιστροφή».

Η επιστροφή λοιπόν των Ελλήνων στα Κατεχόμενα, ενώ εκ πρώτης όψεως δηλώνει απλά το δικαίο -κι ίσως ενσωματώσιμο- αίτημα της «επιστροφής των προσφύγων στις εστίες τους», σήμερα αποκτά ένα βαθύτερο περιεχόμενο. Και το περιεχόμενο αυτό περιέχει εκείνα τα στοιχεία, που κάνουν τη διεκδίκηση της «επιστροφής» συνολικά απελευθερωτική διαδικασία, στο βαθμό που κινητοποιεί ως στόχος ταυτόχρονα την αυθεντική συλλογική μνήμη και συνείδηση των Κυπρίων και την κοινωνική ριζοσπαστικοποίηση, που αντιπαράκειται συνολικά με τις κυρίαρχες δομές εξουσίας στην Κύπρο: τη μετατροπή της σε αεροπλανοφόρο πολυεθνικών και σε τουριστικό θέρετρο. Αντίθετα λοιπόν με ό,τι πιστεύουν οι διάφοροι αριστεροί «διεθνοιστές», οι κινητοποιήσεις στην Κύπρο δεν αποτελούν αναζωπύρωση κανενός εθνικισμού, σαν κι αυτόν που έχουν στο μυαλό τους: αποτελούν μια συνολική ρήξη με την καθεστηκία τάξη πραγμάτων, θέτοντας ως προτεραιότητα, ως εκ των ων ουκ άνευ, την αντιπαράθεση με το καθεστώς της κατοχής. Γιατί έχει γίνει συνείδηση, ότι η κατοχή δεν εκφράζεται μόνο από τον

Τούρκο εισβολέα, αλλά και από τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις στην Κύπρο, που διαιωνίζουν τη σημερινή κατάσταση υποταγής, οδηγώντας με μαθηματική ακρίβεια την Κύπρο σε εξαφάνιση. Όσο κι αν φαίνεται λοιπόν παράξενο, «επιστροφή» σημαίνει αναγκαστικά ρήξη σε πολλαπλά επίπεδα, τόσο απέναντι στον τούρκο επεκτατισμό όσο και απέναντι στον «εσωτερικό εχθρό», το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο και το μοντέλο της διαχείρισης της εξουσίας στην Κύπρο. Γι' αυτό άλλωστε και οι κινητοποιήσεις συνάντησαν την αντίθεση της κυβέρνησης και των κομμάτων ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ.

Έτσι λοιπόν, οι διαφωνίες που συνέχιζαν να υπάρχουν μέχρι πρόσφατα στο μικρό χώρο μας, για το αν σωστότερη θέση είναι αυτή της προβολής της « Ένωσης» ή αυτή της «Αυτοδιάθεσης», περνούν σε δεύτερη μοίρα, καθώς από το ίδιο το κίνημα αναδεικνύεται το όραμα, ο στόχος, το αίτημα της «επιστροφής». Η επιμονή από κάποιους παραδοσιακούς ιδεολογικά χώρους στη σωστή από κάθε άποψη, αλλά αδύναμη να εμπνεύσει αγώνες σήμερα, γραμμή της « Ένωσης», αναπαράγει μια στεία πια ιδεολογική αντιπαράθεση. Η «επιστροφή» ως στρατηγική έχει, όπως αποδείχτηκε στην πράξη, αναγκαστικά ελληνοκεντρικό και κοινωνικά ριζοσπαστικό χαρακτήρα και αποτελεί μ' ένα τρόπο ταυτόχρονα στοχο και μέσο, διαδικασία αυτοδιάθεσης - απελευθέρωσης και διεκδίκησης της ελληνικότητας της Κύπρου ως της ουσίας της Ένωσης.

Στο πολιτικό επίπεδο

Στο πολιτικό επίπεδο είναι φανερή η ανυπαρξία ενός πολιτικού οργανισμού που να εκφράζει το κίνημα και να τροφοδοτείται από αυτό με ιδέες και πρακτικές. Και η έλλειψη αυτή γίνεται πιο έντονη, στο βαθμό που κανένα από τα κόμματα δεν φαίνεται να επηρεάζεται από τις κινητοποιήσεις, είτε θετικά είτε αρνητικά. Η αναμενόμενη διάσπαση του ΔΗΣΥ δεν πραγματοποιήθηκε, πράγμα που κατέδειξε το προσωπικό και πολιτικό αδιέξοδο όσων «ενωτικών» στεγάζονται ή εκφράζονται ακόμη από αυτό. Το γεγονός ότι ο ίδιος ο Κληρίδης αποκάλυψε «ανεύθυνες» τις γυναίκες της πορείας του Αγ. Κασσιανού πέραν το καλοκαίρι -έστω κι αν συμμετείχαν σ' αυτές γνωστά στελέχη του ΔΗΣΥ, όπως η Ελένη Βραχίμη- χωρίς καμιά αντίδραση μέσα στο κόμμα, δείχνει του λόγου το αληθές.

Αντίθετα η διάσπαση στο ΑΚΕΛ δεν προκλήθηκε βέβαια από αντιθέσεις σχετικές με τη γραμμή στο εθνικό, αλλά ήταν

Τὰ κάστρα τῆς Ἀμμοχώστου

η εκδήλωση της αναμενόμενης κρίσης στο κόμμα κυρίως μετά την κατάρρευση του Ανατολικού Συνασπισμού που στήριζε σημαντικά το ΑΚΕΛ.

Αλλά ούτε και οι «απορριπτικές» δυνάμεις ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ άλλαξαν πολιτική τακτική όλο αυτό το διάστημα. Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ μάλιστα, περίμενε πρώτα να επιστρέψει ο Βασιλείου από τις ΗΠΑ, όπου είχε μεταβεί για τις συνομιλίες με Κουεγιάρ και Ντενκτάς, και ύστερα να θέσει στη Βουλή, ως πρόεδρός της, το ζήτημα των φετινών τουρκικών προκλήσεων, ενώ ήδη ο πρώτος συλληφθείς, ο Νικολάου, αντιμετώπιζε ποινή φυλάκισης έως 3 χρόνια.

Εκεί που μπορεί να διαφανεί μια κάποια αλλαγή στον πολιτικό χάρτη του συσχετισμού δυνάμεων είναι στις φοιτητικές εκλογές της ΕΦΕΚ [Εθνική Φοιτητική Ένωση Κυπρίων] σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, όπου πιστοποιήθηκε η ενίσχυση των Αυτόνομων Ενωτικών Φοιτητικών Παρατάξεων, οι οποίες πέραν το καλοκαίρι έκαναν το 2ο συνέδριό τους και αποφάσισαν την οργανωτική τους συγκρότηση.

Ενώ όμως η ανοιχτή ρήξη τους με τη νεολαία του ΔΗΣΥ είναι ένα θετικό στοιχείο, απαιτείται εντούτοις από τα στελέχη τους ένα ξεπέρασμα του αναχρονιστικού κενού λόγου, που αναπαράγουν όλα αυτά τα χρόνια.

Αυτές όμως οι ενωτικές παρατάξεις δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να καλύψουν το πολιτικό κενό στην Κύπρο. Απλά η ενίσχυσή τους είναι ενδεικτική της αγωνιστικής διάθεσης που υπάρχει στη νεολαία, μια και είναι οι μόνες φοιτητικές παρατάξεις που αναφέρονται στις κινητοποιήσεις, συμμετέχουν ανενδοίαστα σ' αυτές και παίρνουν αγωνιστικές πρωτοβουλίες στις πόλεις που έχουν την έδρα τους (βλέπε το κατέβασμα της τουρκικής σημαίας στο Τουρκικό Προξενείο Θεσσαλονίκης και τη σύλληψη 11 μελών της ΠΕΟΦ μετά από σύγκρουση με τα ΜΑΤ: Απρίλης '89).

Παλιά χαλκογραφία:
Οι γυναίκες
τῆς Φαμαγούστας
μεταφέρουν πέτρες
στά τείχη, γιὰ νά
τά ἐπισκευάσουν ἀπό τίς
ζημιές τῶν Τούρκων
πολιορκητῶν
(Ἰούλιος 1571)

Το πολιτικό κενό στην Κύπρο μπορεί να καλυφθεί μόνο με τη δημιουργία μιας συνεργασίας των πολιτικών και κοινωνικών χώρων αλλά και των ατόμων, που οργανώνουν και συμμετέχουν στις κινητοποιήσεις του τελευταίου χρόνου και ιδεολογικά έχουν ξεπεράσει τις παλιές ιδεολογικές αντιθέσεις. Από ένα «νέο» δηλαδή πολιτικό πόλο.

Αυτές οι πολιτικές δυνάμεις είναι: Από τον παραδοσιακό πολιτικό χώρο, η τάση εκείνη από το ΔΗΚΟ που αποτελεί σήμερα μειοψηφία στο κόμμα και εκφράζεται από την εφημερίδα «ΚΗΡΥΚΑΣ» και οι «Ενωτικοί» της ΕΔΕΚ, άνθρωποι που συνεργάζονται στα ριζοσπαστικά προσφυγικά σωματεία, όπως το «Θ.Ο.Ι. Φιλίας». Νέες πολιτικές δυνάμεις αποτελούν οι οικολογικές ομάδες («Φίλοι του Ακάμα», οικολογική κίνηση Κύπρου κ.ά.), που ακριβώς επειδή έχουν μια αντίληψη που συνθέτει την οικολογική προβληματική και την εθνική διάσταση, μπορούν να αποτελέσουν ιδεολογικά και πολιτικά την πιο ριζοσπαστική συνίσταση μιας «νέας» πολιτικής σύνθεσης, στο βαθμό βέβαια που θα μπορούσαν να προβάλουν μια εναλλακτική πρόταση στο σημερινό μοντέλο ανάπτυξης στην Κύπρο.

Η κίνηση Γυναικών «Επιστροφή» και οι συντονιστικές επιτροπές των μαθητών και σπουδαστών μπορούν ν' αποτελέσουν -χάρη στην απήχηση που έχουν κατακτήσει από τη δράση τους- πόλο συσπείρωσης ευρύτερου κόσμου, ιδρύοντας γραφεία και στέκια σ' όλες τις πόλεις και εκδίδοντας έντυπα -όπως η «ΦΥΛΛΑΔΑ» των μαθητών και σπουδαστών.

Αυτή η πολιτική σύνθεση, που δεν αποτελεί σε καμιά περίπτωση πρόταση για συγκρότηση πολιτικού φορέα ή κόμματος, στο βαθμό που περιλαμβάνει από τη μια τις κινήσεις των γυναικών και της νεολαίας για επιστροφή και από την άλλη τους οικολόγους, τα ριζοσπαστικά προσφυγικά σωματεία και όσους αγωνιστές είναι σήμερα εγκλωβισμένοι στα κόμματα (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΣΥ) και τέλος αναζητά τους τρόπους σύνθεσης με το ελλαδικό απελευθερωτικό-εναλλακτικό κίνημα, είναι πια μια αναγκαιότητα: είναι ακριβώς η μόνη δυνατότητα κάλυψης του πολιτικού κενού ως πόλος συσπείρωσης όσων ανθρώπων συνειδητοποιούν τα σημερινά αδιέξοδα και δεν βρίσκουν στους σημερινούς πολιτικούς οργανισμούς πολιτική έκφραση. Το ζητούμενο είναι η επεξεργασία και η προβολή μιας συνολικής εναλλακτικής πρότασης, ανοιχτής πάντα στην κριτική και επανεξέταση, που ν' απαντάει τόσο στην ανάγκη αλλαγής του οικονομικού μοντέλου στην Κύπρο όσο και του συνδεδεμένου μ' αυτό, εθνικού προβλήματος.

Το ζήτημα λοιπόν είναι να μπορέσουμε να εκμεταλλευτούμε στη σημερινή συγκυρία το πολιτικό κενό -που ήδη τείνει να μετατραπεί σε χάος(!)- και ως μια ισχυρή κοινωνική αντιπολίτευση, που διαρκώς μεγαλώνει, ν' αποτελέσουμε και την πολιτική αντιπολίτευση που είναι σήμερα ανύπαρκτη. Μ' άλλα λόγια καλούμαστε να μετατρέψουμε το κενό σε ισχύ.

1. Ο όρος *συνομιλίες* χρησιμοποιείται καταχρηστικά για να καλύψει το γεγονός ότι στην πραγματικότητα η ελληνοκυπριακή ηγεσία έχει επιλέξει το δρόμο των *παραχωρήσεων* προς την απέναντι πλευρά.

2. Στο διεθνές επίπεδο, το γκρέμισμα των διαχωριστικών γραμμών μεταξύ Δύσης Ανατολής αχρήστευσε ουσιαστικά το ήδη βρισκόμενο σε κρίση «Κίνημα των Αδεσμεύτων». Έτσι η Κύπρος, που στο διπλωματικό επίπεδο στήριζε πολλά στην υποστήριξη των «Αδεσμεύτων», έχασε το ισχυρότερο έρεισμά της, μετά την Ελλάδα. Η ειρωνεία της ιστορίας είναι ότι πολλές χώρες των «Αδεσμεύτων» αλλά και άλλες (Λιβύη, Συρία, Αλγερία κ.ά.) που στήριζαν σταθερά την Κύπρο, σήμερα φαίνονται να στηρίζουν, δια της αποχής τους από ψηφίσματα υπέρ της Κύπρου, τον Ντενκτάς, στη βάση ίσως της αναβίωσης του ισλαμισμού! Ως νέος προσανατολισμός προβάλλεται η πρόσδεση στο άρμα της ΕΟΚ, αλλά ούτε αυτή η επιλογή ευνοείται από τις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί. Ωστόσο σε σχέση με τη διεθνή πτυχή του Κυπριακού είναι αναγκαίο να υπάρχει ένα ξεχωριστό αναλυτικότερο κείμενο.

ΑΓΩΝΑΣ

Ανδρέας Γκομετάς και Κωστής του Μαρτίχα

Κατευθυντήριες γραμμές

Οι εκδηλώσεις, που άρχισαν μ' αφορμή την απαγωγή και την παράνομη κράτηση του συμφοιτητή μας Νίκου Νικολάου και στη συνέχεια των άλλων τεσσάρων νέων μας Πέτρου Παπαλεοντίου, Λουκά Δημήτρη, Σαββίδη Χριστάκη και Χριστοφόρου Πάρη, είχαν σκοπό την άμεση απελευθέρωσή τους.

Οι φοιτητές και μαθητές της Κύπρου δεν αναγνωρίζουν το ψευδοκράτος Ντενκτάς και τα ψευδοδικαστήρια, αλλά ούτε και το συρματοπλέγμα που μοιράζει την πατρίδα μας στα δύο, γι' αυτό και οι εκδηλώσεις μας πήραν τη μορφή αντικατοχικού αγώνα.

Ο αγώνας μας θα συνεχιστεί μέχρις ότου αποκτήσουμε μια πατρίδα λεύτερη, κυρίαρχη, αδέσμευτη, αποστρατικοποιημένη, χωρίς στρατούς κατοχής και έποικους. Τονίζουμε ότι ο αγώνας μας δεν στρέφεται σε καμιά περίπτωση ενάντια στους Τουρκοκύπριους.

Βασικές αρχές

Το φοιτητικό-μαθητικό κίνημα άρχισε και παραμένει υπερκομματικό -αχρωμάτιστο, διατηρώντας έτσι τον αυτόνομο χαρακτήρα του. Οι κομματικές μας τοποθετήσεις δε στάθηκαν εμπόδιο στην εξεύρεση των κοινώς αποδεκτών αρχών, στις οποίες βασίζεται ο αγώνας μας, διατηρώντας έτσι την ενότητα στους κόλπους μας. Η αλληλοκατανόηση και ο σεβασμός των ιδεολογικών και κομματικών τοποθετήσεων συνέβαλαν στην επίτευξη και διατήρηση της ενότητας, που τόσο πολύ χρειάζεται ο τόπος μας.

Ιστορικό του αγώνα

Τρίτη 20/2/90: Ανακοινώνεται από τον τύπο ότι ο φοιτητής Νίκος Νικολάου είχε παράνομα απαχθεί από τις Τουρκικές κατοχικές δυνάμεις. Οι φοιτητές αρκετών κολλεγίων πορεύθηκαν στο Λήδρα Πάλας για να διαμαρτυρηθούν για την παράνομη απαγωγή του συμφοιτητή τους. Δόθηκε κοινό ψήφισμα προς τον Γ. Γραμματέα του ΟΗΕ, ζητώντας την άμεση απελευθέρωση του απαχθέντος φοιτητή. Επαφές με την κυβέρνηση για μεσολάβηση και άσκηση πιέσεων, ώστε να αφεθεί ελεύθερος ο Νικολάου.

Τετάρτη 21/2/90: Μαζική κινητοποίηση όλων ανεξαιρέτως των σχολών της Τριτοβάθμιας εκπ/σης. Επίδοση ψηφίσματος

ΦΟΙΤΗΤΩΝ - ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΟΙΞΗ 1990

προς τον Γ. Γραμματέα του ΟΗΕ. Πορεία στους κεντρικούς δρόμους της πρωτεύουσας και διανομή διαφωτιστικού φυλλαδίου.

Παρασκευή 23/2/90 - Τρίτη 27/2/90: Στήσιμο αντισκήνου στο οδόφραγμα. Εικοσιτετράωρη επάνδρωση του οδοφράγματος από φοιτητές ως ένδειξη διαμαρτυρίας για τη συνεχιζόμενη παράνομη κατακράτηση του συμφοιτητή μας.

Τρίτη 27/2/90: Ρυθμοί Λευτεριάς (1). Διοργανώνεται συναυλία στο αμφιθέατρο της ΠΑΚ. Τραγουδήσαν συγκροτήματα της ΠΑΚ, του ΑΤΙ και η Θεανώ. Ακολούθησε λαμπαδηφορία στους δρόμους της Λευκωσίας καταλήγοντας στο χώρο του οδοφράγματος.

Τετάρτη 28/2/90: Επάνδρωση του οδοφράγματος από τους φοιτητές από τις 15.00 μέχρι και τις πρωινές ώρες.

Πέμπτη 1/3/90: Επίδοση ψηφίσματος στις πρεσβείες των 5 μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας από αντιπροσωπεία της Σ.Ε.Φ.Ε.Κ.

Σάββατο 3/3/90: Ο μαθητής του Λυκείου Α' Ακροπόλεως, Παπαλεοντίου Πέτρος, απάγεται από τις Τουρκικές κατοχικές δυνάμεις, ενώ προσπαθεί να κατεβάσει σημαία του ψευδοκράτους, που ήταν προκλητικά αναρτημένη παρά την Πύλη Πάφου.

Κυριακή 4/3/90: Στον αγώνα εντάσσονται και οι μαθητές της Κύπρου και γίνεται η πρώτη συνεδρία Φοιτητών-Μαθητών για να ληφθούν από κοινού αποφάσεις όσον αφορά στις εκδηλώσεις. Δημιουργείται η Συντονιστική Φοιτητών-Μαθητών και σ' αυτήν συμμετέχουν δύο αντιπρόσωποι από κάθε σχολή.

Δευτέρα 5/3/90: Μαζική κινητοποίηση των Φοιτητών-Μαθητών. Συγκέντρωση στην Πλατεία Ελευθερίας. Ομιλίες από τους προέδρους Σ.Ε.Φ.Ε.Κ., Σ.Ε.Μ.Ε.Λ. Πορεία προς το οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας και επίδοση ψηφίσματος. Η μαζικότητα και ο παλμός της εκδήλωσης ήταν κάτι το ανεπανάληπτο για τα Κυπριακά δεδομένα. Διοργανώνεται Επιτροπή Αγώνα προς ενίσχυση των αποφάσεων των φοιτητών και μαθητών. Ο χώρος του οδοφράγματος γίνεται συμβολικός πλέον για όλους. Η φλόγα του οδοφράγματος γίνεται εστία αγωνιστικότητας για κάθε καρδιά.

Δημιουργία επιτροπών για καλύτερη οργάνωση του αγώνα (Τύπου και ΡΙΚ, Καλλιτεχνική, Συντονισμού, κτλ.). Αποφασίστηκε συνεργασία με το Ράδιο Καραβάς. Οι εκδηλώσεις το βράδυ στο χώρο του οδοφράγματος παίρνουν μορφή συλλαλητηρίου.

Τρίτη 6/3/90: Συνεχίζονται οι μαζικές εκδηλώσεις στο οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας. Έχει νοικιασθεί μικροφωνική και δίνεται στις συγκεντρώσεις μορφή συναυλιών.

Τετάρτη 7/3/90: Αποκλεισμός των πρεσβειών των 5 μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και επίδοση ψηφίσματος από αντιπρόσωπους φοιτητών-μαθητών. Στον αποκλεισμό πήραν μέρος φοιτητές και μαθητές Γυμνασίων και Λυκείων. Στο μεταξύ σχολές από όλη την Κύπρο έρχονται στο χώρο του οδοφράγματος για να διαμαρτυρηθούν.

Συνάντηση με τις κομματικές νεολαιίστικες οργανώσεις. Υποστήριξη του αγώνα από αυτές και προσφορά βοήθειας κυρίως υλικής. Έκδοση της πρώτης φυλλάδας.

Συλλαμβάνεται ο στρατιώτης Λουκάς Δημήτρης στην περιοχή της Πύλης Πάφου. Προγραμματίζεται Παγκύπριο συλλαλητήριο από τα κόμματα της Βουλής.

Πέμπτη 8/3/90: Η μαζικότητα στις εκδηλώσεις, που γίνεται στο οδόφραγμα, φτάνει στο αποκορύφωμά της. Παρούσες

Ο καπετάν Σπηλιώτης (Στρατιώτης)

Απόλλων και Διώνη. Ψηφιδωτό από την «Οικία του Διονύσου» στην Πίζοφ (3ος αιώνας μ.Χ.)

στην εκδήλωση αυτής της νύχτας ήταν πολλές γυναίκες, οι οποίες προτίμησαν να συμπαρασταθούν στον αγώνα των φοιτητών-μαθητών παρά να ακολουθήσουν τον καθιερωμένο τρόπο διασκέδασης στα νυχτερινά κέντρα μέχρι τις πρωινές ώρες. Παρούσα επίσης ήταν σύσσωμη η πολιτική ηγεσία του τόπου.

Παρασκευή 9/3/90: Δέηση στην εκκλησία της Φανερωμένης, την οποία ακολούθησε λαμπαδηφορία η οποία και κατέληξε στο χώρο του οδοφράγματος, όπου οι εκδηλώσεις συνεχίζονται καθημερινά. Έκδοση της δεύτερης φυλλάδας.

Σάββατο 10/3/90: Οι εκδηλώσεις στο χώρο του οδοφράγματος συνεχίζονται.

Κυριακή 11/3/90: Ρυθμοί Λευτεριάς (2). Στη συναυλία τραγούδησαν οι: Κώστας Καμένος, Θεανώ και τα παιδιά του οδοφράγματος. Παρ' όλο που η συναυλία διεξαγόταν κάτω από συνεχή βροχή, η νεολαία μας έδειξε για μια ακόμη φορά την αποφασιστικότητά της ν' αγωνιστεί.

Δευτέρα 12/3/90: Οι εκδηλώσεις στο χώρο του οδοφράγματος συνεχίζονται, ενώ εκδίδεται και η τρίτη φυλλάδα. Προγραμματίζεται τριήμερη πορεία, Δερύνεια-Λευκωσία.

Τρίτη 13/3/90 - Πέμπτη 15/3/90: Συνεχίζονται οι εκδηλώσεις στο χώρο του οδοφράγματος με αγωνιστικά τραγούδια, με πεζά και ποιήματα σχετιζόμενα πάντοτε με τον αγώνα που διεξάγουμε.

Παρασκευή 16/3/90: Διοργανώνεται Παγκύπριο συλλαλητήριο από τα κόμματα, το οποίο και ζητά την απελευθέρωση των πέντε νέων μας. Το συλλαλητήριο προσφωνεί ολόκληρη η πολιτική ηγεσία καθώς και οι πρόεδροι της Σ.Ε.Φ.Ε.Κ. - Σ.Ε.Μ.Ε.Λ. Στο μεταξύ αρχίζει και η πορεία φοιτητών-μαθητών από την ακριτική περιοχή της Δερύνειας, όπου και δίδεται ψήφισμα. Επίσης κατατίθενται στεφάνια με μικρές τελετές σε μνημεία ηρώων του απελευθερωτικού αγώνα του 55-59. Η υποδοχή που βρίσκουν οι πεζοπόροι είναι πράγματι συγκινητική. Οι πορευόμενοι περνούν τη νύχτα στη Λάρνακα, όπου και παρουσιάζουν αγωνιστικό πρόγραμμα. Το οδόφραγμα συνεχίζει να πάλλεται κάθε νύχτα από τα τραγούδια και τα συνθήματα των παρευρισκομένων.

Σάββατο 17/3/90: Ενώ το οδόφραγμα παραμένει εστία αγωνιστικότητας, οι πορευόμενοι ξεκινούν από τη Λάρνακα για να καταλήξουν στο Δάλι. Γίνονται καταθέσεις στεφάνων στην Αραδίππου και στο Δάλι, με μικρές τελετές. Η υποδοχή που γίνεται στους νέους μας απ' όπου κι αν περάσουν, τους δίνει θάρρος να συνεχίσουν απτόητοι την πορεία τους για λευτεριά.

Κυριακή 18/3/90: Οι πορευόμενοι, μετά από εκκλησιασμό στο χωριό Νήσου, παίρνουν το δρόμο για Λευκωσία. Φτάνοντας στη Λευκωσία γίνονται αντικείμενο θερμής υποδοχής από πρωτευουσιάνους στο χώρο της Τεχνικής Σχολής. Αφού ενώνεται μαζί τους εκατοντάδες κόσμος, ξεκινούν πορεία όλοι μαζί προς το οδόφραγμα. Στο οδόφραγμα όλα ήταν έτοιμα για τους ρυθμούς λευτεριάς (3) και με την άφιξη των πεζοπόρων αρχίζει μια ανεπανάληπτη συναυλία με τους Καμένο, Θεανώ και τα παιδιά του οδοφράγματος.

Σάββατο 24/3/90: Στη συνεδρία που πραγματοποιήθηκε,

αποφασίστηκε κατ' αρχήν η παρέλαση της 25ης Μαρτίου να καταλήξει στο οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας. Μετά όμως από διάφορες συζητήσεις με την Κυβέρνηση και όλες τις πολιτικές νεολαιίστικες οργανώσεις, αποφασίστηκε κυρίως για λόγους ασφαλείας η παρέλαση να καταλήξει κανονικά στο χώρο του Γ.Σ.Π., όπως ήταν προγραμματισμένο και ν' ακολουθήσει πορεία προς το οδόφραγμα.

Στο οδόφραγμα πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση, η οποία είχε προγραμματιστεί με τραγούδια, κυπριακούς χορούς, καθώς και απαγγελίες.

Στη συνάντηση με τις νεολαίες των κομμάτων έγινε ενημέρωση σχετικά με το κλείσιμο του οδοφράγματος καθώς επίσης και ανταλλαγή απόψεων. Πραγματικά, τα επιχειρήματα τα οποία εγείραμε προβλήματισαν τις πολιτικές νεολαίες, που όμως επέμεναν στις θέσεις τους ν' ανοίξει το οδόφραγμα για τους διπλωμάτες και τους άντρες του Ο.Η.Ε.

Η πολιτική νεολαία της ΕΔΕΚ, ΕΔΕΝ διαφώνησε με τις υπόλοιπες και υποστήριξε την άποψή μας.

Κυριακή 25/3/90: Δυστυχώς, η Κυβέρνηση με διάφορους τρόπους, π.χ. χρησιμοποιώντας όργανα της τάξης και εκπαιδευτικούς, προσπάθησε να εμποδίσει ακόμη και την πορεία προς το οδόφραγμα, στέλνοντας τους μαθητές και φοιτητές να τερματίσουν την παρέλαση χωριστά και μακριά από το χώρο ανασυγκρότησης. Η πορεία όμως των φοιτητών πραγματοποιήθηκε. Με τον ερχομό τους στο οδόφραγμα τους υποδέχτηκε πλήθος κόσμου με αντικατοχικά συνθήματα και μ' ενθουσιασμό.

Δευτέρα 26/3/90: Αποφασίστηκε το οδόφραγμα να παραμείνει κλειστό τουλάχιστον μέχρι την άφιξη των βουλευτών από 100 χώρες. Την απόφασή μας αυτή τη διαβίβάσαμε στα κόμματα και την Κυβέρνηση. Επίσης αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί δημοσιογραφική διάσκεψη την Τετάρτη 28/3/90 στο χώρο του κινήματος στο Λήδρα Πάλας στις 3.00.

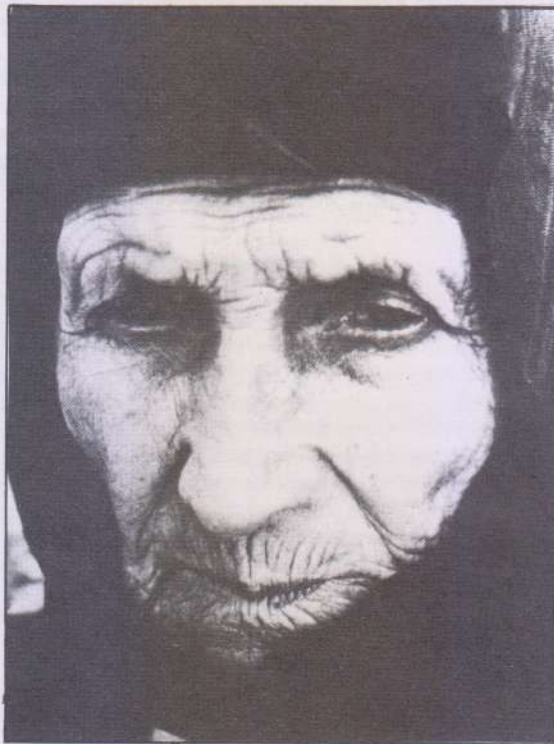
Τρίτη 27/3/90: Σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για την εξάμηνη καταδική σε φυλάκιση του εθνοφρουρού Δημήτρη Λουκά, καθώς και για τη 15ήμερη φυλάκιση του Πάρη Παπαχριστοφόρου, πραγματοποιήθηκε αποχή από τα μαθήματα, συγκέντρωση στην Πλατεία Ελευθερίας και πορεία προς το οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας από φοιτητές-μαθητές. Αποφασίστηκε να μεταβεί αντιπροσωπεία φοιτητών στην Ελλάδα για ενημέρωση και για τη διοργάνωση εκδηλώσεων στην Αθήνα. Με την κάθοδο του Κουεγιάρ στην Αθήνα θα καταβληθούν προσπάθειες για την επίδοση σ' αυτόν ψηφίσματος για την άμεση απελευθέρωση των απαχθέντων.

ΕΘΝΙΚΑ ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ

Του Δημήτρη Καλουδιώτη

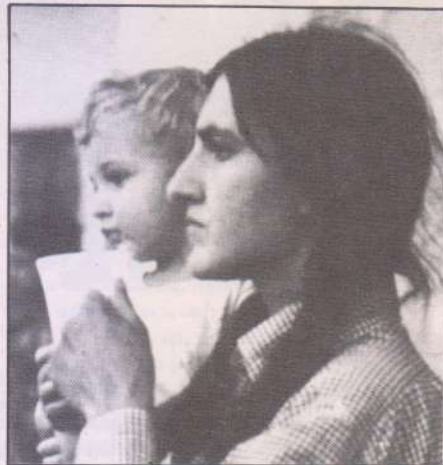
Να λοιπόν που η Κυπριακή νεολαία αποφάσισε να μιλήσει. Ένα αυθεντικό κίνημα φαίνεται να δημιουργείται στην Κύπρο. Σε μια στιγμή που ο Ελλαδικός χώρος, κρίνοντας εξ' ιδίων, δεν το ανέμενε. Φυσικά το κίνημα αυτό, όπως και κάθε ζωντανή προσπάθεια στην Κύπρο, αντιμετωπίζεται με εκτεταμένη συνομοσία σιωπής. Εκτός σπανίων εξαιρέσεων, ούτε καν η «ελεύθερη ραδιοφωνία», η οποία ψάχνει υποτίθεται για θέματα, ασχολήθηκε. Το να στηλιτευτεί κι απ' αυτόν εδώ το χώρο η στάση κομμάτων, των οποιωνδήποτε πολιτικών και πολιτιστικών φορέων καθώς και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, είναι μια κοινότυπη πια πράξη. Όμως αυτή η συνομοσία σιωπής έχει, πέραν της εγκατεστημένης πια στάσης ενοχής της Ελλαδικής κοινωνίας, κάποια αξιοπρόσεκτα νέα χαρακτηριστικά. Κι αυτά θα επιχειρήσω να επισημάνω.

Ο Βασιλείου Ξανά στο προσκήνιο

Αν υπάρχει μια «συνομοσία» σιωπής για το κίνημα επιστροφής, για το κίνημα των μαθητών και των φοιτητών, υπάρχει ταυτόχρονα και μια «συνομοσία» επαναπροβολής της γραμμής Βασιλείου.

Αυτή η προβολή συνδέεται και με μια δραστηριοποίηση της συντηρητικής παράταξης και ενισχύεται συμβολικά με την παρουσία στην προεδρία της δημοκρατίας του Κ. Καραμανλή, ενός πολιτικού με τη γνωστή σχέση του με το Κυπριακό. Για την Ελληνική κυβέρνηση αλλά και για τα πολιτικά κόμματα, στην Ελλάδα και στην Κύπρο, τον τελευταίο καιρό έχουν διαμορφω-

θεί συνθήκες στη διεθνή πραγματικότητα, που τους δίνουν ευκαιρία μοναδική απαγγίστρωσης από αυτόν τον αδιέξοδο τρόπο θεώρησης των εθνικών μας θεμάτων.

Αντί να αξιολογηθεί η διάσταση των νέων κινητικότητων που προέκυψαν με τις αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη και την ουσιαστική εξάρθρωση του διπολικού συστήματος· αντί να υπάρξει μια επαναπροθέτηση με βάση το γεγονός ότι το τείχος του Βερολίνου καθώς και άλλα περιφερειακά τείχη έπεσαν, καιρός είναι να γίνει κάτι και με την πράσινη γραμμή· αντί να συνειδητοποιηθεί ότι η Τουρκία σαν περιφερειακό στήριγμα του διπολικού συστήματος θα βρεθεί και αυτή στην ανάγκη να υποστεί κάποιες πιέσεις· αντί λοιπόν με βάση αυτά τα νέα δεδομένα να υπάρξει μια νέα εκκίνηση, επαναπροβάλλεται η γραμμή Βασιλείου, δηλαδή η νομιμοποίηση του συνόλου των Τουρκικών κεκτημένων. Κάτι περισσότερο, στους προβληματισμούς των στελεχών της Δεξιάς επιχειρείται να βρεθεί μια νέα αιτιολόγηση αυτής της προβολής.

Μια νέα διπολικότητα

Προβάλλεται λοιπόν μια νέα διπολικότητα. Στις προβληματικές στελεχών της κυβέρνησης (π.χ. Β. Τσουδερού, Ανδριανόπουλος) θεωρείται ότι το Κυπριακό μπορεί να ενταχθεί στα πλαίσια της «αντίθεσης» Χριστιανικού κόσμου της Δύσης και Μουσουλμανικού κινδύνου. Σύμφωνα μ' αυτήν την προβληματική, αλλάζει η στάση του Δυτικού παράγοντα και μπορεί να διάκειται ευνοϊκά προς τα Ελληνικά δίκαια. Μια τέτοια απλοποίηση (εκτός του ότι περιέχει έναν υπέρφορτο ρατσισμό) καταλήγει να εγκλείει την όποια Ελληνική δυναμική στους υπολογισμούς των μεγάλων δυνάμεων στην περιοχή με τελικά ωφελημένη πάλι την Τουρκία. Μάλιστα σε μια τέτοια κατεύθυνση «εγκλωβισμού» μπορεί να δένει και η προβολή της γραμμής Βασιλείου, δηλαδή η αποδοχή του συνόλου των Τουρκικών επιδιώξεων και ταυτόχρονα ένα επιτυχές «κλείσιμο» του Κυπριακού, με τις ευλογίες όλων. Στα πλαίσια του υπάρχοντος κλίματος οικονομικής καταστροφολογίας, διαλυτικού κοσμοπολιτισμού, προσκόλλησης σ' ό,τι απορρέει απ' τις Βρυξέλλες, μια «υποχώρηση» της Τουρκίας, να κλείσει με μια υπογραφή γι' αυτήν τη φάση το ζήτημα, μπορεί να εμφανιστεί σαν

11. Μετά την τουρκική εισβολή. Σχίζο με ανική άγορησή της Α' τάξης γυμνασίου της Λεμεσού.

θρίαμβος του Προέδρου της Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και συνολικά του σημερινού πολιτικού εποικοδομηματος εθνικής αδιαφορίας* (και θα βγει δικαιωμένη η σκόπιμη διαρροή της φήμης, που θέλει τον Κ. Καραμανλή να πειθεται για την επανόδο του «σ' αυτό που ονομάζεται δημόσιος βίος» μετά τις προτροπές του Ντε Κουεγιάρ).

Για την κυβέρνηση λοιπόν, και όχι μόνο, κρίνεται ευνοϊκή η σημερινή συγκυρία για ένα κλείσιμο του Κυπριακού και μάλιστα φαίνεται να πιστεύουν πως ένα τέτοιο αποτέλεσμα θα αποτελούσε και εθνικό θρίαμβο. Απερίσπαστοι πλέον θα μπορούμε να συνεχίζουμε τις προσπάθειες για την «εξυγίανση» της οικονομίας, για τον «εκσυγχρονισμό» της κοινωνίας μας. Θα έχουμε επιτέλους εγκαταλείψει τις εθνικές εκκρεμότητες στα μολυσμένα ύδατα της Ανατολικής Μεσογείου.

Απέναντι λοιπόν στην αναβίωση της «λύσης» Βασιλείου ένα νέο αυθεντικό κίνημα γεννιέται. Αυτό το κίνημα φαίνεται να επανέρχεται στις πηγές, να αποκαθιστά μια πρώτη βάση λογικής στη μεγαλόνησο. Η νέα γενιά στην Κύπρο βαρέθηκε τις καφετέριες και την κατανάλωση σαν τρόπο βίου· κάτι περισσότερο: βαρέθηκε να έχει ως ορίζοντα, ως μοναδικό ιδανικό της, την άνευ όρων παράδοση.

Φυσικά χρειάζεται αυτή η ζύμωση να αγγίξει και τον άλλο Ελληνοισμό. Η Κύπρος δεν είναι «αυτάδελφος», είναι μέρος του Ελληνικού Έθνους· κι αυτό κανένα πολιτικό μέτρο, καμιά θεωρητική κατασκευή, δεν μπορεί να το αγνοήσει. Μένει λοιπόν η δική μας υποχρέωση, μένει η στάση της Ελλαδικής νεολαίας, για την οποία ιδανικό δεν μπορεί να είναι ο... αγώνας για την πάση θυσία παραμονή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ανεξάρτητα απ' τις οποίες εκτιμήσεις για τη σημασία της Ε.Ο.Κ. σε μια εθνική στρατηγική, ανεξάρτητα από πολιτικούς ρεαλισμούς, αυτή η αντίληψη δεν μπορεί να αποτελεί ιδανικό για κανένα έθνος όσο μικρό κι αν είναι, σε όσο άσχημη κατάσταση κι αν βρίσκεται.

* Σημείωση: Το Νταβός έχει κριτικαριστεί κυρίως ως προς τη διάσταση της νομοποίησης των τετελεσμένων της Τουρκίας και επομένως του δικού μας αφοπλισμού. Δεν έχει αντιμετωπισθεί ως επιλογή «οριστικής» μετάβασης από την Ανατολικομεσογειακή στην Ευρωπαϊκή συγκυρία. Ως δηλαδή μια στρατηγική εγκατάλειψης των εθνικών εκκρεμοτήτων, αντιμετώπισης τους σαν «υπολειμμάτων», που δημιουργούν δυσκολίες στο μονοδιάστατο δρόμο εκσυγχρονισμού και ενσωμάτωσης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η ανάλυση αυτής της πλευράς του Νταβός, οι ιδεολογικές και πολιτικές επιπτώσεις αυτής της επιλογής θα είναι αντικείμενο ενός επόμενου άρθρου στην «Ελλοπία».

Ποιοι διώκουν την «Ένωσιν»

Του Σπύρου Κακουριώτη

Τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές δεν είναι γνωστή η έκβαση της δίκης του εκδότη του περιοδικού «Ένωσις» Βάσου Φτωχόπουλου, η οποία είχε προσδιοριστεί για τις 26 Ιουνίου 1990 στη Λευκωσία.

Για όσους αγνοούν ή έχουν λησμονήσει το περιστατικό, θα θυμηθούμε ότι το περιοδικό «Ένωσις», στο 3ο τεύχος του (Φεβρουάριος 1989), και κάτω από τον τίτλο «Ανοίξτε τα παράθυρα να θγουν οι Τούρκοι έξω», εικόνιζε σαράντα σημαίνοντα ή όχι πρόσωπα του κυπριακού δημόσιου βίου (από τον πρόεδρο Βασιλείου μέχρι τον εκδότη του... ακροαριστερού «Εντός των τειχών» Κ. Αχινιώτη), δύο διαφορετικά σε κάθε εξώφυλλο του περιοδικού, καλυμμένα από ένα χαρακτηριστικό επικολλημένο «παράθυρο».

ΕΥΓΥΧΡΟΝΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Η Κύπρος έμοδν...

Ο Όλυμπον λαμποκοπά κι' ο Κίσαβον άστράφτει.
Η Πάρνηθα άνθοφορά κι' άνθίζει ή Πεντέλη.
Ο Ύμηττον ένέλλαξεν κι' ο Πάρνασσον γιορτάζει.

Χορόν, σήν Άσπρη-Θάλασσαν, έστεσαν τή νησόπα·
σύρ' τόν χορόν χιλιόχροнос Κυρά, ή Σαλαμίνα
καί άκ-λουθούνε τή νησιά κόραδά άναλλαγμένα...

Κροθύνε ούλά τή σημαντρα καί ούλά τή κυμάνας
κι' άντιδοούν τή έγλησάς, π' έπίμαν κλειδομένα
ς' Ήπειρον καί σ' Ανατολήν, σήν Θράκην καί σόν
Πόντον.

Έτίνε χορόν οι Ζωντιανοί, χορόν κι' Αποθαμμένοι.
Τά τραγωδία κι' οι ψαλμοί έγώμωσαν τήν Πλάσην
άμον σήν Διπλανάστασιν καί σό «Χριστός Ανίστη».

Τά παραστάρα άνθισαν τραντάφυλλα έγομωσαν
τήν ώραν ντό έπάτεσαν τή κατωθύρ' ή Κύπρος
π' έρται όπίσ' σ' σήν ΜΑΝΑΝάτς, όπίσ' σ' σά ΓΟΝΙΚΑ
της.

Χορόν σ' σήν Άσπρη-Θάλασσαν έστεσαν τή νησόπα.
Σύρ' τόν χορόν χιλιόχροнос Κυρά, ή Σαλαμίνα
σύρ' τόν χορόν... καί άναμείν' νά έρται κι' Άδελφήάτς...

Ποιητικό ποίημα του Φίλιππου Κτενιόη, που γράφτηκε στα
τέλη της δεκαετίας του '50 με τίτλο «Η Κύπρος μας»

Παρά την προειδοποίηση του εκδότη (που, ειρήσθω εν παρόδω, ήταν πλήρως εναρμονισμένη με την πολιτική της «απαγκίστρωσης», που άρχιζε τότε να εφαρμόζει το δίδυμο Βασιλείου-Αλωνεύτη), ότι δηλαδή «όσοι Κύπριοι επιθυμούν να μας κάνουν μήνυση την πάτησαν, διότι το περιοδικό στεγάζεται στην ομόσπονδη περιοχή του Ταχτακαλά η οποία δεν υπάγεται πια στα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας», οι μηνύσεις έγιναν. Όχι και από τους σαράντα ενδιαφερόμενους βέβαια. Αλλά δεν υπάρχει παράπονο. Όλοι οι «ενδιαφερόμενοι» πολιτικοί χώροι –πλην αυτού που ίσως εκφράζει ο κ. Αχιωτής και το περιοδικό του– αντιπροσωπεύονται στο πάνελ των μηνυτών. Ας τους δούμε:

Μηνύσεις υπέβαλαν οι κ.κ. Χρ. Κατσαμπάς, Μιχ. Παντελίδης, Στ. Αγγελίδης του «Φιλελεύθερου» και Φρ. Κουλέριμος της «Αλήθειας», ενώ αρνήθηκαν οι κ.κ. Κληρίδης, Μαρκίδης, Αναστασιάδης, Ιεροδιακόνου του ΔΗ.ΣΥ. και οι Κωνσταντινίδης και Χαλαράμπους της «Αλήθειας». Επίσης, υπέβαλαν οι κ.κ. Ηγουμενίδης του «Εμπρός», Ζαρτίδης, Δίγκλης και Φάντης, διαγραφέντες πλέον από το ΑΚΕΛ και εκπρόσωποι τώρα του «νέου», ακελικής εμπνεύσεως κόμματος, ΑΔΗΣΟΚ, ενώ αρνήθηκε ο γ.γ. του κόμματος Δ. Χριστόφιας. Ακόμη στους μηνυτές περιλαμβάνονται οι κ.κ. Ρολάνδης των «Φιλελευθέρων», Κλ. Παγιάτα του «Νεοκυπριακού Συνδέσμου», Μ. Βασιλείου (αδελφή του προέδρου) και Π. Δανιήλ της «Women Walk Home LTD», αλλά όχι και ο ίδιος ο πρόεδρος Βασιλείου ή ο υπουργός του Βενιαμίν (εφημερίδα «Επίκαιρη» Λευκωσίας, 3/3/90).

Βλέπουμε λοιπόν όλους τους εκπροσώπους του «ενδοτικού μετώπου» παρόντες επί σκηνής, να προσφέρουν ουσιαστικά την πολιτική τους συναίνεση σε μια δικαστική εξόντωση του περιοδικού «Ένωσις» και του εκδότη του με πρόσχημα τόσο την «κατά λέξη» ανά-

γνωση ενός παραβολικού δημοσιεύματος –που ας σημειωθεί, ο ίδιος ο εκδότης έσπευσε να αποσύρει από την κυκλοφορία «συμμορφούμενος προς τας υποδείξεις»– όσο και καλυπτόμενοι πίσω από μια νομοθεσία περί Τύπου ουσιαστικά αποικιοκρατική.

Αν όλα αυτά συνδυαστούν με τα εμπόδια που συχνά πυκνά η κυπριακή αστυνομία και δικαιοσύνη έφεραν στην κυκλοφορία του περιοδικού «Αυτοδιάθεση», στην έκδοση του οποίου συμμετοχος και πρωταγωνιστής υπήρξε ο Βάσος Φτωχόπουλος, όσο και με το γεγονός ότι ο πολιτικός χώρος που εκφραζόταν από το περιοδικό «Αυτοδιάθεση», υπήρξε και αυτή τη φορά, κατά τη διάρκεια των μαθητικών κινητοποιήσεων, στόχος παρενοχλήσεων και προσαγωγών από την αστυνομία του κυπριακού κράτους, είναι νομίζουμε προφανές το συμπέρασμα ότι στο πρόσωπο του Β. Φτωχόπουλου επιχειρείται να χτυπηθεί όχι μόνο το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας, αλλά και ο ίδιος ο χώρος εθνικού και κοινωνικού ριζοσπαστισμού που τα δύο τελευταία χρόνια δείχνει να δημιουργείται στην Κύπρο.

Όλα αυτά από μόνα τους θα ήταν υπεραρκεία για την έκφραση τόσο από τη μεριά μας, όσο και από τη μεριά όσων προσβλέπουν στην έκφραση αυτής της εθνικοαπελευθερωτικής ανάτασης, της πλέον ανεπιφύλακτης και αμέριστης συμπαράστασης – και κάτι τέτοιο θα περιμέναμε από τους φορείς, όπως π.χ. το ΔΗ.ΚΟ. ή η ΕΔΕΚ, που εγγράφουν στις σημαίες τους την προοπτική της εθνικής απελευθέρωσης και της διατήρησης της ελληνικότητας της Κύπρου.

Όμως νομίζουμε ότι τα τελευταία γεγονότα στην Κύπρο έρχονται να ρίξουν ένα καινούργιο φως στην υπόθεση και να επιτρέψουν υποθέσεις, από τις λιγότερο ευχάριστες είναι αλήθεια, για τη στάση που αναγκάζεται να κρατήσει το κράτος και η εξουσία στην Κύπρο μετά τις νέες κινητοποιήσεις.

Το ότι οι κινητοποιήσεις των μαθητών φέρνουν στο προσκήνιο ένα νέο κοινωνικό υποκείμενο, που έμπρακτα και δυναμικά αμφισβητεί τη διχοτομική λύση, που απεργάζονται Κληρίδης - Βασιλείου - ΑΚΕΛ και απειλούν να την τινάξουν στον αέρα, θα το διαβάσετε σε άλλες στήλες αυτού του τεύχους. Απέναντι όμως σε μια τέτοια προοπτική, το κυπριακό κράτος, ακριβώς γιατί στηρίζεται σε ισοροπίες που μια τέτοια δυναμική αμφισβήτηση μπορεί να ανατρέψει (δες και τις παλλαϊκές κινητοποιήσεις κατά τη διάρκεια της πορείας γυναικών πέρα το καλοκαίρι) δείχνει όλη την κατασταλτική και συκοφαντική του αγγιότητα με στόχο να υποτάξει τώρα τη νεολαία, πριν να είναι πολύ αργά γι' αυτό.

Έτσι το οδόφραγμα των μαθητών χτυπιέται με αγγιότητα από την κυπριακή ΜΜΑΔ (τα αντίστοιχα ΜΑΤ), ενώ την ίδια περίοδο τρεις βομβιστικές απόπειρες-καταφανείς προβοκάτσιες, ενάντια σε τζαμί στο κέντρο της παλιάς Λευκωσίας, ενάντια σε ανδριάντα του Μάρκου Δράκου και ενάντια σε οίκημα των αγωνιστών της ΕΟΚΑ στη Λεμεσό, δίνουν την ευκαιρία στον Κληρίδη, τον εγκέφαλο της πολιτικής χτυπήματος των κινητοποιήσεων και πέρα το καλοκαίρι και τώρα, να μιλά για δημιουργία κλίματος εσωτερικής ανωμαλίας, ενώ σε αγαστή σύμπνοια η ακελική «Χαραυγή» (συνεπικουρούμενη και από τους κρωγμούς του «Φιλελεύθερου» και της «Αλήθειας») μιλά πρωτοσέλιδα για «προπραξικοπηματικό κλίμα», προσπαθώντας να ξυπνήσει τους κακούς δαίμονες του κυπριακού ελληνισμού, αυτούς ακριβώς που το νέο κοινωνικό υποκείμενο που αναδύεται σήμερα στην Κύπρο δείχνει να έχει ξεπεράσει (τον χωρισμό «μακαριακών-γριθικών», «φασιστών-δημοκρατών» κλπ.).

Η «εσωτερική ανωμαλία» για την οποία κραυγάζει ο Κληρίδης υπάρχει: μόνο που πρέπει να αναζητηθεί στα γραφεία του «Φιλελεύθερου» και της «Αλήθειας», στα γραφεία του ΔΗ.ΣΥ. και του ΑΚΕΛ, στο ίδιο το Προεδρικό. Από εκεί πηγάζουν και οι διώξεις και η καταστολή και οι επιθέσεις ενάντια στο κίνημα.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια η δίκη του περιοδικού «Ένωσις» και του Βάσου Φτωχόπουλου αποκτά μια άλλη σημασία πολύ ευρύτερη από αυτήν μιας απλής υπόθεσης «εξέυβρισης διά του Τύπου». Εντάσσεται στα πλαίσια της «εσωτερικής ανωμαλίας» που εκπορεύεται από το κράτος και τα κόμματα. Έτσι θέλουν να τη χρησιμοποιήσουν. Έτσι πρέπει να την αντιμετωπίσουμε και σαν τέτοια να της εκφράσουμε την αλληλεγγύη μας.

Β. Γιαννίδης. Στο καφενέο (έλατογραφία).

Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ...

Εισαγωγή

Του **Θεόφιλου Γεωργιάδη**
Πολιτικού Επιστήμονα
ειδικού σε Τουρκικά θέματα

Ο εποικισμός της ελληνικής Κύπρου δεν αποτελεί πρόσφατο φαινόμενο εις βάρος του ελληνικού πληθυσμού από μέρους των Τούρκων κατακτητών, αλλά ιστορικά ανάγεται στην εποχή των αραβικών επιδρομών και της φραγκοκρατίας, με ζωντανά μνημεία των ιστορικών αυτών περιόδων τους Μαρωνίτες και τους Λατίνους. Ομολογουμένως η Μαρωνίτικη κοινότητα ουδέποτε προκάλεσε οποιοδήποτε πολιτικό ή άλλο πρόβλημα στην κυπριακή κοινωνία, στην οποία βρήκε καταφύγιο προερχόμενη από τον Λίβανο. Αντίθετα με τους Μαρωνίτες, μερίδα των Λατίνων με την πρόσφατη τους δραστηριότητα ενάντια στην ελληνικότητα της νήσου μας και σε μια προσπάθεια «Κυπριοποίησης» των πάντων, μας θυμίζουν τη βίαιη εκστρατεία των Φράγκων και Ενετών Καθολικών της εποχής εκείνης σε βάρος του ελληνοχριστιανικού δουλοπάροικου πληθυσμού της Κύπρου.

Οι τότε κατακτητές είχαν διεξάγει βίαιο πόλεμο εναντίον του ορθόδοξου χριστιανικού δόγματος των Ελλήνων της Κύπρου, ενώ σήμερα στρέφονται ενάντια στην ελληνικότητά τους.

Οι Τουρκοκύπριοι φυσικά αποτελούν το προϊόν ενός σύνθετου εποικισμού της Κύπρου κατά την περίοδο της Οθωμανικής κατάκτησης και κατοχής (1571-1878). Συγκεκριμένες ιστορικές μελέτες, ιδιαίτερα των Κώστα Κύρρη και Θεόδωρου Παπαδόπουλου, αποδεικνύουν πέραν πάσης αμφιβολίας ότι οι σημερινοί Τουρκοκύπριοι προέρχονται κυρίως από την ανάμιξη χριστιανικών πληθυσμών της Μ. Ασίας που στάλθηκαν για εποικισμό, των γενίτσαρων (γόνων χριστιανικών πληθυσμών), Τούρκων σε πολύ μικρότερο αριθμό, αλλά κύρια βίαια εξισλαμισμένων ελληνοχριστιανών σκλάβων της Κύπρου και, τέλος, πολύ μικρού αριθμού εξισλαμισμένων Λατίνων φεουδαρχών, που αποσκοπούσαν στη διατήρηση της περιουσίας τους (Συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί το χωριό Ποταμιά, στο οποίο κατοικούν Τουρκοκύπριοι απόγονοι Λατίνων). Οι συντονισμένες προσπάθειες των μπάμηδων με τη βοήθεια των βρετανών αποικιοκρατών τουρκοποίησαν τελικά τους εγκαταλειμμένους στη μοίρα τους κρυπτοχριστιανούς της Κύπρου.

Ο εποικισμός μέρος του χαρακτήρα των Τούρκων

Οι Τούρκοι κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους στο χώρο της Μ. Ασίας άλλαξαν πέντε πρωτεύουσες: Γενί Σεχίρ, Προύσα, Ανδριανούπολη, Κωνσταντινούπολη και τέλος Άγκυρα. Αυτό δεν είναι τυχαίο γεγονός, αλλά αποτέλεσμα του νομαδικού χαρακτήρα των τουρκικών ασιατικών φυλών που σήμερα αποτελούν το τουρκικό έθνος. Το στοιχείο αυτό μεταφέρεται μέχρι σήμερα μέσα στον χαρακτήρα των Τούρκων και αποτελεί τον σημαντικότερο λόγο που οι Τουρκοί πληθυσμοί αποδέχονται αδιαμαρτύρητα την μετακίνηση ή υποχρεωτική μετοίκηση.

Στα 1000 χρόνια της Οθωμανοτουρκικής ιστορίας, ο εποικισμός χρησιμοποιήθηκε τόσο στον ευρύτερο χώρο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, κυρίως

στα Βαλκάνια, για σκοπούς αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα των χωρών αυτών με τη μεταφορά τουρκικών πληθυσμών, όσο και με τη μεταφορά γηγενών μαζών στη Μ. Ασία, που λειτουργούσε σαν «χωνευτήρι» των λαών, με σκοπό την αφομοίωση και τουρκοποίησή τους.

Ταυτόχρονα η Μ. Ασία αποτέλεσε θέατρο εσωτερικής μετακίνησης εθνοτήτων και αντίστοιχου τουρκικού εσωτερικού εποικισμού, με σκοπό την τουρκοποίηση των άλλων εθνοτήτων, Ελλήνων, Αρμενίων, Κούρδων, Ασσυρίων κλπ. Η διαδικασία αυτή, που εφαρμόστηκε αδιάκοπα για 1000 χρόνια και εφαρμόζεται μέχρι σήμερα με ιδιαίτερη έμφαση σε βάρος του Κουρδικού λαού, έχει καταστεί μέρος του χαρακτήρα και του τρόπου ζωής τόσο των Τούρκων όσο και των κατακτημένων λαών της Μ. Ασίας. Αυτός είναι ο βασικός λόγος που οι εκ-

Αλά-Μουσταφάς

Ο καλόγερος

δικόμενοι πληθυσμοί μετακινούνται αδιαμαρτύρητα.

Μετά την διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και τον ελληνοτουρκικό πόλεμο, που κατέληξε στο τεράστιο ρεύμα των προσφύγων και από τις δύο πλευρές, κύρια όμως Ελλήνων, και στη διαμόρφωση οριστικών συνόρων, όπως έχουν μέχρι σήμερα, η διαδικασία του εποικισμού περιορίστηκε στη μορφή της εσωτερικής μετακίνησης.

Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου και των Αρμενίων και η προσφυγοποίηση των υπόλοιπων Ελλήνων της Μ. Ασίας ήταν αποτέλεσμα της πολιτικής των Νεότουρκων για την τουρκοποίηση της Μ. Ασίας. Μετά την καταστροφή, ο εσωτερικός εποικισμός (μετακίνηση πληθυσμών) λειτουργήσε για να αναπληρωθεί το κενό. Η διαδικασία αυτή δεν λειτουργήσε τυχαία αλλά ενσυνείδητα με σκοπό να μετακινηθούν μάζες άλλων εθνοτήτων, όπως Κούρδοι, Ασσύριοι, Λαζοί, Πομάκοι κλπ. για να εκριζωθούν από τις πατρογονικές τους εστίες και να τουρκοποιηθούν με την ανάμιξή τους με τους τουρκικούς πληθυσμούς της δυτικής Μ. Ασίας.

Η περίπτωση των Κούρδων

Ο Κουρδικός λαός στο τουρκοκρατούμενο τμήμα του Κουρδιστάν έχει υποβληθεί σε συνεχή μετοίκηση, είτε

Παλιά χαλκογραφία:
Νίκη των Χριστιανικών
όπλων έναντι των
Τούρκων
(7 Οκτωβρίου 1571)

μέσω άμεσης εκδίωξης με την εκκένωση χωριών από τον Τουρκικό στρατό, είτε έμμεσα με την εφαρμογή καταπιεστικών μέτρων. Οκτώ εκατομμύρια Κούρδων (σύνολο 20 εκατομμύρια) κατοικούν στις μεγαλουπόλεις της Τουρκίας και ένα μεγάλο ποσοστό έχει αφομοιωθεί. Πολλές άλλες χιλιάδες έχουν μετοικήσει στο εξωτερικό (500.000 στη Δ. Ευρώπη).

Σήμερα όμως, για πρώτη φορά στην ιστορία τους οι Κούρδοι, σ' αυτή τη περίοδο που διεξάγεται ο ένοπλος απελευθερωτικός αγώνας κάτω από την ηγεσία του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK), αντιστέκονται στην εκδίωξη από τα χωριά τους και στην υποχρεωτική μετοίκηση που τους επιβάλλει ο Τουρκικός στρατός. Συγκεκριμένα παραδείγματα έχουμε στην περίπτωση των χωριών της οροσειράς Τζούντι, στη ζώνη Μπόταν, που 15.000 χωρικοί αρνήθηκαν το περασμένο καλοκαίρι να εγκαταλείψουν τα χωριά τους και οργάνωσαν καθιστική αντίσταση διαρκείας. Επίσης πρόσφατα δημοσιεύματα του Τουρκικού τύπου (Τζουμχουριέτ 1/1990) αναφέρουν ότι υπάρχει αντίσταση στην απόφαση εκκένωσης των χωριών στα Τουρκοσυριακά και Τουρκοϊρακινά σύνορα.

Κούρδοι έποικοι στα κατεχόμενα

Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι στην κατεχόμενη Κύπρο υπάρχουν Κούρδοι έποικοι, φυσικά ο αριθμός τους δεν είναι γνωστός. Ο τρόπος που έχουν έρθει στην Κύπρο είναι ακριβώς ο ίδιος όπως και για τους υπόλοιπους έποικους. Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι σήμερα, με την διεξαγωγή του ένοπλου αγώνα από το Κουρδικό Εργατικό Κόμμα (PKK), ο Κουρδικός λαός έχει αποκτήσει την εθνική του συνείδηση και αντιστέκεται στους Τούρ-

κους αποικιοκράτες, που θέλουν να τον χρησιμοποιούν για τα δικά τους σχέδια.

Οι Κούρδοι έποικοι ήρθαν στην Κύπρο τα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή, γι' αυτό και δεν πρέπει να επιρρίπτονται ευθύνες στο PKK, που άρχισε να εφαρμόζει την εξουσία του με τον ένοπλο αγώνα μετά το 1974. Αντίθετα η ανάπτυξη σχέσεων ανάμεσα στον Κυπριακό και στον Κουρδικό λαό, η αλληλεγγύη και η αλληλοβοήθεια, ίσως αποτελούν το μοναδικό πρακτικό μέτρο για αναχαίτηση ενός νέου ρεύματος Κούρδων έποικων. Όπως ανέφερε σε πρόσφατη δήλωσή του και ο Γενικός Γραμματέας του PKK, Abdullah Ocalan, οι Κούρδοι έποικοι ήσαν φανατικοί ισλαμιστές ή φασιστικά στοιχεία, μέλη της Τουρκικής ακροδεξιάς και ιδιαίτερα της Οργάνωσης των «Γκριζών Λύκων». Παρ' όλα αυτά, η ηγεσία του Κουρδικού λαού τάσσεται ενάντια στην Τουρκική κατοχή της Κύπρου ή οποιαδήποτε άλλη κατοχή και ενάντια στον εποικισμό των κατεχομένων. Προς αυτή την κατεύθυνση δια φωτίζει τον Κουρδικό λαό.

Η διαδικασία του εποικισμού μετά το 1974

Η διαδικασία του εποικισμού των κατεχομένων εδαφών μας από τους Τούρκους ξεκίνησε αμέσως μετά την Τουρκική εισβολή. Οι πρώτοι έποικοι ήσαν κυρίως στρατιώτες και αξιωματικοί που πολέμησαν και τους χορηγήθηκε το «δικαίωμα» παραμονής στην Κύπρο. Οι περισσότεροι έφεραν τις οικογένειές τους και τις εγκατέστησαν σε Ε/Κ περιοσίες. Ταυτόχρονα αρχίζει και η διαδικασία στέγασης των Τ/Κ σε Ε/Κ περιοσίες. Μέσα από αυτή τη διαδικασία ευνοήθηκε η συμμαρία του Ντεκτάς και βλέπουμε σήμερα ότι το θέμα της διανομής των Ε/Κ περιοσιών παραμένει ανοικτό, παρά το γεγονός ότι πέρασαν 16 χρόνια από την εισβολή. Άξιο ανα-

φοράς είναι το γεγονός ότι το κατοχικό καθεστώς διατηρεί «υπουργείο στέγασης», αρμόδιο για την κατανομή των περιοσιών μας στους έποικους στις αγροτικές περιοχές και στους Τ/Κ στις πόλεις.

Ο εποικισμός ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1975 βάσει σχεδίου της κυβέρνησης Ετζεβίτ, η οποία απέστειλε εγκυκλίους στα χωριά ζητώντας να δηλώσουν όσοι ήθελαν να μεταφερθούν στην Κύπρο. Ιδιαίτερη προτεραιότητα δόθηκε στους σεισμόπληκτους της περιοχής της Τραπεζούντας. Αυτό αναφέρεται στην κατάσταση που έδωσε στις Κυπριακές αρχές ο αυτόμολος Yusuf Veli Akuz προσθέτοντας ότι από το χωριό του ήρθαν 70 οικογένειες. Για το θέμα του εποικισμού υπάρχει σωρεία δημοσιευμάτων της περιόδου 1975-76, τα οποία δείχνουν ότι μέχρι τον Ιούνιο του 1976, οι έποικοι ξεπέρασαν τις 50.000 άτομα. Από αυτούς υπολογίζονται 10.000-14.000 Λαζοί (Τούρκοι της Μαύρης Θάλασσας). Στους πρώτους έποικους χορηγείτο τροφή και επίδομα 800 λίρες το χρόνο, για όσους ήρθαν με το επίσημο πρόγραμμα, και 600, για όσους ήρθαν από μόνοι τους. Οι έποικοι φθάνουν ατμοπλοϊκώς και εγκαθίστανται κατά κύριο λόγο στα χωριά της Καρπασίας, είναι ημίγριοι, αμόρφωτοι και κυρίως κοινοί κακοποιοί. Τα πιο πάνω είναι λόγια του ίδιου του Δρ. Κουτσιούκ, που επιρρίπτει ευθύνες στην Τ/Κ ηγεσία για την όλη κατάσταση.

Το 1986 το περιοδικό «SOZ» (λόγος) στηριζόμενο σε Τ/Κ στατιστικές ανεβάζει τον αριθμό των έποικων σε 60.000. Σήμερα οι έποικοι θα πρέπει να ξεπερ-

νούν τις 80.000 και λανθασμένα η δική μας πλευρά συνεχίζει να επιμένει στον αριθμό των 65.000.

Πέραν από τους κανονικούς εποίκους που έχουν έρθει οικογενειακά στα κατεχόμενα βάσει του γενικού προγράμματος, σήμερα υπάρχει και το φαινόμενο των «παράνομων εργατών» ή «εποχιακών εργατών», που έρχονται στα κατεχόμενα ως τουρίστες και παραμένουν για εργασία κυρίως στις οικοδομές και στις φυτείες των εσπεριδοειδών.

Οι έποικοι της κατηγορίας αυτής έχουν δελεαστεί από την Τουρκική προπαγάνδα, ότι στα κατεχόμενα το επίπεδο ζωής είναι καλύτερο από αυτό της Τουρκίας. Έρχονται στην Κύπρο με σκοπό να εργαστούν μερικά χρόνια, να μαζέψουν χρήματα και να επιστρέψουν πίσω στην Τουρκία. Δυστυχώς γι' αυτούς γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους εργοδότες στα κατεχόμενα. Εργάζονται περισσότερες ώρες με λιγότερο μεροκάματο από τους Τ/Κ και δεν τους καταβάλλεται ταμείο προνοίας ή κοινωνικές ασφαλίσεις. Από τη μία οι ίδιοι αντιμετωπίζουν οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα και από την άλλη αποτελούν μοχλό πίεσης για τα μεροκάματα των Τουρκοκυπρίων.

Η εντύπωση ότι οι έποικοι έχουν εγκατασταθεί αποκλειστικά στη χερσόνησο της Καρπασίας δεν είναι ακριβής. Τα πρώτα κύματα εποίκων εγκαταστάθηκαν στην Καρπασία. Σήμερα όμως έποικοι κατοικούν τόσο στα χωριά στη βόρεια πλευρά του Πενταδακτύλου, όπως η Λάπηθος, ο Καραβάς, Άγιος Αμβρόσιος κλπ., όσο και σε χωριά της Μεσαορίας.

Οι επιπτώσεις του εποίκισμού

Οι επιπτώσεις από τον εποίκισμό είναι εμφανείς και μπορούν να αναζητηθούν και να διαπιστωθούν σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, από τη μόλυνση του περιβάλλοντος μέχρι και τη στρατιωτική ή πολιτική πλευρά του Κυπριακού προβλήματος.

Χαρακτηριστικά θα μπορούσαμε να διαχωρίσουμε τις επιπτώσεις σε δύο κατηγορίες: Επιπτώσεις εις βάρος των Ε/Κ, της Ιστορίας τους και των περιουσιακών τους και σε επιπτώσεις εις βάρος των Τ/Κ.

Στη πρώτη κατηγορία επιγραμματικά μπορούμε να τονίσουμε την καταστροφή που προκάλεσαν και συνεχίζουν να προκαλούν οι ανατολίτες έποικοι εις βάρος της ιστορικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καταστροφή αρχαίων μνημείων, εκκλησιών, πολιτιστικών χώρων, λαθρεμπόριο αρχαιοτήτων, κατα-

στροφή των περιουσιών εκούσια ή μή. (Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η όλη διαδικασία λειτουργούσε και λειτουργεί με την ανοχή ή/και συμμετοχή του κατοχικού καθεστώτος, των κατοχικών στρατευμάτων και των Τ/Κ). Εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών μας πόρων στα κατεχόμενα, μόλυνση και αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, καταστροφή δασών και άλλων χώρων.

Στον στρατιωτικό τομέα αποτελούν σημαντικές εφεδρείες για τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα. Η επιλογή τους έγινε σύμφωνα με την ηλικία και την ειδικότητα που είχαν στον στρατό. Όσοι έχουν υπηρετήσει στρατιωτική θητεία, παρουσιάζονται ως εφεδροι στα κατοχικά στρατεύματα. Τα παιδιά των εποίκων υπηρετούν θητεία στην Τ/Κ στρατιωτική δύναμη.

Στον πολιτικό τομέα που είναι και ο σημαντικότερος, οι έποικοι αποτελούν σημαντικό διαπραγματευτικό χαρτί στο χέρι της Τουρκικής πλευράς. Ταυτόχρονα είναι και μια από τις πιο δύσκολες πτυχές του Κυπριακού προβλήματος. Η Τουρκική πλευρά δεν έχει πρόθεση να τους αποσύρει. Παράλληλα η Ε/Κ πλευρά, η οποία ομολογουμένως δεν διαθέτει πρακτικά μέσα να σταματήσει τον εποίκισμό, αδυνατεί επίσης να πετύχει την αποχώρηση των εποίκων. Η μόνη περίπτωση είναι να τορπιλλήσει την εφαρμογή μιας συνολικής λύσης, απαιτώντας την αποχώρηση των εποίκων μαζί με τα κατοχικά στρατεύματα. Διαφορετικά θα ήταν ουτοπία, αν πιστεύαμε ότι η Ε/Κ πλευρά θα είχε τη δυνατότητα να ασκεί έλεγχο στην υπό «Τουρκική διοίκηση» περιοχή μέσω της ομοσπονδιακής διοίκησης.

Ερχόμενοι στους Τ/Κ είναι χρήσιμο να τονίσουμε αυτά που διακηρύσσουν συχνά οι δύο πολιτικοί ηγέτες Οζκέρ Οζκιούρ και Άλπαη Ντουρτουράν σχετικά με τον διπλό ρόλο των Τούρκων εποίκων εις βάρος των Τ/Κ. Αποτελούν τον καταλύτη για την αλλοίωση της Τ/Κ ταυτότητας με σκοπό την αφομοίωση των Τ/Κ. Ο κ. Οζκιούρ χαρακτήρισε τη διαδικασία αυτή όμοια με εκείνη που εφαρμόζει η Τουρκία σε βάρος του Κορδικού λαού. Η δήλωση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να του αφαιρεθεί το Τουρκικό διαβατήριό που είχε.

Η παρουσία των εποίκων μεταβάλλει

τον δημογραφικό χαρακτήρα της Κύπρου στο σύνολό του. Η θέση για δημογραφική αλλοίωση των κατεχομένων δεν είναι απόλυτα ορθή, γιατί οι Τ/Κ δεν αποτελούν στο σύνολό τους τους κατοίκους των κατεχομένων εδαφών μας. Αντίθετα η δημογραφική αλλοίωση προήλθε με την εκδίωξη του Ε/Κ πληθυσμού και την ταυτόχρονη έλευση των Τ/Κ από τις νότιες περιοχές.

Ιδιαίτερα όμως οι έποικοι, που συνεχίζουν να είναι Τούρκοι υπήκοοι, έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν, με αποτέλεσμα να εμποδίζουν την άσκηση της πολιτικής βούλησης των Τ/Κ προς ανάδειξη της ηγεσίας που επιθυμούν. Τόσο η έκφραση υποστήριξης από την Άγκυρα προς τον Ντεκτάς, όσο και οι απειλές και ο εκφοβισμός, στον οποίο υποβάλλει ο Ντεκτάς τους εποίκους ότι θα τους στείλει πίσω, έχουν σαν αποτέλεσμα να τον υποστηρίζουν στις «εκλογές».

Ανάμεσα στους Τ/Κ και τους έποικους υπάρχει ισχυρή αντίθεση και διαμάχη σε όλους τους τομείς. Οι Τ/Κ αποφεύγουν τους εποίκους, δεν θέλουν να μένουν στην ίδια συνοικία. Υπάρχουν πολιτιστικές διαφορές ανάμεσα τους, διαφορές στη γλώσσα και στα έθιμα.

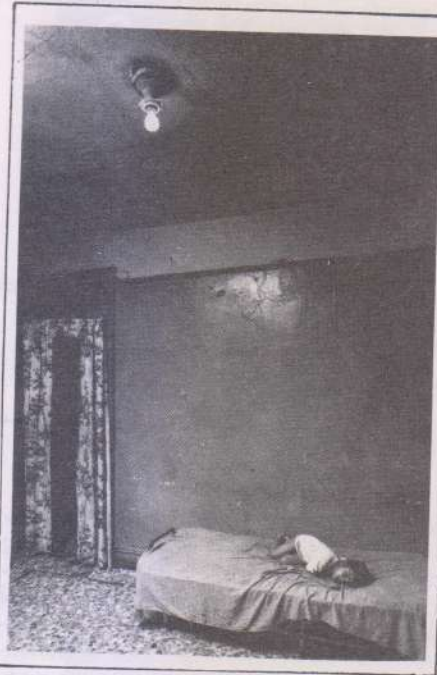
Διαμάχη επίσης υπάρχει στο θέμα της κατανομής των Ε/Κ περιοσιών. Η εγκληματικότητα έχει αυξηθεί σημαντικά με την παρουσία των εποίκων στα κατεχόμενα. Ιδιαίτερα, διαπράττονται εγκλήματα κατά των ηθών σε βάρος των Τ/Κ.

Οι θέσεις των κομμάτων

Το Ντεκτασικό Κόμμα Εθνικής Ενότητας υποστηρίζει τον εποίκισμό για τους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω. Πρόσφατα επιχείρησε να προωθήσει στα κατεχόμενα και ρεύμα βουλγαρομουσουλμάνων. Η διεθνής κατακραυγή υποχρέωσε την Τουρκία να μην εφαρμόσει αυτό το σχέδιο. Παραμένει όμως άγνωστος ο αριθμός των βουλγαρομουσουλμάνων και το κατά πόσο η Τουρκία απέστειλε μυστικά τέτοιους εποίκους.

Το Κόμμα Κοινωνικής Απελευθέρωσης του Μουσταφά Ακιντζί θεωρεί το πρόβλημα ανθρωπιστικό. Διαχωρίζει τους έποικους σε αυτούς που ήρθαν βάσει σχεδίου (1974-76) και στους παράνομους εργάτες. Το κόμμα αυτό δέχεται την αποχώρηση της δεύτερης κατηγορίας.

Το Τουρκικό Δημοκρατικό Κόμμα του Οζκέρ Οζκιούρ είναι το κόμμα που αντιμάχεται τους εποίκους και τονίζει τις επιπτώσεις από την παρουσία τους στα κατεχόμενα. Η πολιτική αυτή έφερε τον Οζκιούρ αντιμέτωπο με το κατοχικό καθεστώς σε επικίνδυνο βαθμό. Το

Τρόποι αντιμετώπισης του εποικισμού

Ο εποικισμός, και ειδικότερα ένα νέο ρεύμα εποίκων, μπορούν να αντιμετωπιστούν με διαφώτιση και επιθετική προπαγάνδα στα διεθνή βήματα, που στόχο θα έχει να εκθέσει την Τουρκία και να την στριμώξει. Το κλείσιμο της πόρτας της ΕΟΚ όμως, θα αρχίσει να αφήνει την Τουρκία ασυγκίνητη.

Πρακτικό μέτρο ιδιαίτερης σημασίας, που είναι ίσως και το μοναδικό, είναι η πληθυσμιακή αύξηση στις ελεύθερες περιοχές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με κίνητρα για αύξηση των γεννήσεων, απαγόρευση των εκτρώσεων κλπ. Τα μέτρα αυτά παρουσιάζουν αποτελέσματα μόνο μακροπρόθεσμα αλλά όχι και εντυπωσιακά.

Εκείνο που απαιτείται είναι η εφαρμογή της πολιτικής «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ» των Ε/Κ μεταναστών με την εφαρμογή κινήτρων, νοουμένου ότι η Κυπριακή γραφειοκρατία θα κατανοήσει ότι το Κυπριακό Κράτος στερείται την φορολογία των εισοδημάτων αυτών ούτως ή άλλως.

Έτσι υπέρμετρα κίνητρα θα αποδώσουν μεσοπρόθεσμα τόσο στην αύξηση του πληθυσμού όσο και στην αιμοδότηση της οικονομίας.

Αυτό που απαιτείται είναι να σταματήσουμε να ναιζόμαστε για το τι θα πουν οι Τούρκοι και οι σύμμαχοί τους. Μπορούμε να θέσουμε σαν στόχο το 1.000.000 μέχρι το έτος 2.000. Τέτοια πολιτική μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς πανηγυρισμούς και τιμπανοκρουσίες, ιδιαίτερα χωρίς δημοσίευση των μέτρων.

Τέλος, το οξύτατο πρόβλημα της έλλειψης εργατών μπορεί να επιλυθεί μέσα στα πλαίσια της εθνικής πολιτικής για αύξηση του πληθυσμού. Οι εργοδότες ονειρεύονται Ινδούς και Πακιστανούς εργάτες, άλλοι αντιτάσσονται γιατί προτιμούν Τ/Κ εργάτες, και άλλοι φοβούνται κοινωνικά προβλήματα. Κανένας όμως, εξ όσων γνωρίζω, δεν έχει προτείνει την εισαγωγή Ελλαδικών οικογενειών, μια και στην Ελλάδα υπάρχει ανεργία του 15%. Οι οικογένειες αυτές μπορούν να εγκατασταθούν σε προσφυγικούς συνοικισμούς κοντά σε βιομηχανικές περιοχές. Η ένταξη τους στην Κυπριακή κοινωνία είναι ζήτημα χρόνου.

Η τεχνητή «πληθυσμιακή έκρηξη» στα κατεχόμενα μπορεί να αντιμετωπισθεί μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο. Ας σημειωθεί ότι η πληθυσμιακή μας αύξηση θα μειώσει ανάλογα και το έλλειμμα σε στρατιωτικό προσωπικό. Οι πιθανότητες λύσης του Κυπριακού προβλήματος έχουν μηδενιστεί. Είναι καιρός να σκεφτούμε μακροχρόνιους σχεδιασμούς. Ο χρόνος εργάζεται γι' αυτόν που τον χρησιμοποιεί σωστά.

κόμμα αυτό προβάλλει ιδιαίτερα την εκμετάλλευση στην οποία υπόκεινται οι παράνομοι εργάτες καθώς και τα κοινωνικά τους προβλήματα. Δέχεται ότι η παρουσία τους ζημιώνει και αντιστρατεύεται τα εργατικά δικαιώματα των Τ/Κ. Δεν αποφεύγει όμως να επιδιώξει να κερδίσει «ψήφους» από τους εποίκους μέσα από αρθρογραφική προσέγγιση των προβλημάτων των εποίκων. Αυτό τουλάχιστον δείχνει το άρθρο του Κουτλού Αταλί στη «Γιενήντουζέν» (2-2-90).

ΓΙΑ ΝΑ ΕΧΟΥΝ «ΓΝΩΣΗ» ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

εκδόσεις

«γνώση»

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα, τηλ. 36 21 941 - 36 21 194
Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ιλίσια, Αθήνα, τηλ. 77 86 441

Θεωρία και Κοινωνία

Επιθεώρηση των επιστημών του ανθρώπου

1
ΜΑ-ΙΟΣ 1990

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΟΥΡΛΑΣ
Κοινωνικό κράτος
και κοινωνική διαίτημα
η επιστήμη του Πολιτισμού
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΝΔΥΛΗΣ
Η θέση των επιστημών
και ο αγώνας για κοινωνική αλλαγή
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΜΕΤΑΣΧΟΙΛΑΚΗΣ
Παιδεία, διαγωγή
και πραγματικότητα
η εκπαιδευτική αποδόμηση
των θεμάτων
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Βίος και πολιτεία
ΘΑΝΟΣ ΑΙΘΟΡΑΤΗΣ
Η Αλήθεια του Πολιτισμού
Το Πολιτικό στο Η. Αραβία
και ο συμβολισμός Νόμος
στον J. Lucas
VILFREDO PARETO
Τα πρόβλημα της οικονομολογίας
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΑΡΧΟΝΤΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΓΝΩΣΗ»

Αυτοδιάθεση Κύπρος Τουρκία Ευρώπη

Του Κώστα Κύρρη

Αφού πολέμησαν σκληρά και με τα πιο βάνουσα μέσα το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως της πανάρχαιας ελληνικής πλειοψηφίας του Κυπριακού λαού, οι Τουρκοκύπριοι ηγέτες και η Τουρκία έρχονται τώρα να το διεκδικήσουν για τη νεοφανή Τουρκοκυπριακή μουσουλμανική μειονότητα, μαζί με την «ισοτιμία». Ταυτόχρονα εξακολουθούν να αρνούνται το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως στους Έλληνες Κυπρίους!!!

Γιατί αυτό ακριβώς το δικαίωμα εξουδετερώνει με την παρουσία του στην Κύπρο ο στρατός της Τουρκίας, ο οποίος επιδιώκει να νομιμοποιήσει και να μονιμοποιήσει την παρουσία του στο νησί, ώστε να ελέγχει και το νότιο ελεύθερο τμήμα της Κύπρου.

Η νέα αυτή τερατώδης διεκδίκηση παρέχει την ευκαιρία για επαναποθέτηση του Κυπριακού εξ υπαρχής και δεν πρέπει να χαθεί.

Σπάνια στην ιστορία των λαών, οι μεγάλες έννοιες της αυτοδιαθέσεως, των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γενικά των δικαιών και της ελευθερίας, καταπατήθηκαν τόσο χυδαία από μια αδιάστατη ηγεσία, όσο το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως και ελευθερίας του Κυπριακού Ελληνισμού, της απόλυτης πλειοψηφίας της νήσου για 3.500 χρόνια. Σπάνια η παραβίαση θεμελιωδών αρχών του Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών –προαιώνιων αρχών του Διεθνούς Δικαίου– έλαβε τόσο τερατώδεις διαστάσεις, όσο στην περίπτωση της Κύπρου.

Συρόμαστε από υποχώρηση σε υποχώρηση, από μια απάρνηση των απαράγραπτων εθνικών μας δικαιωμάτων σε άλλη, για να «κατευνασθεί» η αδηφάγος σωβινιστική Τουρκία – ο χειρότερος δολιοφθοράς των Ευρωπαϊκών αξιών.

Είναι καιρός να κατανοήσουμε ότι ο δρόμος αυτός οδηγεί στην ολοκληρωτική καταστροφή μας, και να πεισθεί η Ευρώπη και ο κόσμος ότι ο δρόμος αυτός θα εξαφανίσει την Ευρωπαϊκή παρουσία στην περιοχή μας. Πρέπει να μελετήσουμε πια στα σοβαρά, όχι στο πόδι, μακροπρόθεσμο και πολυδιάστατο πρόγραμμα απεμπλοκής μας από τα πλοκάμια των αλληπάλληλων υποχωρήσεων. Πρέπει να προβάλουμε στη νέα Ευρώπη, που τώρα γεννιέται, την αλήθεια ότι οι υποχωρήσεις μας ισοδυναμούν με δική τους ήττα στον κρίσιμο αυτό γεωπολιτικό και

Η ΓΟΡΤΟΝΑ ΚΥΠΡΙΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΑΓΑ-ΑΧΜΕΤ

πολιτιστικό χώρο.

Διαπράξαμε αλυσίδα ασφαμάτων στη στρατηγική και στην τακτική διεκδίκησης της ελευθερίας μας και αυτό ακριβώς προκάλεσε την ολέθρια πορεία μας. Τα διαπράξαμε από έλλειψη επιστημονικής προετοιμασίας του αγώνα μας, εργαζόμενοι με προχειρότητα και χωρίς καθόλου μεθοδικότητα, υποτιμώντας τους αντιπάλους, αγνοώντας τους ενδεχόμενους αντιπάλους και έτσι σε τελευταία ανάλυση δημιουργώντας αντιπάλους μόνοι μας, εκ του μηδενός.

Μπορούσαμε και έπρεπε να προλάβουμε τη σύγκρουση με την Τουρκία. Τώρα πια δεν μπορούμε να την αποφύγουμε. Έτσι τώρα η Τουρκοκυπριακή μειονότητα και κατ' ακρίβειαν η αυτοανακηρυχθείσα ηγεσία της, διεκδικεί το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως που οι ίδιοι μας στέρησαν με τη βοήθεια της Τουρκίας.

Ένα ουσιώδες, μόνιμο και σταθερό συστατικό της διπλωματικής μας επιχειρηματολογίας –τμήμα του απαραίτητου μακροπρόθεσμου επιστημονικού μας προγραμματισμού– πρέπει να είναι η αδιάκοπη σύγκριση του Κυπριακού προς τα «μειονοτικά» προβλήματα της Τουρκίας: σε κάθε περίπτωση οφείλουμε να υπομνησκουμε τη μοίρα των «μειονοτήτων» στην ίδια την Τουρκία. Γιατί η Τουρκία δεν αναγνωρίζει σ' αυτές το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως και την «ισοτιμία» προς την τουρκική πλειοψηφία; Και γιατί ετεροβαρώς επιμένει στην αυτοδιάθεση της Τουρκοκυπριακής μειονότητας, αρνούμενη ταυτόχρονα το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως στην Ελληνική Κυπριακή πλειοψηφία;

Γιατί δεν αποκαθίσταται το βάνουσα παραβιασμένο και καταπατημένο καθεστώς της Ίμβρου και της Τενέδου, όπως το καθόρισε η συνθήκη της Λωζάννης; Η Ελλάδα οφείλει να επαναφέρει καθημερινά το τεράστιο αυτό θέμα –όπλο πολιτικά πανίσχυρο– και όχι περιστασιακά.

Πρέπει να μάθουμε να εκμεταλλευόμαστε τις τουρκικές ακρότητες. Ακόμη αυτές πρέπει να επαναφέρονται και να χρησιμοποιούνται συστηματικά στην αμυντική μας επιχειρηματολογία, στη διαφώτιση, στις διαπραγματεύσεις.

Δυστυχώς έγιναν και από εμάς λάθη, παραλείψεις, υπερβολές και ακρότητες. Αλλά αυτές δεν συγκρίνονται με τη συστηματική πολιτική της Τουρκίας, να εξαφανίζει λαούς και κοινότητες, πολιτιστικούς θησαυρούς, και να αντιστρέφει τις θεμελιώδεις έννοιες του δικαίου ζητώντας π.χ. αυτοδιάθεση για την Τουρκοκυπριακή μειονότητα, ενώ καταπολεμά διά πυρός και σιδήρου τα δικαιώματα των μεγάλων μειονοτήτων στο έδαφός της, κατ' ουσίαν λαών και κοινοτήτων, και τα εθνικά δίκαια των Ελλήνων της Κύπρου.

Πανίσχυρο όπλο μας είναι η συνεχής συγκριτική παρουσίαση του Κυπριακού προβλήματος και ο αδιάκοπος συσχετισμός του με όσα συμβαίνουν μέσα στην Τουρκία. Δεν επιτρέπεται άλλη καθυστέρηση στη χρησιμοποίηση του ακαταμάχητου πολιτικού όπλου, που όμως προϋποθέτει πολλή μελέτη.

Λήδα και Κύπρος. Ψηφιδωτό από την Παλαιόπολη (3ος αιώνας μ.Χ.)

Ο νόμος της γενοκτονίας του Κουρδικού λαού

Του Κ. Αλή

Στον τίμιο δημοκράτη (κοινωνιολόγο-συγγραφέα) İsmail Beşikçi που πέρασε 10 χρόνια απ' τη ζωή του στα τουρκικά μπουντρούμια. Ξαναφυλακίστηκε πρόσφατα, μετά την κυκλοφορία ενός βιβλίου για το Κουρδικό.

Πρωτοσέλιδο της Τουρκικής εφημερίδας «Γουναϊντίν»: Δέος! Έξέγερση στο Κουρδιστάν.

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Η κλιμάκωση των ενεργειών της Τουρκίας στη Δυτική Θράκη είναι ανάλογη με τις εξελίξεις στο Κουρδικό.

Τα πρόσφατα γεγονότα στο Κουρδιστάν (όπως η λαϊκή εξέγερση στην Τζιρτζε) έχουν τέτοιο αντίκτυπο στα λαϊκά Κουρδικά στρώματα, ώστε οι τουρκικές εφημερίδες να φτάσουν στο σημείο να μιλούν για «δέος».

Κατανοούμε ότι η Τουρκία, μετά το 1984, εντείνει τις προσπάθειές της να «λύσει» το Κουρδικό –ένα ζήτημα που, μέρα με τη μέρα, μεγαλώνει. Η «λύση», όμως, που έχει δρομολογήσει, είναι μία και μοναδική, αυτή των όπλων –όπως αποδεικνύει η αντιμετώπιση των 25 προηγούμενων εξεγέρσεων.

Μερικοί παρατηρητές νομίζουν ότι το τουρκικό κράτος θα «ρυθμίσει» το πρόβλημα, με την παραχώρηση μερικών δικαιωμάτων στους Κούρδους. Αγνωσούν όμως τον χαρακτήρα και τη μέθοδο που ακολουθεί η Τουρκία σχετικά με το Κουρδικό.

Στο τουρκοκρατούμενο Κουρδιστάν ο στρατιωτικός νόμος εφαρμόζεται και σήμερα κάτω από άλλη επωνυμία. Εκείνη της «κατάστασης έκτακτης ανάγκης».

Στα τέλη του 1989, ο αρχηγός του τουρκικού Γενικού Επιτελείου Στρατού δήλωσε: «Θα λύσουμε αυτό το θέμα με τα όπλα, γιατί οι αντίπαλοί μας είναι ένοπλοι». Η αλήθεια είναι ακριβώς αντίστροφη: Η χρησιμοποίηση όπλων και η μέθοδος βασανιστηρίων από τους άνδρες του τουρκικού ρατσιστικού αποικιοκρατικού στρατού, οδήγησε την κουρδική εθνότητα στη μοναδική διέξοδο – που είναι η ένοπλη άμυνα.

Τουρκικές θηριωδίες

Ιδού λοιπόν μερικά από τα δεκάδες χιλιάδες συμβάντα της ημερήσιας διά-

ταξης, που ουδείς, βέβαια, μπορεί να διαψεύσει:

- Οι κρατικοί βασανιστές ωθούν τον

πατέρα στη διάρκεια των βασανιστηρίων, να βιάσει το γιο του με γκλομπ – και στη συνέχεια τον αναγκάζουν να γλύψει το όργανο του βιασμού (εφημ. Cumhuriyet).

- Μέσα σε δέκα χρόνια έχουν συληφθεί 650.000 άτομα και έχουν απαχιστεί 52.

- Τουλάχιστον για 6.553 άτομα ζητήθηκε από τον εισαγγελέα η ποινή του θανάτου.

- Σε πολλά άτομα οι Τούρκοι αξιωματικοί έδωσαν να φάνε ανθρώπινα περιτώματα.

- Περισσότεροι από 1500 πέθαναν από βασανιστήρια, ενώ ανέρχονται σε πολλές χιλιάδες τα άτομα που υπέστησαν σωματικό και ψυχικό ακρωτηριασμό.

- Έχει απαγορευτεί η χορήγηση διαβατηρίου σε 388.000 πολίτες.

- Περίπου 2.792 συγγραφείς και μεταφραστές οδηγούνται τακτικά σε δίκες, επειδή είχαν έμπνευση στο λόγο ή στην ποίηση ή ακόμα γιατί μετέφρασαν ένα έργο.

- Με απόφαση κρατικού δικαστηρίου κάηκαν σε μια μέρα 133.000 τόμοι βιβλίων.

Οι νόμος της νέας γενοκτονίας

Συνολικά, 14.000 Κούρδοι στην Τουρκία απαγορεύεται να μιλούν τη γλώσσα των προγόνων τους. Η Τουρκία από την πλευρά της, συνεργάζεται άριστα με το Ιράκ, στο οποίο προμηθεύει χημικά όπλα για την από κοινού εξόντωση των Κούρδων της περιοχής.

Αφού λοιπόν οι Κούρδοι είναι ξένοι στην ίδια τη χώρα τους, στην οποία ζουν εδώ και χιλιάδες χρόνια (από τις πρώτες μετακινήσεις των Ινδοευρωπαϊκών φύλων), ο νόμος της επιβίωσης τους αναγκάζει στην επιλογή της ένοπλης άμυνας.

Καλυμμένη από τη δημαγωγία της χρήσης όπλων από τους Κούρδους, βήμα-βήμα η Τουρκία προετοιμάζει για μία ακόμη φορά μια νέα γενοκτονία, αυτή του Κουρδικού λαού. Ο νόμος 413, που έχει ψηφιστεί από τον Οζάλ και το υπουργικό συμβούλιο, είναι ξεκάθαρα ο σχετικός νόμος της γενοκτονίας, πιστό αντίγραφο προηγούμενων νόμων εξόντωσης της ίδιας φυλής (όπως συνέβη το 1925, 1930 και 1938).

Ας δούμε τι ορίζει αυτός ο περιβόητος νόμος (ουσιαστικά, πρόκειται για ψήφισμα με ισχύ νόμου):

- Σε έντεκα πόλεις του Κουρδιστάν τοποθετήθηκε Τούρκος διοικητής, ο οποίος έχει την απόλυτη δικαιοδοσία στην περιοχή, σε τέτοιο βαθμό που θα ζήτησε και ο Σουλτάνος της πάλαι ποτέ τρανής αυτοκρατορίας.

- Κάθε έντυπο, που τυπώνεται στο Κουρδιστάν ή στέλνεται από την έξωθεν περιοχή (δηλ. την Τουρκία) και ενδέχεται με τα γραφόμενά του να συμβάλει στη διατάραξη της τάξης(!), διακόπτει την κυκλοφορία του με άνωθεν εντολή και σφραγίζονται οι τυπογραφικές του εγκαταστάσεις.

- Όσοι θεωρηθούν ότι απειλούν την

κοινωνική ζωή, εκτοπίζονται αναγκαστικά, σύμφωνα με την κρίση του Βαλή (γενικού Διοικητή). Ο χώρος της εκτόπισης αποφασίζεται από τον Βαλή, σε συνεργασία με το υπουργείο Εξωτερικών.

- Απαγορεύονται, μεταξύ άλλων, οι απεργίες, η αποχή μαθητών από τα σχολεία, και το κλείσιμο των καταστημάτων σε ώρες λειτουργίας. Για την αντιμετώπιση τους λαμβάνονται έκτακτα μέτρα.

- Δεν τίθενται σε αμφισβήτηση, από νομικής πλευράς, τα μέτρα που έχει λάβει η Βουλή σε συνεργασία με το υπουργείο Εξωτερικών, καθώς και η εφαρμογή τους.

- Το ειδικό Δικαστήριο Ασφαλείας του κράτους είναι ενταταμένο να κινήσει τη διαδικασία εναντίον των προσώπων που θα υποδείξει ο Βαλής.

Ο νόμος περιέχει κι άλλες διατάξεις:

- Στην περιοχή που δρουν ανάρτες, δύο κωμπολίες βαπτίζονται «πόλεις», για να δικαιολογείται η μεγάλη στρατιωτική δύναμη (σύνταγμα), ενώ πριν υπήρχαν μονάδες.

- Διπλασιάζεται ο μισθός των αστυνομικών-«βασανιστών», των δασκάλων και των θρησκευτικών υπαλλήλων, που εργάζονται στην περιοχή.

- Ο Βαλής έχει το δικαίωμα της μεταφοράς ή σύμπτυξης Κουρδικών χωριών. Επίσης, μπορεί να διώξει απ' την περιοχή κάθε υπάλληλο που δεν του είναι αρεστός.

- Τα τουρκικά πανεπιστήμια οφείλουν να πάρουν μέτρα εναντίον των διαμελιστών φοιτητών (νοούνται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες κουρδικής καταγωγής).

Σχέδιο σφαγής

Ο ίδιος ο Οζάλ και άλλοι αρμόδιοι του Τουρκικού κράτους αναφέρονται με τα ωραιότερα λόγια, τόσο κατά του πολέμου, όσο και για να μνησούν τη φιλία

των λαών.

Όταν ο νόμος για τη σφαγή ήρθε στη Βουλή, ήταν φυσικό ν' αντιδράσουν οι βουλευτές κουρδικής καταγωγής. Γι' αυτό το λόγο ο Οζάλ πραγματοποίησε μαζί τους σύσκεψη, όπου τους απειλήσε με το «γάντι». Η αντίδραση όμως των έντεκα βουλευτών συνεχίστηκε. Αποτέλεσμα ήταν, τρεις από τους προαναφερόμενους βουλευτές να αναμένουν την άρση της πολιτικής ασυλίας τους!

Σχετικά με το ζήτημα της σχεδιαζόμενης γενοκτονίας των Κούρδων, κυβέρνηση και αντιπολίτευση παίζουν στην ίδια σκακιέρα ένα προσυνηνοημένο παιχνίδι, που εξυπηρετεί το σχέδιο του στρατού.

Αυτό το σχέδιο προβλέπει κατά τη γνώμη μου –και σε συνδυασμό με παλιότερες σφαγές που έκαναν οι Τούρκοι– ότι η εξόντωση θ' αρχίσει τον Αύγουστο, εποχή που προσφέρεται για στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Στο διάστημα Αυγούστου-Σεπτεμβρίου του '91 (κατά προσωπικούς υπολογισμούς) ο Κουρδικός λαός της περιοχής θα αντιμετωπίσει ένα σοβαρό δίλημμα: 'Η θα πρέπει να ανέβει στο βουνό ή θα υποκύψει στους ομαδικούς εκτοπισμούς. Η πρώτη άποψη δεν μπορεί να επικρατήσει, λόγω του αναμενόμενου χειμώνα, που είναι πολύ βαρύς στο Κουρδιστάν. Αναγκαστικά ο λαός θα δεχτεί τη δεύτερη, που μεθερμινευόμενη σημαίνει σφαγή στη διάρκεια της μεταφοράς, πράγμα που εφαρμόστηκε στους Αρμένιους και τους Πόντιους.

Μετά την εφαρμογή του Νόμου 413, έχουν κλείσει αρκετές εφημερίδες, μεταξύ άλλων και το περιοδικό «Προς το 2000», ενώ έχουν αφαιρεθεί από δημοσιογράφους επαγγελματικές ταυτότητες. Η κίνηση αυτή έγινε για να αποσιωπηθεί όσο γίνεται η μελλοντική σφαγή, τόσο μέσα σε Κουρδιστάν και Τουρκία, όσο και στις άλλες χώρες.

Μια θετική αντίδραση σημειώθηκε από τους «Γράσινους» της Γερμανίας, οι οποίοι δήλωσαν ότι, αν δεν αρθεί ο σχετικός νόμος στην Τουρκία, θα κάνουν μπούκοτάζ στον τουρισμό της χώρας.

Υπάρχουν άραγε τουρίστες, οι οποίοι μπροστά στην επιθυμία τους να δουν την Πόλη, τη Έφεσο, την Καππαδοκία και άλλες ιστορικές περιοχές, θα αδιαφορήσουν για τα τεκταινόμενα και θα δεχθούν να χρησιμοποιηθεί το συνάλλαγμα τους για την αγορά αεροπλάνων και ελικοπτέρων;

Ας το γνωρίζουν λοιπόν: Μ' αυτά τα αεροπλάνα οι Τούρκοι παραβιάζουν καθημερινά τον εναέριο ελληνικό χώρο – ενώ με τα ελικόπτερα καταδιώκουν τους Κούρδους πατριώτες.

Η συζήτηση στη Βουλή για τους Ποντίους

Του Δημήτρη Φίλη

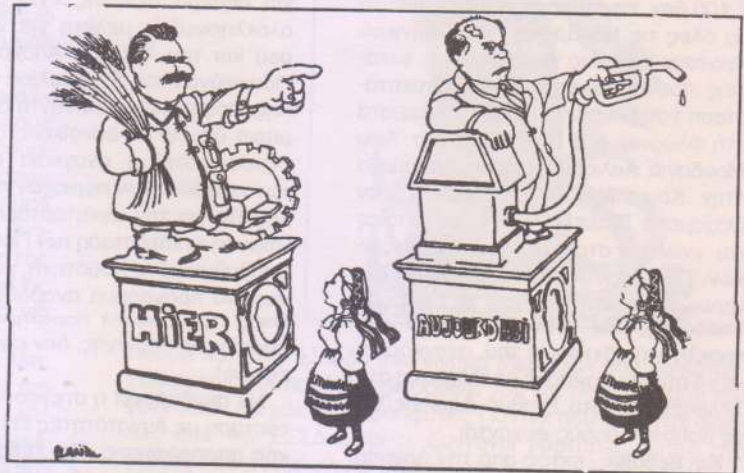
Στις 16 Μαΐου 1990 συζητήθηκε στην Ολομέλεια της Βουλής επερώτηση 43 βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, που απευθυνόταν στον Υπουργό Εξωτερικών και αφορούσε στο θέμα της αποκατάστασης των Ποντίων που παλιννοστούν μαζικά από τη Σοβιετική Ένωση.

Από την όλη συζήτηση διαφάνηκε το άκρως συναινετικό κλίμα που κυριάρχησε μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, που δεν δικαιολογείται να υπάρχει σε τέτοιο βαθμό, τουλάχιστον για το θέμα που αφορούσε η επερώτηση. Κι αυτό, γιατί ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Σαμαράς ομολογούσε συνεχώς, ότι οκτώ μήνες που χειρίζεται το θέμα της αποκατάστασης των Ποντίων και της κοινωνικής τους ένταξης, με απόφαση και των τριών αρχικών κομμάτων, δεν είχε να προτείνει ακόμη συγκεκριμένες και πειστικές λύσεις. Αναφέρθηκε στη δημιουργία κέντρων υποδοχής και φιλοξενίας, τα οποία δεν έχουν ακόμη λειτουργήσει πλην αυτού στο Ρουφ (που το μέρδευε με το Ρέντη). Αναγνώρισε ότι η στεγαστική αποκατάσταση όσων έχουν έρθει και με το ρυθμό που την προγραμματίζει, απαιτεί τουλάχιστον μία δεκαετία, χωρίς να μπορεί να δώσει εξηγήσεις, τι θα γίνει με όσους θα έρχονται μαζικά κάθε χρόνο μέσα σε αυτή τη δεκαετία.

Σημειώτεον ότι, ενώ από το 1986 έως το 1988 είχαν παλιννοστήσει στην Ελλάδα 2.000 Πόντιοι, μόνο το 1989 παλιννόστησαν 6.791 και προβλέπεται για το 1990 και για κάθε επόμενο χρόνο να έρχονται περί τα 12.000 - 15.000 άτομα. Όπως είναι φανερό, το πρόβλημα αποκτά ιδιαίτερη οξύτητα και τα επόμενα χρόνια θα προκαλέσει σίγουρα κοινωνικές εκρήξεις.

Όλα αυτά επισημάνθηκαν από τον κ. Λ. Κύρκο και από τους κυριαρχούντες στην επερώτηση βουλευτές του ΠΑΣΟΚ (Κατσανέβας, Βρεττός, Παπαηλίας, Νιώτης κλπ.). Μάλιστα επισημάνθηκε από μερικούς επερωτώντες το άτοπο, να έχει ανατεθεί το θέμα της αποκατάστασης των Ποντίων στο Υπουργείο Εξωτερικών (που έχει αρμοδιότητα κανονικά μέχρι την άφιξή τους στην Ελλάδα) και όχι σε ένα ευέλικτο οργανισμό που θα συντονίζει τα εμπλεκόμενα συναρμόδια Υπουργεία (Οικονομικών, Υγείας-Γηρόνιας, Γεωργίας, Εργασίας, ΟΑΕΔ κλπ.).

Τελικά η συζήτηση έληξε με κολα-

κευτικά σχόλια στον Υπουργό Εξωτερικών (Μπαντουβάς: «είσθε καλός παθολόγος, κ. Υπουργέ», εννοώντας ότι πολύ καλά ανέφερε τις αδυναμίες που παρουσιάζονται - άλλοι βουλευτές επαινούσαν τη μεσοσηνιακή του εξουπνάδα κλπ.) και με ομολογίες του Υπουργού Εξωτερικών ότι δεν είναι έτοιμος να δώσει πληροφορίες σε θέματα εκπαιδευτικά, περιθαλψής κλπ. των Ποντίων. Είναι φανερό πια, ότι καμιά σοβαρή προσπάθεια από μέρους του Ελληνικού Κράτους δεν έχει αναληφθεί στο κρίσιμο θέμα της στεγαστικής αποκατάστασης, επαγγελματικής απορρόφησης και κοινωνικής ένταξης των παλιννοστούντων Ποντίων.

Όυτε καν η Επιτροπή υποδοχής, που είχε αποφασιστεί, λειτούργησε από τον Υπουργό Εξωτερικών για την υποδοχή των Ποντίων.

Τι έχει γίνει

Η Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού (ΓΓΑΕ), μια αποκεντρωμένη Γενική Γραμματεία του Υπουργείου Πολιτισμού, με τον πενιχρότερο προϋπολογισμό δημοσίας υπηρεσίας (περί τα 650.000.000 ετησίως) και με ευθύνη - βάσει του οργανισμού της - για την αποκατάσταση των παλιννοστούντων Ελλήνων (εκτός των πέντε εκατομμυρίων περίπου αποδήμων Ελλήνων), από νωρίς έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου. Όταν διαπίστωσε την αδιαφορία των αρμοδίων παραγόντων, βγήκε στην ελληνική κοινή γνώμη (τον Οκτώβριο 1989) και προσπάθησε να την ευαισθη-

τοποήσει και μέσω αυτής να πιέσει το Ελληνικό Κράτος.

Διένειμε 38.000.000 δρχ. στις οργανώσεις των Ποντίων για την κάλυψη άμεσων αναγκών όταν έρχονται στην Ελλάδα. Ίδρυσε ειδικό γραφείο Ποντίων, με Πόντιους αποσπασμένους δημόσιους υπαλλήλους, οι οποίοι λειτουργούν για την εξυπηρέτηση των παλιννοστούντων στο Τελωνείο Πειραιώς, στο Σταθμό Λαρίσης και στο Δήμο Μενιδίου (όπου και συγκεντρώνεται ο κύριος όγκος όσων έρχονται).

Τύπωσε στα Ελληνικά και Ρωσικά εύχρηστο βιβλίο που περιγράφει τα δικαιώματα των Ποντίων, τα επιδόματα που δικαιούνται, τις Δημόσιες υπηρεσίες που πρέπει να απευθύνονται, τις διαδικασίες για πολιτογράφηση, έκδοση εκλογικού βιβλιαρίου, διαβατηρίου κλπ. Και οι υπάλληλοί της βοηθούν τους Ποντίους στα καθημερινά τους προβλήματα. Διοργάνωσε πολιτιστικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα και το Εξωτερικό για την ενίσχυσή τους. Και στις 3-5 Απριλίου 1990, στο χώρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ενώ συνεδρίαζε αυτό, παρουσία Ελλήνων και ξένων Ευρωβουλευτών, διοργάνωσε έκθεση με σπάνια ντοκουμέντα που αφορούσαν στην ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού, στη γενοκτονία που υπέστη από τους Τούρκους και στις ταλαιπωρίες από τον Σταλινισμό (αναγκαστική μετοίκηση, βασανιστήρια, θάνατοι). Κατάρτισε πρόγραμμα γλωσσικής κατάρτισης και επαγγελματικής επιμόρφωσης 500 Ποντίων σε όλη την Ελλάδα. Πίεσε τα

αρμόδια Υπουργεία, ώστε το μεν Οικονομικών να δεχθεί τελωνειακή απαλλαγή των ειδών μετοικεσίας τους μέχρις αξίας ενός εκατομμυρίου δρχ., το Υπουργείο Πρόνοιας να τους παράσχει δωρεάν φαρμακευτική περίθαλψη, ο ΟΑΕΔ να θεσπίσει επιδόματα εργοδοτών που απασχολούν Ποντίους με 2.100 δρχ. την ημέρα. Ήλθε σε επαφή με όλες τις Νομαρχίες του Ελληνικού Κράτους και τους γνωστοποίησε εκτάσεις που προσφέρονται για αποκατάσταση των Ποντίων (10.000 στρέμματα στη Φλώρινα, 500 στρέμματα στα Άνω Μουδανιά Χαλκιδικής, 500 στρέμματα στην Κομοτηνή, 50 στρέμματα στον Ορχομενό Βοιωτίας κλπ.), τις οποίες και γνώρισε στο Υπουργείο Εξωτερικών. Πίσει έντονα το Υπουργείο Εξωτερικών να λειτουργήσει η Επιτροπή Υποδοχής, και όταν συνάντησε την προκλητική αδιαφορία του, αναγκάστηκε να στείλει Πόντιους υπαλλήλους στο Τελωνείο και στο Σταθμό Λαρίσης για να βοηθούν όσους έρχονται.

Και βεβαίως, εκτός από την άρνηση του Υπουργείου Εξωτερικών, όχι μόνο για συνεργασία αλλά και για απλές ενημερώσεις του τι έχει κάνει (και εξηγείται πλέον η άρνηση, γιατί αποδείχτηκε τελικά ότι τίποτε δεν έχει κάνει), είχε να αντιμετωπίσει και τον άξονα Υπουργείου Εξωτερικών - Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (ΕΕΣ). Ο τελευταίος, με Πρόεδρο τον πρώην Υπουργό της ΝΔ Γ. Αποστολάτο και σε αγαστή συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών, προσπάθησε εκ των πραγμάτων να θέσει στο περιθώριο την ΓΓΑΕ. Περιττεύει βέβαια να αναφερθούν οι πιέσεις που εξασκήθηκαν στον Γενικό Γραμματέα Αποδήμου Ελληνισμού, να υπακούει στον κ. Σαμαρά και να μη λαμβάνει πρωτοβουλίες δικές του.

Τι πρέπει να γίνει

Ας είναι. Τα παραπάνω δεν γράφονται τόσο από πικρία, όσο για να επισημανθεί και πάλι, ότι το θέμα της αποκατάστασης των Ποντίων είναι θέμα υπερεθνικό, καθαρά εθνικό και σαν τέτοιο πρέπει να αντιμετωπισθεί από την Ελληνική Πολιτεία. Πρόκειται για το νέο αίμα που έρχεται στην Ελλάδα, επωφελούμενο από την ελευθερία μετακίνησης που χορήγησε ο Γ Κορμπατσώφ, αλλά και φοβούμενο την περαιτέρω παραμονή του στη Σοβιετική Ένωση εξαιτίας των εθνικιστικών αναταραχών. Το αίμα που πρέπει να μεταγγισθεί στον φθίνοντα Ελληνικό κορμό και να αντιμετωπίσει την υπογεννητικότητα των Ελλήνων. Άνθρωποι εργατικοί, χαμογελαστοί και καλοκάγαθοι, οι Πόντιοι μπορούν να συντελέσουν στην Εθνική και κοινωνική αναγέννηση.

Χρειάζεται όμως άμεσα το Ελληνικό Κράτος να εγκύψει σοβαρά στο πρόβλημα. Να συσταθεί διακομματική Επιτροπή. Να χαραχθεί πλαίσιο δραστηριοτήτων. Και να αρχίσουν οι εργασίες στεγαστικής αποκατάστασης και επαγγελματικής απορρόφησης. Να αξιοποιηθεί η βοήθεια της ΕΟΚ (που δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν της έχει υποβληθεί ολοκληρωμένη μελέτη για να βοηθησει) και του Ταμείου Αποκατάστασης Προσφύγων του Συμβουλίου της Ευρώπης, που ενέκρινε πενήντα δισεκατομμύρια δάνειο με ευνοϊκούς όρους. Να εξασφαλιστεί η αναγκαία συναίνεση των κατοίκων των περιοχών που θα επιλεγούν για την εγκατάσταση των Ποντίων (η εγκατάσταση των Ποντίων στην υποβαθμισμένη Κομοτηνή, χωρίς οργανωμένο πρόγραμμα αναβάθμισής της, όπως πολύ σωστά παρατηρούν και οι φορείς της περιοχής, δεν είναι σήμερα εφικτή).

Να συνδυαστεί η στεγαστική αποκατάσταση με δυνατότητες επαγγελματικής απορρόφησης. Και τέλος να προχωρήσουν οι προσπάθειες αυτές σε συνεργασία με τους μαζικούς φορείς των Ποντίων, οι οποίοι παρά τις αδυναμίες τους μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά.

Τότε μόνο θα έχει αρχίσει ουσιαστική προσπάθεια αξιοποίησης του Ποντιακού Ελληνισμού. Και δεν θα έχουμε μείνει στη φάση, να προσφέρουμε ασπίρες για να σταματήσει ο πυρετός και να νιώθουμε ευχαριστημένοι και από πάνω για την έλλειψη σοβαρών και προγραμματισμένων ενεργειών.

Η δύναμη της προσφυγικής μνήμης

Από τις 2 έως τις 6 Απριλίου έγιναν στο χώρο του Ευρωκοινοβουλίου, στο Στρασβούργο, μια σειρά εκδηλώσεων που πλαισιώναν την έκθεση φωτογραφικών ντοκουμέντων με τίτλο «Η οδύσσεια των Ελλήνων του Εύξεινου Πόντου». Τα σχόλια που έγιναν από όλο το πολιτικό φάσμα, από τους πράσινους ως το εθνικό μέτωπο, ήταν πολύ θετικά.

Ενδεικτική είναι η δήλωση του **Jean Marc Rosentiehl**, προέδρου του Συνδέσμου Γαλλίας-ΕΣΣΔ:

«Όλα τα ολοκληρωτικά καθεστώτα θέλουν να επιβάλουν το δικό τους τρόπο γραφής της ιστορίας διαστρεβλώνοντας την με μεγάλες λευκές σελίδες που πρέπει να κρύψουν το απάνθρωπο, το ανομολόγητο, ή «αναθεωρώντας» την. Το δοκιμάσατε στη σάρκα σας, στην Τουρκία πρώτα κι ύστερα στην ΕΣΣΔ»

Η ΕΣΣΔ μόλις τώρα άνοιξε το δρόμο για την πρόσβαση σ' αυτά τα «λησμονημένα» γεγονότα. Το μαρτύριο των Ελλήνων του Πόντου είναι μια από τις ταγικές αυτές σελίδες, παράδειγμα μεταξύ τώσων άλλων.

Η ενδιαφέρουσα έκθεσή σας προκαλεί από πλευράς μου τρεις απλές σκέψεις:

1) Η ιστορία σας πρέπει να μελετηθεί από τον ιστορικό για να γνωσθεί από όλους, παντού.

2) Όταν η ιστορία γνωσθεί καλά, θα πρέπει να αποδοθεί στη μνήμη των θυμάτων η τιμή που τους οφείλεται καθώς και αποζημίωση στους επιζώντες.

3) Αυτή η ιστορία πρέπει να διδαχθεί στα σχολεία, στα παιδιά μας, ώστε οι μελλοντικές γενιές να μη μπορέσουν μια μέρα να πουν: «δεν ξέραμε, η δεν τα ξέραμε όλα».

B.A.

ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ

Στις 28/1/1989 συνήλθε στη Μόσχα το Ιδρυτικό Συνέδριο της «Πανενωσιακής Εθελοντικής Ένωσης Μεμοριάλ (Μνήμη)».

Η πρωτοβουλία για την ίδρυση της «Ένωσης Μεμοριάλ» ανήκει σε άτομα και φορείς που θέτουν ως αντικειμενικούς σκοπούς: **α)** την διατήρηση και διαίωση της μνήμης των θυμάτων του σταλινισμού, **β)** την παροχή βοήθειας σε εκείνους που υπέφεραν από τις καταπίεσεις και δράση για την αποζημίωση εκείνων που καταπίεστηκαν, **γ)** την ανέγερση στη Μόσχα μνημείου για τα θύματα του σταλινισμού, **δ)** την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας για τα εγκλήματα του σταλινισμού, για τις παράνομες και τρομοκρατικές μεθόδους διακυβέρνησης, για τη μελέτη των αιτιών και των συνεπειών του, κλπ.

Η πρωτοβουλία αυτή αφορά επίσης και όλους τους Έλληνες. Ο **σταλινισμός**, εκτός του ότι υπήρξε ένα από τα πιο βάρβαρα ολοκληρωτικά συστήματα που γνώρισε ποτέ ο κόσμος, βαρύνεται και με την καταστροφή της ελληνικής κοινωνίας που είχε δημιουργηθεί το μεσοπόλεμο στα σοβιετικά παράλια της Μαύρης Θάλασσας. Το 1937-38 ο ελληνικός πολιτισμός θεωρείται «εχθρός του λαού» και απαγορεύεται.

Η ελληνική ποντιακή διανόηση, οι ιερείς, οι δάσκαλοι, οι άνθρωποι των γραμμάτων, εξοντώνονται στα σταλινικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Πενήντα χιλιάδες Πόντιοι θανατώνονται. **Ο Σταλινισμός ολοκληρώνει τα εγκλήματα των Τούρκων**, οι οποίοι είχαν εξοντώσει 350.000 Πόντιους μόλις 20 χρόνια πριν.

Κατά συνέπεια, το κίνημα Μεμοριάλ (Μνήμη) μας αφορά όλους.

Ας διεκδικήσουμε την ιστορική μας μνήμη. Ας δημιουργή-

Του Βλάση Αγτζίδη

σουμε και στην Ελλάδα ένα κίνημα Μεμοριάλ που θα καταγγέλλει το σταλινισμό, τη φιλοσοφία του και τις αιτίες που τον γέννησαν¹. Οι χιλιάδες πρόσφυγες Πόντιοι που έρχονται διαρκώς από την ΕΣΣΔ είναι οι ζωντανοί μάρτυρες αυτής της φρίκης που ονομάστηκε σταλινισμός.

Ας βάλουμε ως στόχο την ανέγερση στην Ελλάδα, ενός μνημείου που θα θυμίζει την γενοκτονία που υπέστησαν οι Έλληνες Πόντιοι από τους Τούρκους και τους Σταλινικούς.

1. Προσπάθεια συγκρότησης κινήματος Μεμοριάλ στην Ελλάδα έχει αναλάβει επίσης το τροτσκιστικό Ε.Ε.Κ. (δηλ. Εργατικό Επαναστατικό Κόμμα). Οι Τροτσκιστές έχουν πληρώσει και αυτοί με χιλιάδες θύματα την σταλινική τρομοκρατία. Το Ε.Ε.Κ. όμως θέλοντας να κρατήσει το αντισταλινικό κίνημα στα όρια του «εργατικού κινήματος» (όπου «εργατικό κίνημα» σημαίνει και κομμουνιστικό κόμμα κ.λ.π.) φτωχαίνει απελπιστικά και περιθωριοποιεί την αντισταλινική αυτή προσπάθεια, η οποία πρέπει να είναι έκφραση γνήσια όλης της κοινωνίας και απόλυτη απόρριψη της ολοκληρωτικής αντίληψης.

**ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΠΑΝΕΝΩΣΙΑΚΗΣ
ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΝΑ ΛΑΜΨΕΙ Η
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ**

ΙΑΡΥΤΕΣ

Ένωση Αρχιτεκτόνων ΕΣΣΔ,
Ένωση Καλλιτεχνών ΕΣΣΔ,
Ένωση Κινηματογραφιστών ΕΣΣΔ,
Ένωση Εργατών Θεάτρου ΕΣΣΔ,
Ένωση Σχεδιαστών ΕΣΣΔ,
«Λιτερατουρνάγια Γκαζέτα»,
«Αγκονιόκ»

Σ' εκείνους στην Ελλάδα
που υποστηρίζουν το κίνημα
«Μεμοριάλ»

Αγαπητοί φίλοι!

Η Πανενωσιακή Εθελοντική Ένωση
«Μεμοριάλ» για να λάμψει η Ιστορική

Αλήθεια βάζει καθήκον της να απαθανάτισει τη μνήμη των θυμάτων της παρανομίας και της πολιτικής τρομοκρατίας της εποχής του Στάλιν.

Η μαζική εξόντωση πολιτικών, στρατιωτικών, κρατικών και θρησκευτικών προσωπικοτήτων, αγροτών και εκπαιδευτών της διανοήσης και των εργατών και η καταδίωξη μερικών εθνικών μειονοτήτων, είναι όλα πλευρές της τραγωδίας του λαού, που οι συνέπειες της είναι αισθητές ακόμα και σήμερα.

Ο σταλινισμός έριξε βαρεία σκιά όχι μόνο στη Σοβιετική γη, αλλά σε πολλούς λαούς σ' όλον τον κόσμο, ακόμα και οι σχέσεις ανάμεσα σε ανέπτυγμένες χώρες ήταν θυμάτά του. Επείγει η συγκεκριμένη και υλική βοήθεια για εκείνους που υπέφεραν την κόλαση των σταλινικών στρατοπέδων. Η δημιουργία ενός επιστημονικού πολιτιστικού και πληροφοριακού διαφωτιστικού κέντρου, που θα περιλαμβάνει τον γενικό κατάλογο των θυμάτων των σταλινικών εγκλημάτων, βιβλιοθήκη, και μουσείο.

Οργάνωση σεμιναρίων, αποστολών (το καλοκαίρι 1989 κάναμε τέσσερις αποστολές στη Σοβιετική Ένωση) και εκθέσεων (εκθέσεις όπως «Η Τέχνη των ΓΚΟΥΛΑΓΚ», «Καταπιεσμένα Παιδικά Χρόνια», «Η Κατάσταση των Γυναικών στην ΕΣΣΔ», «Το Εργασιακό και Βιοτικό Επίπεδο των Εργατών», «Όχι στη Βία», και άλλες σχεδιάζονται για το 1990) - αυτά είναι τα μελλοντικά σχέδια της Ένωσης μας.

Χαιρετίζουμε όλους όσους υποστηρίζουν το κίνημα «Μεμοριάλ», και ελπίζουμε ότι οι συνδυασμένες προσπάθειες μας θα εμποδίσουν να ξεχαστούν τα εγκλήματα του σταλινισμού ενάντια στην ανθρωπότητα, και θα κάνουν μια αξία συνεισφορά για τη δημιουργία ενός αμοιβαία μη-βίαιου κόσμου.

Με βαθειά εκτίμηση
Γελένα Ζεγκόβα
Γραμματέας της Εκτελεστικής Επιτροπής της Πανενωσιακής Εθελοντικής Ένωσης «Μεμοριάλ» για να λάμψει η Ιστορική Αλήθεια.

Έκκληση Ελλήνων διανοουμένων στην ΕΣΣΔ

Παρουσίαση Γιάννη Κυριακίδη

Προς
την Κυβέρνηση
της Ελληνικής Δημοκρατίας,
τις ενώσεις των Ελλήνων του
Πόντου στη Μητρόπολη,
την Κοινή γνώμη της Ελλάδας,
όλα τα Πολιτικά κόμματα
της χώρας.

Οι υποφαινόμενοι, εκπρόσωποι των Ελλήνων διανοουμένων της ΕΣΣΔ, θεωρούμε χρέος μας να επικεντρώσουμε την προσοχή σας στο εξής: η περίπλοκη κατάσταση που δημιουργήθηκε στη Σοβιετική Ένωση και, ειδικότερα, οι τεταμένες σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων εξαναγκάζουν πολλούς Έλληνες να καταφύγουν στην Ελληνική Δημοκρατία. Κρίνοντας από την όλη κατάσταση, η διαδικασία του επαναπατρισμού στο ορατό μέλλον θα ενταθεί. Αρκεί να αναφέρουμε ότι, υπό την μακρόχρονη καταθλιπτική επίδραση του αυταρχικού διοικητικού συστήματος, στην πλειονότητα των Ελλήνων του Πόντου που κατοικούν στη Σοβιετική Ένωση, όπου οι πρόγονοί τους μετανάστευσαν πριν από 1,5-2 αιώνες από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στην ομόθρησκη Ρωσία, καλλιεργήθηκε η ακλόνητη πεποίθηση ότι μόνο στην ιστορική τους πατρίδα μπορούν να αποβούν ισότιμοι πολίτες.

Δεν είναι μυστικό ότι το 1946 ο ελληνικός πληθυσμός στα παράλια της σοβιετικής Μαύρης Θάλασσας υποβλήθηκε σε διώξεις: ολόκληρος αυτός ο πληθυσμός εξορίστηκε στις στέπες του Καζαχστάν. Σήμερα, σε μια σειρά πόλεις, όπως π.χ. το Σουχούμι, μπορείτε να διαβάσεις συνθήματα του είδους: «Έξω οι Ρώσοι, οι Αρμένιοι και οι Έλληνες!». Είναι σαφές ότι αυτό το φαινόμενο προβληματίζει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τους Έλληνες, παρά τους Ρώσους και τους Αρμένιους.

Οι διαδικασίες της περεστρόικα και της γκλάσνοστ, που συντελούνται σήμερα στη Σοβιετική Ένωση, χαρακτηρίζονται από προχειρότητα και ασυνέπεια. Έτσι, ο πλουραλισμός της ιδιοκτησίας δεν έφτασε μέχρι την αναγνώριση της ατομικής ιδιοκτησίας και ο πλουραλισμός των ιδεολογικών και πο-

λιτιστικών προσανατολισμών παραμένει ακόμα υπό τον έλεγχο του Κομμουνιστικού Κόμματος και των ιδεολογικών του μηχανισμών.

Όπως είναι γνωστό, ορισμένοι εκπρόσωποι των Ελλήνων του Πόντου που κατοικούν στη Σοβιετική Ένωση, προωθούν την ιδέα της δημιουργίας Ελληνικής Αυτόνομης Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας σε μια από τις νότιες περιοχές της Ρωσικής Ομοσπονδίας ή της Ουκρανίας. Αν και από αυτήν την ιδέα έχει διαποτιστεί ένα ορισμένο τμήμα Ελλήνων της ΕΣΣΔ, κατά τη γνώμη μας αυτό το γεγονός υποδηλώνει ότι τα άτομα αυτά υποφέρουν από μια παλιά ασθένεια πολλών Ελλήνων: εκλαμβάνουν το επιθυμητό για εφικτό. Η απαίτηση για εδαφική Ελληνική Αυτόνομη και, μάλιστα, σε περίοδο σφοδρών συγκρούσεων μεταξύ εθνοτήτων, είναι ουτοπία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτό το αίτημα θα προσκρούσει στην αποφασιστική εναντίωση του ντόπιου πληθυσμού και γι' αυτό το λόγο, όχι μόνο δεν θα εξασθενήσει τον πόθο για επαναπατρισμό των Ελλήνων του Πόντου που κατοικούν στη Σοβιετική Ένωση, αλλά, αντίθετα, θα τον τονώσει. Όπως και να έχει το θέμα, σήμερα ο δείκτης επαναπατρισμού των Ελλήνων του Πόντου που κατοικούν στη Σοβιετική Ένωση, βρίσκεται σε ανοδική πορεία. Αυτή η πραγματικότητα, κατά τη γνώμη μας, υπαγορεύει την ανάγκη της δημιουργίας στην Ελλάδα **Κρατικής Επιτροπής** για τα θέματα επαναπατρισμού των Ελληνοσοβιετικών, καθώς και της εκπόνησης **μακρόχρονου προγράμματος** εγκατάστασης και εξασφάλισης εργασίας. Στην παρούσα στιγμή είναι απαραίτητο να βρεθούν τα μέσα για την παροχή βοήθειας στους επαναπατριζόμενους, καθόσον οι Έλληνες μπορούν να πάρουν μαζί τους μόνο πράγματα που δεν έχουν ζήτηση στην Ελλάδα.

Θα μας χαροποιούσε ιδιαίτερα η είδηση ότι η Ελληνική Κυβέρνηση και

οι Ενώσεις των Ελλήνων του Πόντου στη Μητρόπολη πήραν μια σειρά πρακτικά μέτρα για την υποδοχή των Ποντίων. Θα θέλαμε, επίσης, να επισημάνουμε ότι πολλοί Έλληνες του Πόντου, που κατοικούν στη Σοβιετική Ένωση και οι οποίοι δεν έχουν ελληνικά διαβατήρια ή συγγενείς στην Ελλάδα, δεν παίρνουν άδεια για μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα. Προφανώς, η όλη υπόθεση επιβάλλεται να ρυθμιστεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι Ελληνοσοβιετικοί οι οποίοι επιθυμούν να επαναπατριθούν, να παίρνουν την απαραίτητη πρόσκληση, εκτός, εννοείται, από εκείνα τα άτομα που στιγματίσαν τη βιογραφία τους με ανέντιμες πράξεις.

Παρακαλούμε, η παρούσα έκκληση, η οποία συντάχθηκε ύστερα από επίμονη παράκληση των συμπατριωτών μας που κατοικούν στη Σοβιετική Ένωση, να εκληφθεί ως έκκληση απευθυνόμενη και από εκείνους τους Έλληνες του Πόντου, που θέλουν να επιστρέψουν στην ιστορική τους πατρίδα, κυρίως, για να διατηρήσουν την εθνική τους οντότητα.

ΚΕΣΣΙΔΗΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ, διδάκτωρ των Φιλοσοφικών Επιστημών, Καθηγητής του Ινστιτούτου Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Επιστημών της ΕΣΣΔ, Αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

ΜΥΣΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛ. διδάκτωρ των Ιατρικών Επιστημών, Βασικός Επιστημονικός Συνεργάτης του Πανεπιστημίου Ογκολογικού Επιστημονικού Κέντρου της Ακαδημίας Ιατρικών Επιστημών της ΕΣΣΔ.

ΣΑΡΙΑΝΙΔΗΣ ΒΙΚΤΩΡ, διδάκτωρ των Ιστορικών Επιστημών, Βασικός Επιστημονικός Συνεργάτης του Ινστιτούτου Αρχαιολογίας της Ακαδημίας Επιστημών της ΕΣΣΔ.

12 Μαρτίου 1990

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΑΛΙ (ΠΑΛΙ) ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑ

Του Γιάγκου Ανδρεάδη

Ακούω τη θεά αλήθεια να τους λέει άστους να νομίζουν ότι τους μηνά η καχυποψία τους.

Φυλλάδα φοιτητών-μαθητών, αρ.6, σ. 8.

Λέγει αὐτῷ ὁ Φιλῶτος· τί ἐστὶν ἀλήθεια;
Τὸ κατὰ Ἰωάννην, ιη' 38

έν υπάρχει τίποτε πιά μελαγχολικό —ούτε και πιά ὑποπτο— από τούς ανθρώπους μιᾶς ἡλικίας πού ἀνακαλύπτουν κάποιους νέους γιά τὰ τούς ἀναγάγουν, συνήθως ἐρήμην τους, σέ πρότυπο καί σέ ἄλλοι. Μιλῶ γι' αὐτά τὰ παιδιά πού μετείχαν στίς ἀπελευθερωτικές κινητοποιήσεις στήν Κύπρο καί ἐκδίδουν τό ἐντυπο **Φυλλάδα** καί ξεκινῶ μέ τήν

ἀναγνώριση ὅτι ἡ συγκίνηση τήν ὁποία μοῦ γέννησε ὁ λόγος τους ἀποτελεῖ τό ἐρέθισμα γιά τό σχόλιο αὐτό, γιά νά σκιαγραφῶ στή συνέχεια κάποια προβλήματα, κινδύνους ἀλλά καί δυνατότητες τοῦ πολιτιστικοῦ λόγου καί διαλόγου.

Ὁ τίτλος «Φυλλάδα» μοῦ ἀρέσει διότι εἶναι τίτλος αὐτοειρωνευόμενος, αὐτοανακριτικός, ὑπονομευτικός τῆς παντοειδοῦς σοβαρότητας πού μᾶς πνίγει καταντώντας μας ἀφασικούς ἐδῶ καί τόσο καιρό. Φυλλάδες ἦταν ἀλλά δέν ὁμολογοῦσαν πῶς ἦταν ὅλες οἱ σοφές πολιτικολογουῦσες μπροσοῦρες πού ξέραναν τήν ἱκμάδα τῆς ἐλλαδικῆς σκέψης, κυρίως κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς δικτατορίας καί ἀδιαλείπτως ἀπό τήν ἐποχή τῆς μεταπολίτευσης. Φυλλάδες βέβαια εἶναι τό σύνολο περίπου τοῦ Τύπου, ὁ ὁποῖος εἴτε κατακεραυνώνει εἴτε εὐθέως ὑμνεῖ τή χυδαιότητα, προάγει στήν οὐσία τό μονοδιάστατο σύνθημα, τή λατρεία τοῦ αὐτονόητου, τό μῖσος καί τή λάσπη ἐναντίον κάθε δημιουργικῆς καί ἀπελευθερωτικῆς πνοῆς. Φυλλάδες ἀκόμη, εἴτε «τεκμηριωμένες» εἴτε ἀτεκμηριωτες, γράφουν στήν οὐσία ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ κοινωνιολογοοικονομολογογλωσσολόγοι πού ἀρνοῦνται πεισματικά νά βιώσουν τό δρᾶμα πού λέγεται κοινωνία, οἰκονομία, γλώσσα κλπ., πού ἀρνοῦνται νά πράξουν ἔστω καί στό ἐλάχιστο, καί πού ἀποκρύπτουν τήν ἀδιαφορία ἢ καί τό μῖσος τους γιά τή σκέψη καί τή ζωή ὄχρωμένοι πίσω ἀπό κάποιες τρανταχτές ἐιδικότητες. Τό φαινόμενο αὐτῶν τῶν τελευταίων «αὐθεντιῶν» πού θά σοῦ ἀναλύσουν πάντοτε τέλεια ὅλες τίς φιλοσοφικές, αἰσθητικές, αἱματολογικές, μεταφυσικές καί ὑλιστικές διαστάσεις μιᾶς πληγῆς, ἀλλά ποτέ δέν θά διανοηθοῦν νά ἀποσπάσουν τό φαρμακωμένο βέλος πού τήν γαγγραινιάζει, δέν εἶναι οὔτε μόνο ἐλλαδικό οὔτε κυπριακό, εἶναι δυστυχῶς οἰκουμενικό, καρπός μιᾶς σκέψης πού χώρισε καταστροφικά θεωρία καί πράξη. Ὡστόσο ἐπαιξε ἕνα ἰδιαίτερο ἱστορικό ρόλο κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια στό χῶρο μας. Ἡ εἰσαγωγή ὄλων αὐτῶν τῶν συστηματικῶν ἀναλύσεων περί τοῦ μή συμβαίνοντος, τό πλασάρισμα στόν χῶρο μας διαφόρων -ισμῶν καί -λογιῶν, συνήθως ὅταν εἶχαν ξεθυμάνει στόν τόπο γέννησής τους, λειτούργησε ὡς ἕνα πέπλο ἐκσυγχρονιστικῆς ψευδαἰσθήσης καί βοήθησε τούς περισσότερους νά κλείσουν τὰ μάτια στόν πόνο, στό αἶμα, καί νά λησμονήσουν φέρ' εἰπεῖν τό γεγονός ὅτι ἡ κατευθυνόμενη μεταπολίτευση τοῦ '74 πληρώθηκε μέ τό αἶμα τῶν Ἑλλήνων στήν Κύπρο.

Ὁλος ὁμως αὐτός ὁ καθησοχαστικός λόγος εἶναι εὐτελής, ἀλλά παρουσιάζεται μέ τήν ἱεροπρέπεια τῆς ἐπιστημονικῆς

αὐθεντίας εἴτε μέ τήν ἐγκυρότητα τῆς δημοσιογραφικῆς ἐνημέρωσης. Μόνο μέ τὰ σοβαρά αὐτά ἄμφια μπορεῖ νά διεισδύσει καί συνεχῶς διεισδύει σέ ὅ,τι ἔμεινε τυχόν ζωντανό στό σῶμα τοῦ ἑλληνισμοῦ, καθιστώντας το καί αὐτό ἀφασικό. Καί σ' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο ἡ εὐτέλεια τοῦ τίτλου τῆς νεανικῆς «Φυλλάδας» καθρεφτίζεται ἐπάνω του καί τόν δείχνει σέ ὅλη τήν ἀποκρουστική γύμνια του, καταγγέλλοντας τήν ἐνοχή του.

Μπράβο λοιπόν στούς νέους τῶν ἐθνοαπελευθερωτικῶν ὀδοφραγμάτων καί τῆς καίριας γραφῆς; **Ὁχι, κυρίως ὄχι αὐτό!** Ὁχι πάλι σά ζήτω τῶν ὑποπτῶν μεσηλικῶν καί τῶν παλιμπαιδῶν σφριγηλῶν ὑπερηλικῶν γιά τούς νέους τοῦ γαλλικοῦ Μάη '68, γιά τὰ «παιδιά τοῦ Πολυτεχνείου» κλπ., κλπ. Ὁχι, διότι ὅλες αὐτές οἱ ζητωκραυγές καί οἱ σοροπάτες ἀναλύσεις γιά τό ὑψιπέτες τοῦ λόγου τοῦ Κόν Μπεντίτ ἢ τῶν ἐκφωνητῶν τοῦ «Ἐδῶ Πολυτεχνεῖο», ἐκρυσαν συχνά μιά συνειδητή ἢ ἔστω ἀσύνειδη ἐπιθυμία νά μετατρέψουμε τὰ παιδιά αὐτά σέ γιάπηδες, κομματόσκυλα ἢ κοσκωτάκια, ἐπιθυμία πού **πρέπει νά τό λέμε πιά**, εὐτυχῶς δέν δικαιώθηκε πάντοτε, γιὰτί οἱ καλύτεροι κατάφεραν νά μείνουν διαυγεῖς, δημιουργικοῖ ἀνθρώποι, πληρώνοντας βέβαια, ὡς εἶθισται, ξανά καί ξανά μέ τό αἶμα τους.

Ὁχι λοιπόν, δέν θά πῶ μπράβο σέ κανέναν. Θά διατρέξω μόνο ξανά καί ξανά μέ περηφάνεια καί αὐστηρότητα τὰ γραφτά τῶν παιδιῶν αὐτῶν, σάν γρυσσοῦζης φιλόλογος πού εἶμαι, σηματοδοτώντας μέ κύκλους τὰ γλωσσικά τους λάθη, τό ἀγκομαχητό τῆς μονοτονικῆς γραφῆς τους, αὐτῆς πού μαρτυρεῖ πόσο πρόλαβε ἡ δική μας ἐγκληματική διάλυση νά ἔχει κιάλας δηλητηριάσει τὰ καλύτερα μυαλά, τίς πιά θαρραλέες ψυχές αὐτῆς ἐδῶ τῆς γενιάς.

Πῶς νά φανταστοῦν τὰ σημερινά παιδιά, ὅτι τό μονοτονικό τους σύστημα τὰ ξεκόβει ἀπό τόν διάλογο μέ τόν ἑλληνισμό στόν χρόνο, πού εἶναι τό θεμέλιο γιά τόν διάλογο μέ τόν ἑλληνισμό, μέ τήν ψυχῆ μας δηλαδή, στόν χῶρο; Ποῖός θά τὰ πληροφορήσει ὅτι μονοτονικό ἴσον ξεκομμα μέ τόν Ὁμηρο, τόν Πλάτωνα, τόν Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, τόν Κορνάρο ἀλλά καί τόν Παπαδιαμάντη; Ποῖός θά τοῦς πεί πῶς εἶναι μοιραῖο, στήν ἐκπτώση κάθε σήμανσης, τό **μονοτονικό** νά γίνε **ἀτονικό** καί καθ' ὅλοκληριαν ἀφασικό, ἀφοῦ αὐτοί, οἱ καλύτεροι, γράφουν κιάλας **«ὄτι** τούς μηνά ἢ καχυποψία τους», ἐνῶ θά ἤθελαν νά γράψουν **ὄ,τι**;

Πῶς νά μὴν εἶναι κιάλας γλωσσικά ἀνάπηρα αὐτά τὰ παιδιά, ὅταν σταθερά ὀργανωμένα τό ἐθνικόν κέντρον καί ἡ κυπριακή του ἀντανάκλαση, τὰ τρέφουν μέ ὄξος καί χολή, με «βαναυσίαν καί λήθην», πού ἔλεγε ὁ γέρο Πλάτωνας, μέ μῖσος γιά τήν μνήμη καί τήν φύτρα τους μεταμφιεσμένο σέ προοδευτισμό; Πῶς νά ἀντισταθοῦν στόν μνημειώδη σοφολογιῶτα πού εἶχε πεί στήν Πύλη τῆς Ἀμμοχώστου πῶς καί ἡ γραφή μέ λατινικούς χαρακτήρες τῆς ἑλληνικῆς (τελικός στόχος τοῦ μονοτονικοῦ) τοῦ εἶναι εὐάρεστη, ἀφοῦ μέ τέτοια γραφή οἱ Τοῦρκοι πῆραν τήν Μικρασία ὀλόκληρη καί τή μισή Κύπρο; Καί τί ἔχουμε ἐμεῖς νά τοῦς προσφέρουμε μιλώντας γιά γλώσσα καί ἐλευθερία πάλι, ἢ κατὰ τήν πρόταση τοῦ «κυρίου» ἐκεῖνου *gia glossa ke eleftheria pali*, τί ἄλλο μᾶς μένει παρά, ἀπαντώντας στήν ἀγωνιστική αὐτοειρωνεία τῆς «Φυλλάδας», νά ὀδηγήσουμε τό ἀλαλούμ τῆς φραγκολεβαντικῆς γραφῆς του στή λογική του κατακλειδα, διαβάζοντας το *pali* ὡς **πάλι** μαζί καί **πάλι** γιά τό χῶμα καί τήν ψυχῆ μας;

Η έκθεση-έκφραση στο Λύκειο

Του Χρίστου Δάλκου

Αναφερόμαστε στο μάθημα Έκφραση-Έκθεση, που έκανε την εμφάνισή του φέτος με την εσπευσμένη εισαγωγή των εγχειριδίων του στην Α' και Β' Λυκείου, είναι γιατί θεωρούμε ότι η διδασκαλία της γλώσσας στο σχολείο είναι πολύ σημαντικότερο ζήτημα απ' ό,τι γενικώς πιστεύεται. Σε περιόδους μάλιστα που «οι μεγάλες ουσίες» ενός έθνους απειλούνται, όχι στα πεδία των μαχών, αλλά στο πεδίο του πολιτισμού, είναι αναμενόμενο η ελευθερία να ξαναανακαλύπτει τους οργανικούς της δεσμούς με τη γλώσσα, όπως τόσο καιρία το διαισθάνθηκε και το διατύπωσε ο Σολωμός.

Και στον τομέα της γλώσσας και της διδασκαλίας της, πρέπει να τονισθεί πως τίποτα δεν δικαιολογεί την όλο αυταρέσκεια διαβεβαίωση των «εκσυγχρονιστών», πως όλα βαιίνουν «μα χαρά». Και μόνο ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των εγχειριδίων αυτών, που -σχεδόν ενδεικτικά- παρατίθενται στην κριτική που ακολουθεί, μάλλον πείθουν, ότι χρειάζεται επαναπροσανατολισμός της γλωσσικής διδασκαλίας στο ελληνικό σχολείο.

Η αντιγραφή ξένων προτύπων

Όποιος ασχοληθεί λίγο με την ιστορία της εκπαίδευσης στον τόπο μας, αντιλαμβάνεται ότι σχεδόν πάντα η ξενική επιδραση έπαιξε σημαντικό ρόλο.

Και φυσικά τίποτα κακό δεν υπάρχει στην επιθυμία να αξιοποιηθεί κανείς τη θετική πείρα των ξένων, αρκεί να είναι σε θέση να αφομοιώσει δημιουργικά, κι όχι απλώς να αντιγράψει.

Κι ενώ σε άλλες περιόδους της εκπαιδευτικής μας ιστορίας θα μπορούσε κανείς να διακρίνει στα εγχειρίδια μια κάποια έκφανση ενός ενδογενούς, δημιουργικού πνεύματος, στα σημερινά, όλο και περισσότερο βλέπεις να κάνει μέσ' απ' τις σελίδες την εμφάνισή της η εικόνα του τυπικού πια «πνευματικού» ανθρώπου: του εισαγόμενου.

Στο εγχειρίδιο της έκθεσης-έκφρασης της Α' Λυκείου, ο εισαγόμενος εισαγωγεύς, κάνει την εμφάνισή του ήδη από την εισαγωγή: Ένα κείμενο του Τζιάνι Ροντάρι που αφήνει τη φαντασία του να πλανηθεί στο χώρο των ελεύθερων συνειρμών. Όλ' αυτά σε ιταλική γλώσσα: «Η λέξη «ματόνε» (τούβλο) έφερε μαζί της τις λέξεις «καντσόνε» (τραγούδι), «μαρόνε» (κάστανο), «μασόνε» (τέκτονας), «τορόνε» (αμυγδαλωτό), «πανετόνε» (τσουρέκι), που ομοιοκαταληκτούν με το «ματόνε»...

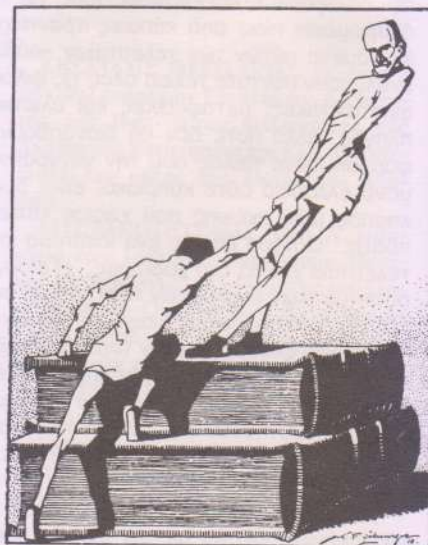
Το ματόνε και το καντσόνε μου φαίνονται ενδιαφέρον ζευγάρι, αν και όχι τόσο «ωραίο όπως η τυχαία συνάντηση μιας ομπρέλας και μιας ραπτομηχανής πάνω σε ένα ανατομικό τραπέζι» (Λοτρεαμόν, Τα τραγούδια του Μαλντορόρ)...

Κατόπιν ο σκίτσογράφος του εγχειριδίου αναλαμβάνει να μας δείξει «αντικειμενικότητα» τι περίπου περιλαμβάνει το μυαλό ενός δεκαπεντάχρονου (πιθανότητα μαθητή). Ανάμεσα στα πολλά διαφωτιστικά διακρίνουμε κι ένα ξενικό ερωτηματικό. Τίποτα το επιλήψιμο, θα πει κανείς. Εδώ όλα τα κανάλια μας (κρατικά κι ιδιωτικά) έχουν καταργήσει τους τόνους, οι διαφημιστές μάς υπόσχονται ώρες «ψυχαγωγίας» (ψυχαγωγίας), κι οι περισσότεροι νέοι μας εκφράζονται πάνω στα θρανία τους στην αγγλική. Επομένως, πλήρης αντικειμενικότητας. Απ' τη στιγμή μάλιστα που οι μαθητές -ως γνωστόν- κάνουν στα γραπτά τους ένα σωρό ορθογραφικά κι εκφραστικά λάθη, ένα «αντικειμενικό» εγχειρίδιο διδασκαλίας της γλώσσας θα πρέπει, αντί να υποκύπτει στο μοντέλο ρυθμιστικής παρέμβασης στη διδασκαλία της γλώσσας, να βριθεί λαθών, να λειτουργεί, δηλαδή, ως αντανάκλαση, ως καθρέφτης της αντικειμενικής πραγματικότητας: «Εικόνα σου είμαι, κοινωνία, και σου μοιάζω!»

Αλλά νομίζω ότι αυτά (και πολλά άλλα) μάλλον ως ενδείξεις μιας «εισαγωγικής» νοοτροπίας μπορούν να ληφθούν, και πως το βασικό ζήτημα, στο οποίο εκφράζεται η έλλειψη δημιουργικού πνεύματος, είναι στον τρόπο με τον οποίο υιοθετούνται, προβάλλονται και εφαρμόζονται οι γλωσσολογικές θεωρίες τις οποίες ασπάζεται η συντακτική ομάδα. Κατ' αρχήν ο αναγνώστης έχει πάντα την απορία για το κατά πόσο και κατά τι προάγουν τη γλωσσική ικανότητα των μαθητών οι θεωρητικές αναφορές σε συνταγματικούς και παραδειγματικούς άξονες, στις αντιλήψεις του Σωσούρ για διάκριση ομιλίας και γλώσσας,

στις δομές και τα τοιαύτα. Υπάρχει μια επιφανειακή, επιδερμική αναφορά και αυτούσια μεταφορά αυτών των θεωρητικών στοιχείων, που θυμίζει τον τρόπο με τον οποίο «πέρασε» στη γλωσσική διδασκαλία και η μετασχηματιστική γραμματική: τα βιβλία του γυμνασίου γέμισαν με τσομοκικά δεντράκια, αλλά οι μαθητές δεν έγιναν καθόλου σοφότεροι από πριν. (Ίσα-ίσα έρχονται στο Λύκειο ενημερωμένοι «σε βάθος» πάνω στο θεμελιώδες ζήτημα του τι είναι «μόρφωμα», αλλά αγνοούν τη διαφορά ρήματος και επιθέτου, ή Γενικής και Αιτιατικής).

Άλλωστε αυτή η ευλαβική προσήλωση (και φορμαλιστική επίσης) στα θεωρητικά κελεύσματα του δομοισμού, είναι που οδηγεί και σε παρεξηγήσεις χονδροειδείς (ευθυγραμμισμένες, όμως, πρέπει να πούμε, με το «συγχρονικό» του πνεύμα) όπως η παρακάτω: «Πρέπει να φτάσει κανείς σε διαστρεβλωμένη αντίληψη της γλωσσικής λειτουργίας, όπως με τη νεοελληνική καθαρεύουσα, για να θεωρηθεί επιθυμητή η ύπαρξη απόλυτων συνώνυμων, που δε διαφοροποιούν σε τίποτα το νόημα, και αυτό να ονομαστεί «πλούτος» (π.χ. 'μάτιον-ομμάτιον-όμμα-οφθαλμός', 'φωμίον-άρτος' και μάλιστα με αποκλεισμό των μόνων πραγματικών λέξεων: 'μάτι, φωμί'). Πρόκειται για «πλούτο» που στην πραγματικότητα είναι σαβούρα,

βλαβερή επιβάρυνση της μνήμης» (τεύχ. Β', σελ. 27).

Το ότι στη «νεοελληνική καθαρεύουσα» κυριαρχεί ένα πνεύμα αποκλεισμού των βασικών νεοελληνικών λέξεων που είναι διαφορετικές από την αρχαία, είναι γεγονός, αλλά γιατί οι λέξεις 'μάτι, ψωμί' είναι οι μονές «πραγματικές» λέξεις; Εδώ στην ουσία λανθάνει η αντίληψη περί «προτεραιότητας του προφορικού λόγου» η οποία δεν λαμβάνει υπ' όψη της το πολύ ουσιαστικό ζήτημα ότι **στο σχολείο η προτεραιότητα ανήκει στο γραπτό λόγο.**

Όταν ο μαθητής μαθαίνει γραφή, διδάσκεται γραπτό λόγο, κι όταν μαθαίνει ανάγνωση, επίσης. Αλλά πέρ' απ' αυτό το ζήτημα, που δεν είναι της ώρας να εξεταστεί εκτενέστερα και διεξοδικότερα, όλ' αυτά τα περί «σαβούρας» και «βλαβερής» (!) «επιβάρυνσης της μνήμης», όχι μόνο δείχνουν πώς μια φαινομενικά εκσυγχρονιστική αντίληψη μπορεί μέσ' στην υπερβολή της να απαλλοτριώσει το «άχρηστο» παρελθόν, την εθνική ταυτότητα ενός λαού, αλλά αποκαλύπτουν και τι ολέθριες επιδράσεις μπορεί να έχει για την παιδεία μας η επικράτηση ενός ρηχού, μοντεριστικού, χρησιμοθηρικού (και επομένως γνήσια τεχνοκρατικού) πνεύματος. Αυτό το χρησιμοθηρικό πνεύμα, που οι ρίζες του ξεκινούν από μια χυδαία έκδοση της αρχαίας σοφιστικής και φθάνουν μέχρι τον αμερικάνικο πραγματισμό, κάνει την εμφάνισή του και στα εγχειρίδια της έκφρασης-έκθεσης, με τη μορφή του ιδεολογήματος του «αποτελεσματικού λόγου».

Ο «αποτελεσματικός» λόγος

Όλοι σήμερα διαμαρτύρονται για το χρησιμοθηρικό πνεύμα που κατακλύζει, όχι μόνο όλες τις βαθμίδες της ελληνικής παιδείας, αλλά και τις «βαθμίδες» της ελληνικής κοινωνίας. Το φαιδρό στην υπόθεση είναι, ότι έχουν φτάσει να διαμαρτύρονται γι' αυτό κι όλοι αυτοί που είναι οι ηθικοί (ή φυσικοί) αυτουργοί του εγκλήματος.

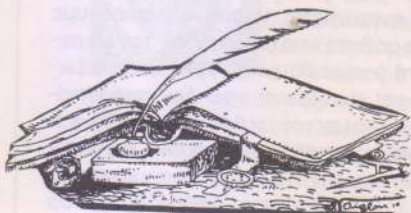
Το χρησιμοθηρικό πνεύμα εκφράζεται στη γλωσσική διδασκαλία με τη φιλολογία περί «αποτελεσματικού» λόγου.

Ο λόγος δεν ενδιαφέρει αν θα είναι ορθός, πολύ περισσότερο αν θα είναι λόγος αληθείας (γιατί αν ενδιέφερε, αυτό θα τονίζονταν), αλλά αν είναι αποτελεσματικός, δηλ. όπως μας πληροφορεί το εγχειρίδιο, αν «πετυχαίνει το στόχο του». Και δεν μπορούσε βέβαια απ' αυτό το τερατούργημα θετικιστικής σκέψης, να λείπει και ολίγος αρχαιοελληνικός «μαϊντανός», ένας ύμνος στην αρχαία ρητορική και την τεχνική της (τεύχ. Α', σελ. 104, 105): «...Εξάλλου η τέχνη να πείθεις για τις απόψεις σου -είτε πολιτικούς είσαι, είτε δικηγόρος, είτε μαθηματικός κτλ. - είναι πανάρχαια και φτάνει ως εμάς από την αρχαία Ελλάδα...». Και παρακάτω: «Οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι ρήτορες ήταν επιδέξιοι σε κάθε μορφή πειθούς. Μπορούσαν να επινοούν επιχειρήματα για κάθε είδους συζήτηση. Έτσι ήξεραν, πότε να χρησιμοποιούν τη λογική και πότε να καταφεύγουν σε άλλα μέσα, όπως οι επικλήσεις στην αυθεντία ή στα συναισθήματα του ακροατηρίου τους...».

Ένα από τα χαρακτηριστικά του τεχνοκρατικώς σκέπτεσθαι, είναι να προκρίνεις την τεχνική και τα μέσα έναντι του σκοπού (το δάχτυλο, αντί του φεγγάρι), ή να συσκοτίζεις τη σχέση μέσων-σκοπού. Αν κινδυνεύει σήμερα ένας ολόκληρος πολιτισμός, κι ένας ολόκληρος πλανήτης, σ' αυτόν τον αντιανθρώπινο, βαθύτατα αντιανθρωπιστικό τρόπο σκέψης το οφείλει.

Κι επειδή ορισμένοι (ίσως και καλόπιστοι) θα τα θεωρήσουν όλ' αυτά πεπλανημένα, «ιδεαλιστικά», σκουριασμένα, «τεττίγων ανάμεσα» τέλος πάντων, αρκούμαι στο να υποδείξω πώς εφαρμόζεται η φιλοσοφία του «αποτελεσματικού» λόγου σ' έναν τομέα όπου κατ' εξοχήν βρίσκεται την έκφρασή της η σύγχρονη σοφιστική, η «πανουργία του πνεύματος»: στο χώρο της διαφήμισης.

Το εγχειρίδιο της Α' Λυκείου (σελ. 70) γράφει για τις διαφημίσεις: «Είναι συνήθως κείμενα σύντομα και περιεκτικά, που προσπαθούν να εντυπωσιάσουν με λόγο έξυπνο και σφοδρό, που σκοπεύει κατευθείαν στην καρδιά του πελάτη/ενδιαφερόμενου, που επιδιώκει δηλαδή να κάμψει τη βούλησή του. Γενικά ο λόγος της διαφήμισης έχει δικό

ΜΟΥΣΙΚΗ

Για πρώτη φορά δίνουμε την ευκαιρία στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό ν' αποκτήσει μια αξιόλογη σειρά βιβλίων, που αναφέρονται στη ζωή, στο έργο και στην εποχή των μεγάλων μουσουργών και περιέχουν τα λιμπρέτα των αντιπροσωπευτικότερων έργων τους.

1. ΒΕΡΝΤΙ 1

Η ζωή, το έργο, η εποχή του: Έγραψε ο Γιώργος Ν. Δρόσος Μετάφρασε η Γυλιάντα Ντι Τάσσο σελ. 312
Με βαθιές ρίζες στην ιταλική παράδοση, ο Βέρντι αφαιρούσε τις επιδράσεις (...) με τρόπο δημιουργικό έτσι, ώστε το έργο του να φέρει την προσωπική του σφραγίδα.
Απόστολος Κώστας

Ο Βέρντι με την Τραβιάτα ανέβασε την Κυρία με τις Καμπίες στο επίθετο της μεγάλης τέχνης.

Μ. Προύστ

ΒΕΡΝΤΙ 2

Ρηκολέτε: Μετάφρασε ο Θέμης Σεμίε Τροβατόρε: Μετάφρασε η Γυλιάντα Ντι Τάσσο Σελ. 200
Ο, τι καλύτερο, από άποψη θεατρικού εφέ, έχω γραφτεί ως τώρα, είναι ο Ρηκολέτο.
Τζ. Βέρντι

Η μυστική ενεργητικότητα του Τροβατόρε, είναι εμπληκτική, ο λυρικός ρομαντισμός του ακαταμάχητος.

Καίτη Ρομανίου
Τόμος 2 άρ. 1890

2. ΠΟΥΤΣΙΝΙ 1

Η ζωή, το έργο, η εποχή του: Έγραψε ο Γιώργος Ν. Δρόσος Μετάφρασε η Γυλιάντα Ντι Τάσσο Σελ. 256

Ο Πουτσίνι είναι μια ιδιομορφή μεγαλοφυΐα. Κατά τη γνώμη μου κανείς δεν έχει συνθέσει με τόσο οικονομία για το μουσικό θέατρο. Δημήτρης Μητροπούλης

Η Μπατερφλίου αποτελεί για μένα το πιο ελαφρύ κι εκφραστικό έργο που έχω συνθέσει.

Τζ. Πουτσίνι

ΠΟΥΤΣΙΝΙ 2

Μεϊμά: Μετάφρασε η Κάθριν Ρουζέρη Τίσα: Μετάφρασε η Γυλιάντα Ντι Τάσσο Σελ. 296
Τα ποιητικά και λιρικά στοιχεία στην Μεϊμά, ξεπερνούν κάθε φραστικό και οδήγησαν στη δημιουργία ενός πραγματικού-αρτιστηρικού...

Γιώργος Ν. Δρόσος

Με την Τίσα πέτυχε ο Πουτσίνι, τόσο από την άποψη του παραχρυσένου, όσο και της μουσικής, την κλίτη απομάρτυση από την Tragedie lyrique.

Μόσκο Κάρνερ

Τόμος 2 άρ. 1890

3. Β. Α. ΜΟΤΣΑΡΤ 1

Η ζωή, το έργο, η εποχή του: Έγραψε ο Γιώργος Ν. Δρόσος Σελ. 608

Ο Μότσαρτ δεν προσέχει μόνο τη μελωδία, όπως οι Ιταλοί ή την απαγγελία, όπως ο Cluck και οι Γάλλοι. Εννοεί προσαπώς να εμφανίσει μουσικό έργο και η ποίηση «να είναι η ευπαθής κόρη της μουσικής».

Παύλ Λαντρινό

Β. Α. ΜΟΤΣΑΡΤ 2

Ντον Τζοβάνι - Μυστικός αιχμές: Μετάφρασε η Αλεξάνδρα Καμποροπούλου Σελ. 400

Στον Ντον Τζοβάνι και, κυρίως, στο Μυστικό Αιχμές, η αρχή ορατά σημάδεψε το λιμπρέτο στη δράση με τη συγκινησιακή δύναμη του ηχογράμματος του ενός ή του άλλου από τα όργανά της.

Εμιλ Βολκερόβιτς
Τόμος 2 άρ. 2208

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Σ. Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΙΟ ΣΤΑΔΙΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ - 105 02, ΤΗΛ. 32.31.525 - 22.25.011
ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΙΟ ΠΡΑΣΙΝΑΥΤΩΝ 141, ΠΕΙΡΑΙΑΣ - 185 06, 41.18.520

η σειρά συνεχίζεται

Η ΕΚΦΡΑΣΗ-ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

του τρόπο λειτουργίας και πειθούς, ο οποίος αντλεί τη δύναμή του από παράγοντες που ρυθμίζουν τις σχέσεις προσφοράς και ζήτησης. Από αυτούς υπογραμμίζουμε: το κλίμα της καταναλωτικής κοινωνίας, μέσα στην οποία ζούμε: την ιδιόζουσα ψυχασύνθεση του αγοραστή, ο οποίος είναι γέννημα και θρέμμα μιας τέτοιας κοινωνίας: την ικανότητα του διαφημιστή, ο οποίος χρησιμοποιεί κάθε γνώση και κάθε τέχνη του λόγου προκειμένου να πετύχει το σκοπό του: έτσι λ.χ. ο λόγος του κειμένου του φαινομενικά μόνον είναι ασημένιος (αφού δεν έχει συνοχή, ενότητα, ορθόδοξη δομή κτλ.), στην πραγματικότητα είναι ένας λόγος περίτεχνα σμημένος / οργανωμένος, ώστε να ελκύει και να πείθει τον αναγνώστη/πελάτη».

Δεν μπορούμε να μη σημειώσουμε εδώ το πόσο περίτεχνα σμημένος/οργανωμένος είναι ο λόγος του εγχειριδίου, που το μόνο που δεν κατάφερε να μας πει όμορφα και στρογγυλά είναι ότι οι διαφημιστές π.χ. τσιγάρων, λένε ωραία **ψέματα**. Ότι κοροϊδεύουν τον κόσμο. Αντίθετα, πολύ γοητεύτηκε από την «ικανότητα του διαφημιστή, ο οποίος χρησιμοποιεί **κάθε γνώση και κάθε τέχνη** του λόγου προκειμένου να **πετύχει το σκοπό του**».

Αλλά κατακριτές δεν είναι μόνο οι ιδεολογικές αρχές αλλά, περισσότερο ίσως, η εν τω άμα εφαρμογή τους μέσα από τις ίδιες τις σελίδες του σχολικού βιβλίου, που φιλοξενεί (σελ. 47, σελ. 91 και αλλού) πονηρά καμουφλαρισμένες **διαφημίσεις** (ναί, διαφημίσεις) τσιγάρων West, κόκα-κόλας, Tsipers κ.λπ. εναρμονισμένες πλήρως προς τα πολιτιστικά και καταναλωτικά πρότυπα που το εκφράζουν. Τέτοια μετατροπή του οίκου της παιδείας σε οίκο εμπορίου, τέτοια μετατροπή του σχολείου σε super-market, τέτοιο ευτελισμό της γνώσης, θα τα ζήλευαν ακόμα και οι αργυραμοιβοί του ναού του Σολομώντος. Κι όλ' αυτά τα προϊόντα, «λειτουργικά» δεμένα με τους υποψήφιους καταναλωτές τους, τα νεαρά παιδιά που «διαβάζουν» χαμένα κάπου μεταξύ κόκα-κόλας και τσιπς (στο τεύχος Β', σελ. 12, διαφημίζεται η πέτσι). Αυτή είναι η ηθική του «αποτελεσματικού» λόγου

(γιατί κάθε λόγος έχει και την ηθική του βέβαια), τόσο, μα τόσο όμοια με τη χυδαία έκδοση της παλαιάς σοφιστικής.

Η εξειδικευτική αντίληψη

Ένας από τους βασικούς συντελεστές της συγγραφής και εισαγωγής των εγχειριδίων της έκφρασης-έκθεσης στο Λύκειο, σ' ένα κείμενό του που δημοσιεύθηκε σε περιοδικά, στάλθηκε και στα σχολεία, αναρωτιέται σ' ένα σημείο: «γιατί δηλαδή αυτός που «γράφει καλή έκθεση» μπορεί να είναι οφθαλμίατρος, τεχνικός επιστήμονας ή πυρηνικός φυσικός καλύτερος από εκείνον που δε γράφει».

Το δίλημμα: «Θέλουμε μια παιδεία που να καλλιεργεί το παιδί και να το μαθαίνει να μαθαίνει, ή μια παιδεία που να εξειδικεύει το παιδί σ' έναν περιορισμένο τομέα» κάνει εδώ την εμφάνισή του. Και πρέπει να ξεκαθαριστεί εδώ πως δεν είμαστε εναντίον της ειδικεύσης. Μόνο που θεωρούμε πως πολύ καλύτερα περνά στην εξειδίκευση ένας υποψήφιος δημοσιογράφος π.χ., ο οποίος διαθέτει μια ευρύτερη ανθρωπιστική παιδεία, και έχει τη δυνατότητα να **δημιουργεί**, παρά ένας ανάπηρος από μορφωτική άποψη άνθρωπος που έχει φάει μια ζωή σε διαγράμματα και ασκήσεις επί της δομής του δημοσιογραφικού λόγου, ή επί του τι είναι ειδηση ή δεν είναι. Αυτός που ξέρει τι είναι αλήθεια και τι δεν είναι, τι είναι γνώση και τι δεν είναι, τι είναι αρετή, ομορφιά και τι δεν είναι, θα καταλάβει (μέσα από μια διαδικασία αυτομόρφωσης, «αυτορρύθμισης», δημιουργίας τέλος πάντων), και τι είναι δημοσιογραφία και τι δεν είναι, τι είναι θάκη και τι δεν είναι.

Ένας γνωστός (κι όχι τυχαίος είν' αλήθεια) φιλόλογος, σε άρθρο του για τη λογοτεχνία στην εκπαίδευση (περ. «Δέντρο» τχ. 48-49) φθάνει στο σημείο να αναρωτιέται μήπως καταπιέζουμε «το μαθητή υποχρεώνοντάς τον να μελετά (και να θαυμάζει!) μαζί μας κείμενα και φαινόμενα που δεν παρουσιάζουν, για μερικά τουλάχιστον παιδιά, κανένα ξεχωριστό ενδιαφέρον» και να αισθάνεται την ανάγκη να επισημάνει πως «...το ποσοστό των μαθητών που θα

αποκτήσουν μια μέρα βαθύτερη ή και επαγγελματική σχέση με τη λογοτεχνία στις διάφορες μορφές της είναι εξαιρετικά μικρό...». Αν βλέπουμε όμως έτσι «επαγγελματικά», χρησιμοποιητικά το ρόλο του μαθήματος των νέων ελληνικών (αν και κατά πόσο δηλαδή «βγάζει» λογοτέχνες, το ίδιο δηλ. όπως αναρωτιόμαστε αν η έκθεση «βγάζει» καλούς γιατρούς ή πυρηνικούς φυσικούς), τότε, λυπάμαι αλλά με τέτοια εκπαιδευτική αντίληψη το πιθανότερο είναι να «βγάλουμε» τους χειρότερους, τους πιο απολίτιστους, τους πιο ανήθικους και τους πιο στενόμυαλους, γιατρούς, φυσικούς, μηχανικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. που γνώρισε ποτέ αυτός ο τόπος. Όχι μόνο γιατί «επιστήμη χωριζόμενη αρετής, πανουργία, ου σοφία φαίνεται», αλλά και γιατί επιστήμη σημαίνει επικοινωνία, και αλληλεπίδραση και διαλεκτική σχέση των μορφωτικών κλάδων, σημαίνει ότι η έκθεση βοηθάει τα μαθηματικά, τα μαθηματικά την έκθεση, τα Λατινικά τα Αγγλικά, τα Αρχαία τα Νέα, τα Νέα την Ιστορία, η Ιστορία την Ψυχολογία κ.ο.κ., γιατί πάνω απ' όλα (κι αυτό χρειάζεται ο τόπος - απελευθέρωση των παραγωγικών δυνάμεων σημαίνει απελευθέρωση του μυαλού!) γιατί πάνω απ' όλα, επιστήμη σημαίνει δημιουργία.

Επί πλέον, με ετοιμαζήδικες συνταγές, του τύπου «συμπλήρωσε τα κενά» ή του τύπου των «πολλαπλών επιλογών» (θα μπει λέει στο δημοτικό ως «νέο» σύστημα το πνευματοκτόνο υποπάργωγο του μεχαβιορισμού!) ή του τύπου «γράφ' το όπως το λέω» δεν καταχτιέται η γνώση, δίνεται. Κι όλοι ξέρουμε τι γνώση «παρέχεται» εκεί όπου βασιλεύει -και δυστυχώς βασιλεύει παντού- το δόγμα της «έτοιμης» γνώσης, το δόγμα του σφαγιασμού της ελεύθερης πρωτοβουλίας του μαθητή

και του καθηγητή.

Μια περικοπή από το κείμενο που στάλθηκε στα σχολεία και που αναφέρεται στη διδασκαλία της έκφρασης-έκθεσης, δείχνει ανάγλυφα για τι μιλάμε: «Όπως γίνεται και στο γυμνάσιο με τη γλωσσική διδασκαλία, ο μαθητής γράφει έκθεση (ή κάποιο κείμενο), αφού πρώτα ασχοληθεί μ' ένα θέμα, αφού διαβάσει σχετικά κείμενα, επεξεργαστεί κάποια γραμματικά ή/και συντακτικά ζητήματα, αφομοιώσει ένα ειδικό λεξιλόγιο κτλ. Αυτή η διαδικασία είναι θεμελιώδης για το μάθημα, και δεν μπορώ (δεν έχω το δικαίωμα / δεν μου επιτρέπεται)* να την αλλάξω και να θάλω π.χ. έκθεση πριν απ' όλα αυτά, γιατί μια τέτοια ενέργειά μου δεν είναι μέσα στο πνεύμα και τα πλαίσια της νέας διδασκαλίας».

Έτσι λοιπόν, για κάθε τι θα «πληροφούμε» το μαθητή εκ των προτέρων (η εκ των υστέρων επεξεργασία κατά τι αλήθεια υστερεί;), θα στομώνουμε καθημερινά τη διάθεση (και τη χαρά) του να σκέφτεται αυτόβουλα, θα λειτουργούμε συνεχώς ως «ξένα αναστυλώματα» που παράγουν «πλάνα ψηλώματα», θα δίνουμε εκ των προτέρων λύσεις σε γνωστές εκ των προτέρων ασκήσεις, θα εξετάζουμε στις πανελλαδικές εξετά-

σεις (όπως π.χ. στα Αρχαία ή τα Λατινικά) γνωστά και εκ των προτέρων χιλιόμεταφρασμένα κείμενα, θα δίνουμε στις ίδιες εξετάσεις -εκεί οδηγεί η λογική της έκφρασης-έκθεσης- εκ των προτέρων «διδαγμένα», «ανεπτυγμένα», «επεξεργασμένα» θέματα έκθεσης (20-30 το πολύ, προς δόξαν εκθεσάδων και φροντιστηρίων!) και θα ονομάζουμε αυτή την καρικατούρα εκπαίδευσης, «νέα διδασκαλία»! Μα αυτή η «νέα» διδασκαλία υπάρχει από την εποχή της μηχανικής αποστήθισης, και σεις -θέλετε αλήθεια να το πιστέψουμε αυτό- δεν το πήρατε χαμπάρι;

Δεν έχετε πάρει χαμπάρι πως με τη μείωση των ωρών των Νέων Ελληνικών, και η ελάχιστη ευκαιρία αναστροφής (και ανατροφής) των παιδιών με κείμενα μεστά από νεοελληνική γλώσσα, και ήθος, κι ομορφιά, εκλείπει;

Δεν έχετε πάρει χαμπάρι πως με τη μείωση του αριθμού των εκθέσεων που γράφει το παιδί, διαθέτει όλο και λιγότερο τη δυνατότητα να δημιουργεί από μόνο του λόγο πρωτότυπο, και να **μαθαίνει**, μέσα απ' αυτή την κοπώδη μεν αλλ' ανεκτίμητης αξίας διαδικασία; 'Η πια είναι τόσο υποδειγματικός ο λόγος των υποδειγμάτων της έκφρασης/έκθεσης, και θα λύσει το παιδί το πρόβλη-

μά του μιμούμενο εκφράσεις σαν κι αυτή: «Από τη στάση αυτή του καθηγητή θα διδαχθούν οι μαθητές και θα αντλούν από τα/τις ιδιώματα/διαλέκτους...». 'Η πάλι (κι αυτό πια είναι απαράδεκτο για εγχειρίδιο γλωσσικής διδασκαλίας): «Η αρχαία ελληνική γλώσσα είχε δύο ευτυχίες: ν' αποχτήσει μεγάλη λογοτεχνία πριν φανερωθούν οι γραμματικοί και πως για καιρό καμιά διάλεχτό της δεν καθυπερέτρησε τις γειτονικές της και δεν υψώθηκε σ' επίσημη...» (τχ. Α', σελ. 43).

Ας ελπίσουμε πως στο ζήτημα της γλωσσικής διδασκαλίας, οι εκπαιδευτικοί, ξεπερνώντας τις αγκυλώσεις ενός μονομερούς, παρωχημένου, οικονομιστικού τρόπου σκέψης που θέτει στο περιθώριο τα ζητήματα εκπαιδευτικού προβληματισμού, θα απατήσουν και θα πετύχουν να γίνουν το κέντρο και ο μοχλός ελπιδοφόρων εξελίξεων στην παιδεία. Γιατί οι «συμφωνίες κορυφής» βάζει των οποίων γίνονται στο παρασκήνιο οι «μεταρρυθμίσεις» στην παιδεία, τίποτε το ουσιαστικό δεν προοιωνίζονται για την παιδεία και για τον τόπο μας.

* «δεν έχω το δικαίωμα / δεν μου επιτρέπεται!» (!). Αντί να πει καθαρά και ξάστερα: «Δεν έχετε το δικαίωμα / δεν σας επιτρέπουμε». Η αποθέωση του έντεχνου «αποτελεσματικού» λόγου!

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ «ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΡΓΟ»

Του Κώστα Μακρίδη

Το κείμενο που ακολουθεί είναι η εισήγηση που έκανε ο Κ. Μακρίδης στο Σεμινάριο που οργάνωσε ο Θ.Ο.Κ., το Δ.Ι.Ι. και η Μορφωτική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας με θέμα «Το Θέατρο και η πολιτιστική ταυτότητα».

εωρώ την Κύπρο ως ένα αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνισμού. Κι αυτό πέρα από κάθε πολιτική ή μικροπολιτική σκοπιμότητα. Η Κύπρος έχει ανατραφεί και ανατρέφεται μέσα στις ίδιες μνήμες, ζει τις ίδιες περιπέτειες, έχει κοινή ιστορική μοίρα με τον υπόλοιπο ελληνισμό. Και το κυριότερο υπάρχει μια κοινή πολιτιστική ταυτότητα, μια κοινή εθνική κουλτούρα.

Το Θέατρο είναι ασφαλώς ένα από τα πιο ζωντανά κομμάτια αυτής της ταυτότητας. Και δεν αφορά μόνο τις «εκλεκτές» μειονότητες που ασχολούνται μ' αυτό, αλλά έχει βαθιές ρίζες μέσα στη ζωή και την ψυχή των Ελλήνων. Και πράγματι, ως ελληνισμός, μπορούμε να νιώθουμε μια υπερηφάνεια για την πλούσια θεατρική μας παράδοση. Όχι μόνο γιατί ευτυχίσαμε να έχουμε την ανεκτίμητη κληρονομιά του Αρχαίου Δράματος, αλλά και γιατί:

- Ευτυχίσαμε να έχουμε μερικούς πολύ σημαντικούς δασκάλους και δημιουργούς.
- Στον τομέα της υποκριτικής ευτυχίσαμε να έχουμε μερικούς πολύ αξιόλογους ερμηνευτές.
- Ένα ικανοποιητικό αριθμό ικανών κριτικών.
- Μια ζωντανή θεατρική πραγματικότητα με τους 100 τόσους θιάσους που υπάρχουν σήμερα στον ελληνικό χώρο.
- Ένα κοινό που συμμετέχει στα θεατρικά δρώμενα σ' ένα ικανοποιητικό βαθμό.
- Εκλεκτούς μουσικούς, σκηνογράφους, χορογράφους, μεταφραστές κλπ.
- Μια σχετικά πλούσια εκδοτική δραστηριότητα.

Αυτή φυσικά είναι η μια πλευρά του ζητήματος. Μια θεατρική παράδοση που υπάρχει ανεξάρτητα από το άλλο σημαντικό σκέλος. Τη θεατρική δηλαδή συγγραφή του τόπου. Κι ακριβώς μιλώντας για μια πολιτιστική ταυτότητα που πρέπει να διασωθεί, μιλώντας για κάποιες εθνικές ιδιαιτερότητες που πρέπει να διαφυλαχτούν, πρέπει να συμφωνούμε πως το κύριο βάρος πέφτει στους ώμους του συγγραφέα, όπως άλλωστε του ζωγράφου, του ποιητή, του γλύπτη κλπ.

Κι ακριβώς αυτό το θέμα θα προσεγγίσω στη σύντομη αυτή εισήγηση. Με ποιους τρόπους ο συγγραφέας διαφυλάσσει τα εθνικά του στοιχεία; Υπάρχει εθνική ταυτότητα σ' ένα έργο;

Θεωρώ ως αφετηρία του σύγχρονου ελληνικού έργου τον Ιάκωβο Καμπανέλλη. Πριν απ' αυτόν, όλο σχεδόν το ελληνικό θέατρο μετά το Κρητικό δράμα και μέχρι τον Μάτσει, τον Μπόγρη, τον Ξενοπούλο και τον Παντελή Χορν, το είχε σηματοδέψει η ηθογραφία, η φάρσα και το ιστορικό πατριωτικό έργο. Αυτά τα είδη, παρ' όλες τις παγίδες και τους κινδύνους, κατάφεραν να αναδειξουν μερικά πέρα για πέρα ελληνικά έργα και μερικούς αμιγώς ελληνικούς ανθρώπινους χαρακτήρες. Η ελληνική πολιτιστική ταυτότητα ήταν αρκούκτως ευδιάκριτη. Ο πονεμένος ή ο πονηρός Ρωμηός ήταν και αυθεντικός και αγαπητός

μέσα στο λαό.

Στον Καμπανέλλη και στη γενιά του έπεσε το βάρος να παραλάβει τη σκυτάλη. Να μεταβεί από την ηθογραφία στο δράμα. Εκείνη την εποχή η Ευρώπη αναδεικνύει νέα μοντέρνα ρεύματα και η μορφή του Μπρεχτ μεσουρανή στον ορίζοντα. Η Ελλάδα αποβάλλει ολοταχώς τον αγροτικό της χαρακτήρα, εκβιομηχανοποιείται και ο πρώην φτωχός αγρότης εγκαθίσταται πλέον στα περίχωρα του άστεως ως φτηνή εργατική δύναμη. Μια άλλη αγωνία αρχίζει να κυριαρχεί στην ελληνική τέχνη. Η αναζήτηση μιας νέας ελληνικότητας, η ανέχουση του στίγματος του νεοέλληνα, ο αγώνας της επιβίωσης του μέσα σ' ένα εχθρικό περιβάλλον, η απελπισία του, τ' αδιέξοδά του, η μαζική φυγή του για αναζήτηση καλύτερης τύχης. Ο Καμπανέλλης και οι άλλοι της γενιάς του καταγράφουν ακριβώς αυτή την αγωνία. Και εισάγουν στην Ελλάδα ένα νέο, κοινωνικό θέατρο. Η παλιά αθωότητα της ηθογραφίας δίνει τη θέση της στην κοινωνική καταγγελία. Το θεατρικό υλικό συγκροτείται πλέον με κατεύθυνση ένα συγκεκριμένο στόχο. Την εξαγωγή ενός άλφα νοήματος και την εκπομπή

ενός βήτα μηνύματος.

Σ' αυτή τη γενιά δεν άργησε να προστεθεί μια άλλη, πιο μοντέρνα στην αισθητική της αντίληψη, στην ουσία όμως έχοντας τις ίδιες ακριβώς αγωνίες. Είναι η γενιά της Αναγνωστάκη, του Μουραελά, του Καρρά, του Σκούρη, του Ποντίκα, του Μανιώτη, του Χριστοφιάκη, του Διαλεγμένου κ.ά. Η Ελλάδα γίνεται μια Ευρώπη. Το προλεταριάτο ενσωματώνεται μέσα στην πόλη, ζει ανάμεσα στους αστούς, υπόκειται στην καταπίεσή τους, τις συνέπειες της γραφειοκρατικής τους κοινωνίας. Η ήττα στον εμφύλιο και η αδυναμία της αριστέρας να συγκροτήσει μια δική της

εναλλακτική πρόταση επικρέματα σαν κατάρα, σαν μια τραγική μοίρα, σαν πνικτικό αδιέξοδο. Μέσα σ' αυτό περίπου το κλίμα κινείται το σύνολο της θεατρικής παραγωγής της γενιάς αυτής.

Σε ποιο σημείο απέτυχε λοιπόν το σύγχρονο ελληνικό θεατρικό έργο; Πιστεύω πως απέτυχε ακριβώς να δώσει ολοκληρωμένους θεατρικούς ήρωες. Η άκρατη αγωνία της «ελληνικότητας» και κυρίως η αναζήτησή της μέσα από θεματικές διαδικασίες, κάλυψε τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών των έργων με τόσες και τέτοιες ιδιαιτερότητες, που σε τελευταία ανάλυση τα έπνιξαν και τα ακύρωσαν. Τους στέρησαν το μέγεθος της παγκοσμιοότητας και της επιβιώσής

Πρόλογος από τον συγγραφέα

ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΠΟΣΠΗΡΕ
ΕΝ ΧΑΛΚΗ

ΒΑΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΘΙΑΣΟΣ
ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΕΥΡΕΤΙΚΗ ΕΠΕΡΙΣ
ΕΠΙΣΤΑΤΙΚΗΣ Η ΔΕΙΧΑΚΤΑ
ΠΑΝΤΕΛΗ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ
Την έσπινον της ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ 11 Σεπτεμβρίου 1938.
ΜΕΡΟΣ Α'

ΓΑΛΑΤΕΙΑ
Δράμα του διασημένου ποιητού Κ. ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΟΥ ες πρόθεσιν 5 και τίσεως 5.
Τι κρήσονται της Γαλατίας ε Ηεκακρίτης παρασηνόμενα κ. Εγγύη, Δοκίμια
• τώ Γένου ε Βαλαρομής ίεσησε κ. ε. Ιεροδρόμων
• τώ Ηεγμάλουος • πάλαιχθις Ηθαλι κ. Γ. Κορτεμάλου.

ΠΡΟΣΩΠΑ
Πυθαγόρας, Βασίλειος τής Κίρκη • Γ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Γίνουκ, Αλέξιος τός • Ι. ΒΑΞΕΒΑΝΟΓΛΟΥΣ
Γαλάτια • ΕΡΠ-ΑΦΡΑΣΙΑ
Εγγύη, Ιηβός τός Απίδουος • Η. ΑΒΑΝΤΑΣ
Αλέξιος • Η. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Αγγύη • Ν. ΔΙΜΗΤΡΙΟΥΔΕΟΥΣ
Η κούη ε Κίρκη.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
Ημέρα Α'. Τό Άγαμα.— Ημέρα Β'. Τό Άργονταυκός.— Ημέρα Γ'. Γαλάτια.
Ημέρα Δ'. Οί τώο αλέξιος.— Ημέρα Ε'. Τό Άργονταυκός.

ΜΕΡΟΣ Β'
Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΛΟΥΛΟΥΔΑΚΗ
Κομωδία του διασημένου ποιητού Α. ΚΑΛΑΟΥ τής πρόθεσιν.

ΤΙΜΑΙ
Κυθηνάκια Α' Ηέμισ Τρ. 10 — Κυθηνάκια Β' Ηέμισ Τρ. 5
Άγγελται κέρδος τής 0 όμω μ.α.

Τίτου Αρσενόπου και Σπ. Η. Γαλαξί, Καθαρά Δια. 19.

١٤ اوبلاده (قوتورنيا) تياروننده بو همه ايراني اساس روم ديام قوتيايسي طرفند
 > قوتيايسي > > روم ديام اجرا اولاديلار

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΟΝΚΟΡΔΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΘΙΑΣΟΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ
 Εκδηλώσεις επί του θεατρικού θεατρού αυτής
ΦΕΡΡΙΟΣ ΠΕΤΡΙΑΔΟΣ
 ΠΑΡΑΤΑΣΗ 2.
 Την έσπραν του ΣΑΒΒΑΤΟΥ 3 Σεπτεμβρίου 1988

ΜΕΡΟΣ Α'
ΚΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΙΝ
 Το περιβάλλον δραματικών Ειδών του τμήμα αυτής ΠΕΡΕΣΙΑΟΥ
 τίς πρόχεις 3 μετ' ομοφών και έστιν πιασ ζυμών

Η ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ
ΓΚΟΔΦΩ

ΠΡΟΣΩΠΑ	ΠΡΟΣΩΠΑ	ΠΡΟΣΩΠΑ	ΠΡΟΣΩΠΑ
Ζήσης, Αργυρίου	Σταυρίδης, Βασιλείου	Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης
Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης	Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης
Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης	Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης
Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης	Κίτρος, Καραβίτης	Γαβριήλ, Καραβίτης

ΜΕΡΟΣ Β'
Θ' ΑΥΤΟΧΕΙΡΙΑΣΘΩ
 Κοινωνική δραματική επί πιασ

ΤΙΜΑΙ
 Καθημέρα Α' θέατρον 7ρ 10 — Καθημέρα Β' θέατρον 7ρ 5
 300 Λαγυριας κερδός επί 9 1/2 ώρα μ.μ.
 Τίσις Άρτιούδου και 20, 16 Γαλαξί, Καθημέρα Άνα, 74.

Κυπριώτικο σκετς. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, αυτό το τελευταίο, είναι το μόνο αυθεντικό Κυπριακό είδος. Το μόνο ΤΕΛΕΙΩΜΕΝΟ είδος που έχει τους δικούς του ρυθμούς και κανόνες. Κι αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο. Η Κύπρος συγκέντρωνε, ως τόπος, όλα τα στοιχεία που ενθάρρυναν την ανάδειξη αυτού του είδους, του ηθογραφικού μελό, αν θέλουμε να του δώσουμε μια πιο θεατρική ονομασία. Μικρός νησιώτικος χώρος, μικρή κλειστή κοινωνία, αγροτική οικονομία, αυστηρές αρχές, αυστηρή προσήλωση στα ήθη και τα έθιμα.

Λίγο πριν την ανεξαρτησία, αλλά ιδιαίτερα μετά απ' αυτήν, η Κύπρος, με το νέο της πια πρόσωπο, αρχίζει τον αγώνα του εξευρωπαϊσμού της. Αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρώτοι σοβαροί θίασοι, αρχίζει να προωθείται ένα σοβαρό διεθνές ρεπερτόριο, αρχίζει η διαμόρφωση ενός πιο απαιτητικού κοινού. Αποτέλεσμα όλων αυτών των χρόνων είναι σήμερα η Κύπρος να έχει μια αρκετά υπολογίσιμη παρουσία με το κρατικό της θέατρο, να έχει συνεισφέρει στο πανελλήνιο 2-3 καλούς σκηνοθέτες, μερικούς καλούς ηθοποιούς, σκηνογράφους κλπ.

Στον τομέα της συγγραφής η Κύπρος ακολουθεί την κοινή ελληνική μοίρα. Με κάποιες όμως σημαντικές ιδιαιτερότητες. Ενώ η υπόλοιπη Ελλάδα, όπως είδαμε, κατάφερε, από τον Καμπανέλλη και ύστερα, να ξεφύγει από την ηθογραφία, οι Κύπριοι θεατρικοί συγγραφείς, στη συντριπτική τους πλειοψηφία «αναπνέουν» ακόμα ηθογραφικά. Η μακρόχρονη παρουσία του σκετς, οι βαθιές καταβολές της αγροτικής ψυχολογίας, τους κρατούν ακόμα δέσμιους ενός είδους που σε όλα σχεδόν τα μέρη εκπλήρωσε τον προορισμό του και αντιμετωπίζεται πια σαν ένα ιστορικό είδος.

Την κατάσταση αυτή επιδεινώνουν δύο ακόμα ιδιαιτερότητες. Πρώτον: η μακρόχρονη καταλυτική παρουσία του πολιτικού προβλήματος και ιδιαίτερα, μετά την εισβολή, του Κυπριακού δράματος, έδωσε νέα τροφή για μελό αγροτικού τύπου, όπου κύριο στοιχείο είναι ο καημός και η καταγγελία των υπευθύνων. Μια νέα μορφή ρητορίας και πάλι αντιθεατρικής. Μια άλ-

λη, ακόμα πιο «στενάχωρη», ιδιαιτερότητα είναι η γλωσσική της σύγχυση. Ο Κύπριος θεατρικός συγγραφέας έχει ριζωμένη βαθιά μέσα του την αντίληψη, πως με το να χρησιμοποιήσει τη δική του τοπική διάλεκτο, κερδίζει αυτομάτως και την αυθεντικότητα και προσάδει έτσι στο έργο του το δικό του τοπικό χρώμα, τα δικά του πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Δεν μπορεί ν' αντιληφθεί, ότι μια τέτοια αντίληψη, όχι μόνο καθλώνει το έργο του μέσα στα στενά σύνορα του τόπου του, αλλά ιδιαίτερα ότι η Κυπριακή διάλεκτος, και οποιαδήποτε διάλεκτος, εκ των πραγμάτων αδυνατεί να εκφράσει τα πλούσια και περίπλοκα συναισθήματα που απαιτούνται για τη συγκρότηση ηρώων ενός σύγχρονου σοβαρού έργου.

Πιστεύω πως, τόσο στην Κύπρο όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα, η αναζήτηση των ιδιαίτερων εθνικών χαρακτηριστικών γίνεται μέσα από λανθασμένες διαδικασίες. Η «ελληνικότητα» ή η «κυπριακότητα» ενός έργου δεν είναι θέμα εξωτερικών, επιφανειακών αναφορών. Δεν αρκεί κάποιος να αναφέρεται σε προβλήματα του τόπου του για να έχει εξασφαλισμένη και την αυθεντικότητα της ταυτότητάς του. Με άλλα λόγια, η εθνική ταυτότητα ενός έργου δεν είναι ζήτημα θεματικής, αλλά αισθητικής αναζήτησης. Είναι πρόβλημα φόρμας και έχει να κάνει με τους εσωτερικούς ρυθμούς ενός τόπου, τους ρυθμούς

τους μέσα στο χρόνο. Η κοινωνιολογική τους υπόσταση, η θεματική τους στενότητα κι η στομφώδης, πολλές φορές, διάθεση καταγγελίας της κοινωνίας, τα αυτοεγκλώβισε. Τα μετέτρεψε σε έργα εφήμερα, ευκαιριακά, έργα ενός συγκεκριμένου τόπου και χρόνου... Οι ήρωές τους δεν είναι ήρωες αυθύπαρκτοι, δεν είναι ήρωες με τη δική τους ανθρώπινη ψυχολογία. Είναι περισσότερο φορείς κοινωνικών ιδεών ή καλύτερα μεταφορείς των ιδεών του δημιουργού τους. Με άλλα λόγια δεν έχουν την απαιτούμενη ΠΟΙΗΤΙΚΗ υπόσταση που θα τους σηκώσει από τους γήινους χώρους και χρόνους και θα τους αναδείξει σε αιώνια δραματικά όντα. Και η δραματική σύγκρουση δεν φαίνεται να επέρχεται σαν φυσικό αποτέλεσμα της αντιπαράθεσης ηρώων με πάθη, αλλά σαν αποτέλεσμα μιας υπαρκτής μεν, μη θεατρικής δε, πραγματικότητας.

Στην ΚΥΠΡΟ η κατάσταση είναι ακόμα πιο δύσκολη και περίπλοκη. Στα πριν από την ανεξαρτησία χρόνια η κύρια τοπική θεατρική παράδοση ήταν το μουσικό θέατρο, η επιθεώρηση και η Κυπριακή ηθογραφία, το γνωστό σε όλους μας

του λόγου του. Είναι θέμα μνήμης, ατμόσφαιρας και, πολύ σημαντικό, εικόνας-συμβόλου. Κι ακριβώς σ' αυτό το σημείο θά 'θελα να κάνω μια παρένθεση και να τονίσω πως για μένα η ιστορία της τέχνης δεν είναι τίποτε άλλο παρά ιστορία της φόρμας. Οι πρωτοπορίες εμφανίζονται κύρια σαν αισθητικές προτάσεις που με τον επαναστατικό τους χαρακτήρα έρχονται να ανατρέψουν το παλιό και να αναδείξουν το νέο. Μέσα στη φόρμα είναι ακριβώς που συμπυκνώνονται οι πολύπλοκες διεργασίες μιας εποχής, οι δεκτικότητές της, τα συναισθήματά της, οι ιδεολογικές της αντιλήψεις, οι τρόποι και οι ρυθμοί της ανθρώπινης επικοινωνίας, τα σύμβολά της. Δυστυχώς οι έλληνες συγγραφείς, οι ελλαδίτες λιγότερο και οι κύπριοι περισσότερο, δεν πολυσκοτίζονται για την αισθητική τελείωση των έργων τους. Κινούν τα δρώμενά τους μέσα στις πιο απλουστευτικές διαδικασίες, μέσα από μια επιφανειακή επεξεργασία συναισθημάτων και συγκρούσεων, τοποθετώντας σαν πρώτιστό τους καθήκον «αυτά που θα πουν» και όχι το «πώς θα τα πουν». Και πράγματι το θέατρο στην Ελλάδα είναι στο σύνολό του θέατρο του λόγου και του μηνύματος, παρά θέατρο μιας αισθητικής πρότασης. Κι αυτό είναι, πιστεύω, το βασικό στίγμα της ελληνικής θεατρικής συγγραφής. Είναι φυσικά άλλο θέμα, αλλά προτείνω να εξετάσουμε κάποτε σχολαστικά το θέμα της αισθητικής της εικόνας, ως αυτόνομου παραγωγού και πομπού νοήματος.

Το Αρχαίο Δράμα, και όλοι οι μετέπειτα μεγάλοι δημιουργοί: ο Σαίξπηρ, ο Γκαίτε, ο Σίλλερ, ο Ίμνεν, ο Στρίνμπεργκ, ο Τσέχωφ, ο Πιραντέλλο, ο Λόρκα, ο Ο' Νηλ, ο Τένεσσου Γουίλλιας, ο Μπέκετ, ο Ιονέσκο και τόσο άλλοι, έδωσαν μεγάλο θέατρο γιατί απλούστατα κατάφεραν να επιβληθούν πάνω στις ιδιαιτερότητες των χωρών τους και να τις μετατρέψουν σε ποίηση, σε υψηλή δραματική ποίηση, όπου κύριο μέλημά τους ήταν ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ και η δραματική ποίηση μέσα σε μια υπέρβαση της καθημερινότητας. Αντίθετα, όταν τα τοπικά χαρακτηριστικά αφεθούν να πνίξουν τον άνθρωπο-ήρωα, τότε δεν έχουμε θέτρο που αξιώνει να επιβιώσει μέσα στο χρόνο, αλλά πρόσκαιρες θεατρικές κατασκευές.

Ο «Ματωμένος Γάμος» θα είναι πάντα ένα ισπανικό έργο, αλλά πάνω απ' όλα θα είναι πάντα ένα παγκόσμιο έργο.

Μουσική παράδοση

«Κάποτε ένας Γερμανός δημοσιογράφος πήγε στις εταιρίες, με ζήτησε κι ήρθε στο σπίτι. Άρχισε να με ρωτάει για τη δημοτική μουσική. Με ρωτούσε πώς την αισθάνομαι. Με ρωτούσε για τα κλέφτικα και τι ιστορία έχουμε. Του είπα κι εγώ με τη σειρά μου, πως η ιστορία μας είναι επί το πλείστον με τους Τούρκους. Πως τα τραγούδια μας έχουν να κάνουν σχεδόν μόνο με αυτούς, και ιδιαίτερα της Ηπείρου που ήταν και η τελευταία που απελευτερώθηκε από αυτούς, το 1914 που γεννήθηκα.

Ο δημοσιογράφος αυτός ήταν φιλότουρκος καθώς κατάλαβα.

—Γιατί θέλεις να λέτε τέτοια τραγούδια; Να γράφετε σε δίσκους τέτοια τραγούδια όπως «Τούρκοι, βαστάτε τ' άλογα;», με ρώτησε.

Είχε το δίσκο αυτός, όπου τραγουδάει ο Φώτης ο αδερφός μου κι είχε έρθει από την Τουρκία. Δεν ξέρω τι ακριβώς ήθελε να μάθει, τι ερευνούσε, αν και του έδωσα να καταλάβει πως αυτή είναι η ιστορία, πως όταν παίζω τέτοιο τραγούδι μου σηκώνεται η τρίχα και κλαίει η ψυχή μου. Όταν πρόκειται να παίξω τέτοιο τραγούδι...

—Γιατί τα έχετε με τους Τούρκους; Ολοένα αυτό το πράμα. Κάποτε πρέπει να το 'ξαλειψετε, συνέχισε.

—Εγώ δεν μπορώ να το 'ξαλειψω. Υπάγομαι σε αυτή την κατηγορία της δημοτικής μουσικής. Μέχρι να πεθάνω τέτοια τραγούδια θα βαράω. Αυτό 'ταν το τελευταίο που του είπα. Δε συνέχισε άλλο. Πικράθηκε κι έφυγε.

Ποτέ δεν έμαθα γιατί ρωτούσε. Ποτέ

δε μου έστειλε ένα απόκομμα από την έρευνά του για αυτά που με ρώτησε και δεν έπρεπε. Διότι σίγουρα εγώ δεν θα μπορούσα να το 'ξαλειψω αυτό που υπάρχει μεταξύ μας και των Τούρκων. Άλλωστε, γιατί να το 'ξαλειψω; Εδώ, σε άλλα κράτη, κρατάνε την παράδοση, ψάχνουν και βρίσκουν τον Αλή Πασά τους, φτιάχνουν σχολεία, και τη δείχνουν στα νέα παιδιά.

...Είναι μεγάλη δουλειά η παράδοση. Πάντα σ' αυτήν επάνω έβρισκα από μικρός τη δύναμή μου... Έχω ψυχωθεί από μικρός και το είπα κι αυτό στο δημοσιογράφο το Γερμανό. Του είπα ότι με πειράζει πολύ η παράδοση. Όταν ακούσω άνθρωπο να την τραγουδάει σωστά. Όπως θέλω εγώ. Τότε κλαίω με την ψυχή μου, γιατί νιώθω μέσα μου αυτό το τραγούδι. Διότι δε διάβασα πάρα πέρα από εκεί, από όπου έμεινα, στην Ελληνική ιστορία δηλαδή. Γι' αυτό».

(Α. Χρονόπουλου: «Τ. Χαλκιάς - Θύμησης και αναμνήσεις», σελ. 113)

«Όταν παίζεις, παίζεις κι ονειρεύεσαι. Είναι μερικές φορές που απ' την ομορφιά, επειδή παίζω τόσο καλά, συγκινούμαι κι εγώ και κλαίω».

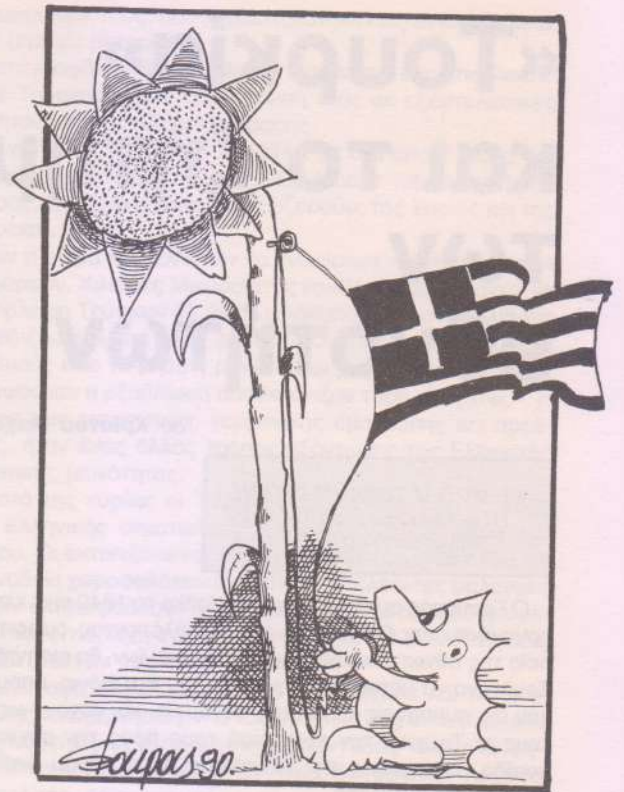
Να εθνικοποιήσουμε τη δασοπροστασία

Του Γιάννη Σχίζα

«Έθνος» δεν είναι μια αφηρημένη υπόσταση, «υψιπετής» και ανεύρετη στο χώρο των πραγματικών καταστάσεων... Το έθνος είναι βίωμα –πλην όμως όχι ένα αφηρημένο βίωμα, ή απλά ένα βίωμα πολιτιστικό και ιστορικό, αλλά «κάτι» μέσα σε συγκεκριμένο χώρο, μέσα σε συγκεκριμένα οικοσυστήματα και συνθήκες. Αυτό το «κάτι» έχει σάρκα και οστά, όπως έχει πανίδα και χλωρίδα, όπως έχει υπόσταση χωμάτινη και αέρια. Έχει «ένα τόπο κλειστό, όλο βουνά – που έχουν σκεπή το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα», όπως έχει τον ποιητή τους τον Σεφέρη, κι όπως έχει τον ποιητή του Αιγαίου τον Ελύτη και τη Μαρίνα των βράχων, και «μια γεύση τρικυμίας στα χείλη»...

Ούτως εχόντων των στίχων, των εθνών και των οικοσυστημάτων, όσοι αγαπούν ή έστω όσοι συνδέονται αμφιθυμικά αλλά ουσιαστικά με αυτή τη χώρα, ας μην αναφέρονται **μόνο** στον εχθρό εκτός των τειχών. Ελληνισμός είναι και τα ελληνικά δάση, δάση που έχουν μνημειακή αλλά και οικολογική λειτουργικότητα, που θυμίζουν το παρελθόν αλλά και εγγυώνται το μέλλον.

Τον 19ο αιώνα κάλυπταν περισσότερα από το 50% της χώρας, ενώ στις μέρες μας έφτασαν να καλύπτουν το 19%, με μόνο ένα 8% περίπου «οικονομικά εκμεταλλεύσιμο». Καθώς τα κονδύλια της δασοπροστασίας «επέμεναν Ελληνικά» σε επίπεδα κάτω των 3 δις δραχμών –τουτέστι του 1/12 του ποσού που υπεξείρεσαν ο Κοσκωτάς και οι Κοσκωτίσαντες!– τα πράγματα στη δεκαετία του '80 εξελίχθηκαν απ' το κακό στο χειρότερο. Περισσότερο από 1 εκατ. στρέμματα καμένης επιφάνειας προέκυψαν στα 1985 και 1988, ενώ στην ίδια περίοδο οι αναδασώσεις υπολείφθηκαν ακόμη και του 7% των καμένων. Κι ακόμη οι «αλιανάρες» γίδες εξακολούθησαν να λυμαίνονται ανεξέλεγκτα το ελληνικό δάσος, κατοχυρώνοντας μια ακόμη αρνητική πρωτοπορία: Σε κάθε 100.000 στρέμματα επιφάνειας, λέει, διαθέτουμε 3470 γίδες, ενώ το ίδιο νούμερο για μια σειρά από χώρες, όπως η Γιουγκοσλαβία, η Δανία, η Ολλανδία, η Αγγλία, η Πολωνία, η Αργεντινή, Σουηδία κλπ. είναι, λέει, μηδέν, για λόγους προστασίας της φύσης: Το «λέει», βέβαια, όχι άλλος από τον πτωχό συγγενή τους της οικονομικής διαδι-

κασίας, δηλ. τον δασικό επιστήμονα και γεωτέχνη, που μάταια κινδυνολογεί απέναντι σε ένα κράτος παράλογο. Ένα κράτος που «κρατικοποιεί» ή «ιδιωτικοποιεί» κατά το δοκούν, που σέβεται την ιδιοκτησία πλην της δημόσιας τοιαύτης, που αποδέχεται τους ιδιοκτήτες ταυτόχρονα αλλά και τους κλέφτες και τους κλεπταποδόχους της γης. Τέλος, ένα κράτος **αμαρτωλό και κλέφτικο** το ίδιο, που προγραμματίζει μέσα από κτηματικά ομόλογα –παρ' όλη την απουσία κτηματολογίου και συστηματικής πολιτικής χρήσεων γης– να εκποιήσει και άλλες εκτάσεις σε οικοπεδούχους και οικοπεδόφρονες. Ένα τέτοιο κράτος μπορεί να εξαγγέλλει επί των ημερών μας 6000 δασοπροστασίες και 27000 ακόμη άλλους υπό μελλοντική πρόσληψη. Όμως μέχρι τώρα έχει δώσει εξετάσεις και έχει αποτύχει σε ζητήματα κείρια – της φύσης γενικότερα και της περιαστικής φύσης ειδικότερα.

Η περιαστική φύση, τόπος συνάντησης αστικών και φυσικών λειτουργιών, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και πολλές ακόμη πόλεις, πάσχει ιδιαίτερα. Πάσχει οικολογικά αλλά και αισθητικά, δημιουργεί μια απερίγραπτη ασχήμια, παράγει έναν απαράδεκτο εθισμό για τη νέα γενιά: Ένα τοπίο νόθο, ξεκοιλιασμένο από νταμάρια και δρόμους, σκουπιδόμορφο και σκουπιδοφαγωμένο, πυρπολημένο, πέτρινο και γενικώς μπάχαλο. Στην κλίμακα της οικιακής διακόσμησης, κάποια κουτάλα κρεμασμένη δίπλα

σε ένα πίνακα του Πικάσο θα ήταν απαράδεκτη, όπως στην κλίμακα της προσωπικής διακόσμησης ένας πανκ με φέσι θα ήταν ό,τι το κιτσοειδέστερον... Όμως στην κλίμακα του φυσικού χώρου, του αττικού τοπίου, το κιτς της αστικοποιημένης φύσης, περνάει απαρατήρητο και ασχολίαστο. Ασχολίαστο, έτσι ώστε να ενσταλάζει την ασχήμια σε όλα τα επίπεδα της πολιτικοκοινωνικοκαλλιτεχνικής μας ύπαρξης...

Εδώ και τρία χρόνια, κάποιοι πολίτες είχαν σχηματίσει ομάδες δασοπροστασίας. Στην Αθήνα, στην Πάτρα, στη Θεσσαλονίκη, υπάρχουν κάποιοι, που είναι κάτι περισσότερο από ψηφοφόροι, καταναλωτές, τηλεθεατές και φορολογούμενοι – το κάθε ένα ξεχωριστά και όλα μαζί ταυτόχρονα. Κάποιοι που αρνούνται την κρατικοποίηση της δασοπροστασίας – ως διαδικασία αποκλεισμού των πολιτών από το πελώριο αυτό θέμα. Που αρνούνται την ιδιωτικοποίηση των δασών – ως διαδικασία που αναιρεί το ίδιο το δάσος, που το υποβαθμίζει σε συστάδες δένδρων, απλά σε κατοικημένο χώρο δασικής προέλευσης!

Αυτό με άλλα λόγια, και από μια ειδική σκοπιά, λέγεται «εθνικοποίηση» της δασοπροστασίας: Ούτε κρατικοποίηση, ούτε ιδιωτικοποίηση. Και δίχως να σημαίνει βέβαια, απο-διεθνοποίηση. Απλά, (π.χ.) σαν Αθηναίοι, σαν Έλληνες, σαν πολίτες του κόσμου, διαλέγουμε μια άλλη σχέση με τη φύση. Και με τον εαυτό μας φυσικά...

«Τουρκία» και το ζήτημα των εθνοτήτων

Του Χριστού Μαχαιρίδη

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE
(Τι ευτυχία που είμαι Τούρκος)
Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ

Ο Γερμανός συνταγματάρχης Moltke το 1840 είχε κληθεί να οργανώσει τον Οθωμανικό στρατό, βλέποντας όμως την πορεία της εθνικής αφύπνισης των Βαλκανίων, θα εισηγηθεί στο Σουλτάνο να μεταφέρει την έδρα του στο Ικόνιο, όπου υπήρχαν πιο συμπαγείς τουρκικές δυνάμεις, και νάχουν ως στόχο τους οι Τούρκοι την εξάπλωσή τους προς την αρχική τους κοιτίδα, τις στέπες της Κεντρικής Ασίας, όπου διαβίωσαν τουρκικές εθνότητες.

Ο Malte-Brun στην Παγκόσμια Γεωγραφία του που εκδόθηκε το 1875, αναφέρει ότι: «Η Μικρά Ασία έχει 8-9 εκατ. κατοίκους από τους οποίους 5 εκατ. είναι Μουσουλμάνοι και οι υπόλοιποι Έλληνες Ορθόδοξοι.

Ο Μουσουλμανικός πληθυσμός απαρτίζεται από διάφορες φυλές, από τις οποίες πολλές είναι νομαδικές ή ημινομαδικές. Οι Τούρκοι που κατοικούν στις πόλεις ονομάζονται Οθωμανοί από το όνομα του Οθμάν».

Ο Ph. Le Bas στο βιβλίο του «Μικρά Ασία» αναφέρει: «οι Έλληνες, οι Αρμένιοι και οι Ιουδαίοι της Μικράς Ασίας ανέρχονται σε 3 εκατ. και οι Μουσουλμάνοι σε 5 εκατ. Από αυτούς πρέπει να αφαιρεθούν οι Κούρδοι της Μικράς Ασίας και τα νομαδικά τουρκομανικά φύλα. Αν αφαιρεθούν αυτοί, οι Τούρκοι δεν φθάνουν ούτε στα 4 εκατ.».

Ο Lamouche το 1896 γράφει στο έργο του για τον «Στρατιωτικό οργανισμό της Τουρκίας» ότι: «οι Τούρκοι, οι οποίοι αποτελούν από πολιτική συγκρότηση την άρχουσα φυλή, δεν αποτελούν την πλειοψηφία γιατί δεν υπερβαίνουν τα 38/100 του

πληθυσμού της χώρας».

Στα 1914 υπήρχαν στην Ανατολική Θράκη 750.000 Έλληνες. Στην Κωνσταντινούπολη ζούσαν 400.000 και στη Μικρά Ασία 2.5 εκατ.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑ

Η σύνθεση του πληθυσμού στον Πόντο είναι ενδεικτική για την θέση των Τούρκων στον Οθωμανικό χώρο. Ο παρακάτω πίνακας αναφέρεται τον πληθυσμό των βίλαετιών Τραπεζούντας, Σεβάστειας και Κασταμονής.

Έλληνες Ορθόδοξοι	719.552
Λαζοί	120.000
Σάνοι	303.955
Μεσοχαλδηνοί	80.000
Κόλχοι (Μιγγρέλοι)	210.510
Ίθρες (Γεωργιανοί)	55.000
Κιρκάσιοι μετά Αμπαζάδων & Αθάσγων	189.000
Αθίγγανοι	6.875
Ερυθίνοι (Κηζήλ Μπάσηδες)	279.834
Γιουρούκοι (Γιαφλαγόνες, Χάλυβες, Λύκιοι)	326.500
Αφσάριοι (Ίσαυροι ή Καππαδόκες)	25.000
Βιθυνοί	200.000
Κόπτες	2.479
Αρμένιοι	219.580
Ιουδαίοι	2.100
Τουρκομάνοι (Τροκμηνοί)	15.000
Τούρκοι και Οθωμανοί	451.869
Τάταροι	20.000
Σύνολο	3.227.254

Στο σύνταγμα που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 1908 καθιερώνεται επίσημη γλώσσα η τουρκική.

Η πολιτική των Νεοτούρκων στο εθνικό ζήτημα

Στο εθνικό ζήτημα οι Νεότουρκοι κήρυξαν τον οσμάνισμό που τυπικά σήμαινε ισότητα για όλους τους υπηκόους του σουλτάνου μπροστά στο νόμο, αλλά στην ουσία αρνούσαν πως υπάρχει εθνικό ζήτημα στην Τουρκία και ήθελαν να αφομοιώσουν με τη βία τις εθνικές μειονότητες. Διακήρυσσαν πως μπορούσαν να τους επιτρέψουν να διατηρήσουν την θρησκεία τους, αλλά όχι και την μητρική τους γλώσσα και αξιωναν να διατηρηθεί «ενιαία και αδιαίρετη» η οθωμανική αυτοκρατορία¹.

Με την δημοσίευση του Συντάγματος γίνονται εκλογές όπου εκλέχθηκαν 30 χριστιανοί βουλευτές από τους οποίους 24 ήταν Έλληνες.

Η εφημερίδα Ιπτι-Χαντ-Βε-Τερικί, όργανο των νεοτούρκων, έγραφε: «Οι ελληνικές αρχιεπισκοπές είναι κέντρα επαναστατικών δολοπλοκιών. Πρέπει να υποταχθούν στο νόμο... δυστυχώς το παλιό καθεστώς είχε εγκαταλείψει τα ελληνικά σχολεία σε μόνη την επιρροή του ελληνικού προξενείου. Αυτή η αμέλεια δημιούργησε στην Αυτοκρατορία τη διαμόρφωση δύο στοιχείων πληθυσμού, που δεν αναγνωρίζει το ένα το άλλο και βρίσκονται σε αντιθέσεις».

Στην απόφαση του συνεδρίου της Θεσσαλονίκης οι Νεότουρκοι έλεγαν:

«... αργά η γρήγορα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η πλήρης Οθωμανοποίηση όλων των υπηκόων της Τουρκίας. Και είναι ολοκάθαρο ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει με την πειθώ, άρα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ένοπλη βία... Το δικαίωμα των άλλων

εθνοτήτων να έχουν δικές τους οργανώσεις θα πρέπει να αποκλειστεί. Κάθε μορφή αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης θα θεωρείται προδοσία προς την Τουρκική αυτοκρατορία. Οι εθνοότητες είναι αμελητέες ποσότητες. Η διάδοση της Τουρκικής γλώσσας είναι ένα από τα πρακτικά μέσα για την εξασφάλιση της Μωαμεθανικής υπεροχής και της αφομοίωσης των μη Μωαμεθανικών στοιχείων» (La Asie Française 1916).

Η ευκαιρία για τον εκτουρκισμό της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Αρμενίας με κάθε μέσο, δόθηκε στο γενικό πόλεμο του 1914.

Η «Τουρκία», παραδοκόντας τη στιγμή της εκδίκησης για τη μεγάλη ήττα του Βαλκανικού πολέμου, πίστεψε ότι ήλθε η ώρα να ταχθεί οριστικώς με τις Κεντρικές δυνάμεις.

Στο διάστημα που μεσολάβησε από την κήρυξη του πολέμου προς τη Ρωσία, ο πρεσβευτής της Γερμανίας στην Κωνσταντινούπολη με τον Liman Von Sanders διαπραγματεύονταν με τους εκπροσώπους της Οθωμανικής Κυβέρνησης, Ταλαάτ και Εμβέρ Πασά, τους μυστικούς όρους της συμφωνίας με τους οποίους η «Τουρκία» θα τάσσονταν στο πλευρό των Κεντρικών δυνάμεων.

Η Γερμανία παραχωρούσε πλήρη ελευθερία δράσης στην Τουρκική κυβέρνηση, για να λύσει η ίδια όπως θέλει το εσωτερικό της ζήτημα, με τον όρο ότι τα μέτρα τα οποία θα χρησιμοποιούσε η Τουρκική Κυβέρνηση θα λαμβάνονταν υπό τύπο αντιποίνων στα πλαίσια της ασφαλείας του Κράτους. Σε ερώτηση του διευθυντού της εκδιδόμενης στην Κερασούντα Ελληνικής εφημερίδας «Αρητιάδος», ποιά στάση θα τηρήσει η Τουρκία στον πόλεμο, ο καϊμακάμης της Κερασούντας Αριφ-βέης αποκρίθηκε: «τα λάθη τεσσάρων αιώνων πρέπει να επανορθωθούν, θα πολεμήσωμεν όχι δια να προβάμεν εις κατακτήσεις, αλλά δια να τακτοποιήσωμεν τα εσωτερικά μας!».

«Εμπρός, άπιστοι, είσθε εχθροί του έθνους μας»
(Γιούριου, Γκιαούρ, σιζ μιλλετίν ντουσμανήσηνηζ)

Οι γενοκτονίες των ντόπιων εθνοτήτων

Αποστολές αθών Αρμενίων διενεργούνται από όλα τα μέρη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας προς τα βόρεια της Ανατολής.

Πληθυσμοί ολόκληροι πόλεων και χωριών παραδίδονται από τον Τουρκικό στρατό, στους Τσέτες, τους χωροφύλακες και τους Τούρκους χωρικούς, οι οποίοι με τσεκούρια, φτυάρια, γκασμάδες, μαχαιρία, πέτρες τους σκότωναν.

«Τα παιδιά και οι γυναίκες κατασφάζονται, τα δε πτώματα των ρίπτονται εις τον Δεγερμέν Δερέ ποταμόν. Το στόμιον του ποταμού είναι πλήρες πτωμάτων, τα οποία προσαράζουν και εις τας δύο όχθας, εμποιούντα τον τρόμον και την φρίκην» (Μαρτυρία Γεωργίου Βαλαβάνη).

Για τη σφαγή των Αρμενίων οι Τούρκοι θα δικαιολογηθούν με την πρόφαση ότι υπήρξαν Αρμένικες οργανώσεις οι οποίες υπονόμευαν με τη δράση τους την υπόσταση του Κράτους.

Την εξόντωση των Αρμενίων ακολούθησε η καταλίστευση

των περιουσιών τους, που χαρακτηρίστηκαν ως εγκαταλελειμμένες (εμβαλί μετρουκέ).

Η καταγραφή, η δημοπρασία και η πώληση τους αποκλειστικώς σε Τούρκους και η κατακύρωσή τους σε εξευτελιστικές τιμές ήταν μια παρωδία μεταβίβασης.

Η γενική επιστράτευση του 1914 είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία των ταγμάτων εργασίας (αμελέ ταμπουρού) της Άγκυρας, της Σεβάστειας, του Ερζερούμ, της Συρίας και της Καισάρειας.

Ήταν η σειρά των Ελλήνων να γνωρίσουν την «προστασία» των Τούρκων. Χιλιάδες Μικρασιάτες και Πόντιοι εργάζονται με την επιβλεψη Τούρκων 18 ώρες αδιάκοπα, θραύοντας λίθους και ραβδίζόμενοι από τους φύλακες σε θερμοκρασία 10 έως 15 βαθμούς υπο το μηδέν, ρακένδυτοι χωρίς τροφή επαρκή.

Ο τύφος και η εξαθλίωση αποδεκάτιζαν τους «εργάτες». Η μέθοδος των εκποτισμών, γερμανικής έμπνευσης και προέλευσης, ήταν ένας άλλος τρόπος εξόντωσης της Ελληνικής Χριστιανικής μεινότητας.

Θύματά της κυρίως οι Έλληνες του Πόντου, για το φόβο δήθεν Ελληνικής στρατιωτικής ενέργειας στα παράλια του Ευξείνου. Οι εκποτιζόμενοι, ηλικίας από 12 μέχρι 80 ετών, με την συνοδεία χωροφυλάκων σχημάτιζαν ατέλειωτες φάλαγγες που, πριν ακόμα φθάσουν πεζοπορώντας στην προκαθορισμένη υποτίθεται περιοχή εγκατάστασης, δελχόντουσαν επιθέσεις Τούρκων ατάκτων που τους κατέσφαζαν.

Ο Μουσταφά Κεμάλ παράλληλα δημιούργησε και τα Δικαστήρια της Ανεξαρτησίας. Με το πρόσχημα της αντιτουρκικής δράσης οδηγήθηκαν στην αγχόνη εκατοντάδες «διαμελιστές» αλλόθρησκοι και ομόθρησκοι. Έλληνες, Κούρδοι και Άραβες. Μητροπολίτες, επίσκοποι, κληρικοί, επιστήμονες, καθηγητές, τραπεζίτες, έμποροι, κτηματίες, μέλη των Επιτροπών Περιθάλψεως Προσφύγων, ορφανοτροφειών και συλλόγων.

Η Οθωμανική αυτοκρατορία, δεν ήταν πια σύνολο εθνοτήτων. Η βασική πολιτική, ήταν η εξαφάνιση και ο εκτουρκισμός των άλλων εθνοτήτων που κατοικούσαν για χιλιετίες στον ιστορικό χώρο που θα ονομαζόταν «Τουρκία».

Το τουρκικό «έθνος»

Η πολιτική αυτή ακολούθηθηκε από τον Αβδούλ Χαμίτ Β', τους Νεότουρκους και τον κύριο εκφραστή της, τον Μουσταφά Κεμάλ. «Δίκαια» ονομάσθηκε Ατατούρκ, πατέρας των Τούρκων. Οι λαοί που ζούσαν στη Μικρά Ασία, στον Πόντο, στην Αρμενία και στο Κουρδιστάν και συνεχίζουν να ζουν έστω και αν είναι εξισλαμισμένοι, μουσουλμανοφανεϊς ή κρυπτοχριστιανοί, έπρεπε και πρέπει να μιλάνε μόνο την Τουρκική γλώσσα, να αποκτήσουν κοινή καταγωγή, να υποστούν την ίδια εξέλιξη (γενοκτονία), στον πολιτικό τους βίο και τον πολιτισμό και κυρίως να έχουν συνείδηση του στενού μεταξύ τους συνδέσμου (θύματα των Τούρκων), να γίνουν «ΕΘΝΟΣ». Ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ στη γέννηση του πνευματικού του παιδιού, της Τουρκίας, προσάβησε να ακρωτηριάσει το μεγαλύτερο δικαίωμα που έχει ο άνθρωπος: Το δικαίωμα στη μνήμη. Πόσο ευτυχισμένοι λοιπόν είναι σήμερα οι Τούρκοι για την γενοκτονία 1.500.000 Αρμενίων και 1.050.000 Ελλήνων της Μικράς Ασίας και του Πόντου;

ΠΗΓΕΣ

- Ιστορία Ακαδημίας Επιστημών ΕΣΣΔ, τ. Ζ', σ. 504
- Malte-Brun "Geographie Universelle" 1985 (Tom. V. p. 40-41).
- Ph. Le Bas, "Asie Mineure", 1878, p. 6-7
- Leon Lamouche, "L' Organisation Militaire de l' Empire Othoman"
- Π. Ροδάκης «Ο Τουρκισμός εθνικισμός, η γενοκτονία των Αρμενίων και το ξεριζώμα του Ελληνισμού της Μ. Ασίας».
- Γ. Βαλαβάνης «Σύγχρονος Γενική Ιστορία του Πόντου», Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1986.
- Γ.Κ. Σκαλιέρης «Η αυτοκρατορία της Τραπεζούντας», Θεοδωρακόπουλος.

Οι Ἀρβανίτικες φάρες καί ἡ κάθοδός τους στον Ἑλλαδικό χώρο

Του Περικλή Ροδάκη

ΜΕΡΟΣ Α'

Οἱ πρώτες μαρτυρίες για Ἀλβανούς (Ἀρβανίτες)

Ὁ μεγάλος ἀστρονόμος καί γεωγράφος τῆς ἀρχαιότητος, Κλαύδιος Πτολεμαῖος, πού ἦταν σύγχρονος τοῦ Πλούταρχου καί πέθανε περί τό 160-168 μ.Χ., ἀναφέρει στήν Ἰλλυρία μιά φυλή (προφανῶς, ἔνωση φαρῶν) μέ τό ὄνομα Ἀλβανοί καί προσδιορίζει ὅτι ζοῦσαν στό χῶρο μεταξύ Δυρραχίου καί Δίβρης. Ἀπό αὐτές τίς φάρες βγαίνει τό ὄνομα Ἀλβανός καί Ἀρβανίτης.

Ὁ Χαλκοκονδύλης θεωρεῖ τοὺς Ἀλβανούς Μακεδόνες: «*Ἀλβανούς γάρ ἔγωγε μᾶλλον τε τοῖς Μακεδόσι συγκαταλεγόντας ἢ ἄλλω τινί τῶν ἐπί γῆς Ἐθνῶν· διότι πρός οὐδέν ἄλλον ἔθνος ὁμοιάζουσι εἰμὴ πρός τό Μακεδονικόν· Ἀλβανούς γάρ ἔγωγε μᾶλλον τε τοῖς Μακεδόσι προστίθεσθαι ἂν λέγοιμι ἢ ἄλλω τινί τῶν κατὰ τήν οἰκουμένην Ἐθνῶν· οὐδένι τε γάρ συμφέρονται ὅ τι μὴ τῶ Μακεδόνων γένει*»¹. Ἀκόμα, ἀρνεῖται κατηγορηματικά ὅτι εἶναι Ἰλλυριοί: «*ὥστε οὐκ ὀρθῶς ἂν λέγοιεν οἱ γνώμην ἀποδεικνύμενοι περὶ Ἰλλυριῶν ὡς εἶησαν οἱ νῦν Ἀλβανοί*»².

Ὁ Λάμπινις ὑποστήριξε ὅτι οἱ Ἀλβανοί εἶναι κελτικῆς καταγωγῆς καί ὅτι ἡ γλῶσσα τους συγγενεῖται μέ τήν Γερμανική³. Ὁ Γερμανός συγγραφέας Thunmann τοὺς θεωρεῖ Ἰλλυριοὺς καί ὀπωσδήποτε παλιούς κάτοικους τῆς περιοχῆς, ἀφοῦ πουθενά δέν ἀναφέρεται νεότερη μετακίνηση λαοῦ πού νά μπορεῖ νά ταυτιστεῖ μέ Ἀλβανούς. Ἀνάλογη εἶναι ἡ ἀποψη τοῦ Μάλτε Μπρούν: στήν Παγκόσμια Γεωγραφία του λέει ὅτι οἱ Ἀλβανοί εἶναι ἀρχαῖος Ἰλλυρικὸς λαός καί ὅτι εἶναι κάτοικοι τῶν μερῶν αὐτῶν ἀπό τά πανάρχαια χρόνια, ὅπως καί οἱ Ἕλληνες. Θεωρεῖ τῆ γλῶσσα τους συγγενική μέ ἐκείνη τῶν Πελασγῶν, τῶν Δαρδάνων, Γραικῶν καί Μακεδόνων.

Ὁ Φαλμεράγερ⁴ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἄλβανική γλῶσσα δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τήν ἑλληνική, οὔτε μέ καμμιά ἄλλη τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς. Οἱ Ἀλβανοί ἀποκαλοῦν τόν ἑαυτό τους Σκιπετάρ, ἐνῶ οἱ γύρω λαοί τοὺς ἀποκαλοῦν Ἀρβανίτες, Ἀλβανούς καί Ἀρναοῦτες. Στά πρό Χριστοῦ χρόνια δέν ἀναφέρονται πουθενά οἱ Ἀλβανοί. Γιά πρώτη φορά ἀναφέρεται τό ὄνομα Ἀλ-

βανός καί πόλη Ἀλβανούπολις στά «Γεωγραφικά» τοῦ Πτολεμαίου. Οἱ Ἀλβανοί ἀναφέρονται κανονικά ὡς ὑποτελεῖς τῶν Βυζαντινῶν. Ἀκόμα προσθέτει ὅτι τό ἔθνος τῶν Ἀλβανῶν ἢ Ἀρβανιτῶν διαιρεῖται σέ δύο φυλές: τοὺς Γκέκες καί τοὺς Τσέκους. Οἱ πρῶτοι κατέχουν τό Β. τμήμα τῆς Ἀλβανίας καί οἱ δεῦτερο τό κέντρο, μέ ὄριο τόν ποταμό Σκούμπι (ὁ ἀρχαῖος Γενούσιος) πού πηγάζει ἀπό τήν περιοχή τοῦ Ἐλβασάν. Ἀκόμα τονίζει ὅτι οἱ Ἀρβανίτες ἢ Ἀλβανοί ἢ Σκίπεροι δέν εἶ-

ναι γεωργικό ἔθνος, οὔτε ἔχει ἐθνική φιλολογία καί ἐλάχιστο πνευματικό ἔργο ἔχουν νά παρουσιάσουν. Τούς θεωρεῖ «φίλωντους, στασιώδεις, ἀπίστους» καί ὡς χριστιανούς σκληροὺς.

Υπάρχει ἀκόμα μιά ἀποψη: ὅτι οἱ Ἀλβανοί εἶναι μετανάστες ἀπό τήν Ἀλβανία τοῦ Καυκάσου καί ἔφτασαν ἐδῶ κατὰ τόν 7ο μ.Χ. αἰώνα. Ἡ πληροφορία αὐτή εἶναι καταχωρημένη στό Asseman: Calend-Eccles-Orient (τ.Ε, σ. 5). Ἐκεῖνοι πού ὑποστηρίζουν τήν ἀποψη αὐτή, βρίσκουν πολλά κοινά στή

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΡΒΑΝΙΤΕΣ

τοῦ Περικλή Ροδάκη

Οἱ Ἀρβανίτες δέν εἶναι κάποια ξεχωριστή φυλή. Εἶναι τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐπιμειξίας διαφόρων φυλῶν, πού βρέθηκαν κατὰ καιρούς σ' αὐτά τά μέρη (Ἀλβανία καί Ἡπειρο). Ἀνάμεσα στίς φυλές που συγχωνεύονται καί τελικά δίνουν τίς περίφημες φάρες, εἶναι Ἰλλυριοί, Ἡπειρώτες, Ἕλληνες ἄποικοι, Ρωμαῖοι καί Ἰταλιῶτες πού ἐγκαταλείφθηκαν σ' αὐτά τά μέρη. Οἱ λαοί αὐτοί ἔζησαν ἀρκετά χρόνια ὁ ἕνας δίπλα στόν ἄλλο καί συγχρωτίστηκαν. Διαμορφώθηκαν συγκεκριμένοι πολιτισμοί κατὰ τίς διάφορες ἱστορικές ἐποχές, πού ἐπῆρσαν καί τοὺς ἄλλους γύρω.

Ἡ διαμόρφωση τῶν Ἀρβανιτῶν γίνεται κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς εἰσβολῆς τῶν βαρβάρων, ἀπό τόν 3ο-4ο μ.Χ. αἰ. καί μετά: Γόθοι, Ἀβαρες, Οὐννοι, Σλάβοι, εἰσβάλλουν στήν Βαλκανική λεηλατώντας καί καταστρέφοντας τά πάντα. Ὅλοι αὐτοί ἔφτασαν καί στήν περιοχή τῆς Ἀλβανίας, καταστρέφοντας τίς πόλεις πού ἦσαν τά κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ. Στίς πλαγιές τῶν ἀπόκρημνων βουνῶν ζοῦσαν τσοπάνηδες. Οἱ βάρβαροι δέν μπόρεσαν νά χτυπήσουν αὐτούς τοὺς ὄρεσίβιους. Καί ὅσοι σώθηκαν ἀπό τίς σφαγές καί τίς καταστροφές τῶν πόλεων, κατέφυγαν στοὺς ὄρεινούς ὄγκους κοντά στοὺς ὄρεσίβιους, πού μαζί μέ τά κοπάδια τους κρατοῦσαν καί τά ὄπλα. Ἐκεῖ πάνω θα συγχωνευτοῦν ὅλοι μαζί καί θά δώσουν αὐτό τό καινούργιο πού τό λέμε Ἀρβανίτες. Προηγουμένως ἦσαν Ἰλλυριοί ἢ Ἡπειρώτες ἢ λαοί μέ διάφορα ἄλλα ὀνόματα. Μέ τήν ἄφιξη καί τῶν ἀνθρώπων ἀπό τίς πόλεις καί τήν ἀντιμετώπιση ἑνός κοινοῦ ἐχθροῦ, διαμορφώνονται οἱ Ἀρβανίτες. Τό καθεστῶς τῆς φάρας πού προϋπῆρχε, διατηρήθηκε.

Ἔτσι δικαιολογεῖται ἡ ἀπαίτηση τῶν διαφόρων παραγῶ-

γλώσσα τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Καυκάσου καί τῆς Ἀλβανίας.

Οἱ Ἀλβανοί-Ἀρβανίτες θά ἀποκτήσουν δύναμη καί ἰσχύ στά χρόνια τῶν μεγάλων βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, πού ἐρήμωσαν κυριολεκτικά τή Βαλκανική, ἀρχίζοντας ἀπό τούς Βησιγότθους μέ τόν Ἀλάριχο (395 μ.Χ.), τούς Οὐνους μέ τόν Ἀττίλα (6-7 μ.Χ. αἰ.). Οἱ βάρβαροι αὐτοί, πού κατέλυσαν τήν ἐξουσία τοῦ Βυζαντίου, λεηλάτησαν καί ἀφάνισαν πολιτείες, ἔφτασαν καί στήν Ἰλλυρία. Οἱ Βυζαντινές ἀρχές παρέλυσαν καί οἱ ντόπιοι, μπροστά στή λαίλαπα τοῦ ἀφανισμοῦ, ὀχυρώθηκαν στά βουνά τους καί ἀμύνθηκαν. Οἱ πρῶτοι καί καλύτεροι πού ἀντιστέκονται στά βουνά ἦταν οἱ Ἀλβανοί τοῦ Πτολεμαίου. Ἔτσι, θά λέγονται Ἀλβανοί ὅλοι ὅσοι ἀντιστάθηκαν καί κατέφυγαν στά βουνά μέ τά κοπάδια τους.

Ἐναντίον Σλάβων καί Βουλγάρων

Τόν 6ο-7ο αἰῶνα εἰσέβαλαν καί ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στά κατώμερα, πικνά σλαβικά φύλλα. Οἱ Ἀλβανοί πολεμιστές τούς ἀντιστάθηκαν, σάν ἐπιδρομεῖς πού ἦσαν. Καί τό παράξενο εἶναι ὅτι, παρά τή δύναμη τῶν Σλάβων καί παρόλο πού εἶχαν πιάσει τά πιά εὐφορα μέρη, δέν μπόρεσαν νά ἀφομοιώσουν τίς Ἀλβανικές φάρες. Ἀντίθετα, ἀφομοιώθηκαν αὐτοί στούς Ἀλβανούς ἢ Ἀρβανίτες. Ἡ ἀντίσταση τῶν κτηνοτροφικῶν φαρῶν, τίς ἀνέδειξε σε ἰσχυρές πολεμικές ὁμάδες. Οἱ Βυζαντινές πηγές θά μιλάνε πιά γιά Ἀλβανούς στήν κυρίως Ἰλλυρία καί θά ἐννοοῦν αὐτές τίς κτηνοτροφικές φάρες, πού ἔχουν γίνει δυναμικές πολεμικές ὁμάδες πού ἔχουν ὡς βάση συγκρότησης τή φάρα.

Ἡ κατάσταση στό χῶρο τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας περιπλέκεται ἀκόμα περισσότερο μέ τήν ἐμφάνιση καί τήν δημιουργία τοῦ ἰσχυροῦ Βουλγαρικοῦ κράτους, πού θά καταλάβει καί τήν Ἰλλυρία. Οἱ ἔνοπλες πιά φάρες, οἱ Ἀλβανοί ἢ Ἀρβανίτες, συνεχίζουν νά ἀντιστέκονται στά ἀπόκρημνα βουνά τους, δημιουργώντας τήν παράδοση τῶν σκληρῶν πολεμιστῶν.

Ὁ ἔλεγχος τῆς Ἰλλυρίας θά περάσει πολλές φορές ἀπό τά χέρια τῶν Βυζαντινῶν στούς Βουλγάρους καί τό ἀντίθετο. Ὁ ἔλεγχος ὁμοῦς τώρα πιά περιορίζεται στά κατώμερα. Οἱ Ἀλβανοί στά βουνά τους συνεχίζουν νά ζοῦν τήν αὐτόνομη ζωή τους, πού στηρίζεται στή δύναμη τῶν ὄπλων τους.

Μέ τούς Βυζαντινοὺς

Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 10ου αἰῶνα, οἱ Βυζαντινοί χρησιμοποιοῦν τή δύναμη τῶν ἐνοπλων αὐτῶν φαρῶν, προκειμένου νά ἀντιμετωπίσουν τίς συνεχεῖς πιέσεις τῶν Σλαβικῶν φύλων τῶν Χωροβητῶν (Κροατῶν) καί τῶν Σλαβήνων ἢ Σκλαβήνων. Τό 1071 διοικητής τοῦ Ἰλλυρικοῦ εἶναι ὁ δυναμικός στρατιωτικός Βρυένιος. Ἀφοῦ μέ τή δύναμη τῶν Ἀλβανῶν ἀπέκρουσε τούς Σλάβους, θεώρησε τόν ἑαυτό του ἀρκετά ἰσχυρό, ὥστε νά κηρύξει τήν ἀνεξαρτησία του καί νά χρισθεῖ αυτοκράτορας. Στηρίζεται σ' αὐτές τίς ἐνοπλες φάρες, μέ τή δύναμη τῶν ὁποίων ἀντιπαράσσεται στό στρατό πού στέλνει ἐναντίον του ὁ αυτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρος Βυτανειάτης, πού ἀνέβηκε στό θρόνο τό 1078, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἀλέξιο Κομνηνό. Ἡ μάχη ἔγινε στόν Ἀλμυρό τῆς Θεσσαλίας καί ἠττήθηκε ὁ Βρυένιος, πού πιάστηκε αἰχμάλωτος

ντων πού ἀναδείχτηκαν σέ ἡγέτες στούς πολέμους κατά τῶν Τούρκων, νά θεωροῦν ὅτι κατάγονται ἀπό τόν Πύρρο, τό βασιλιά τῆς Ἠπείρου, τούς Ἀνδεγανούς, τούς Κομνηνοὺς κλπ. Εἶναι ὁμάδες ἀνθρώπων πού ζοῦσαν στίς πόλεις κατέφυγαν στά βουνά καί κρατοῦσαν τίς δικές τους παραδόσεις.

Οἱ ὀρεσίβιοι τσοπάνηδες εἶχαν μιὰ γλώσσα: αὐτό πού λέμε ἀρβανίτικη γλώσσα, πού εἶναι κράμα ἰλλυρικῆς ἠπειρωτικῆς μέ ἔντονες ἐπιδράσεις τῆς ἑλληνικῆς καί λατινικῆς. Διαμορφώθηκε μέσα στήν πορεία τῶν αἰῶνων. Σ' αὐτή τή γλώσσα τελικά θά ἀφομοιωθοῦν καί ἐκεῖνοι πού κατέφυγαν ἐκεῖ ἀπό τίς πόλεις.

Φυσικό εἶναι νά ἀναδειχθοῦν σέ ἡγέτες ἐκεῖνοι πού εἶχαν ἀνέβει ἀπό τίς πόλεις. Καί ὅταν θά ἐκδιωχθοῦν οἱ εἰσβολεῖς, οἱ παράγοντες αὐτοί θά παίξουν ρόλο στή Βυζαντινὴ διοίκηση διατηρώντας μιὰ αὐτονομία. Οἱ Τόπια, Μπωναῖοι, Ἀρειανίτες-Κομνηνοὶ εἶναι τέτοιοι παράγοντες πού ἀναδείχτηκαν σέ ἡγεμόνες.

Οἱ Τούρκοι διέσπασαν αὐτή τήν ἐνότητα τῶν Ἀρβανιτῶν, ἐξισλαμίζοντας ἓνα μέρος ἀπ' αὐτούς. Εἶναι αὐτοί πού θά γίνουν στήριγμα τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας. Οἱ ἄλλοι θά συνεχίζουν τόν ἀγῶνα κατά τῶν Τούρκων.

Μέσα σ' αὐτή τήν κίνηση διαμορφώθηκαν τέσσερις ὁμάδες Ἀρβανιτῶν: οἱ Γκέκηδες, οἱ Τόσκηδες, οἱ Τσιάμηδες καί Λιάπηδες. Χωριστή μνεῖα πρέπει νά γίνει γιά τούς Μαρωνίτες, πού ἦσαν Καθολικοὶ στό θρήσκευμα. Οἱ Τσιάμηδες ζοῦν στήν Ἠπειρο καί εἶναι περισσότερο Ἠπειρώτες. Ἀπό αὐτούς τούς Τσιάμηδες κατάγονται οἱ Σουλιῶτες.

Οἱ Ἀρβανίτες πού βρέθηκαν στόν ἑλλαδικό χῶρο καί πού δέν ἐξισλαμίστηκαν, θά συγχωνευτοῦν στό νεοελληνικό ἔθνος, ἐνῶ ὅσοι ἐξισλαμίστηκαν θά ἀκολουθήσουν τούς Τούρκους. Ἡ διαμόρφωση τοῦ σημερινοῦ Ἀλβανικοῦ ἔθνους ἐρχεται κατοπινά.

καί τυφλώθηκε (1078). Οί Ἄλβανοί στρατιῶτες του γύρισαν πίσω στήν πατρίδα τους.

Τόν Βρυνένιο τόν διαδέχτηκε ὡς διοικητής τοῦ Ἰλλυρικοῦ ὁ ἐπίσης ἱκανός στρατηγός Ἰωάννης Βασιλάκης, πού ἔπασσε στόν ἴδιο πειρασμό. Ἀποστάτησε καί αὐτός καί, μέ στήριγμα τίς ἔνοπλες φάρες τῶν Ἄλβανῶν, καταλαμβάνει τίς περιοχές ὡς τή Θεσσαλονίκη. Ἐναντίον του καί πάλι στάλθηκε ὁ Ἀλέξιος Κομνηνός. Ὁ Βασιλάκης ἠττήθηκε καί κλεισθήκε στήν ἀκρόπολη τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ Θεσσαλονικεῖς, πού φοβήθηκαν καταστροφή τῆς πόλης τους, τόν συνέλαβαν καί τόν παρέδωσαν στόν Ἀλέξιο Κομνηνό, γιά νά βρεῖ τήν ἴδια τύχη μέ τόν Βρυνένιο.

Ἀπό τήν ἐποχή αὐτή, οἱ Ἄλβανοί (Ἀρβανίτες) ὡς πολεμιστές ἀπλώνονται στόν Ἑλλαδικό χῶρο. Οἱ πολεμικές ἀρβανίτικες ὁμάδες χρησιμοποιῶνται, τόσο ἀπό τοὺς Βυζαντινοὺς, ὅσο καί ἀπό ἄλλους παράγοντες πού θά κυριαρχήσουν στό χῶρο τῆς Δ. Βαλκανικῆς. Οἱ Βυζαντινοὶ τοὺς χρησιμοποιοῦν βασικά ὡς «κλεισορράχῃδες», δηλαδή φύλακες τῶν στενῶν διαβάσεων, κάτι ἀνάλογο μέ τοὺς ντερβαναγάδες τῆς Τουρκοκρατίας. Ἔτσι μεταφέρονται ὀλόκληρες φάρες μέ τὰ κοπάδια τους στά ἐπίκαιρα σημεῖα, ὅπου τοὺς παραχωρεῖται χῶρος διαμονῆς μέ τή μορφή στρατιωτοπίου. Οἱ φάρες αὐτές αὐτονομοῦνται μέσα στό χῶρο πού ζοῦν, ὅπως ἀκριβῶς οἱ Ἀκρίτες.

Ἀπό τόν 11ο αἰῶνα καί μετά, βρίσκουμε ἐγκατεστημένες διάφορες Ἀρβανίτικες φάρες στόν Ἑλλαδικό χῶρο. Ἀλλά δέν εἶναι μόνο οἱ Ἀρβανίτες κλεισορράχῃδες. Καί ἄλλες ὁμάδες χρησιμοποιοῦνται κατά τόν ἴδιο τρόπο, ὅπως οἱ Βλάχοι, ἀλλά καί Σλάβοι. Πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅμως ὅτι οἱ πῖο δυναμικές ὁμάδες κλεισορράχῃδων ἦσαν Ἀρβανίτες.

Ἡ κατάσταση τῶν Ἀρβανιτῶν μετά τό 1204

Ἡ κατάσταση στόν Ἑλλαδικό χῶρο ἀλλάζει ριζικά μετά τήν κατάλυση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἀπό τοὺς Σταυροφόρους τῆς Δ' Σταυροφορίας (1204). Οἱ Σταυροφόροι προσπαθοῦν νά κατακτήσουν τά ἐδάφη τοῦ Ἑλλαδικοῦ χῶρου, ὅπου τοπικοὶ παράγοντες αὐτονομοῦνται καί προσπαθοῦν νά ἀντισταθοῦν. Στίς Δ. τῆς κορυφογραμμῆς τῆς Πίνδου περιοχές δημιουργεῖται τό Δεσποτάτο τῆς Ἠπείρου. Γιά νά μπορεῖ νά ἀντισταθεῖ στήν πίεση τῶν Σταυροφόρων, χρησιμοποιεῖ στρατό ἀπό ντό-

Ἀρβανίτισσα βοσκοπούλα

πιες πηγές. Καί οἱ καλύτερες πηγές εἶναι οἱ ἀρβανίτικες φάρες. Καί ὅταν θά ἀρχίσουν καί οἱ ἐσωτερικοὶ ἀγῶνες μέσα στό ἴδιο τό Δεσποτάτο τῆς Ἠπείρου, ἡ χρησιμοποίηση Ἀρβανιτῶν εἶναι ἀκόμα πῖο μεγάλη.

Μαζί μέ τοὺς Ἀρβανίτες, στήν ἴδια περιοχὴ ἐγκαταστάθηκαν καί Βλάχοι καί Σλάβοι. Καί οἱ δύο τελευταῖες ὁμάδες ἔχουν ζήσει πολύ καιρό κοντά στοὺς Ἀρβανίτες, καί τελικά θά ἀνακατευτοῦν στή νέα ἐγκατάσταση.

Ὁ συναυτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Καντακουζηνός, μιλώντας γιά τοὺς ἐγκατεστημένους κύρια στήν Πίνδο Ἀρβανίτες, διακρίνει ὡς ὁμάδες τοὺς Μπουαῖους, τοὺς Μαλακασίους καί τοὺς Μεσσαρίτες. Οἱ Μπουαῖοι εἶναι γνήσιοι Ἀρβανίτες (Ἀλβανούς τοὺς γράφει ὁ Καντακουζηνός), ἀφοῦ προέρχονται ἀπό τό χῶρο πού πρωτοαναφέρθηκαν οἱ Ἀλβανοί. Οἱ Μεσσαρίτες εἶναι Βλαχική ὁμάδα, πού κατά τή «Χρονικογραφία τῆς Ἠπείρου, τῶν τε Ἑλληνικῶν καί Ἰλλυρικῶν χωρῶν» (συνεταγμένη ὑπό Π.Α.Π., τ.Β., σ. 105, στή λέξι Μεσσαρίται) τῆς ἀποδόθηκε Ἀλβανική καταγωγή «ἐνεκεν τῆς μετά τῶν Ἀλβανῶν ἐπιμειξίας τῆς». Κατοικοῦσαν στά χωριά Ἀβδέλλα, Περιβόλι κλπ. τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν. Οἱ Μαλακασίοι (στο ἴδιο βιβλίο, σ. 102) εἶναι ἐπίσης Βλάχοι καί κατοικοῦν στήν περιοχή πού ὑπαγόταν παλιά στήν ὑποδιοίκηση Μετσόβου. Ζοῦσαν παλιότερα κοντά στοὺς Μπουαῖους, πρὸς τό μέρος τοῦ σημερινοῦ Μαυροβουνίου (Μαλικτζὶ στή γλώσσα τους, ἀπό ὅπου καί τό ἐπίθετο Μαλακασίοι). Μεταφέρθηκαν καί αὐτοὶ στό χῶρο πού θά μείνουν ὀριστικά ὡς φρουροὶ κλεισορρά-

χῃδες κλπ.

Οἱ Μπουαῖοι, οἱ καθαροὶ Ἀρβανίτες ὅπως θά λέγαμε, ζοῦσαν παλιότερα στήν περιοχή μεταξύ τῶν ποταμῶν Δρίνου καί Μπογιάνας, πού ὑπαγόταν παλιά στή διοίκηση τῆς Σκόδρας. Ὁ ποταμὸς Μπογιάννα, πού δίνει καί τήν προσωνομία τῶν Μπουαῖων, εἶναι ὁ ἀρχαῖος Μπαρμπάνα Λιβιάνους, πού παραλλάχτηκε σέ Μπογιάννα.

Οἱ τρεῖς αὐτές πολεμικές ὁμάδες, πού θά ἐγκατασταθοῦν στό χῶρο τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, θά ἀπλωθοῦν ἀργότερα, ὅπως θά δοῦμε, σ' ὅλο τόν Ἑλλαδικό χῶρο καί θά ἀφήσουν τὰ ἴχνη τους στά τοπωνύμια Μπούγα, Μπογιατί, Σπάτα (γιατί οἱ Μπουαῖοι θά πάρουν καί τήν προσωνομία Σπαταῖοι), Μαλακάσιο, Μαλακάσα κλπ.

Στίς ἀρχές τοῦ 13ου αἰῶνα, οἱ πολεμικές αὐτές ὁμάδες ἔχουν πάρει πλήρη αὐτονομία καί, μέσα στήν κρίση πού ἀντιμετωπίζει τό Δεσποτάτο, κρατᾶνε τήν κορυφογραμμὴ τῆς Πίνδου (τά σύνορα τοῦ Δεσποτάτου) καί κάνουν ληστρικές ἐπιδρομές στή Θεσσαλία. Ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνός δίνει μιά ζωτανή περιγραφή τῆς δράσης αὐτῶν τῶν πολεμικῶν ὁμάδων τό 1333 στό βιβλίο του (τ. Α., σ. 474 καί 496-8).

Λέει λοιπόν ὅτι, ὅταν ἔφτασε ὁ βασιλιάς στή Θεσσαλία καί ἀποκατέστησε ἐκεῖ τήν ἐξουσία του, ἀνατρέποντας τό καθεστῶς τοῦ δούκα πού κρατοῦσε προηγουμένα τὰ μέρη, πήγαν καί τόν προσκύνησαν οἱ λεγόμενοι «ἀβασίλευτοι Ἀλβανοί», Μαλακάσιοι, Μπουαῖοι καί Μεσσαρίτες, πού νέμονταν τὰ ὄρεινά τῆς Θεσσαλίας. Ὁ ἀριθμὸς τους ἔφτανε τίς 12.000 καί ζοῦσαν σ' ἀπρόσιτα μέρη. Προσκυνοῦσαν, γιά νά ἀθετήσουν

Ο πίνακας αυτός παριστά την μετανάστευση της οικογένειας της Παναγίας της Οδηγητρίας, στη Σκιάχεια, κατά την εκπατρίση των Αρβανιτών το 1488. Έχει επιγραφιστική Μουσάτα γραμμένη στα Ελληνικά και στα Ιταλικά. Η πρώτη φράση είναι: «Μεταγωγή θαυματουργού εικόνας Δεσποίνης ημών Οδηγητρίας, υπό γενναίων Αρβανιτών πελοπόννησοι».

τό λόγο τους την επομένη.

Τό 1335, γράφει ο Καντακουζηνός, άρβανίτικες φάρες (συγγενικές αυτών που «νέμονταν τά όρεινά της Θεσσαλίας») στην περιοχή της Αϋλώνας, άθετώντας τό λόγο τους και τόν όρκο τους, επιτίθενται και λεηλατούν τις πόλεις Κάννικα και Βαλαγγρίτα. Οί Βυζαντινοί ξαναστέλνουν έναντίον τους στρατό. Δηλώνουν και πάλι ύποταγή, γιά νά παραβιάσουν τό λόγο τους την επομένη. Τότε ο Βυζαντινός αυτοκράτορας ζήτησε σκληραγωγημένο στρατό από τόν Άμουρ, Τούρκο ήγεμόνα. Έκείνος έστειλε Πέρσες, όπως λέει ο Καντακουζηνός, μέ τούς όποιους κατόρθωσε νά πατήσει τά όρεινά τους καταφύγια. Τότε οί Πέρσες μισθοφόροι έπιασαν πολλά γυναικόπαιδα αιχμάλωτα και τά μετέφεραν στά σκλαβοπάζαρα της Άνατολής. Ο Καντακουζηνός ύποστηρίζει ότι πολλούς, τούς εξαγόρασε από τούς μισθοφόρους του ο ίδιος ο αυτοκράτορας. Τότε τούς πήραν, κατά τόν Καντακουζηνό, δεκάδες χιλιάδες πρόβατα, γίδια και βόδια.

Οί Μπουαίοι

Είπαμε προηγούμενα, ότι Μπουαίοι ήσαν οί Άλβανοί που κατοικούσαν στην περιοχή μεταξύ Δρίνου και Μπογιάνας και πώς τό επώνυμό τους προέρχεται από τό δεύτερο ποτάμι. Σ' αυτές τις φάρες αναδείχτηκαν άρχηγέτες τά μέλη μιās οικογένειας που φέρει τό ίδιο επώνυμο, πράγμα που κάνει τόν Καντακουζηνό νά λέει ότι οί φάρες πήραν τό όνομα από τόν άρχηγό τους. Η οικογένεια των Μπουαίων ξεκινάει μέ γενάρ-

χη τό Νικόλαο Μπούα, που είχε άναδειχθεί πρωτοβεστιάριος του κράλη (βασιλιά) των Σέρβων και κατοπινά «αυτοκράτορα Ρωμαίων και Σέρβων» Στεφάνου Δουσάν. Από τούτο τό Νικόλαο Μπούα κρατούσε ή πανίσχυρη οικογένεια που άπλώθηκε τελικά σ' όλη την Ελλάδα.

Η οικογένεια των Μπουαίων είχε οικόσημο, και έφτασε νά άναδείξει ήγεμόνες στην Αιτωλοακαρνανία και την Ήπειρο. Και άπ' αυτήν κρατάει ή περίφημη άρματολική οικογένεια των Γριβαίων. Τό έθνόσημό τους είναι άρκετά διαφωτιστικό γιά τις παραδόσεις αυτής της οικογένειας. Ο Τζάνες Κορωνάιος, που γράφει ένα ποίημα γιά τόν τελευταίο δυναμικό παράγοντα της οικογένειας, τόν Μερκούριο Μπούα, δημοσιεύει και τό οικόσημο της οικογένειας. Στο οικόσημο παριστάνεται ο ποταμός Μπογιάνα. Και παρατηρεί: «Τήν άρμαν και σημαίαν τών κυμάτων βαστάζει (ο Μπούας) διά μίαν επαρχίαν και ριβιέραν όνομαζομένην Μπουόνα και εκείνος όπου έρχεται νά είναι αθένητης του ειρημένου τόπου την βαστάζει». Και σέ άλλο σημείο, γιά τή σημαία τους προσθέτει: «Τήν σημαίαν τών τεσσάρων όφρων μέ την χείρα, παλαιότατα έβάσταζε ο ρέ (βασιλιάς) Πύρρος και όλοι εκείνοι όπου ήταν εκ της ρίζης αυτού». Οί Μπουαίοι τό 14ο αιώνα ύποστήριζαν ότι κατάγονται από τόν άρχαίο βασιλιά της Ήπείρου, τόν Πύρρο, και γι' αυτό έφεραν τή σημαία του.

Άκόμα, άνάμεσα στά άλλα οικόσημα που έφεραν, άναφερόταν και μία σημαία, τό λάβαρο του Μεγάλου Κωνσταντίνου, γιά τήν όποία ο Τζάνες Κορωνάιος γράφει: «Τήν σημαίαν του σταυρού

κιτρίνην μετά δύο άστρων λευκών είχε χαρίσει ο Κωνσταντίνος Βασιλεύς (εις τόν Μπούαν), όταν έμίσειεν από την Ρώμην και έπέρασεν εις τό Τουράτζον (Δυρράχιο), διά νά υπάγει νά κτίσει την Κωνσταντινούπολιν» (βλ. εισαγωγή Κ. Σαδά στην έκδοση του Ποιήματος του Τζάνε Κορωνάιου, σ. 15' -1η').

Δέν είμαστε σίγουροι ότι όλα τούτα ήσαν άληθινά. Τό ότι όμως ή οικογένεια των Μπουαίων ήθελε τή ρίζα της από τόν Πύρρο της Ήπείρου και άμεση σύνδεση μέ τόν Μ. Κωνσταντίνο, είναι χαρακτηριστικό γιά νά δώσει την έννοια που έδιναν αυτοί οί γνήσιοι Άρβανίτες στη θέση τους σ' αυτό τό χώρο. Η οικογένεια των Μπουαίων ήθελε νά είναι Ήπειρωτική, παρόλο που ζούσε στην καρδιά της σημερινής Άλβανίας.

Κατά τόν 14ο αιώνα, οί Μπουαίοι βρίσκονται μαζί μέ τούς άλλους Άλβανούς που είχαν εγκατασταθεί στη ραχοκοκκαλιά της Πίνδου, έκαναν επιδρομές στη Θεσσαλία και στην Ήπειρο και λεηλατούσαν τόν τόπο. Τό 1341, όταν πέθανε ο αυτοκράτορας Άνδρόνικος Γ' ο Παλαιολόγος, και αυτοκράτορας άναδείχτηκε ο άνήλικος γιός του και έγινε αντίβασιλιάς, ουσιαστικά συμβασιλιάς, ο Ιωάννης Καντακουζηνός, οί Άρβανίτες από την Πωγωνιανή και τή Λίβισδα είχαν λεηλατήσει πολλά μέρη της Αιτωλίας (δηλαδή της Θεσσαλίας), όπως γράφει ο Καντακουζηνός (τ. Α., σελ. 81). Όταν έφτασε εκεί Βυζαντινός στρατός, οί Άρβανίτες δέχτηκαν νά επιστρέψουν τή λεία και δήλωσαν γιά άλλη μιá φορά ότι θά καθήσουν ήσυχα.

Τήν ίδια χρονιά όμως, κάνει την εμφάνισή του στον Έλλαδικό χώρο ο μεγάλος κράλης (βασιλιάς) της Σερβίας Στέφανος Δουσάν, που θά κάνει πρωτοβεστιάριό του τό Νικόλαο Μπούα, τό 1345-47. Γιός του, θεωρούμενου ως άρχηγέτη της ήγεμονικής γενιάς των Μπουαίων, Νικολάου είναι ο Πέτρος Μπούας, που θά άναφερθεί πιό κάτω. Ο Νικόλαος είχε έναν άλλο άδελφό που λεγόταν Μιχαήλ, του όποιου ο γιός Τρύφωνας πέθανε άκληρος.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ο Στέφανος Δουσάν: Μιά νέα κατάσταση.

1. Χαλκοκονδύλης, βιβλίο Β, σ. 532, έκδ. Βόννης
2. Χαλκοκονδύλης, βιβλίο Α, σ. 26, έκδ. Βόννης
3. Leibniti Opera Philologica, Γενεύη 1768, τ. 6ος, σ. 216 και τ. 5ος, σ. 492.
4. Fallmerayer: «Das Albanesische Element in Griechenland», Μόναχο 1857.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΣΜΟΣ

(Μερικές θλιβερές επισημάνσεις και μια πρόταση για σκέψη)

του Θόδωρου Ζιάκα

Ανάμεσα στην Παιδεία και στον Εθνισμό υπάρχει οργανικότερη σχέση. Η Παιδεία βασίζεται σε κάποιο επίπεδο και σε κάποιους άξονες εθνικής συνείδησης και ο Εθνισμός προϋποθέτει μια ιδιαίτερη μορφή και κάποιο επίπεδο Παιδείας. Σήμερα έχουμε μια Παιδεία που επιδιώκει τον τεχνοκρατικό εκσυγχρονισμό και προσπαθεί να ενσωματώσει τον αντίστοιχο ορθολογισμό. Από την άλλη μεριά, έχουμε μια αλλοτριωμένη εθνική συνείδηση που ευνοεί και προωθεί τον εθνικό αποχρωματισμό.

Υποστηρίζω την άποψη ότι αν εμβαθύνουμε στη μελέτη της σχέσης τους θα διαπιστώσουμε ότι πρόκειται για δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η Παιδεία του σύγχρονου μονοδιάστατου τεχνοκρατικού πνεύματος, υποβαθμίζει, ξεθωριάζει, εξαλείφει, την εθνική συνείδηση και υπονομεύει την εθνική μας υπόσταση δηλ. τον ιδιαίτερο τρόπο μετοχής μας στον παγκόσμιο πολιτισμό. Από την άλλη μεριά η διεθνιστική, η κοσμοπολίτικη συνείδησή μας, η νευρωτική άρνηση και απώθηση του εθνισμού μας, ευνοεί και συνάμα καθιστά σισύφειο το κυνηγητό της τεχνοκρατικής μονομέρειας.

Πίσω από το άγχος μας να προφτάσουμε τα τεχνολογικά τρένα του εκάστοτε συρμού και πίσω από τα κοσμοπολίτικα και υπερδιεθνιστικά μας πλέγματα, κρύβεται ο καημός του νεοελληνικού Διαφωτισμού να μοιάσουμε σώνει και καλά με τους Ευρωπαίους. Δεν αισθανόμαστε ευχαριστημένοι μ' αυτό που είμαστε και πολύ καλά κάνουμε. Νομίζουμε όμως πως αυτό που φταίει είναι η διαφορετικότητα μας - η συλλογική και η ατομική. Προσπαθούμε, λοιπόν, να την εξαλείψουμε και να μοιάσουμε με τα, εκ δυσμών ή εξ ανατολών, πρότυπα - πιστοί στη φωταδιστική ρήση του Κοραή ότι η Παιδεία μας πρέπει να μεταγγίζει το περιεχόμενο αυτών των προτύπων από τα σοφά ευρωπαϊκά «καυκία» στα απαίδευτα δικά μας «καύκαλα» ...

Πρόκειται για ιστορικό χαμαιλεοντισμό. Εφαρμόζουμε την πιο πρωτόγονη μέθοδο επιβίωσης που υπάρχει στη φύση: το μιμητισμό. Κι αυτή είναι, πέρα από κάθε ωριοποίηση και στρουθοκαμηλισμό, η βαθύτερη φιλοσοφία ζωής που διδάσκει η Παιδεία μας - τόσο η παλιότερη η αμεταρρύθμιστη, όσο και η σημερινή η μεταρρυθμισμένη και περισσότερο εκσυγχρονισμένη.

Θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τη σχέση Παιδείας και Εθνισμού μέσα από μια σύντομη ανάγνωση της νεώτερης ιστορίας μας.

! δύο βασικοί πόλοι αναφοράς του Νέου Ελληνισμού είναι η Τουρκία και η Δύση και οι σχέσεις μαζί τους αποτελούν το κεντρικό ζήτημα της νεοελληνικής εθνικής στρατηγικής.

Η στρατηγική αυτή ήταν από την αρχή και εξακολουθεί να είναι και σήμερα, η στρατηγική της Προστασίας και του Εκσυγχρονισμού: Η ουσία της ήταν η εσκεμμένη δορυφοροποίηση του ελληνικού κράτους γύρω από την κάθε φορά δεσπόμενη δυτική δύναμη, με άμεσο προσδοκώμενο όφελος την προστασία έναντι της τουρκικής απειλής και μακροπρόθεσμο την απόσπαση του ελληνικού λαού από το βυζαντινό πολιτισμικό δρόμο και την ενσωμάτωσή του στο δυτικό. Περιεχόμενο δηλ. της στρατηγικής της Προστασίας ήταν μια εκπαιδευτική στρατηγική εκδυτικισμού που πάντοτε οριζόταν ως στρατηγική εκσυγχρονισμού-εξευρωπαϊσμού. (Η υποκατάσταση της ανατολικής απειλής με τον «από Βορρά κίνδυνο», στο διάστημα μετά το 1922 ως την πτώση της δεύτερης εθνικιστικής δικτατορίας, δεν άλλαξε την ουσία της εθνικής στρατηγικής. Τα δυο πεδία ορισμού της, η Προστασία κι ο Εκσυγχρονισμός, διατηρήθηκαν).

Η ιστορική τροχιά της στρατηγικής αυτής καλύπτει τρεις βασικές περιόδους. Η πρώτη τελειώνει με τους Βαλκανικούς πολέμους και την καταστροφή του μικρασιατικού Ελληνισμού (1922). Η δεύτερη τελειώνει με το χουντικό πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, την κατάληψη της μισής Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα και τη διατύπωση βλέψεων για επανεξάπλωση της Τουρκίας προς δυσμάς. Η τρίτη περίοδος αρχίζει μ' αυτά τα γεγονότα και βρίσκεται σε εξέλιξη. Έχει ως σταθμούς τη συμφωνία απορρόφησης της Ελλάδας από την ΕΟΚ και τον εγκλωβισμό στο λεγόμενο «πνεύμα του Νταβός».

Σπεύδω κιόλας να διατυπώσω το συμπέρασμά μου, ότι η εθνική στρατηγική της Προστασίας και του Εκσυγχρονισμού έχει καταρρεύσει ήδη από το 1922. Έχει αποτύχει σε όλο το φάσμα των στόχων της. Ούτε την προστασία από την τουρκική απειλή κατάφερε να διασφαλίσει, ούτε τον περιφημο εκσυγχρονισμό-εξευρωπαϊσμό μπόρεσε να προσεγγίσει. Απόσπασε βέβαια τον Έλληνα από το Βυζάντιο. Αυτό το κατάφερε. Δεν κατάφερε όμως να τον κάνει να αφομοιώσει τη δυτική κουλτούρα και να γίνει Ευρωπαίος.

Οι τρεις περίοδοι που μόλις ανέφερα περιγράφουν την άνοδο, τη στασιμότητα και την κατάρρευση του νεοελληνι-

κού εθνισμού. Στην πρώτη αποτινάξαμε την τουρκική κυριαρχία και απελευθερώσαμε σιγά σιγά τα σημερινά ελλαδικά εδάφη. Αυτή την περίοδο μας διέκρινε εξωστρεφής δυναμισμός. Δεν είχαμε όμως συνειδητοποιήσει γιατί έπεσε το Βυζάντιο και ο νους μας μετεωριζόταν σε όνειρα αναβίωσής του. Οι δάσκαλοί μας φλέγονταν από το όραμα και το μεταλαμπάδευσαν σε όλα τα επίπεδα της Παιδείας: Όπου νάναι γινόμαστε ένα ισχυρό ευρωπαϊκό κράτος - η Ελλάδα των πέντε θαλασσών και των τριών ηπείρων... Στη δεύτερη περίοδο, που τα φτερά μας κόπηκαν και πέσαμε από τα σύννεφα της Μεγάλης Ιδέας στην πραγματικότητα της προσφυγιάς, της ταπείνωσης και της μιζέριας, αναδιπλώθηκαν στα όρια του ελλαδικού κρατιδίου. Σ' αυτό μας ανάγκαζε και η κατάρρευση του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Η αναδιπλώση δεν ήταν μόνο πολιτική, αλλά και οικονομική και ιδεολογική. Πρόκειται για την κατ' εξοχήν εποχή του **Ελλαδισμού**.

Ήταν μια αναδιπλώση στις πληγές μας. Πολωθήκαμε στις εσωτερικές μας αντιθέσεις χωρίς να μπορούμε να βρούμε διέξοδο. Η βασική διαχωριστική γραμμή σχηματοποιήθηκε σε μια μανιχαϊστικού τύπου πόλωση μεταξύ ενός ημιφασιστικού, φιλετικού και κήπηλου εθνικισμού, από τη μια μεριά, και ενός κρατιστικού, υπερδιεθνιστικού και τελειώς ανιστόρητου και ανελληνιστου σοσιαλισμού, από την άλλη. Οι καλύτερες στιγμές του εθνισμού μας ήταν, αυ-

τή την περίοδο, ο πατριωτικός πόλεμος του 1940 και η Εθνική Αντίσταση. Χειρότερες ο εμφύλιος πόλεμος και οι δυο εθνικιστικές δικτατορίες.

Στο διάστημα αυτό οι Τούρκοι όντας απασχολημένοι με τη συντριβή των Κούρδων και την ανασυγκρότηση των σάπιων δομών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μας άφησαν να αλληλοφωγώσουμε με την ησυχία μας.

Η εισβολή του Αττίλα στην Κύπρο, το 1974, οριοθετεί το τέλος του Ελλαδισμού. Η στρατηγική της δορυφοροποίησης γύρω από τα εκάστοτε δυτικά κέντρα οδήγησε κατά τραγική ειρωνεία στη μετατροπή της Ελλάδας σε **δορυφόρο της Τουρκίας**. Μπορεί να ηχεί υπερβολική η θέση αυτή αλλά δυστυχώς είναι πραγματικότητα. Πιστοποιείται από δύο ολοφάνερα γεγονότα:

Το πρώτο που αποτελεί δημοσιογραφικό κοινό τόπο, έγκειται στη διαπίστωση ότι στις στρατηγικές των μεγάλων δυνάμεων στην περιοχή μας, η ελληνική πολιτική εμφανίζεται ως υποπαράγραφος της τουρκικής τους πολιτικής.

Το δεύτερο δεδομένο έγκειται στο γεγονός ότι ο τρόπος που μας αντιμετωπίζουν οι μεγάλες δυνάμεις έχει εσωτερικευτεί στην Ελλάδα και έχει γίνει ο γνώμονας με βάση τον οποίο χαράσσεται η ελληνική πολιτική. Εύγλωττο παράδειγμα: Απειλούμε με διακοπή διπλωματικών σχέσεων όποιον τολμήσει να αναγνωρίσει το ψευδοκράτος του Ντεκτάς. Με την Τουρκία όμως που κατέλαβε εθνικό μας χώρο με τα όπλα, έφτιαξε αυτό το κράτος, το αναγνωρίζει και το στηρίζει, ούτε που διανοηθήκαμε να θέσουμε ζήτημα διακοπής των διπλωματικών σχέσεων. Η Τουρκία είναι «φίλη» και «σύμμαχος» μας και μόνο «διάλογος» - άνευ όρων - επιτρέπεται να κάνουμε μαζί της.

Η ιστορική εξάντληση του ελλαδικικού εθνισμού πρέπει να εκτιμηθεί ψύχραιμα και σε όλες της διαστάσεις. Επισημαίνει πριν απ' όλα ότι έχει καταστεί προβληματική η ίδια η **ύπαρξη** του ελλαδικού κράτους.

II

Για να μη φανεί ακατανόητη η ζοφερή αυτή εικόνα πρέπει να δούμε και την προβολή της ίδιας διαδικασίας στο οικονομικό επίπεδο.

Η οικονομική πλευρά της εθνικής στρατηγικής (της Προστασίας και του Εκσυγχρονισμού) μπορεί να συνομειστεί στα εξής τρία σημεία: α) Το ελλαδικό κράτος στηρίζεται σε εσωτερικές αλλά και σε εξωτερικές πηγές οικονομικού πλεονάσματος. β) Για να μη στραγγαλιστεί σε περίπτωση κατάρρευσης των

εξωτερικών πηγών και για να «φτάσει» τις οικονομίες των δυτικών κρατών, πρέπει να οικοδομήσει ισχυρή εσωτερική βάση. γ) Μέρος του ενοποιημένου πλεονάσματος πρέπει να κατευθυνθεί με την παρέμβαση του κράτους στην ανάπτυξη ντόπιας βιομηχανίας.

Σε ό,τι αφορά την υλοποίηση αυτής της οικονομικής στρατηγικής πάντα φιλονεικούσαμε για το αν ο καταλληλότερος φορέας είναι το κράτος ή η ιδιωτική πρωτοβουλία (**κρατισμός-φιλελευθερισμός**). Αυτή η συζήτηση συνεχίζεται μέχρι σήμερα, λες και δεν έχει αλλάξει τίποτα.

Στην πρώτη περίοδο (Απελευθέρωση-Μικρασιατική Καταστροφή) το σχήμα φαινόταν να λειτουργεί. Κατορθώνονταν η ενοποίηση του πλεονάσματος και γινόταν προσπάθεια να δημιουργηθεί κάποια αυτοδύναμη οικονομική βάση. Στη δεύτερη περίοδο, όταν κατέρρευσαν οι εξωτερικές πηγές πλεονάσματος, η χώρα βρέθηκε να έχει κάποιο εσωτερικό έδαφος για αναδιπλώση. Η ελληνική οικονομία δεν είχε εντελώς διεθνοποιηθεί και μεταπρατικοποιηθεί όπως σήμερα. Έτσι επέζησε ο λαός. Όχι μόνο είχε εσωτερική βάση να στηριχθεί αλλά και, από πολλές απόψεις, κατάφερε να την επεκτείνει. Αρκεί να σκεφτούμε ότι η ελληνική οικονομία μπόρεσε να αντέξει και να απορροφήσει τις εκατοντάδες χιλιάδες των προσφύγων.

Μετά τον πόλεμο η χώρα εγκαταλείπεται στη δίνη του μεταπρατισμού και της μονόπλευρης ανάπτυξης, όπως απαιτούσε η δυναμική της παγκόσμιας αγοράς. Και τελικά περιορίζεται εντε-

Ενδειγμα της ζωής Ελλαδίου για το βιβλίο της «Γ. Ραδίκου δημοσίου τουρκικού», που κυκλοφόρησε το 1952 σε 137 αντίτυπα, από τον εκδοτικό Γ. Σαμουράση.

λώς στις υπηρεσίες, στο μεταπρατηλίκι και τα οπωροκηπευτικά. Η βιομηχανική δραστηριότητα κατέστη προβληματική εξ ορισμού. Οι εσωτερικές πηγές πλεονάσματος διαμεσολαβούνται ολοκληρωτικά από την παγκόσμια αγορά και ο κοινωνικός μας σχηματισμός εξαρτάται απόλυτα από τις εξωτερικές εισροές. Τότε έρχεται η διεθνής οικονομική κρίση και απειλεί ξανά με κατάρρευση τις εξωτερικές βάσεις της ελληνικής οικονομίας. Δεν υπάρχει όμως καθόλου έδαφος για εσωτερική αναδίπλωση. Απ' αυτή την άποψη το ελλαδικό κράτος πρόβαλε ξαφνικά εντελώς ανίσχυρο - φτερό στον άνεμο.

Έχουμε λοιπόν, από τη μια μεριά, τη μετατροπή της Ελλάδας σε δορυφόρο της Τουρκίας με όλες τις σκοτεινές προοπτικές που αυτό συνεπάγεται και, από την άλλη, μια οικονομική δομή που μετατρέπεται σε θανάσιμο βρόχο σε στιγμές κρίσης. Δεν έχω την πρόθεση να δικαιολογήσω τον Καραμανλή, αλλά μου φαίνεται ότι διαισθάνθηκε το αδιέξοδο και μη βλέποντας άλλη οδό διαφυγής μας παρέδωσε άνευ όρων στην ΕΟΚ. Αν δεν είναι δυνατό να επιβιώσουμε ως Έθνος, τουλάχιστο να επιβιώσουμε ως άτομα - αυτή μοιάζει να ήταν η σκέψη του (αν βέβαια όλα αυτά έγιναν με κάποια σκέψη). Μ' αυτή την επιλογή ευθυγραμμίστηκαν τελικά οι πάντες.

III

Τα πνευματικά ρεύματα που προσδιόριζαν την κατεύθυνση της Παιδείας ήταν ο **καθαρολογισμός** και ο **δημοτικισμός** (η αριστερή διάνοξη δεν κάλυπτε να αναπτύξει αυτόνομο λόγο στα θέματα Παιδείας - παρέμεινε η αριστερά του δημοτικισμού). Στόχος και των δύο ήταν ο φωταδιστικός εκσυγχρονισμός. Μέθοδος και των δύο η επέμβαση στη γλώσσα. Θαύμαζαν εξίσου αυτό που θαύμαζαν και οι Ευρωπαίοι δηλ. το αρχαιοελληνικό παρελθόν, και συμερίζονταν εξίσου την απέχθεια των Ευρωπαίων προς το βυζαντινό πολιτισμό. Στην πρώτη ιστορική περίοδο η πνευματική ηγεσία προέρχεται από τον καθαρολογισμό. Στη δεύτερη από το δημοτικισμό. Στην τρίτη δεν υπάρχει καν πνευματική ηγεσία [Η ύπαρξη «εκλεκτών» ατόμων δε σημαίνει φυσικά και ύπαρξη πνευματικής ηγεσίας].

Πρέπει να κάνουμε εδώ την απαραίτητη διάκριση μεταξύ παρεχόμενης μόρφωσης και πραγματικού μορφωτικού αποτελέσματος. Στην πρώτη περίοδο υπήρχε το μικρότερο άνοιγμα μεταξύ παρεχόμενης μόρφωσης και μορφωτικού αποτελέσματος. Το άνοιγμα μεγαλώνει στη δεύτερη περίοδο και γίνεται αγεφύρωτο χάσμα στη σημερινή τρι-

τη περίοδο. Και είναι φυσικό, αν σκεφθούμε ότι η Παιδεία ξεκίνησε με στόχο την κλασική μόρφωση και βαθμιαία το κέντρο βάρους της μετατοπίστηκε στην αναπαραγωγή του επαγγελματικού καταμερισμού της εργασίας. Θυμίζω, παρεμπιπτόντως, ότι οι πρώτοι λιγστοί φοιτητές έμπαιναν δίχως εξετάσεις. Πήγαιναν για να μορφωθούν κι όχι για να πάρουν το «χαρτί» που θα τους έλυνε το επαγγελματικό πρόβλημα. Σήμερα η «μόρφωση» έχει γίνει κοινωνικό πρόσχημα. Δε θεωρείται αγαθό καθ' εαυτό. Ενδιαφέρει μόνο στο βαθμό που ανοίγει το δρόμο για την επαγγελματική «αποκατάσταση». Η προσηματική ανομολόγητη αυτή στάση διαπερνά σήμερα το λαό σε μαζική κλίμακα. Δε γνωρίζει ταξικά όρια και στερεί αυτομάτως από κάθε νόημα την οποιαδήποτε συζήτηση για «άνοδο του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης».

Το πώς φτάσαμε ως εδώ είναι τεράστιο θέμα για να πιαστεί σε ένα άρθρο. Θα περιοριστώ σε μερικά μόνο σημεία.

Το χάσμα δημιουργήθηκε στα πλαίσια της μανιχαϊκής πόλωσης που δημιούργησε ο ελλαδιστικός εθνικισμός. Στα χρόνια της βασιλείας του η Παιδεία γνώρισε τη μεγαλύτερη διαφθορά. Ποιος από τους παλιότερους δε θυμάται το Σπουδαστικό της Ασφάλειας και τη σύμφυση του με το καθηγητικό κατεστημένο στα πανεπιστήμια; Τον ασφυκτικό έλεγχο του ρουφιάνου και του χωροφύλακα πάνω στο δάσκαλο; Ότι δεν μπορούσες καν να είσαι εκπαιδευτικός αν δεν είχες «πιστοποιητικό κοινωνικών φρονημάτων» και δεν εξυμνούσες γλοιωδώς την εκάστοτε εξουσία και τους τοποτηρητές της στις εθνικές γιορτές; Για κακή μας τύχη οι μαργαρίτες της μόρφωσης δόθηκαν για διαφύλαξη στους χοίρους. Βρώμισαν και ξεφτύλισαν σε τέτοιο βαθμό τη μόρφωση, που έχασε κάθε υπόληψη.

Την απουσία πνευματικής ηγεσίας και την αποστείρωση της Παιδείας από κάθε ηθικό μορφωτικό στοιχείο και κύρος, ανέλαβαν να την καλύψουν οι μόνοι ζωντανόι θεσμοί που είχαν απομείνει: οι πολιτικοϊδεολογικές παρατάξεις. Το παιδαγωγικό κύρος μεταβιβάστηκε από τα λεγόμενα πνευματικά ιδρύματα στους μηχανισμούς της δυναμικής μανιχαϊκής αντιπαράθεσης. Μεταβιβάστηκε στις οργανώσεις της Αριστεράς, από το ένα μέρος, και στους αντικομμουνιστικούς μηχανισμούς της Δεξιάς από το άλλο μέρος (στρατός, αστυνομία, ευσεβιστικές οργανώσεις κλπ.). Αυτοί ανέλαβαν να διαπαιδαγωγήσουν τη νέα γενιά, να βοηθήσουν το νέο να γίνει **υποκείμενο**. Η διαπαιδαγωγή ήταν βέ-

βαια μανιχαϊστική: Από εδώ το καλό - από εκεί το κακό. Άσπρο-μαύρο.

Η **υποκειμενοποιητική** παιδευτική λειτουργία περιήλθε ουσιαστικά στη δικαιοδοσία της Αριστεράς. Ήταν ο φορέας του λαϊκού αιτήματος για κοινωνική δικαιοσύνη. Βρισκόταν υπό διωγμό και ενσάρκωνε τα ηρωικά και μαρτυρικά πρότυπα του εθνικού μας υποσυνειδήτου. Μειονεκτούσε στο πεδίο της δύναμης αλλά υπερτερούσε στο ηθικό πεδίο. Δεν είναι υπερβολή αν πούμε ότι η Αριστερά για ολοκλήρη τη δεύτερη περίοδο υπήρξε η «κιβωτός του γένους». Στάθηκε ανάχωμα στον τομαρισμό και διέσωσε το ήθος σχεδόν για τρεις γενιές.

Αλλά η Αριστερά δεν μπόρεσε να κατανόησει τα προβλήματα που μας οδήγησαν στην κατάρρευση της Παιδείας και του Εθνισμού. Αντί να αμφισβητήσει ριζικά την Προστασία, υπέκυψε στον πειρασμό να την μεταθέσει από τη Δύση στην Ανατολή. Δεν μπόρεσε να διαμορφώσει μια νέα πρόταση εθνικής στρατηγικής στη θέση της παλιάς που είχε πεθάνει, και να ηγηθεί ενός αναγεννητικού μορφωτικού κινήματος. Δεμένη κι αυτή στα ιδεολογήματα του εκσυγχρονισμού, ενίσχυσε την πίεση της οικονομιστικής δυναμικής πάνω στην Παιδεία και δημαγωγικά χαϊδεψε τα μικροαστικά ανομολόγητα, για να δρέψει σήμερα τους πικρούς καρπούς. Οι οργανώσεις της αποσυντέθηκαν και ο κόσμος της βιώνει την αποτυχία ως βαθιά ηθική κρίση, ως σήψη όλων των συλλογικών αξιών. Η Αριστερά, το τελευταίο ηθικό ανάχωμα στον τομαρισμό, κατέρρευσε.

IV

Μπορεί κανείς να θεωρήσει ότι οι ιστορικές μου κρίσεις και εκτιμήσεις είναι εσφαλμένες - πράγμα διόλου απίθανο. Θα συμφωνήσω ωστόσο μαζί μου ότι το νόημα αυτού που λέμε Παιδεία κι' αυτού που λέμε Έθνος, καθώς και το νόημα της μεταξύ τους σχέσης, ούτε μοναδικά είναι, ούτε αναμφισβήτητα, ούτε αυτονόητα. Όταν συζητάμε γι' αυτά, αναζητούμε ακριβώς τα διαφορετικά νοήματα. Πώς μπορούμε να βγού-

με από το αδιέξοδο, αν δεν σκεφτούμε πάνω σ' όλες τις εκδοχές;

Το μεθοδολογικό σχήμα που τολμώ να προτείνω είναι το εξής: Κάθε ιστορική Παράδοση δίνει το δικό της νόημα στην Παιδεία. Π.χ. η αρχαιοελληνική Παράδοση, η ελληνο-ορθόδοξη Παράδοση, ο ευρωπαϊκός Διαφωτισμός, ο ιστορικός μαρξισμός, ο σύγχρονος επιστημονικό-τεχνικός ορθολογισμός, δίνουν διαφορετικό νόημα στην Παιδεία (αλλά και στον Εθνισμό). Ίσως ξενίζει η θεώρηση του σύγχρονου κυρίαρχου τρόπου νοηματοδότησης της ζωής ως Παράδοσης, μια και συνηθίζουμε να χρησιμοποιούμε τον όρο Παράδοση μόνο για παλιά πράγματα. Όλα όμως είναι σχετικά. Αυτό που είναι νέο για μας σήμερα, αύριο θα είναι ήδη παλιό. Για τους αυριανούς ανθρώπους θα είναι Παράδοση με τη δική μας έννοια. Από πλευράς ουσίας δεν υπάρχει λοιπόν διαφορά: Όλες οι νοηματοδοτήσεις της ζωής είναι Παραδόσεις. Δεν υπάρχει, λοιπόν, νόημα για την Παιδεία έξω από Παραδόσεις. Κάτι περισσότερο: **Δεν υπάρχει Παιδεία έξω από Παραδόσεις.**

Φυσικά οι Παραδόσεις δεν είναι αυτονομημένες και απομονωμένες οντότητες. Είναι **σχέςεις**. Είναι **αναφορικό** και **αντίθεση** με κάποια άλλη και διατηρεί οργανικούς δεσμούς μαζί της. Ο χριστιανισμός π.χ. γεννήθηκε σε αντίθεση με τον ιουδαϊσμό, με την ολυμπιακή θρησκεία κλπ. Αναπτύχθηκε σε αναφορά με άλλες Παραδόσεις και διαίρεθηκε σε διάφορες αιρέσεις. Άλλο παράδειγμα είναι ο ευρωπαϊκός Διαφωτισμός, που γεννήθηκε σε αναφορά και αντίθεση με την απολυταρχική εκδοχή χριστιανισμού που αντιπροσώπευε ο καθολικισμός. Ο ιστορικός μαρξισμός επίσης είναι αδύνατο να εννοηθεί έξω από τη σχέση / αντίθεσή του με το φιλελευθερισμό από τη μια και τον απολυταρχικό χριστιανισμό από την άλλη. Τέλος, η

κυρίαρχη σήμερα Παράδοση του τεχνοκρατικού ορθολογισμού, που βλέπει τη ζωή σαν σύστημα συγκροτούμενο από αυτονομημένες δυναμικές αφηρημένων σχέσεων, δεν μπορεί να κατανοηθεί έξω από το δεσμό της με τα αδιέξοδα του φιλελευθερισμού και του κρατικού κολλεκτιβισμού, των οποίων αποτελεί την υπέρβαση. Πρέπει λοιπόν να κρίνουμε ιστορικά τις Παραδόσεις.

Κρίνω ιστορικά, θα πει κρίνω **σχετικά** – έχω επίγνωση ότι μιλώ στηριζόμενος στο νοηματικό έδαφος κάποιας Παράδοσης, ότι ο λόγος μου παραπέμπει στον **Κοινό Λόγο κάποιας Παράδοσης** (ή και στον Κοινό Λόγο που αρθρώνουν οι Παραδόσεις στο σύνολό τους). Οι Παραδόσεις, εφόσον είναι νοηματοδοτήσεις που μας έχουν παραδοθεί, δηλ. μας είναι προσιτές, είναι επίκαιρες. Δεν μπορώ συνεπώς να θεωρώ μια Παράδοση «αθηνιότερη» από κάποια άλλη, επειδή ενδεχομένως να είναι νεώτερη, ή επειδή μπορεί να ακολουθείται από την πλειοψηφία και είναι κυρίαρχη, ή τέλος επειδή προσωπικά μπορεί να μου ταιριάζει καλύτερα. Η νεότητα, η δύναμη, η δημοτικότητα και η υποκειμενική χρησιμότητα, δεν αποτελούν κριτήριο της αλήθειας.

Οι Παραδόσεις υπάρχουν συναρθρωμένες σε ιστορικούς σχηματισμούς ιδιόμορφους κι αυτοί οι σχηματισμοί δεν είναι άλλοι τους **Εθνικούς Σχηματισμούς**. Κάθε Εθνικός Σχηματισμός αποτελεί δομή διαφορετικών Παραδόσεων όπου υπάρχει **κεντρική Παράδοση**, **περιφερειακές Παραδόσεις** και **ηγετική Παράδοση** (που μπορεί κάλλιστα να μη συμπίπτει με την κεντρική). Από αυτή την άποψη ο νεοελληνικός Εθνικός Σχηματισμός μπορεί να θεωρηθεί ως σχηματισμός ιστορικών Παραδόσεων με κεντρική Παράδοση την ελληνο-ορθόδοξη και περιφερειακές τη δυτική Παράδοση, την κομμουνιστική Παράδοση και άλλες Παραδόσεις. Κυρίαρχη Παράδοση, δηλ. αυτή που ελέγχει την Παιδεία, είναι η δυτική Παράδοση. Το σχήμα δεν πρέπει να το βλέπει κανείς με απολυτότητα, αλλά να παίρνει υπόψη του αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε σχετικισμό των Παραδόσεων. Η κυριαρχία της δυτικής Παράδοσης πάνω στις περιφερειακές και πάνω στην κεντρική Παράδοση τις παραμορφώνει, τις μετασχηματίζει. Αυτό σημαίνει ότι η ιδιαιτερότητα του Εθνικού Σχηματισμού – η «εθνική ταυτότητα» – δεν προσδιορίζεται μόνο από το περιεχόμενο των συστατικών των Παραδόσεων, αλλά και από τις «**παραμορφώσεις**» που προκαλεί σ' αυτές η συγκεκριμένη ιστορική τους συνάρθρωση.

Καταλήγω δηλ. στην εξής διπλή θέση και την καταθέτω σαν εργαλείο σκέψης:

Από τὰ ἀρχαῖα ἀσπρὰ σάβια αὐτὰ δὲ συναντήσομε μακρινότητας σὲ Ἑλλάδα εἶνε τὸ σάβι τοῦ Ἑλλάδος: μεράζο, τρίωατο σχηματίζει στὴν κάτω γ' κ' ἔχει ἐξωτερικὸ ἀρκετὰ ἀρμόσια διαμορφωμένο (εἰκ. 2). Τὰ δύο κάτω ἀσπρὰ εἶνε μὲν ἀρχαῖα καὶ ἀσπρὰ ὅπως τὰ ἀριστοτέρα ἀσπρὰ σάβια τῆς Ἑλλάδος μὲ χοντροὺς τοίχους καὶ λίγα ἀσπρὰ μικρὰ μὲ σιδερένια κάρκερα. Τὸ ἐπάνω ἀσπρὰ εἶνε ἐλαφρότατο, ἀρόσχαρο, καθὰ τὸ ἐπιπέδον αὐτὸ τὰ ἀσπρὰ ἀσπρὰ, μὲ ἀροξέχοντα ἀσπρὰ σὰ κάθε του ἀρόσχοι. Τὰ ἀσπρὰ ἔχουν διαγῆ σειρά ἀπὸ ἀσπρὰ τὰ

α) Φορεῖς της Παιδείας είναι οι Παραδόσεις και β) Οι ιστορικοί εθνισμοί είναι σχηματισμοί Παραδόσεων και κατ' επέκταση εκδοχών Παιδείας. Αυτή η θέση είναι και η θεωρητική μου απάντηση στο θέμα της σχέσης Παιδείας και Εθνισμού.

★ ★ ★

Είναι ενδεικτική παρωπιδωφορίας η προσκόλληση στην οπτική μιας μόνο Παράδοσης. Η κυρίαρχη Παράδοση δίνει μια προοπτική. Δεν πρέπει όμως να νομίζουμε ότι είναι η μόνη που δίνει προοπτική. Επίσης: Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα τίθενται στα πλαίσια της κυρίαρχης Παράδοσης και με τους δικούς της όρους. Αν η ιδεολογία της δεν μας επιτρέπει να βρούμε λύσεις αυτό δε σημαίνει ότι πρέπει να σηκώσουμε τα χέρια (ότι «δεν υπάρχει πρόταση!»). Γιατί να μην προσφύγουμε στα αναλυτικά όργανα άλλων Παραδόσεων; Ιδιαίτερα στα ζητήματα Παιδείας και Εθνισμού, η πλουραλιστική οπτική που αξιοποιεί αποκατάληπτα όλες τις Παραδόσεις (και μάλιστα τις θεμελιώδεις Παραδόσεις του Εθνικού Σχηματισμού), είναι όχι μόνο νόμιμη αλλά και αναγκαία.

Ο Ισοκράτης, διατυπώνοντας με ανεπανάληπτο τρόπο της σχέσης Παιδείας και Εθνισμού, έλεγε ότι **είμαστε Έλληνες όχι γιατί μετέχουμε κάποια κοινής φύσης (φυλετικής, βιολογικής κλπ.), αλλά γιατί μετέχουμε μιας συγκεκριμένης Παιδείας.** Οι τοπικοί συμπατριώτες του τον καταλάβαιναν, γιατί ήξεραν για ποια Παιδεία τους μιλούσε. Εμείς ξέρουμε;

Απεικόνιση του Α. Γιαννουκιάκη
Ξυλογραφία.

Βιβλιοπαρουσίαση

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΡΟΔΑΚΗΣ
«Ο ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΘΝΟΤΗΤΩΝ»

Η Μικρά Ασία μέσα στο χώρο
και στο χρόνο
(Εκδόσεις «ΡΗΣΟΣ»)

Ήδη από το Συνέδριο του νεοτουρκικού «Κομιτάτου Ένωση και Πρόοδος» το 1911 στη Θεσσαλονίκη είχε υιοθετηθεί η εθνική-πανισλαμική σκέψη — η απόλυτη κυριαρχία της τουρκικής φυλής και η οικοδόμηση της αυτοκρατορίας πάνω σε καθαρά ισλαμική βάση — ως κυβερνητικό πρόγραμμα.

«... νωρίς ή αργά... θα πραγματοποιηθεί η πλήρης οθωμανοποίηση των Τούρκων υπηκόων, αλλά μας είναι σαφές, ότι αυτό δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με την πειθώ, παρά μόνο με την προσφυγή στα όπλα. Ο χαρακτήρας της αυτοκρατορίας πρέπει να είναι μοαμεθανικός και πρέπει να γίνουν σεβαστοί οι μοαμεθανικοί θεσμοί και παραδόσεις».

«Το κράτος μας θα πρέπει να είναι καθαρά τουρκικό, γιατί η ύπαρξη άλλων εθνοτήτων μέσα στα σύνορά μας δίνει αφορμή στις ξένες δυνάμεις να επεμβαίνουν στα εσωτερικά μας, όταν αυτές το κρίνουν σκόπιμο. Θα πρέπει να εκτουρκίσουμε με τη βία όλες τις μη τουρκικές εθνότητες».

Λίγο πριν τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ο χώρος της Μικράς Ασίας είναι ιδιαίτερα αναστατωμένος.

Οι τελευταίοι κυρίαρχοι της Μικράς Ασίας, οι Οσμανλήδες Τούρκοι, μια πολεμική ομάδα που αριθμούσε μόλις 3000 άτομα όταν έφτασαν στη Μικρά Ασία κυνηγημένοι από τους Μογγόλους του Τζένγκις Χαν και των διαδόχων του, νοιώθουν το έδαφος να τους φεύγει κάτω από τα πόδια.

Αισθάνονται έντρομοι μπροστά στην ανάπτυξη των εθνικών κινημάτων και στην αφύπνιση της εθνικής συνείδησης των υποταγμένων εθνών και λαών. Οι εθνότητες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας διεκδικούν τη δική τους αποκατάσταση. Και η πολεμική ομάδα των Τούρκων που τρέφεται με εξισλαμισμένα στοιχεία του ντόπιου πληθυσμού καταλαβαίνει ότι δεν έχει χώρο να σταθεί. Η αυτοκρατορία της ήταν πατρίδα διαφόρων εθνοτήτων και εθνών. Αν όλοι αποκτούσαν εθνική συνείδηση, τότε δεν έμενε χώρος για τους Τούρκους.

70

Για να δημιουργήσουν πατρίδα οι Οσμανλήδες (Οθωμανοί) Τούρκοι έπρεπε να αφανίσουν τα έθνη από το χώρο αυτό. Και το πραγματοποίησαν το 1915-1923, εξαφανίζοντας τους Αρμένιους και τους Έλληνες, είτε με τη σφαγή και το ξεριζώμα, είτε με το βίαιο εξισλαμισμό. Μα τα έθνη δεν είναι εύκολο να εξαφανιστούν.

Στις σελίδες αυτού του βιβλίου θα βρείτε την εικόνα του πραγματικά «γόρδιου δεσμού» των εθνοτήτων της Μικράς Ασίας, που δεν λύθηκε με το σπαθί του Κεμάλ Ατατούρκ, όπως είχε λυθεί ο φυγικός «γόρδιος δεσμός» με το σπαθί του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Η χαλκογραφία του εξωφύλλου που δημοσιεύεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα είναι του 1799 (Ρώμη) και παρουσιάζει τη Μικρά Ασία χωρισμένη σε διοικητικές διαιρέσεις και επαρχίες.

Επίσης για πρώτη φορά σε ελληνική έκδοση δημοσιεύεται το πλήρες κείμενο του άρθρου του Μεγάλου Βεζύρη Μιδάτ Πασά, «Η ΤΟΥΡΚΙΑ - Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της», το οποίο γράφτηκε το 1878 και είδε το φως της δημοσιότητας μέσα από τις σελίδες του γαλλικού περιοδικού «Επιστημονική Επιθεώρηση» της 8/6/1878 και έχει περιληφθεί στο παράρτημα αυτής της έκδοσης. Είναι ένα σπάνιο ντοκουμέντο, σημαντικό βοήθημα για τον κάθε μελετητή της τουρκικής διπλωματίας.

«Ενδοχώρα»

Η «Ενδοχώρα» είναι ένα περιοδικό που εκδίδεται στην Αλεξανδρούπολη. Με το τεύχος 14 -Μάιος-Ιούνιος 1990- η «Ενδοχώρα» έκλεισε δύο χρόνια ζωής. Της ευχόμαστε ολόψυχα να τα «εκατοστήσει».

Στα δύο χρόνια της κυκλοφορίας της η «Ενδοχώρα» κατόρθωσε να συσπειρώσει ένα αρκετά ευρύ αναγνωστικό κοινό καθώς και ένα επιτελείο δυναμικών και αξιόλογων συνεργατών.

Η «Ενδοχώρα» δεν περιορίζεται μόνο στο να αναλύει, να καυτηριάζει, να κρίνει. Με διάφορες πρωτοβουλίες της συμβάλλει στη διόρθωση των «κακών κειμένων». Η «Ενδοχώρα» όπως και η «Έλλοπια», αποφεύγει όσο τίποτε άλλο τον κομματισμό.

Η «Ενδοχώρα» στην πρώτη θέση των ενδιαφερόντων της έχει τα εθνικά θέματα, «αφού χωρίς να ασχοληθείς μ' αυτά, δεν μπορείς να συζητήσεις καν για οποιοδήποτε άλλο». Ακόμη η «Ενδοχώρα» προσπαθεί να φέρει το κοινό «κοντά στο βιβλίο, τις τέχνες, τα εθνικά θέματα, την ιστορία, τον πολιτισμό γενικότερα». Επίσης, η «Ενδοχώρα» διαθέτει, όπως φαίνεται και μέσα από τις πρωτοβουλίες της, οικολογικές ευαισθησίες και ανησυχίες.

Κατόπιν συνεννόησης η «Έλλοπια» θα αρχίσει από το 3ο τεύχος να αναδημοσιεύει από την «Ενδοχώρα» κείμενά της.

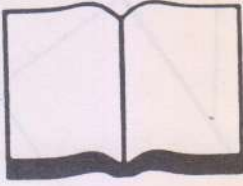
Θεωρούμε ότι έχει προκύψει μια πολύ γόνιμη και ελπιδοφόρα συνεργασία. Τώρα όμως ας αφήσουμε την ίδια την «Ενδοχώρα» να μιλήσει:

«Το ότι η σημερινή εποχή αποτελεί έκφραση ενός πολιτισμού, είναι μια διαπίστωση, που περιέχει όλα τα στοιχεία μιας άμεσης και τραγικής επαληθεύσεως...»

...Η εσωτερική ερείπωση, που μαστιάζει σήμερα τις κοινωνίες, αποτελεί γενικευμένο φαινόμενο, τόσο στην Ανατολή, όσο και στη Δύση. Η βία, σ' όλες τις μορφές της, η φρενήρης και αντιφατική αμφισβήτηση, η ανασφάλεια, το άγχος και η μάταιη αναζήτηση λύσεων, έχουν καταστήσει την ανθρώπινη διαβίωση προβληματική.

Ο άνθρωπος, πόνι στα χέρια του διεφθαρμένο συστήματος, χωρίς ιδανικά, χωρίς ενοράσεις, χωρίς αξιοπρέπεια, έχει γίνει έρμαιο των παθών του...

...Σήμερα, ο άνθρωπος, έχοντας χάσει τη σωστή σχέση ατομικότητας και κοινωνικότητας, βρίσκεται σ' ένα χάος ασυμμετρίας και ασυνέπειας, ως προς την ίδια του τη φύση...

... Όλη αυτή η κατάσταση συντηρείται και διαιωνίζεται, χάρη στα παραδείγματα που δίνουν στο λαό οι αιρετοί ηγέτες του. Όταν αυτοσκοπός έχει γίνει η κατάληψη της εξουσίας, όταν είναι βαθεία ριζωμένη σε όλους μας η καθόλου αδικαιολόγητη πεποίθηση ότι όλοι τους νοιάζονται για την «κουτάλα», όταν οι «ιεροί θεσμοί» τους ξεφτιλίζονται από τους ίδιους (παράβαλε εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας), τότε τι μπορεί κανείς να περιμένει από τον άνθρωπο της διπλανής μας πόρτας, που ψάχνει διαρκώς να βρει πρότυπα και ιδανικά;

«Το ψάρι βρωμάει από το κεφάλι», λέει ο Λαός. Και επειδή το κεφάλι παραβρώμισε τα τελευταία χρόνια, από κάπου αλλού πρέπει να ξεκινήσει η κάθαρση.

Κάθαρση, όχι όπως την εννοούν οι πάσης αποχρώσεως πολιτικάντηδες. Όχι, δηλαδή, μία κοινότυπη αλλαγή φρουρών των συμφερόντων της κάστας τους.

Μιλούμε για κάθαρση πνευματική, κάθαρση συνειδήσεων, κάθαρση στη σκέψη και στα συναισθήματα.

Μπροστά στις προκλήσεις των καιρών που έρχονται, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη να ξαναβρεί επιτέλους ο Λαός μας το δρόμο του. Και αυτό είναι ικανός να το κάνει πράξη μόνος του. Χωρίς τις «ιδεολογικές» καθοδηγήσεις, χωρίς στείρα κομματικά αδιέξοδα, χωρίς αδελφικά μίσση, χωρίς πνευματικούς εγκλωβισμούς. Σ' αυτόν τον δύσβατο δρόμο, ο καλύτερος οδηγός είναι η Ιστορία μας και το πολυτιμότερο εφόδιο ο αθάνατος Ελληνικός Λόγος.

«ΕΝΔΟΧΩΡΑ»,
Γράμμα από τη Σύνταξη
τεύχος 13

Γιώργος Ζερβίδης

Frank G. Weber

Ο Επιτήδειος Ουδέτερος

Η Τουρκική Πολιτική κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο
Στόχος: Δωδεκάνησα - Κύπρος - Ανατολικό Αιγαίο -
Ιρράκ - Συρία - Κριμαία - Καυκάσος

ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΚ'ΕΤΕ
ΑΘΗΝΑ 1985

FRANK WEBER «Ο ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ»

Η Τουρκική πολιτική κατά τον
Β' Παγκόσμιο Πόλεμο
(Εκδόσεις «Θετίλη»)

Ο καθηγητής Frank Weber, του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας, χρησιμοποιώντας ως πηγές τα επίσημα Αρχεία του Φόρειν Όφφισ, του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών και του Στέιτ Ντηπάρτμεντ, καθώς και τα απομνημονεύματα όλων των δημοσίων ανδρών της εποχής εκείνης (Τσώρτσιλ, φον Πάπεν, Ήντεν κλπ), αποκαλύπτει πώς οι Τούρκοι διπλωμάτες πέτυχαν να κρατήσουν την χώρα τους μακριά από τις φλόγες του πολέμου, προξενώντας τεράστιες ζημιές στις πολεμικές προσπάθειες τόσο του Άξονα όσο και των συμμάχων. Τα επίσημα στοιχεία του συγγραφέα δείχνουν ότι πάγιος στόχος της Τουρκικής εξωτερικής πολιτικής υπήρξε πάντα η αναβίωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που είχε διαμελιστεί μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αναλόγως με την εξέλιξη του πολέμου οι Τούρκοι ζητούσαν, τότε από τους Γερμανούς και τότε από τους Βρετανούς, τα Δωδεκάνησα, την Κύπρο, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, την Θεσσαλονίκη, την Αλβανία, την Νότιο Βουλγαρία, την Κριμαία, την Υπερκαυκάσια, το Ιράκ, την Συρία.

Η σύγκριση της ευέλικτης Τουρκικής διπλωματίας με την αντίστοιχη Ελληνική της περιόδου εκείνης, μόνο σε μελαγχολικά συμπεράσματα μπορεί να μας οδηγήσει.

B.A.

ΚΩΣΤΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ
**«Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΚΡΙΜΑΙΑΣ»**
Μαριούπολη, Δικαίωμα
στη Μνήμη
(Εκδόσεις Ηρόδοτος)

Είναι ένα από τα σημαντικότερα βιβλία του 1990, όσον αφορά στη γνώση του Ελληνισμού της ΕΣΣΔ.

Η εγκατάσταση των Ελλήνων στον Βόρειο Εύξεινο Πόντο χρονολογείται από τον 5ον π.Χ. αιώνα.

Δεν είναι λίγοι οι Ρώσοι ιστορικοί, που υποστηρίζουν σήμερα ότι ένας από τους αρχαιότερους λαούς της ΕΣΣΔ είναι οι Έλληνες.

Η συμπαγής ελληνική περιοχή της Μαριούπολης με τα 22 χωριά της αποτελεί και σήμερα ένα σημαντικό χώρο ύπαρξης και δράσης του Ελληνισμού. Οι 120.000 Μαριουπολίτες, μέσα από μια συγκλονιστική πορεία αιώνων, έχοντας γνωρίσει από τα μέσα όλα τα σύγχρονα γεγονότα, αναζητούν σήμερα το πρόσωπό τους.

Ένας από τους γνωστότερους εκπροσώπους τους είναι ο Γαβριήλ Ποπόφ, λαϊκός βουλευτής της ΕΣΣΔ και δήμαρχος της Μόσχας.

Ο Ποπόφ δήλωσε: «Ανήκω στους Έλληνες της Μαριούπολης που ζουν στην περιοχή αυτή της ΕΣΣΔ εδώ και δύομισι χιλιάδες χρόνια».

Ο πρόλογος του βιβλίου είναι γραμμένος από το Μαριουπολίτη Ιβάν Τζούχα. Η πρωτοβουλία της έκδοσης ανήκει στο Κέντρο Ποντιακών Μελετών.

B.A.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

• Ζητούμε συγγνώμη για τα λάθη που έγιναν στο 1ο τεύχος. Κυρίως για τις αλλοιώσεις μερικών ονομάτων που είναι:

Θανάσης Τζιούμπας και όχι Τσιούμπος

Σπύρος Κακουριώτης και όχι Κουκουριώτης

Νίκη Ορφανουδάκη και όχι Οφανουδάκη.

Ακόμη για μια σημείωση που παραλείψαμε, με την οποία τελείωνε το κείμενο για τη Χαλέπτσε, που δημοσιεύτηκε στο πρώτο τεύχος στη σελίδα 61 και είναι η εξής:

«Το πιο βαθύ πηγάδι του κόσμου, ο λόγος του ανθρώπου» κλωστή για τον κόσμο οφειλόμενη στο Γιώργο Χειμωνά.

• Η μέθοδος της προαγοράς και της διακίνησης χέρι-χέρι που προκρίναμε, απέδωσε. Παρακαλούμε όλους τους φίλους και τους μόνιμους συνεργάτες να βοηθήσουν ώστε να ξεπεράσουμε τη διακίνηση χιλίων τευχών μ' αυτό τον τρόπο.

• Το τεύχος αυτό κυκλοφορεί σε 4.000 αντίτυπα όπως και το πρώτο. Πληροφορούμε τους υπερ-αισιόδοξους φίλους μας ότι προς το παρόν είναι δύσκολη η αύξηση της κυκλοφορίας του και αδύνατη η μηνιαία έκδοσή του. Παρ' όλο που το πρώτο τεύχος πήγε πολύ καλά στη διακίνηση και στις πωλήσεις, κρίναμε φρόνιμο να μην αυξήσουμε ακόμη τα τεύχη.

• Παρατηρήθηκε μεγάλη καθυστέρηση στη συγκέντρωση μεγάλου ποσού χρημάτων από πολλά πωλημένα αντίτυπα από φίλους και συνεργάτες σ' όλη την Ελλάδα και την Κύπρο που ανέλαβαν να διακινήσουν την «Έλλοπια». Παρακαλούμε, τα χρήματα να αποστέλλονται **αμέσως**. Ειδάλλως η διμηνιαία έκδοσή του θα είναι προβληματική. Υπενθυμίζουμε ότι το περιοδικό αυτοχρηματοδοτείται και ότι εκτός των τυπογραφικών υπάρχουν και πολλά άλλα υπολογίσιμα έξοδα, όπως π.χ. τηλέφωνο, ταχυδρομικά κλπ.

• Παρακαλούμε τους φίλους συνδρομητές της «Έλλοπιας» να γράφουν από ποιο τεύχος επιθυμούν να αρχίζει η συνδρομή τους ώστε να μην προκύβουν προβλήματα.

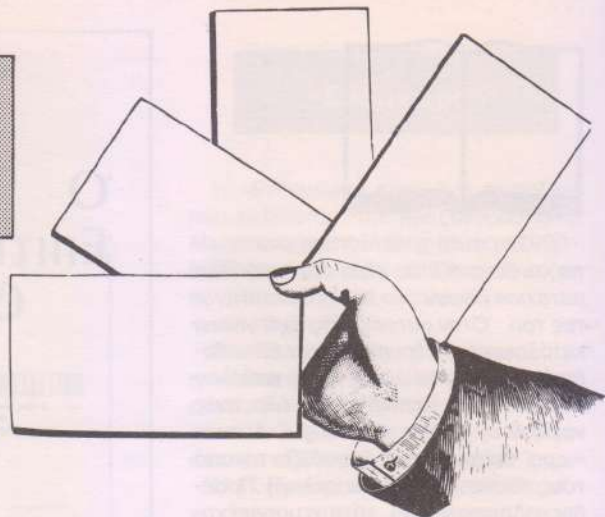
• Παρακαλούμε τους συγγραφείς των άρθρων της «Έλλοπιας» τα κείμενά τους να είναι καθαρογραμμένα και ευανάγνωστα.

• Ζητούμε την κατανόηση των αναγνωστών μας για τις ανακατατάξεις και αλλαγές στα περιεχόμενα του τεύχους που έχετε μπροστά σας. Η πίεση από την ύλη που καταφθάνει στο περιοδικό είναι τέτοια ώστε μας ανάγκασε σε αναθεωρήσεις.

• Η μεγαλύτερη αδυναμία του πρώτου τεύχους ήταν, κατά κοινή ομολογία, το τεχνικό μέρος και η αισθητική μορφή. Στο τεύχος αυτό καταβάλαμε ιδιαίτερη προσπάθεια ώστε τουλάχιστο να μην επαναλάβουμε τα προηγούμενα λάθη. Γι' αυτό και οι εμφανείς, πιστεύουμε, αλλαγές. Ελπίζουμε τα αποτελέσματα να είναι ικανοποιητικά.

• Θερμά ευχαριστούμε το «Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών» για την επίσημη πρόσκλησή του προς το περιοδικό μας, να λάβουμε μέρος στο πρώτο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Ιστορίας στους Δελφούς. Δεχτήκαμε ασφαλώς την πρόσκληση. Την «Έλλοπια» αντιπροσώπευσαν στο Συνέδριο ο Βλάσης Αγτζίδης, μέλος της συντακτικής επιτροπής, και η Μαρία Βεργέτη, μόνιμη συνεργάτις.

• Θερμά ευχαριστούμε τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, τις εφημερίδες και τα περιοδικά που με διάφορους τρόπους μας πρόβαλαν μέσα τα προγράμματα και τις σελίδες τους.

ΠΡΩΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Με τίτλο «*Η σύλληψη του Ελληνισμού από τους ιστορικούς της δυτικής Ευρώπης*», έγινε στους Δελφούς από 1-4 Ιουνίου, το πρώτο διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Ιστορίας. Στα πλαίσια του Συνεδρίου, παρουσιάστηκε από την Οργανωτική Επιτροπή το «*Φεστιβάλ Ευρωπαϊκής Ιστορίας*», το οποίο εδρεύει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της Χάγης και έχει επιλέξει την Ελλάδα ως χώρο τέλεσης των πρώτων «*Ολυμπιάδων της Ιστορίας*».

Ο Διευθυντής του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, Δρ. Χαρίλαος Γκεητάκος, έγραψε τα εξής για το Συνέδριο:

«Το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, συλλαμβάνοντας τα μηνύματα των καιρών και θέλοντας να καταστεί χώρος γόνιμου προβληματισμού σχετικά με την αξιοποίηση του παρελθόντος στα πλαίσια της οικοδόμησης του Ευρωπαϊκού μέλλοντος, προβαίνει στη θεσμοθέτηση περιοδικών διεθνών επιστημονικών συναντήσεων για τη μελέτη της ελληνικής ιστορίας. Μιας ιστορίας που γέννησε το σύγχρονο δυτικό πολιτισμό, αλλά και που τόσο σκληρά αντιμετωπίζεται κατά καιρούς από διάφορους εκπαισώπους της ιστορικής επιστήμης.

Έτσι, το πρώτο διεθνές Συνέδριο μελέτης της ελληνικής ιστορίας προβάλλει το ερευνητικό έργο των Ελλήνων εκείνων επιστημόνων, οι οποίοι μελετούν τον τρόπο με τον οποίο ο Ελληνισμός αξιολογείται και βιώνεται από την κοινωνική, την οικονομική και την πολιτική πραγματικότητα της Δυτικής Ευρώπης».

Η «Έλλοπια» θα παρουσιάσει αναλυτικά το συνέδριο στο επόμενο τεύχος.

Η ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΛΛΑΝΔΙΚΟ ΚΟΛΟΣΣΟ AEGON

ΧΑΡΑΖΕΙ ΝΕΟΥΣ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΞΕΚΙΝΑ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Ελάτε και σεις μαζί μας για μια ασφάλεια χωρίς σύνορα,
που θα σας εξασφαλίσει υψηλή ποιότητα ζωής.

ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ

για καλό και για κακό

ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ - ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ Α.Ε., ΟΘΩΝΟΣ 4, 10557 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3224023-7

Περιεχόμενα

- 1 Εισαγωγικό σημείωμα
- 2 Καφενείο «Η ωραία Ελλοπία» (σχόλια)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- 4 Οι οικονομικές συνέπειες της κατάρρευσης του διπολισμού στην Ευρώπη και η σημασία της για την Ελλάδα
- 7 Η εναλλακτική πρόταση για την Ελλάδα

Βαγγέλης Κοροβίνης
Γιώργος Καραμπελιάς

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

- 10 Οι διεθνείς ανεκμετάλλευτες δυνατότητες του Ελληνισμού
- 13 Ρουμ Ορτονόξ: Η προέκταση του γένους μας στη Μέση Ανατολή

Γιώργος Αλεξάνδρου
Κώστας Χολέβας

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- 17 Μακεδονικό ή πώς να φτιάξετε μια μειονότητα

Μ. Πέλοπας

ΑΙΓΑΙΟ

- 18 In catacumba
Πώς αξιολογούν το Νταβός οι Τούρκοι
Ποιος είναι ο Ιπεκτσι

Σταμάτης Παπασταματέλλος
Σοφία Αντωνοπούλου
Κ. Αλή

ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ

- 20 Χρονικό Βορειοηπειρωτικό

Νίκος Τελιγάδας, Σωτήρης Ραπτόπουλος

ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

- 22 Το πόδι που λείπει
- 24 Η μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης και η πολιτική της Τουρκίας

Γιώργος Ζερβίδης, Σπύρος Κακουριώτης
Νεοκλής Σαρρής

ΑΡΜΕΝΙΚΟ

- 28 Αρμενίων σφαγή... συνεχίζεται

Κώστας Λιολιούσης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Επιμέλεια: Γιώργος Ζερβίδης

- 29 Αφιέρωμα στο Κυπριακό
- 30 Να μετατρέψουμε το κενό σε ισχύ
- 34 Αγώνας φοιτητών-μαθητών. Άνοιξη '90
- 37 Εθνικά υπολείμματα
- 38 Ποιοι διώχνουν την «Ένωσιν»
- 40 Ο τουρκικός επεκτατισμός της κατεχόμενης γης μας και τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος.
- 44 Αυτοδιάθεση - Κύπρος - Τουρκία - Ευρώπη

Τάσος Φιλανιώτης
Δημήτρης Καλονδιώτης
Σπύρος Κακουριώτης
Θεόφιλος Γεωργιάδης
Κώστας Κύρρης

ΚΟΥΡΔΙΚΟ

- 45 Ο νόμος της γενοκτονίας του Κουρδικού λαού

Κ. Αλή

ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

- 47 Η συζήτηση στη Βουλή για τους Πόντιους

Δημήτρης Φίλης

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΣΣΔ

- 49 Για το δικαίωμα στη μνήμη
- 50 Έκκληση Ελλήνων διανοουμένων της ΕΣΣΔ -- Παρουσίαση Γιάννης Κυριακίδης

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

- 51 Και πάλι (pali) για την ελευθερία και τη γλώσσα
- 52 Η έκφραση-έκθεση στο Λύκειο
- 4 Το θέατρο και η πολιτιστική ταυτότητα

Γιάγκος Ανδρεάδης
Χρίστος Δάλκος
Κώστας Μακρίδης

ΕΘΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

- 59 Να εθνικοποιήσουμε τη δασοπροστασία

Γιάννης Σχίζας

ΤΟΥΡΚΙΑ

- 60 Η Τουρκία και το ζήτημα των εθνοτήτων

Χρίστος Μαχαιρίδης

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

- 62 Τι είναι οι Αρβανίτες. Η κάθοδός τους στον Ελλαδικό χώρο

Περικλής Ροδάκης

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

- 66 Παιδεία και Εθνισμός
- 70 ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
- 72 Ανακοινώσεις Συντακτικής Επιτροπής

Θεόδωρος Ζιάκας